E. ZEJLERJA
ZHROMADŹENE SPISY.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/1
Serbski Sorbisches institut Institut

A. 881. b.
XX XI F. 3 -/- (m)

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/2
Serbski Sorbisches institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/3
Serbski institut Sorbisches Institut

BUCHBINDEREI
HÜBEL & DENCK
LEIPZIC

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/4
Serbski institut Sorbisches Institut

HANDRIJA ZEJLERJA

ZHROMADŹENE SPISY.

ŠTWÓRTY ZWJAZK.

Maćica Serbska
Budyšinje.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/5
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/6
Serbski institut Sorbisches Institut

m. S. 1. 8°
21-4

Serbska centralna knihownja w Budyšinje

HANDRIJA ZEJLERJA

V/

ZHROMADŹENE SPISY.

ZRJADOWAŁ A WUDAŁ

DR. ERNST MUKA.

Z NAKŁADOM

SERBSKEJE STUDOWACEJE MŁODOSĆE.

ŠTWÓRTY ZWJAZK.

BAJKI. SPĚWY. PŘEŁOŽKI.

Knihownja Maćicy Serbskeje
1/8° 21/4

BUDYŠIN.
Ćišć Smolerjec knihićišćerńje.
1891.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/7 Serbski Sorbisches institut Institut

Serbske ludowe
z. Budyšin

HANDRIJA ZEJLERJA
ZHROMADŽENE SPISY.

BUDYŠIN.

Wobsah.

	Strona
I. Bajki we wjazanej rěči . . .	1—152
II. Nabožne spěwy	153—261
III. Składnostne spěwy	262—312
IV. Přełožki we wjazanej rěči . .	313—385
V. Hrónčka (Kruški a tružki) . .	387—399
VI. Bajki w njewjazanej rěči . . .	401—428
VII. Žiwjenje a skutki H Zejlerja .	431—459
VIII. Rozprawa wo wudaću	460—468
IX. Pokazowań jednotliwych basnjow	469—479

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/9 Serbski institut Sorbisches Institut

Předsłowo.

Zo je tutón štwórty zwjazk zhromadźenych spisow Handrija Zejlerja wo nimale połojcu sylniši hač kóždy prěnich třoch zwjazkow, leži we tym, zo serbska studowaca młodosć jako nakładnica dla njedostatka srědkow wobzamkny, zo ma so cyły wudawk z tutym zwjazkom skóńčić. Złožujo so po jeje wobzamknjenju dyrbješe redaktor hladać, zo by wšo někak ważne a zdźerženja hódne hišće do štwórteho zwjazka zwjedł, a to je so jemu też na to wašnje radźiło, zo so wot str. 264 wšo z mjeńšimi pismikami staješe a zo bu wot wjacorych recensijow jenož najlěpša woćišćana. Hewak su so wot Zejlerjowych wudźěłkow we wjazanej rěči jenož někotre złamki a njedodźěłane spěwy w stronu wostajiłe, štož budźeše so snadź bjez škody a po mysli basnika też w prěnich třoch zwjazkach stać móhło. Ale wot wudźěłkow w njewjazanej rěči smy tu jenož bajki sobu podali, wšo druhe, jako jeho listy, wótčinske rozpominanja w Tydź. Nowinach, ćišćane prědowanja a druhe pěše nastawki jako do krasneho pismowstwa njesłušace z cyła njepřijawši. Štožkuli pak mějachmy ze wšeho tu wuwostajeneho a druhdźe hišće njewozjewjeneho za zdźerženja hódne, kaž wosebje basnikowe listy, smy w Łužicy, lětn. 1889—91 zwoćišćeli.

Z teje samsneje přičiny njemóžachmy, kaž bě z woprědka wotmyslene, wobšěrny žiwjenjopis basnika a nadrobnu rozprawu wo tymle wudawku tu přidać, ale dyrbjachmy woboje po móžnosći krótke spisać, tola pak smy so prócowali, wšě ważne momenty zebrać a podać. Wuwostajili smy skóńčnje też dwaj prěnjotnej hłosaj basnika: 1) krańšemu kěrlušej str. 169, kiž steji w zběrcy „Krótke kěrluše za šule“ 1842, str. 21 a 2) k wječornemu spěwej (zwj. III str. 125), kotryž dotal wot nikoho dostać njemóžachmy.

Ze zrjadowanjom a woznamjeńkami njejsmy wot puća w prěnich třoch zwjazkach wobkedźbowaneho wotstupili. Hróńčka w V. wotdźěle su alfabetiscy zrjadowane; alfabetiski pokazowař bajkow w njewjazanej rěči pak mějachmy za njetrěbny.

Redaktor.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/10 Serbski Sorbisches institut Institut

Bajki

we wjazanej rěči.

Motto:

Do basnje (bajki) wěrnosć zadrasćich,
Kiž ze žiwjenja nazhonich.
Tež k česći luda serbskeho
Wzach druhdy jeho přisłowo —
Chce sej štó z teho wučbu wzać,
Tón njebudźe so nihdy kać!

(Ze zběrki „Serbske basnje“ 1855.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/11 Serbski institut Sorbisches Institut

Předspomnjenje.

H. Zejlerjowe bajki tu zhromadnje (120 čisłow) wudate su z wjetša prěnjotne wutwory basnikoweje myslnosće, jenož w někotrych je maćizna wot druhich pak staroklassiskich pak nowišich bajkarjow přijata, ale wot našeho basnika tak swobodnje na serbske wobstejnosće přenjesena a samownje złożena, zo móža so też tute derje sobu do prěnjotnych ličić.

Wjetši dźěl tutych bajkow bu w „Časopisu Maćicy Serbskeje“ (lětn. 1848—62) wozjewjeny, něšto też w „Tydźeńskich Nowinach“ (lětn. 1842—49). Z Časopisa M. S. přija Hórnik sydomnaće najrjeńšich do swojeje „Čitanki“ (Budyšin 1863) str. 56 sll. a Kućank woćišća hromadku w „Jutrničcy“ (lětn. 1848—50) za swojich čitarjow w katholskim prawopisu. Za serbski lud powšitkownje wubra H. Zejleŕ sam zběrku z Časopisa M. S. a wuda ju w evangelskim prawopisu jako Maćičnych spisow čo. 26 pod napisom: Serbske basnje, swojemu wulcy lubemu ludej podate k wužitkej a k zabawjenju wot H. Z. W Budyšinje 1855. Tuta zběrka, w „Serbskich Nowinach“ 1855, str. 268 sll. wobšěrnje připowjedźena, wobsahuje 60 bajkow z metriskim předsłowom (hl. motto). W našim wudawku smy je my na to wašnje woznamjenili, zo zady napisma do spinkow ličbnik tejele zběrki stajichmy. Wšě bajki, kiž nimaju ani zady ani spody napisma přispomnjenja, su tu prěni króć z basnikowych zawostatych rukopisow wozjewjene. Jich je radna ličba.

Nimo „Počasow“ su tute bajki najlěpše, najdokonjaniše a serbskemu ludu najspodobniše wupłody Zejlerjoweho basnistwa.

Redaktor.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/12 Serbski institut Sorbisches Institut

Zawod.

Wěrnosć něhdy khodźo po swěće
Nanajkrasnišo so błyšćeše;
Jejny napohlad bě krasniši,
Hač wšěch hwězdow błyšć tam na njebju;
Štóž ju zetka, woči zandźeli:
Tak jej' pruhi mócnje kałachu.

Wěrnosć nad tym jara zrudźi so,
Při tym zetka muža stareho;
Temu zrudźbu swoju skoržeše,
Šědźiwc pak k njej takle rěčeše:

„O ty jasna njebja kralowa,
Tebje wšak swět wěsće lubo ma;
Twoju jasnosć pak wón njeznjese,
Duž so wobleč drasty — hinaše!“

„„Wotkal wozmu?““ wěrnosć praša so
Po wšej stwórbje wóčko wobroćo.
„Njech my służimy!“ ju prošachu
Štomy, trawy, kwětki lubje wšě,
A też zwěrjata k njej přihnachu,
Kóžde něšto rad ji dawać wě. (1845.)

1. Škleńcow prawowanje.

We škleńčeŕni so něhdy dachu
Do rěče škleńcy wšelake
A służbu swoju mjenowachu,
Na kotruž žana poćehnje.
A klinčo šćerčo kóždźička
Swój wužitk a česć powjeda.

Najbóle pak so wupjeraše
Tam swójba škleńcow winowych;
Wo hosćinach rěč znošowaše
A lutych knježich wosebnych.
Wšě poskoča a zaklinča,
Swój rjany přichod wopomnja.

„My mamy nadźiju 'šće rjeńšu!“
Rój paleńcaŕkow zawoła.
„Ha, mamy zasłužbu snadź mjeńšu
Wo wokřewjenje člowjestwa?!
Haj, nas w wšěch khěžach lubuja!“
Tak wone sylnje zašćerča.

Duž wrěšćeć poča něšto z kuta:
„Hdźe chceće bjez nas towařski?
O, waša krasnosć njej' tak kruta,
Zo njebyšće nas trjebali*.
Naš puć so k wašom' přizamknje:
My smy te škleńcy lěkařske.“

(Wokoło 1842.)

* Po holanskej narěči za: trjebałe.

2. Mucha a wólša.

Na rěcy muška zejhrawje
A žiwjenja so zraduje;
To šelma wětřik wuhlada
A syči: Čakaj prózdnica!
Wón z połnej hubu zaduny
A muška padźe do žołmy.

Duž wboha tyšnje zynčeše:
„Ach ruče, ruče pomhajće!“
A muški, bručki, mjetele
Tam pře nju žałosćachu wšě
A dźachu w swojej mudrosći:
Štó čołmik nětko natwari?

„O błazni!“ wólša susodna
Na brjozy stejo zawoła:
„Štóž pomhać njewě na měsći,
Tón pomocy čas skomudźi!“

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/15 Serbski institut Sorbisches Institut

A lisćičko na kiješku
Tej mušcy pušći na wodu.

* * *

Kaž w rěcy kiješk, lisćičko
Je mušku smjerći wutorhło,
Tak małko husto trjeba je,
Zo hubjeny so wumóže;
We prawym času pokrutka
Je cyłe pječwo winojta.

(Wokoło 1842.)

3. Nahladna mucha.

(Tydź. Now. 1844, 199.)

Wam wulki dźiw chcu powjedać,
Zo budźeće so spodźiwać;
To bě čas wulki, běše zlě
Tehd', jako mucha wjelka zjě.

Haj, mucha něhdy wjelka zjě,
A dokelž jara połna bě,
Duž kožu zaso wupluny.
Njej' tole podawk puzorny?

Ta mucha zleći na hał'zu,
Nic tołšu, jako kłonicu;
Wětr poča hał'zu kolebać
A mucha so tak zradować:

„Tu widźiš swěće zacpjaty,
Kak ćežka sym na hałozy!
Tu wo to njeje, što ja sym —
Ně, ale wo to, što ja jěm.“

Swět błazny tu wěc wobmysli
A wot tehdy so nałoži,
Zo hlada, što štó ma a jě,
Nic na to, što wón je a wě. (1844.)

4. Mucha a placawa.

(Tydź. Now. 1845, 121.)

Na placawu so sydźe mucha wobžerna
A po njej běhajo ju hroznje hanješe:
Phi, phi, ty stara koža, naša mordańka!
A wobnjerjedźi ju a so ji směješe.

„Što złoby pěniš, njedušna sam'pašnica?“
Duž rjekny placawa so ćežcy hněwajo —
„Njewěš, kak wot was tysacy sym zabiła?
A ty mi runje też sy zrała, złodźijo!“

„Kak směsne je, haj błazne twoje hroženje“,
Ta mucha křidła trějo zacpnje wotmołwi —
„Ty sama njećiniš próšk hrozy, bojosće,
Hdyž kedźbliwa će čłowska ruka njedźerži!“

* * *

Tak puta, jastwa, šibjeńcy,
Wšě wustawki a zakonje
Su směch a pohóršk we kraju,
Hdyž wyšnosć wusnje na mječu. (1845.)

5. Škowrončk, wróna a sroka. [1.]

Njehań to, štož njemóžeš;
Přez to k česći njepřińdźeš!

Spěwał w módrej wysokosći
Škowrončk fifolo,
Spěwał w nowej wjeselosći
Sej na naléćo.

Mjerzajo duž dźeše wróna
K srocy na polu:
„Dušu! tón slěpc chce być króna
W cyłym stworjenju.“

„Daj sej pokoj“, sroka praji,
„Što je na hercu?
Njech so z didlowanjom daji,
Z tajkej robotu.

Njech so jeno z namaj měri
Kipra šipleńka,
Móc! haj móc wšo wjerći, ćěri,
Nic kusk spěwańčka.“

* * *

Hruba zawisć pyta swary,*
Hanić lěpšeho,
Plujo jěd na wyšše dary,
Pjasće khwali so. (1845.)

* Časopis M. S. 1848, 27: Zawistny wě nam'kać swary.

6. Spokojna myš.

Myš pólna zmjerzła zmoknjena
Puć do wsy něhdy namaka
A wubra, kaž so samo wě,
Sej prěnje lěpše twarjenje.

Tón hród, kiž myška nastupi
A wuzwoli sej k hospodźi,
To prózdna ćicha cyrkej bě,
A we njej hišće myši dwě.

Tej wobydlerćy cyrkwinej
Hač najrjeńšo ju witaštej,
A dźěše jimaj k wutrobje,
Zo njej' hač rjemješk we domje.

Tón přewlečeštej na měsće
A nuzowaštej naležnje:
„Jěz, luba, a wzmi za lubo,
To je naj' cyłe bohatstwo.“

„„„O““, dźeše cuza, „„„mějtej dźak;
Ja spokojom běch hižo tak,
Zo sedźu w suchim kućiku
A nam'kam třěchu hospodnu.

Ach, kajka je to dobrota,
Ta kólnja, waju hospoda,
Tu chcu so w měrje zwohrěwać
A ničo lěpše nježadać.““

* * *

Tu, njespokojny bohačko,
Na khudych ludźi dopomń so;
Khlěb, sól a třěcha hospodna:
To hižo su jim njebjesa.

(wokoło 1845.)

7. Wulka hara a mały kwas.

„Hej! bratřa hólcy, juskajće!“
Sanc wrobel něhdy wołaše,
„Hlaj, słónco wyše zaswěći
Na křidleško a pazorki;
A njejeba mje protyka,
Je jutře Pětra Pawoła.

Hohej! to je naš krasny dźeń,
Hdźež kóždy sanc je nawožeń
A kóžda sančka njewjesta,
Je holca abo wudowa,
Też wudowc kóždy ženi so
A slub a kwas je na dobo.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/20 Serbski institut Sorbisches Institut

Štóž pak ma hišće wutrobu
Pod křidłom strowu, čućiwu,
Štóž njecha wostać nježenjenc:
Tón sukničku rjedź sebi dźens,
Tón překusaj sej kedźbliwje,
Kak by što rěčał přistojnje.

A štóž so jutře jednoći,
Dźens hišće přelič sadźaki,
Zo wě, hač móže dosahać,
A njetrjebał so hańbować;
Štóž kuchinsku česć lubo ma,
So dźens też połnje wobstara.“

A jako ranje zaswita
Na swjatoh' Pětra Pawoła,
O, to bě hara, lětanje
A kusanje a wusmjeće,
Zo nihdźe wiki konjace
Nic njejsu takle njeměrne.

(Wokoło 1845.)

8. Liška a myše. [2.]

Bróń njepřećela njej' tak zła,
Kaž husto jeho dobrota.

Kypy, tapy liška běžeše,
Łóńčko pšeńčnych kłosow njeseše,
A štož prjedy bě sej žadała:
Myšku w polu je też zetkała.

Myška w połnym straše měnješe,
Zo z jej' žiwjeńčkom so stało je.

„Što so bojiš, hłupy njerjedźe“,
Liška přećelnje k njej' rěčeše,
„Hladaj, pohlej, što ja nětko jěm;
A duž powěz twojim sotram wšěm,
Zo nětk pšeńca moje jědło je
A mój njeměr z wami přestanje.

K wopokazmu měra, lubosće
Położu te kłosy tudy wšě.
Troštna budź a syta najěz so,
Přiwjedź sem też twoje přećelstwo:
Za was, cyłu čestnu myšinu,
Tutón wulki wopor přinjesu.“

Myški, požadliwe za pšeńcu,
Połne wěry łušćić hanjachu;
Kóždu pak, kiž sama přićeže,
Liška hnydom lapnyła tam je,
Tak zo žana smjerće towařski
Hač do poslednjeje njezhoni.

* * *

Lóžka wěra, dary, womłódnosć —
Slepja človjekow też husto dosć,
A kaž mudry přeco kóždy je,
Něchtó jeho někak popadnje.
Duž měj kedźbu stare přisłowo:
Kóždy ma tu swoje kosydło.

(28./12. 1846.)

9. Sroka a sołobik. [3.]

Štož njedočink za nuzne ma,
To dobremu je haniba!

K sołobikej sroka pisana
Takle rěčo něhdy přiskaka:
„Bratře, mjez wšitkimi ptačkami
Je twój spěw a hłós najrjeniši;
Ale kóždy pak też póznaje,
Zo sy ptačatko najhłupiše.

Takle dowěrny a wćipny sy,
Nimaš kedźbu falšne poklěty,
Skočiš takle z lohka do smjerće,
Njeje žel ći twoje žiwjenje?
Nawukń mudrje hladać so, kaž ja —
Khrobło přinjese do njezboža.“

„Ja so smjerće bojeć, strachować?“
Dźeše sołojk, „teho chcu so wzdać!
Tajka bojosć by česć raniła,
Bych so tebi runał, škódnica;
Přetož wo žiwjenje njewušne
Šelma přec' najbóle třepoce!“

(4.|9. 1847.)

10. Mucha a bruk. [4.]

Wěčnje ćwileŕski přah ćaha,
Kohož njepopřeće žaha!

Stwina mucha naleći
Něhdy bruka w zahrodźi,
Poča wołać: „Hańbuj so,
Njenasytny zežranco!

Lisće štomam wurubiš,
Khošćišćam je spodobniš,
Chceš-li tak wšo spóžerać,
Praj, štó móhł će lubować?“

Trašnje rohi nastaji
Bruk a křidła šepjeri,
Hněwny muchi praša so:
„A što ty maš za jědło?

Aj, ty bita honjena
Z khěžow, ze šklě, z hornyka,
Praj, štó tebje lubuje
A na kermuš prosy će?“

* * *

Paduši a njewušni
Leža radźi we zwadźi,
Jedyn přec' na druheho
Z njepopřećom hórši so.

(8./9. 1847.)

11. Čmjeła mjez pčołkami. [5.]

Čmjeła hłód bě živiła,
Duž ji přińdźe myslička,
K bohatšim so pčołkam dać,
Po nich też so zwašnjować;
Přetož pola zwěriny też nuza
Wšelke spyta a so wšelko huza.

Čmjeła dźěłać počina
Přemo pčołkow horliwa.
Pčołki nowu towaŕšku
Spodźiwajo khwalachu;
Cuze bě jim z němskeho najskerje:
Nowe khošćišća te mjetu derje.

Měsac lědma woteńdźe,
Čmjeła z kołča wućeže,
Słódke pčołkow kubleško
Droha kup ji zezda so.
„Z tajkej drějeńcu mi dźiće“ — trubi,
„Radšo khuda — mi so lěpje lubi.“

* * *

Wjele ludźi w znamjenju
Lěnjej' čmjeły wopišu,
Kotrychž nuza, khudoba
Jenož honi do dźěła,
Ale sprócny khlěb a wudźerženje
Njej' jich wěc a wěrne wotmyslenje.

(18./9. 1847.)

12. Wjewjeŕca, sknadź a mały kralik. [6.]

Sknadźej z hnězda něhdy dźěćata
Mordarska we haju wjewjeŕca
Rubješe a kóncowaše.
„Ach, te wbohe dźěći naše!“
Sknadź a jeho žona płakaštaj —
„Što smój, wjewjeŕca, ći činiłaj?

Khójna, dub a šmrěk a worješ'na,
Buk a jědla ći dosć nadawa
Swojich płodow, sy-li hłódna,
A hlaj, twoja khlama škódna
Zadaja naj' dźěći bjez winy.
Pře čo tajki njeskutk žadławy?“

„„Na te blady!““ dźeše wjewjeŕca,
„„Kajke prašenje wo »čehodla?«
Tamle mały kralik lěta,
Njech tón praji prawo swěta!““
Mały kralik z keŕčka swarješe,
Zo wšak wšudźe móc přez prawo dźe!

(7.|11. 1847.)

13. Młoda a stara kóčka. [7.]

Njebudź wobužny na swar,
Často je wón Boži dar!

„Praj wšak, luba, złota maćeŕka,
Što sy husto takle wobužna?

Druhdy dobra basničku mi baješ,
Ze mnu skačeš, rada ze mnu hraješ,
Druhdy zaso na mnje swariš, syčiš,
Placnješ mje a wótre słowo rěčiš!?“
Takle micka młoduška
Swoju staru prašała.

Stara mica, myši šołćina,
Dźeše k młodej: „„„Njebudź błaznica,
Dźesać lět žno khodźu w tutym dwori,
Widźu, zo so česć a kubło spori,
A do kotrehož też kuta kuknu,
Wšudźom za mnje też tu wěrnosć wuknu:
Hdźež so nihdy njeswari,
Tam so k zbožu njehnoji.““

(10.|11. 1847.)

14. Kokoš a psyk. [8.]

Po zdaću a po wěrnosći
Maš swět tu jara wšelaki!

Kokoš khodźeše po hasy
Horje, dele tam a zasy,
Wjele pychi wuhlada.
Dokelž běše njedźela,
Słyši słowow tysacy
Powjedanych mudrowscy.

„Kajka mudrosć!“ kokoš praji
K psyčkej, kiž so při njej staji,

„Kajka rjanosć bohata
Debi tola człowjeka!“
Pos pak lěpje zhonjeny
Jejnu rěč tak porazy:

„„„Moja luba ćeta putka —
Wjele rěči, mało skutka,
Kornař złoty, sléborny,
Zaki prózdne — »winojty«,
To so rade na swěći —
Możeš wěrić, — towařši.““

(10.|11. 1847.)

15. Rozkorjene hołbje.

(Časopis M. S. 1848, 33.)

„Knježe kralo, što ty prajiš?“
Rjekny škraholc k worjołej,
„Kajku wukaznju ty stajiš
Abo koho k sudnikej?
Domske hołbje z lěsnymi
Su so tołsće zwadźili*.

Domjace te hołbje chcedźa
Z mocu lěsne přestworić;
Dokelž lěsne mjenje wjedźa,
Dyrbi jich wěc za psy hić,
Mjeno, rěč a pismowstwo,
Wšitko ze wšěm na dobo.

* Po holanskej narěči za: zwadźiłe.

»Štož my njejsmy«, lěsne praja,
»To pak hišće budźemy«;
Swoju hłowu na to staja,
Zlětuja so do črjódy,
Žadyn njecha nochować,
Mi je strach, što ma so stać.

Bjezkholowcy, kholowače
Wótřa brónje w kukawach.
Kajke škody, kajke płače
Budźeja* to po pukach!
Lěsarjo lud khrobły su,
Podarmo też njerubnu.

Knježe kralo, to ja praju,
Lěsne njech so poddadźa,
Lud budź jedyn! ja dźě znaju,
Domske nuzy njećerpja;
Čiń tak z mocu jednotu,
Wšak lud jenoh' pjerja su.“

„„Makhjawello! to je k škodźi““,
Na to worjoł wotmołwi,
„„Jena pica drje so hodźi,
Nic tak z wašnjom, z rěčemi;
Kóždy swoje wobkhowaj,
Druhemu pak pokoj daj!

---

* Po holanskej narěči za: budu.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/29 Serbski institut Sorbisches Institut

Jene w drjewinje na štomach
Njech, kaž móža, zakurča,
Druhe njech po třěchach, domach
Stonaju a bubnuja,
Bróń a hněw njech wotłoža:
To je moja přikaznja!““ (11.|11. 1847.)

16. Liščyna pomoc. [9.]

Wjelk w lěsu w jamje sedźeše
A na njezbože płaka;
Duž liška hnydom přiběhnje
A po kromje tam skaka.

„O wjelko, kajke protyki
Tu delkach zrudnje dźěłaš?
Hlaj, ćichi lěs wšón zabrinči,
Tak z cyłym hłosom spěwaš!

Skoč, wujo, skakaj mócnišo!
Ja chcu ći hał'zu podać, —
Čiń, — prjedy hač će wošćěrjo
Tu zatřěli tón brodač!

„„„Proš““, dźeše wjelk, „„„proš hajnika,
Praj dobre słowo za mnje, —
Ach luba, złota, bože dla!
Ty njejsy tola na mnje?““

„Ně, wjelko“, liška wurazy,
„Će była wěčna škoda;
Tak młody, rjany, nadobny
Hajńk, dušu! też ći woda.

Ja prošu, modlu, klaknu so,
Kaž bratra hajńka znaju, —
Haj, swoju kožu zawěrno
Za twoju kožu staju!“

Duž tyšny wjelk so spokoji
A liščy žeńtwu lubi;
A mjez tym hola zaklinči,
Hajńk dźe a na rózk trubi.

So liška ruče wohladnje,
Wjelk so k njej troštny směje,
„O lubši wjelko! što to je?
Mi wutroba so škrěje!

Tón hajńk, ach to tón prawy njej',
Ja njeznaju próšk jeho —
O to je jěra solotej!
Ja njestupju před njeho.

Swój testament piš, hłupjenče!
Piš, wjelko!“ liška rjekny,
A smějo mydło wjezeše,
A z čiłej kožu ćekny.

* * *

Z tym šelma wbohich troštuje,
Zo wěstu pomoc lubi;
Ze směchom pak, hdyž nuza dźe,
Kaž słaby płat so zhubi. (13./11. 1847.)

*

17. Pčołkow skóržba a khostanje. [10.]

Popřeńka ta z danju bjerje,
Zawisć pak so sama žerje!

Bóh, jako zemju storił bě
A wšitke jeje rjanosće
A stworjenja a stworjeńčka, —
Duž z njebja dele pohlada,
Kak běhajo a lětajo
So z wjeselosću žiwi wšo.

A we tym, zo tak hladaše
Na stworjeńčka te dźěłarske,
Duž pčołkow žałosć wusłyši:
Zo čaka je kij prošeŕski,
Hdyž čmjełam dźećel čeŕwjeny
Je sobu k pastwje podaty.

Bóh hnydom k pčołkam pohlada,
Kak so z tej skóržbnej wěcu ma,
A hramowanje lichownske
A njepopřeće widźeše;
Duž hněwny hłojčki dźećela
Za pokutu jim zezamka.

* * *

Dosć zamóžitych na swěće
Tak skiwli njenasytniwje;
Ći měnja, zo b'dźa prošerjo,
Hdyž sami zhrabać njem'ža wšo,
Hač zhubja abo njekrydnu,
Štož njepopřeja bližšemu. (1.|2. 1848.)

18. Zapowědźeny pohrjeb.

(Tydź. Now. 1849, 261.)

Psy něhdy z wulkej zrudobu
Na koči keŕchow jědźechu;
Tam khować chcychu pudlika,
Najdušnišeho kumpana.
Duž nasta zběžk mjez kóčkami*
A jena mjawčo postupi:

„Tón njebohi drje hódny je,
Zo jeho k nam tu hrjebjeće:
Wón woči połnej zawisće
Njej' měł, kaž kóžda wot nas wě.
Też rozdźělenja žiwjeńske
Mać zemja a row njeznaje.

Wón bě pak pos a připódla
Bjez wěry kočoh' wuznaća,
Duž preč z nim, što wón tudy chce,
Nam kóčkam zda so njezdobne,

* 1. recens.: Duž koči lud so roznjemdri.

Zo psyča pjeršć jow po smjerći
So k našej kočej towarši. —“

* *
*

Skót ludźom njechce přirunać
Ta baseń, ale pokazać,
Kak do skotu tež zajědźe,
Štož činja dźěći człowjeske,
Kiž druhdy z dźiwnej namyslu
Tež morwych hišće risaju. (5.|2.. 1848.)

19. Dub a kopřiwa. [11.]

Čim njelubše, ćim radniše,
Čim krasniše, ćim žadniše
Tu w swěće něštožkuli je!

„Chi dubje, wulki stary běsmanje,
Dźi do so! njeje tołsta hańba će!
So do poł swěta hordy přesćěraš,
A kajku horstku drobnych žołdźi maš?
Što móhł ty wjacy płodźić porno mi,
Swět dyrbjał stejeć w samej dubini!“

Z tej rěču symjenjata kopřiwa
So da do duba, swojoh' susoda.
Dub z hordom žanu hał'zu njezhibny,
Ji wotmołwi pak zacpjo směјicy:
„„To stare zhonjenje je na swěći,
Zo njerjad so najbóle symjeni.““

(25.|2. 1848.)

20. Tři žaby a baćon. [12.]

Kaž wuhoŕ smykły so
Ći bórzy z ruki sunje,
Tak rjeńša nadźija,
Hdyž njemysliš, će truhnje!

Tři žaby wocućichu k žiwjenju
Na rjanym słónčnym naléću,
A z roztateho přěrowa
Kwor kwor! ta prěnja zarjechta:
„Budź swjaty Jurjo khwaleny,
Zo naše jastwo roztał sy!“

Nós druha tykny z přěrowa
A pacy w słónčku přesćěra:
„Kwor kwor! najlubše sotřički,
Kak je to krasnje na swěći,
Kwor kwor! na lěto zbožowne,
Nam kćěja časy mjedowe!“

Kwor kwor! so třećej přitorhny,
Ju lapny baćon pyskaty,
A nowe lěto mjedowe
Žno prěni dźeń bu skepsane:
O jerom, kak to wujeba
Najrjeńša husto protyka!

(2.|3. 1848.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/35 Serbski institut Sorbisches Institut

21. Stara a młoda wjewjerca.

(Tydź. Now. 1848, 47.)

„Wukń, dźowčička, mój hnězduško,
Před womłódnosću hladać so,
A wobhladniwa, zdźeržliwa
Pój nětko ze mnu do swěta“ —
Tak wjewjerca mać wučeše
A dźowku z hole wjedźeše.

Lěs lědma za khribjetom je,
Duž młoda wołać započnje:
„Ach maći, luba maćerka,
Kak rjane tamle jabłuka
Mi kiwaju, su lubozne,
A mi so też jich jara chce.“

Mać praji: „Luba dźowčička,
Njech kiwaju tam jabłuka,
Dóńž njeb'dźa wołać na tebje:
Pój jow! pój jow! wšak wostaj je“;
A z tym je nimo płonycha
Puć dalši z młodej ćahnyła.

Nic hodźinka so njeminje,
Duž włóski worjech kiwaše;
A prjed' hač hnězdušk dźowčička
Štom a płód prawje wobhlada,
Bě hnydom mać tam horje fuk
A z hał'zy woła: cuk, cuk, cuk.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/36 Serbski institut Sorbisches Institut

Duž młoda škrěči wjewjerca:
„Aj, aj, ty mama zwažliwa,
Što hrymzaš ty jow jabłuko,
Kiž hišće njej' će kiwało?“ —
A prjed' hač mać so wohladny,
Bě hnězdušk za njej na hał'zy.

A praji z rěču šibałskej:
„Aha, to wšak nic trjeba njej',
Zo jabłuka hdźe přepušću,
Njech mjelča abo wołaju;
Wšě zjěsć — to njej' mi na mysli,
Je woptać — wěsće nješkodźi!“

* * *

Wěř, wučba leći do wětra,
Kiž poručnik sam přestupa
A dźesać druhich přikazow
So přimnje jeje křidleškow.
To chcyli starši wopomnić
A moju baseń njezacpić. (8./3. 1848.)

22. Wróna dróhowařka.

Wróna něhdy wćipna do swěta
Puće daloke bě činiła,
A jej' nan a mać so zwjeseli,
Jako zaso domoj přileći;
Cyłe přećelstwo a susodstwo
Přińdźe słyšeć něšto noweho.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/37 Serbski institut Sorbisches Institut

Wróna dróhowańka skašlowa;
Tŕeje pysk, so ważnje wupjera:
„Što je nowe? Ćežke časy du,
Powěsć wozjewju wam hiobsku:
Człowstwo hłódne wobzamknyło je,
Z nami dźělić jědło njebjeske.“

„Z nami dźělić? — što ty njeprajiš?
Ty nic konje tola njeměniš
Za nas rězane na pastwišću?
To by było!“ — z hněwom wołaju.
Tajki njeskutk dźě historiske
Naše dobre prawo potorhnje.

(W měrcu 1848.)

23. Hórka a dólčk. [13.]

So hórka dólčkej wusměwa,
Zo steji póčrjeny,
A dźeše: „Pój sem kadlička,
Maš mokre kholowy,
Ja chcu ći trochu wužimać,
To móhło so ći dobro zdać.“

Dólčk horce słóńčko wočakny
A w lěću wołaše:
„Pój hórka sem, pój, wutła sy,
A huba tak ći skhnje,
Ja chcu ći něšto włohi dać,
To móhło so ći dobro zdać.“

Te wćipne rěče słyšeše
Tam pódla runina
A dźeše: „O kak lěpša je
Ta prawa srjedźina;
Nic přemałko, nic přewjele,
To tyje přeco najlěpje!“

(5.|4. 1848.)

24. Kačka a kačor. [14.]

Kačka bachta kačorej:
„Posł'chaj, mužo, rozsudźej,
Njej' to hordosć njeznjesna,
Njepřistojna, khwaleńska:
Kajku kokoš haru dźěła,
Hdyž je jónu jejo měła.

Wohidne jej' khwaleństwo
By pak hišće znjesło so,
Ale tu maš honaka,
Tón hakle ći dykota:
Moja žona, nejko, nejko!
Je mi znjesła běłe jejko!“

Kačor praji: „Spokoj so,
Njewěš swěta wašničko?
Česće dosć, zo njedače,
Prjed' hač jejo znjesła je;
Z cyła pak to wěc je stara:
Mały kwas a wulka hara!“

6.|4. 1848.)

25. Kokula a sknadź.

(Tydź. Now. 1848, 163.)

Bě něhdy dołho mokrota,
Duž kokula so rozhněwa;
Sam wrobel khětro swarješe,
Zo sukničku sej womaže,
Też łastojčka bě huslički
Na hrjadu pojsła we hródźi.

Mać kokula bě mjerzaca,
Zo kóždy ptačk so překhowa,
A dźeše k mužej: „To mi praj,
Hač je to žadyn wótcny kraj,
Hdźež poddan žadyn widźeć njej'
A ničo do šklě kuchinskej'?

To dźě respekt wšón přestanje
A naj' kommando kamsy dźe,
Też naš diplom a prawizny
Nam rozmokaju na kusy;
Preč, preč! tu hišće přikhadźa
Też wrótna konstitucija!“

„„„Maš prawje, luba mandźelska!““
Muž kokuliny zawoła,
„„„Haj, budź tu božmje, krajo zły,
Hač dotal wótcny rěkany,
Prjed' hač jow něšto přisadźu,
Jón dušu radšo wopušću!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/40 Serbski institut Sorbisches Institut

[Ja předam swoju nuknicu
A z prochom, mochom wućahnu.
A potom, potom płakajće!
Tu mokru brodu žimajće;
Wy mróčele a njebjesa,
Was budźe kusać žaroba!““]

„Haj, ćehńtaj, ćehńtaj božemje!“
Sknadź pod hałozu spěwaše,
„Zwjež, patriarcho škraholco,
Tež ty sej swoje brěmješko;
Hlaj, knježich wašoh' runjeća
Rad wšudźe z kraja žohnuja.“

(W haprylu 1848.)

26. Różowy pupk a łopjenko.

(Tydź. Now. 1848, 235.)

„Hdźe słónčko jasne, ach, hdźe sy?!“
Tak wołaše pupk różowy
A k njebju mróčnom' hlada;*
Wón chce so rozwić, wotewrić,
Přez wóń a pychu zwjeselić,
Duž pruhow złotych žada.*

„O!“ rjekny k njemu łopjenko,
„Budź dočakny a spokoj so,

* W rukopisu: A tři dny hižo čaka;
Duž na mróčele płaka.

Ze zhonjenja ći praju:
Po mróčenjach a njewjedri
Wšě zela, kćenja, rózički
Ćim rjeńšo zakćěwaju.

[Duž njeskorž, k njebju wobroć so!
Wěr, hdy by słóńčko swěćiło
Na prěnje pozdychnjenje,
Poł bjezdźak by te pruhi pił
A słónca móc by nazhonił
A sylne wuhorjenje.“]

* * *

Što, człowječe, sy w tyšnosći,
Hdyž hnydom zbože njeswěći
Přez horja pomróčenje?
Swój čas, kaž pupik rózowy,
Też ty ćim rjeńše witaš dny
A słódše wokřewjenje!

[Přec' połna škla a wjesele
A nihdy nuza, tradanje:
To człowjek rady zywa;
Po tyšnosći a po sylzach,
Po starosći a po prócach
To zbože hakle bywa!] (30./6. 1848.)

6

27. Sowa a zyba. [15.]

So sowa zahe wusunje
Ze skhowa ćmoweho,
Dźeń slepi ju, duž hněwaše
Na překhwatanku so.

A z wołanjom a złobotu
Rój ptačkow přićeže,
A sylnje do njej' praskachu,
Zo so ji styskaše.

To zyba želnje widźeše
A k sowje přileći:
„Pój, pój! wěm wućek za tebje,
Dźak budźeš wědźeć mi!“

A jako ju do khowanki
Bě pod keŕk dowjedła,
To sowa zły pysk rozdaji
A zybu spóžera.

A smějkotajo měnješe:
„Ty hłupe stworjenje,
Mój dźak ći dlěje njetraje,
Hač pali njezbože.“

* * *

Ta baseń wšitkim přiwoła:
O njezabudźće wšak
To hróńčko: Kajkaž wutroba,
Haj, tajki je też dźak! (5./7. 1848.)

28. Wjelk a psyk. [16.]

Brjuch hłódny wjelka ćěrješe
Na popad k wowčeŕni,
A we tym, zo so měrješe,
Tam skoči do pasli.
Wón zaswari: „Psej skorženo
Na złóstne, falšne człowjestwo!“

Što činić? nohu wotkusać,
Kiž tčeše w železu?
To njechce so jom' pěkne zdać
A boli přez měru. —
Wón zawinča: „Psej skorženo
Na złóstne, falšne železo!“

„„„Što wina je?““ psyk zašćowka
A přihna hněwniwy,
„„„Ty šelma, połny rubjenstwa,
Sam na tym wina sy;
Tej złej a falšnej wutrobi
Dźe khostanje za pjatami.““

* * *

Kaž wjelk, tak swarja škódnicy
Wot wjele tysac lět,
Hdyž hdźe so jedyn popadny
Na pasle a zły swět,
Hač runje su swój prut a kij
Ze swojich keŕkow rězali. (8./7. 1848.)

29. Dźiwny sejm.

(Tydź. Now. 1848, 187.)

Na dworje něhdy dźeržachu
Sejm kury, husy, kački:
Jim přišło bě do myslički,
Hač spěwne njejsu ptački.

A mjez wšitkimi husyčka
Najbóle šćebotaše,
Hač runje kačka, pancawa,
Tež dycha njelut'waše.

Kaž woda rěč jim z pyska dźe,
Pak steja, pak ći sedźa.
A jako dźeń so khileše,
Wšě jenak wjele wědźa.

[Duž wotpósłancow póslachu
Na knjeza hrabju pawa.
„Tón", dźachu wšitke po rjadu,
„Njech wusudźenje dawa."

Knjez paw tu wěc sej rozpomni
A ważnje kašlowaše
A zjawnje, wótře po khwili
So takle słyšeć daše:

„„„Wy wot nohow hač do nopa
So wulcy błazni zdaće;
Bóh daj wam telko rozyma,
Kaž wjele pjerja maće!““]

* * *

Do sejma nihdy njedyrbi
So hubak, błazn sadźić;
Čim jasniše su mysličky,
Ćim lěpje budźa radźić. (14./7. 1848.)

30. Worjoł a mały kralik. [20.]

(Po basni z luda.)

Mały kralik něhdy swarješe:
„Zo pak w swěće wšitko wopak dźe,
Słaby je kaž pluwy wěty,
Njeje nihdy kedźbu měty. —
Je to prawda? móže zbože kćěć,
Hdyž najsylniši chce knjejstwo měć?

Worjoł, najhrozniši pazorak,
Kóždeho dźě z lóžka ćisnje znak,
Běda, štóž so jemu staji,
Teho njesmilnje wón daji;

Wobeńdźe-li žane njeprawdy —
Hdźe je sud? štó přińdźe k pomocy?“

Kaž by čmjełam złuskał do hnězda,
Na to znjeměrni so ptačina.
„Wón je błazn“, jene rěča,
„Wón ma prawje“, druhe škrěča;
Na posledku při tej měšeńcy
Wjetša dźělba radu wobzamkny:

„Kotryž słóncej přińdźe najbliže
Z mócnym křidłom, tón njech z kralom je!“
Wone leća — wyše — niže —
Worjoł słóncu pak najbliže,
Hižo widźi swoje dobyće
A so prosći połny wěstosće.

Hlaj, duž mały kralik z ćikotom
Wusuny so jemu pod křidłom:
„Ja sym kral, haj ja sym dobył“,
Woła wón, „sym wyše pobył“,
Wyše worjoła wón zejhrawa —
Přińdźe dele a trón požada.

„Ty sy dobył, dobył zawěrno“,
Małe ptački dźachu wokoło;
„Njejsy też nam nihdy škodźił,
Za krala by nam so hodźił!“
A na měsće klinčo spěwachu:
„Sława, sława kralej nowemu!“

Jako worjoł wotpad widźeše,
Z nóžnow wótry mječ swój wućeže,
Kaže wšudźe k wójnje trubić,
Dokelž njecha knjejstwo zhubić.
Mały kralik ćěka — što sej chce?
Do myšacej' dźěrki zaměze.

„Aj ty šelma!“ worjoł zahrima,
„Wumóc njedyrbi će khowanka,
Prjedy šćuwać, k zběžkej wabić,
Moju česć a knjejstwo słabić,
Potom ćeknyć lestnje před bitwu —
To su kusy! ja će roztołku!“

Ale kaž so samo rozymi:
Howrja zběžki a při njeměri
Ma kral dźěłać połnej rucy —
A tak worjoł też kaž ducy
Kaže sowje, swojom' hejtmanej,
Stražować před dźěrku myšacej.

Mjez tym, zo kral druhdźe jednaše,
Sowa pola dźěry kedźbuje;
Cyłu nóc tam sedźo kuka —
Ale jejna mištyrštuka
Na ranje so zjawnje pokaza:
Z drěmkom kralika je přepasła.

Worjoł kral so sylnje rozhněwa,
Sowje wodnjo lětać zakaza;

Sowa prosy ze sylzami —
Worjoł njeda a ji grami;
A duž ptačata wot teho dnja
Wona žerje a je zahubja.

Cyła ptačina pak wodnjowska
Dźerži swěrnje kaznje worjoła,
Jědojta na sowu helscy
Pjerje do njej' njepřećelscy,
Hdyž so wodnjo něhdźe pokaže.
Mały kralik mjeno skhował je.

(14./7. 1848.)

31. Liščyna rada.

Čim mjenje ma štó rozyma,
Ćim bóle so ći khlemi.

Mjeł něhdy lišku nadeńdźe
A poča: „Moja luba,
Ja chcył rad wuknyć wot tebje,
Hejz' njeje dołha truba
Tych wučbow abo papjerow,
Kiž dyrbja nutř mi do mozhow.

Mam do wole dosć mozhow drje,
Bych mudrosće pak nabył;
Tež prošu, wuč tak wšitko mje,
Zo njebych ničo zabył. —
A měł tež hłowu dubowu,
Njej' wěrno, za dźeń dowuknu!“

„„„O wole, liška wobkrući,
Na ničim njejsy wbohi,
Dosć mudrosće maš we hłowi,
To zjewja twoje rohi,
To wurostki su mudrosće,
Kaž kóždy nazhonjeny wě.

[Duž tebi ze wšěm wuradźu,
Za twoje khwalbne mjeno:
Štož njej' po twojim wuzdaću,
Tam rohi zastaj jeno;
Też njemjelč w ćichej mudrosći:
To twoju khwalbu powjetši!]

A hdyž tak połnosć wědźeństwa
Je z domom w twojim nopi,
Što je ći trjeba přibytka?
Štó njetrěbnje šac kopi?
Bodź, mudruj, prawuj, njecofaj,
Wšěch zaréč! to će khwali kraj.““

„To sym ći derje zrozymił,
To njem'že ćežko panyć,
Bych wěrnje też był tintu pił,
Chcył jenož kwaku ćahnyć!
Tak dźeše woł a požada
Sej hišće dlějše rohizna.

Što bu? Wšě woły na lnišću
Nětk radu posłuchaju

A so, chceš wěc čim dušnišu,
Ćim bóle zapjeraju,
Też blabaju so do wšeho
A njesprócniwje bodu so.

* * *

Zo so tu wučba přistaji,*
To po prawym njej' trjeba,
Ju mudry widźi na měsći,
Wołk njech sej ju won hrjeba:
Štož pak je tajki prawy woł,
Tom' doměčeć njej' nichtó móhł.

(17./7. 1848.)

32. Paw a husyca. [18.]

Knjez paw so w dworje hordźeše
A praji k husyčcy:
„O, mje so nichtó njedótknje,
Zo woskobał mje by;
Haj, wšitke woči wobroća
So za mnu połne dźiwanja.

To čini, zo tak pyšny sym
A tak so zybolu;
Ty z twojim pjerjom wohidnym
Sy skerje k mjerzanju,

* W rukopisu: Bosć, prawować, so zaleži,
Nic cofać — w swěće płaći.
Što mjelčiš w ćichej mudrosći?
To twoju khwalbu haći.
Tak sylnoh' k hłupym přiliča,
Hdyž do wšeho so njeměša.

A kajka hišće připódla
Sy w kóždej łuži pancawa.“

„„O błazny pawje hordźeński““,
Duž liba šćebota,
„„Će hordo twoje zaslepi
A twoje pjerička;
Na pohladanje krasny sy,
Sy pak, kaž ja, też wužitny?

Twój kožuch je drje rjeniši,
Tu česć ći popřeju,
Mój potrjebu pak spokoji
A dźak z nim zasłužu;
Te ćopłe, mjehke poslešća
Mi wšudźe khwalbu dawaja.““

* * *

Śće hordźi, pyšni próznicy,*
Wy něhdźe čestniši,

---

* 1. recens.: Bur w rubjencu, haj mazany
Je česće hódniši,
Hač wšitcy pyšni próznicy
We swojej krasnosći,
Kaž husyčcyne pjeričko
Přez rjanosć pawowu je šło.

* 2. recens.: Što z bokom pyšni próznicy
Na bura hladaće,
Kiž w rubjencu, haj mazany
Při swojim dźěle je?
O, pychańtwu dźe do prědka
Ta wšědna, nuzna potrjeba.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/52 Serbski institut Sorbisches Institut

Hač sprócny bur, haj mazany,
We swojim kabaći?
Nĕ, pychaństwu dźe do prĕdka
Ta wšĕdna, nuzna potrjeba.

(20./7. 1848.)

33. Wjetši sy a wjetše maš prawo. [21.]

Kynčo, hrajo zlĕtowaše
Nĕhdy młoda kuntwora,
Swĕt so paradiz ji zdaše,
Dóńž jón lĕpje njepózna;
Přetož srjedź najrjeńšich wjeselow
Zašmjata so pawkej do syćow.

„Pušć mje, pawko“, wona dźeše,
„Pře čo žiwjenje mam dać?“
„„Hlajće, hlajće““, pawk so smješe,
„„„Słabušk zechce prawować.
Słyš dźĕ, hłupa, štož ty njezhudaš:
Wjetši sy a wjetše prawo maš.““

Mjez tym, zo pawk mordowaše,
Přileća tam sykorka;
Pawk so hóršo wobaraše,
Sykorka pak zawoła:
„Přĕhrać dyrbiš, što so wobaraš?
Wjetši sy a wjetše prawo maš.“

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/53 Serbski institut Sorbisches Institut

Na tej žratwje zwjeselenu
Kraholc hrabny sykorku;
Wona škrěči: „Našu jenu
Morić je hrěch z hanibu.“
Kraholc wrjesny: „„„Aj, što wudawaš?
Wjetši sy a wjetše prawo maš.““

Hajnik třěli, zemja ržeše,
Kraholc padźe trjecheny.
„To by było“, hajnik dźeše,
„Zo ty jowle z knjezom sy;
Rozyń, třělba to je swědčeŕ naš:
„Wjetši sy a wjetše prawo maš.“

* * *

Podćišćenje, lube dźěći,
Wopiše to přisłowo,
Wono knježi mócnje w swěći
A je hrózba słabšeho:
Hdźež pak pola ludźi z knjezom je,
Tam też njeprawdow kónc njebudźe.

(28.|7. 1848.)

34. Borkawa a třečk. [22.]

„O, naju w swěće runja njej',
Ja du na mjaso, ty na krej.“
Tak poča bórčo borkawa
Na třečka a jom' ruku da
A chcyše z nim so stowaršić
A jako ćeta spřećelić.

„„„Hatsi, hatsi!““ třečk zaporska,
„„„To była krasna nadoba,
Ja nazeleń knjez wóčkaty
A w rjanej nowej sukničcy,
Ja měł so z tobu wujować!?
To, wohidna, so njem'že stać.““

To borkawu tak rozhori,
Zo třečkej plistu wotłoži
A wołaše: „Duž měniš ty,
Zo suknje dla wjerch hižo sy?!
Měj woči tež wot smaragda,
Ty třečk sy, kaž ja borkawa.“

* * *

Tež wěsći ludźo hordźa so
A zacpja runja swojeho
Dla wobliča a drasćički,
A wšak, hdyž hladaš při swětli:
To rjany abo njerjany
Njej' ani kroška winojty. (15./8. 1848.)

35. Pjeńk a šmutajca. [19.]

Suchi pjeńk a šmutajca
Steještaj we haju.
„Dźědo“, wona zawoła,
„Ty sy zbytk we kraju,
Ja pak rostu zelena,
Přichodnosće zepjera.“

Rjekny pjeńk: „Haj, wjele dnjow
Mojich tudy běše,
Wjele mi też njewjedrow
Wyše hłowy dźěše;
Njezacp mje pak młoduška,
K wobćežnosćam njezrała.“

Šmutajca so hóršeše,
Horde dawa słowa,
Praji: „Z tobu kónc wšak je,
Ja sym kruta, strowa!
Njeje słónco skhadźace
Lubše też, hač wječorne?“

Mjez tym bur tam přijědźe
Z ćežkim wozom słanja,
Šmutajcu wóz rozłamje —
Kónc bu jeje žwanja,
Do pjeńka wóz założi,
A hlaj! pjeńk — jón powróći.

* * *

Starych njezacp, młoduško,
Wěš ty, što će čaka?
Hordosći pad bliži so
A na khrobłych łaka;
Ćežke pruhi, nadběhi
Zjewja, štó je sylniši! —

(17./8. 1848.)

36. Baseń wo wjedrje. [23.]

We lěće něhdźe połdra sta
(Po lijeńcy to běše)
Wěc dźiwna je so podała,
Zo Bóh po swěće dźěše
A cyłej stwórbje polubi:
Zo lětsa wjedro dowoli,
Kaž kóždy sam je zechce.

Duž hory dešćik prošachu,
Wo słóńčko mjez tym doły;
Štom sadowy chce ćišinu,
Lěs měni: wětr je strowy!
A ludźo hakle — to bě zlě —
Kaž wjele hłowow — prόstwow bě
Wo wjedra wobroćenje.

Bóh wšěm, kaž mόžno, činješe,
A tu hakle bu hara!
Směšk, zběžk, haj wójna howrješe,
Štóž njećepje, tón škara;
A z knjezom bě najsylniši,
Dóńž druhi jeho njepobi —
Wšo prěki, po dlu dźěše.

Duž Bóh sam zaso wobzamkny,
Po swojej woli wodźić
Wětr, mróčele a słónčne dny,
Zo móhła zemja płodźić;

A ludźom pisać dowoli,
Kaž chcedźa, jenož protyki
A dale ničo wjacy.

To pomhaše a jednota
Zas' knježeše na zemi,
Za dobre kóždy dopózna,
Zo Bóh wšěch wolu zlemi;
A tak je to też wostało,
Zo Bóh so stara za wjedro
A hospodarstwo wjedźe.

* * *

[Njej' tak też druhdźe na swěći,
Hdyž kóždy swój rózk trubi,
Hdyž pjasć a bróń wšo wobknježi*
A rozym knjejstwo zhubi?
To žałostna je měšeńca,
Hdźež sylny słabšich spóžera,**
A šelma w mutnym łoji.] (19./8. 1848.)

37. Topoł a dub. [24.]

Wróć človjestwo so k krutosći
A k jadru staremu.

[Na haćenjach we susodstwi
So dub a topoł šěri,

* 1. recens.: Hdyž lakomstwo wšo wobknježi
A přemóc prawo rubi.

** 2. recens.: Hdźež přińdźe słabši pod koła.

A dótkaštaj so z hałzami;
Tón topoł wjacy měri
A šwižniši so pozběha
A na dub z hordom pohlada.]

„Kaž pyramida nahladny
Ja k mróčelam so měrju,
A z kajkim spěchom hladajcy
Ja wyše tebje ćěrju!“
Tak topoł k dubej rěčał je
A zacpnje dale měnješe:

„Ty šešeračo njeruny,
Štó tebje k pyše sadźa
Kaž nas, te włóšske topoły?
Nam čestne město dadźa
We cyłych rjadach při puću:
Praj, štó je lěpši wot naju?“

„„„Twój napohlad a wysokosć““,
Dub wotmołwi, „„„drje nimam,
Też njemóžu tak spěšnje rosć,
Kažkuli też so přimam:
Za to pak mjehki sy ty hłub,
A ja sym kruty, twjerdy dub.““

* * *

Chce něhdy tebi hordo rosć
Na róst a ličko rjane,

Ty spomń, što waži nahladnosć,
Hdźež jadro njeje žane. —
Štóž bratři počink z rjanosću,
Tón bjerje khwalbu najwyššu. (1./9. 1848.)

38. Wobzamknjenje štyrinohateje zwěriny.

(Časopis M. S. 1848, 200.)

Jako law kral nastupi
Něhdy knjejstwo swoje,
Rěčeše wón k dźiwini:
„Słyšće słowo moje;
Wobćežnosć ma kóždy njesć,
Dyrbju-li ja knjejstwo wjesć.

Dajće, dawki składujće,
Kaž so kóždom' słuša;
Što kral hewak zamóže?
Naposledku čuša
Kóždy lumpak na njeho,
Rozpadnje tež kralestwo.“

A hač runje z bojosću
Wšitcy třepotachu,
To pak swoju njewolu
Tola spóznać dachu;
Dawać a so woprować
Žanemu so njechce zdać.

Wulka prjódcy zwěrina
Šćuwaše tu mjeńšu,
Dostać měnja bjez dawka
Swobodu ćim rjeńšu.
„Ně, my ničo njedamy!“
Zhromadźizna wobzamkny.

„„„Dobre, dobre!““ wotmołwi
Law kral hriwy třaso,
„Prut a kij sće rězali
Kóždy nětko na so,
Ja sym kral a wobswědču,
Zo za ničo njesteju.“

Zwěrina bě wotešła,
„Ničo njedać“ słodźi,
Ale što so wukopa
K jeje wulkej škodźi?
Město zo law škituje,
Žerje wón, štož nadpadnje.

A kaž kral, tak poddanjo,
Štož so lubi, bjeru,
A kaž móža, mordujo
Jedyn druhoh' žeru;
Kóždy w kraju swój knjez je,
Dóńž joh' druhi njepóžrje.

* * *

Mudračcy! tu přikład je
Swobody bjez dawka.

Komuž chcyće na nju dźe,
Njech dźě za njej blawka;
A daj połč a tuk sej rosć —
Rěznikow žno budźe dosć. (2.|9. 1848.)

39. Hołb a ročka.

(Tydź. Now. 1849, 253.)

Hołb leći ročku troštować
Pod lipu zelenu,
A ročka njecha posłuchać
Ze samej zrudobu.

Zo najlubši je njeswěrny,
Bě ročka słyšała,
Duž ji dla jeho njeswěry
So łamje wutroba.

„Mjelč hołbiko, leć wote mnje!“
Da ročka słyšeć so,
„Ja wumru, prjed' hač wožołtnje
Na lipje lisćičko“.

„„„Wěř lubša““, hołbik zakurča,
„„„Swět překoru je sył,
Kaž hałza dźerži lisćička,
Je twój ći swěrny był.““

„Ach, mužskich słowo falšne je!“
Jom' ročka wotmołwi,
„Jich swěra so tak pominje,
Kaž lisće na lipi“.

Duž hołbik zaso zakurča:
„„„So, rjeńša, njezrudźej,
Što hněwaš so dla šćuwanja?
Swět teho hódny njej'.

Štóž wěri kleskam přisłodnym,
Swój pokoj předawa,
Štóž wěri hubam jědojtym,
Měr nihdy njenam'ka!““ (10.|9. 1848.)

40. Zboże a nuza. [25.]

Na drózy něhdy zetkało
So zboże z nuzu je,
„Hej, stej! ty złote dźěćatko“,
Duž nuza wołaše,
„Kak dźiwne sy mi po drózy,
Praj, štó će pušći njemudry?“

„„„Ja pytam““, zboże wotmołwi,
„„„Sej muža druheho,
Kiž by měł khribjet sylniši
Za moje brěmješko.
Tón, kiž je dotal nosył je,
Je mało lětow ćerpješe.““

„To sym ja hinak swěrniša“,
Duž nuza wurazy,
„Haj, tajkich błaznow pytam ja
A tajke khribjety!

Štóž tebje zacpi, dosta mje,
Mój spěw pak z druhoh' hłosa dźe."

* * *

Dźens nuza rubjenc wobłeka
Tych wčera židźanych
A z hórkej sylzu napowa
Tych łoni wjesołych;
To z wjetša na tych widźimy,
Kiž njespóznachu dobre dny!

(21./9. 1848.)

41. Swjatojanowy konik a žaba. [26.]

Na lisćičku w lohkim čołmje
Z wodu dele po rěcy
Jědźeše po módrej žołmje
Konik swjatojanowy;
Wětřik jeho wuhladajo
Čakaj, čakaj! pomysli,
Z połnej hubu zaduwajo
Jeho čołmik powróći.

„Po pomocy!" konik woła,
„Njej' tu nichtó připódla?
Po pomocy z mokroh' rowa!
Moje křidła zapraja!"
Z brjoha wólša hižo khila
Dele hał'zu pomocnu,
Jeho smjerće hórka čwila
Dźěše ji přez wutrobu.

Duž tam rjechtać poča žaba:
„„„Wostaj, wostaj! wólšička,
Njech wón sam so z wody škraba,
Štó wě, što Bóh w myslach ma!
Njej'-li kónc jom' wotsudźeny,
To smjerć jeho njepóžrje.
Božej woli poručeny
Jeho dóńt njech wostanje!"“

* * *

Runje žabje ludźi wjele
Z wotsudźeńskej přiwěru
Smjertnę łožo khorym sćele,
Hdyž so komdźa z pomocu;
Nic Bóh, ale člowśka hłuposć
Tehdy k smjerći wotsudźa,
Skomdu też rad hruba skuposć
Z wotsudźenjom zamołwja. (12.|10. 1848.)

42. Wroble a kraholc. [27.]

Na třěše wroble zhromadźene
Sej něhdy radu radźachu
A škrjebotachu rozčerćene
Na kraholcowu njeprawdu,
A ničo mjeńše wuwjesć njechadźa,
Hač hasnyć jemu swěčku žiwjenja.

Kak najstrašnišo skóncowany
By był — to hišće praša so;

A tutón kumšt bu wunam'kany
Po krótkim też wot kóždeho:
„Bić, kusać, rubać, kałać budźemy
A po wšěm: bimbać ma na šibjeńcy.“

A jako z tym na čiste běchu
A z hubu skutk bě hotowy,
Jim prasny kraholc tam na třěchu
A zhromadźiznu rozrazy;
Najwjetši mudračk po žiwjenju by
A wot tych druhich žadyn njepikny.

Ně, runu smuhu pućik dźěše
Po wašnju wjele ryćerjow
Do keŕkow a hdźež dźěra běše,
A zabychu wšěch hroženjow;
Haj, budźeše měł žadyn kholowy,
Tu rjedźenje so jeho njezminy.

* * *

Za helu domach, hdźež njej' hrozy,
So něchtóžkuli khroboli
A po brěmjenjach mudrosć wozy
Ze samokhwalbu na wiki,
Hač přińdźe strach a bitwa nastawa,
Hdźež law so přeměni do zajaca. (8./12. 1848.)

43. Kóčka a psyk.

Micmica pola hawaka
Je pohladujo nimo šła,

A poča: „Što so nječini,
Zo hłowa tebi šědźiwi?
Praj, hospodarjo rozhladny,
Kak dźe so ći na stare dny?“

„„Ja stary? hižo šědźiwy?““
Psyk mórči z hněwom napjaty;
A dokelž lětow dwanaće
Kósć někotru žno hrymzał je,
Duž tupe zuby wošćerja,
A kaž so wě, złe pohórša.

Micmica trochu zhorbi so
A rjekny: „Žane młodźenstwo
Też na zubach ći widźeć njej';
To pytnu pak, zo hordźerjej,
A było też na stare dny,
Je wěrnosć płonuch kisały!“

(30.|12. 1848.)

44. Připóznaće.

„Sy, słónčko kralo, słyšało,
Što piše swět a hwězdarjo,
Zo wyše starych dwanaćich
Planetow hišće wjacy jich
Pod njebjom błudźi ćělesow
Na šěsć a sydom dźesatkow?“

Tak zawołachu wóndano
Ći stari znaći dwanaćo.

„Zo su tu, njechamy drje prěć,
Jich pak za swojoh' runja měć,
Jim połne prawo z nami dać,
To njemóže so nihdy stać!

Štož njej' nam starym porune,
Štož hakle z jeja wulězć chce
A k knjejstwu přińć so hotuje,
To připóznać so njemóže.
Tych mamy z časom přirězać,
Jim horde mysle wuklepać.

Štož słabe je, my rězamy,
Štož mjena nima, teptamy;
My stari wulcy Hansojo
Sej njedajmy brać kralestwo.
Po našej sławnej přemocy
Je prawda wšo, štož činimy.

Te mjeńše swěty, dźěćatka,
Te tykajmy přec' do měcha;
Wšak deleka tam na zemi
Tak dźěła so też z ludami.
Hans připóznaje Hansa tam
A Hanska wjedu k rěznikam.“ (1848.)

45. Bože słónčko a pikikowař.

(Časopis M. S. 1848, 195.)

„Na kajkich dźeržiš prawiznach
Při lětušich tych měšeńcach?

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/68 Serbski institut Sorbisches Institut

Na kotrej stronje sedźał by,
Na prawej abo lěwicy?“
Tak bože słónčko wopraša
Na štomje pikikowarja.

„„Konservativ a kralowski““,
Knjez pikikowař wotmołwi,
„„„To zda so mi najprawiše,
A hinak być też njemóže;
Nam hewak revolucija
Wšě stare prawa spowróća““.

„Duž leć mi jow z tej zahrody!“
Tak bože słónčko wurazy,
„Ta słuša jenož mi za dom
Kaž wě to kóždy lisć a štom.
Što wujěš, ćišćiš, rubiš mje,
Hdźež prawo mam historiske?!“

„„„Aj““, pikikowař wotmołwi:
„„„To njeńdźe jow a njepłaći,
Tu mjelčeć ma historija
A rěčeć revolucija,
Kiž swobodu chce najšěršu —
A teje so ja njepušću!““

* * *

Kaž hraje khorhoj na třěši,
Tak barbu dźerža lakomni;
Štož tyje jim, sej dowola
A druhim puta kowaja;

Bóh do rukow jim njedaj sud
A nihdźe žadyn kraj a lud! (23./2. 1849.)

46. Liščyne nakazanje. [28.]

Liška něhdy khora wali
Stonajo so do lěhwa,
Prjódcy pak ju žerje, pali
Jeje skutkow njeprawda,
Dźeše: „Jeli wotkhorju,
Zawěsće so polěpšu“.

Liška začu polóženje
Z tutej želnej spowjedźu,
Požadane wotkhorjenje
Dóńdźe też po tydźenju.
Dźak budź Bohu! mysleše,
Zo mi zaso lěpje je.

Liška nětk ma strowej nozy,
Kur a hus drje njekradnje,
Ale dźerži so po Bozy,
Kiž ji z horja pomhaše? —
Ně, ach ně, ju zamjerza,
Zo je wjele skomdźiła.

Tyšny són so liščy zdaše
Slub a khorosć přetrata,
A duž z nowa wotwjeraše
Kurjenc pola burika;

Jón' pak zlě so poradźi —
Psyk ju skoro dočini.

Wona lubi na smjerć khora
Z pokutnymi sylzami,
Jeli hdy wjac' rubi z dwora,
Zo chce wumrjeć na měsći;
K nakazanju wot Boha
Čas a składnosć požada.

Liška zhoni nowu hnadu,
Smjerć ju tón króć njezmota;
Wěriš, zo njej' přišła k padu
A zo slub je dźeržała?
Ně, ju jenož mjerzaše,
Zo so mało pasła je.

„Wjetši šelma, wjetše zboże“,*
To trošt běše liščyny —
A duž z nowa wótři nože
Na kury a na husy,
Rjeknje: „Pah, to wšitko dźe,
Štóž so hlada, mudry je!“

---

* W rukopisu: Wjetša lesć a kedźbowanje,
Mysli wona, přepomha,
A duž stare čuchotanje
Po dworach njej' spušćiła,
Lohcy njej' wšak wuhnate
Stare wašnje zwučene.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/71 Serbski institut Sorbisches Institut

Prjedy hač zła smjerć ju mori,
(Z krótkim njech wěc dopojdam)
Liška hišće dwójcy skhori,
A štož kóždy zhóda sam,
Z kóždym razom pokuta
Nowy wudawk dočaka.

Naposledku, ach, ow jena!
Kak so zbože njewjerći —
Liška w paslach popadnjena
Za hunami žałosći,
Při wšěch swjatych pokutu
Lubješe tam zawěstu.

Kak su wěrne, kak su sprawne
Jejne sluby poslednje,
Hajńkej tam drje njebě zjawne,
Wědźeć też je njechaše,
Ale pris! ju zarazy
Srjedź najlěpšej' pokuty.

* * *

Sluby łamać — dołho wuńdźe,
Často prut je łahodny,
Ale swój čas karan dóńdźe,
Zo so wuško wotrazy,
Mudri z časom wopomnja:
Kajawka so njewróća! (7.|4. 1849.)

47. Law a świnc. [29.]

We Africy, hdźež lawy su,
Law zetka świnca před dźěru;
Hač k zemi so świnc pokhili
A lawej pacu wokoši
A zwaži so z nim poréčeć
A prašeńčko so woprašeć.

„O knježe kralo khwalobny,
Štó je ći runy na mocy?
Štó khrobło twoje wupojda
Kaž człowjek, tak też zwěrina!
Duž praj, što honak stróži će,
Hdyž »kikerahi« zaspěwje?“

„„Što staraju će słabosće
Tak majestosće našeje?““
Law zmórča a so rozhněwa
A zběže pacu na świnca;
Šwap! jeho klesny mjez woči,
Hač woheń z wočow wuleći.

Duž praji nan tam świncowy:
„Mój synko hišće njemudry,
Chceš wulkich a swět k přećelej,
Tu hładkować so přiwučej:
Štóž rěči wěrnosć, hórki je,
Plic, plac! na hubu dostanje.

(30./4. 1849.)

48. Nałožk swěta.

Mam čas a skutk chcu wopisać,
Zo budźeće so spodźiwać;
To bě hłód wulki, běše zlě
Tehd', jako mucha wjelka zjě.

Haj, mucha něhdy wjelka zjě,
A dokelž to kusk wjele bě,
Duž kožu zaso wupluny —
Njej' tole podawk wulkotny?!

Nětk mucha zleći na hał'zu,
Nic tołstšu, jako kłonicu;
Wětr poča hał'zu kolebać,
A mucha so tak zradować:

„Tu widźiš, swěće zacpjaty,
Kak ćežka sym na hałozy;
Sam slepy tudy wuhlada,
Štó něšto jě a wahu ma."

* * *

Swět puzorny wěc wobmysli
A wot tehdy so nałoži,
Zo wěri też najwjetše łžě,
Štóž jeno prawje barbić wě. (Hapryl 1849.)

49. Pjenježne tyranstwo. [30.]

Knjez toleŕ dźeše k šěsnakej:
„Ja sym twój knjez, to hinak njej',
So naduwaj po móžnosći,
Na mój bok waha přewaži,
Jón' wjacy płaću, dyžli ty;
Duž widźiš, zo mój wotročk sy.“

„„Tyranje!““ šěsnak zaklinkny,
A mjerzaše so dundyrscy
A mysleše: kak započnu,
Zo wotbudu tu khudobu?*
A we tym, zo tak hódaše,
Tu wosmak pódla wuhladnje.

„„Ty kadla!““ šěsnak zawoła,
„„Wěš hižo moje prawizna?
Jón' wjacy płaću, dyžli ty,
Duž sy mój wotročk rodźeny;
Sćehń sebi kłobuk přede mnu
A wučesaj mi sukničku.““

„Hm!“ wosmak ćežcy zdychuje:
„To tola helscy hrjeba mje,
Bych jeno móhł — za tajku česć
Chcył tebje hroznje domoj wjesć:
Što činju? koho porazyć?
Na někim tola knjez chcu być!“

---

* W rukopisu: Zo zahładźu tu hanibu?

Duž wuhlada kroš sběborny
A k wutrobje jom' lóže bě,
Wón wrěska: „Wbohi prošerjo,
Kryj přede mnu sej wobličo!
To miłosć je, zo, slěpco ty,
Kroš płaćiš a mój wotročk sy.“

Kroš sběborny, kaž woblaty,
Nic słowčko na to njepikny,
Tu worćiznu — wón pomysli,
Wy kroški a wy pjenježki
Mi z danju płaćić budźeće —
Wy čerwjenaki, čakajće!

* * *

Tak dźěła horde, wostudłe
Tyranstwo w swěće pjenježne,
To něchtóžkuli pomysli,
Hdyž polak ma na hospodźi,
Zo knjez je wšěch dwajnowarjow
A požada jich česćenjow! (Moja 1849.)

50. Zajac a mrowja. [31.]

We sonach słódkich na poli
Knjez zajac něhdy spaše,
Duž jeho mrowja wubudźi,
Kiž po nim zběhowaše;
Wón na nju njemdry swarješe
A za to smjerć ji sudźeše.

„Ach, njebudź takle surowy“,
Joh' mrowja poča prosyć,
Budź wulcymyslnje zmysleny,
Ja dźak chcu wěčny nosyć
We wutrobje a pomjatku
Za twoju sćerpnu dobrotu.“

„„Běž““, rjekny wuchač, „„„puzorna,
Mi hódno njej' će skazyć,
Hejz' budźeš pak mi do lěhwa
Hdy wjacy na mnje łazyć,
Dha pak so z tobu stało je —
Tón dźak njech jeno wostanje!““

We sonach słódkich po lěći
Tam zajac zaso spaše,
Duž mrowja jeho wubudźi
A jachlo powjedaše:
„Ćek, ćek! ja widźach ze štoma
Po polu khodźo hajnika!“

Knjez Měšawkec so dźakuje
A nóžkuje, štož móže,
A ducy sej tak mysleše:
Što podawa so lóže,
Hač zo tón mały zacpity
Je wulkemu też wužitny. (20.|6. 1849.)

51. Mjetel a hnójski bruk. [32.]

„Pój, žiw so wšak wot kwětkow·tuka,
Pój!“ wabi mjetel hnójskoh' bruka,
„Njej' lěpje čiste wuzwolić
A k lěpšemu so přiłožić?“
A zo by bruk lóšt, lubosć dostał
A při tej lěpšej pastwje wostał:
Tam mjetel z nim je lětała
A swój kumšt jemu pokaza.

Ta nowa wěc so bruka jima,
Směch towaršow wón kedźbu nima;
Wón rady khwalbu srěbaše,
Duž z njerjada so pozběže.
Wón jědźeše proch kwětkow rjanych
A pilny njepřepušći žanych,
A mjetele žno wyskachu:
„„Tu měchmy dušu dobytu!““

Přez pola, łuki, přez poł swěta
Naš bruk, kaž praju, dołho lěta,
A we tym zo tak ćahaše,
Wón kruwjacy planc wuhladnje.
Tón běše jeho pastwa stara
A wonja jemu jara jara,
Też stari bratřa kiwaja —
Wón mysli a so rozmysla.

„Wzmi pos te kwětki wšě!“ wón trubi,
„Tón planc mi zawěrnje so lubi

Kaž różowa tam zahrodka,
Adej ty čistosć wobužna!“
We njerodźi wón zaso toči
A staja wopokaz před woči:
„Štóž mazuch je wot naroda,
Lóšt do njerjada wobkhowa!“

(1.|9. 1849.)

52. Wjelk a wowca. [33.]

Wjelk wowcu něhdy z wowčeŕnje
Je wabił z khlamu lestnej:
„Pój z jastwa won, tu maš so zlě,
Pój k swobodnosći čestnej!
Chceš dlěje dać so honić psam
A třihać skupym człowjekam?“

„„Rad lubje““, wowca wotmołwi,
„„Do twojej' rady zwolu,
To jeno čiń mi k lubosći
A dopjelń moju wolu:
Njech zuby ći a pazory
Preč wozmje łazeńk wustojny.““

Wjelk na to něšto do brody
Sej mjelčo bórbotaše
A potom, kaž był wjesoły,
Sej pacy wotrěwaše:
„Haj, haj! ja leću k łazeńkej!“
Hač do dźens' pak so wrócił njej'.

* * *

Wjelk w tutej basni pokaže,
Štóž póznać ludźi žada,
Štó rubježnik a falšnik je,
Hejz' hłupak njej' a blada;
Duž hladaj, komu wěrił by,
Hač też je wěry dostojny.

(September 1849.)

53. Woł a žaby. [34.]

Woł přińdźe k piću do hatka,
Hdźež wójsko žabow bě.
„Ach Božo!“ rjechta žabina,
„To za nas budźe zlě,
Hdyž baćon telko zmorduje,
Što tajki njeplech zežerje?!“

Woł zaru, žaby zaržachu
A z ćicha zakorča:
„Ach, tón ma trašnu złobotu
A smjerć nam připojda.“
Ze strachom kóžda třepota,
Na ćěkanje je hotowa.

Woł třase hłowu rohatu
A kroči do wody.
So žaby ruče khowachu
Pod křěk a do trawy,
A z cyłym khwatkom někotra
Je přez hłowu so přećisła.

Woł poča srěbać wodźičku
Do kutła lačneho —
„Ach běda!“ žaby měnjachu,
„Nětk, nětk je stało so,
Tón najprjedy chce wodu wzać,
Zo móhł nas lěpje spopadać“.

Štož wědźachu, štož móžachu,
Duž kóžda skakaše
Won, z hatka won, tam přez kromu,
Přez brjohi wysoke,
A k dopomnjenju wěčnemu
Swój strach do knihow pisachu.

* * *

Što tón a tamny wuhlada
Přez brylu bojosće —
Kak hłupych šerja bjez kónca
Jich prózdne namysle,
To zhoniš z tutym pojdańčkom,
Duž njeběž z kóždym zajacom!

(September 1849.)

54. Bitwa žiwjołow. [58.]

Moheń z wodu wojowaše,
Žadyn dobyć njemóže,
Hač so runje zapjeraše,
Ryćerscy so bědźeše,
Po pomocy tehodla
Kóždy woła towarša.

Wětr a zemja pak to běštaj
(Jeli powěsć bajka njej'),
Kotrajž na pomoc tu dźěštaj
Kóždy swojom' přećelej.
Kajke wěncy dobyštaj,
Při posledku wohladaj.

Kaž so wě, tam bitwa prawa
Nětk so hakle spočina,
Wětřik wohnjej mocy dawa,
Zemja wodu podpjera;
Ruće, wuće, howrjenje
Ze wšěch kóncow słyšeć bě.

Wójna přesta. Woheń pobył
Bě we bitwje najhóršej,
Zo pak njeje ničo dobył,
Dawa winu wětřikej;
Woda njebě mudriša,
Zemi winu přisudźa.

Kajki kónc to bě z tej wěcu?
Wodźany a wobužny. —
Tež nic hałožku na měcu
Wětr a zemja njedoby,
Ale dźěštaj zrudnaj dom
Z nječesću a porokom.

* * *

Wěstym ludźom při jich zwadźi
Khroble njebudź pomocny;
Přetož hdyž jim zlě so radźi
Abo nic po mysličcy:

Za dźak winu přěhraća
Pomocnikej přicpija. (16.|10. 1849.)

55. Jěž a kohlica. [38.]

Na myšinu jěž nuchota
A zetka kohlicu.
„Hdźež honiš ty“, jěž zawoła,
„Tam ja so pominu;
Móhł w dźěrach jězdźić ja, kaž ty,
Bych chcył so kormić knjezowscy.“

„„Što baješ““, — rjekny kohlica,
„„Što tebi nuza je?
Mje sowa, kraholc wotłaka,
Też kóčka hrabnje mje,
Daj mi twój kabat jehłaty,
A dosć mam swoję žiwe dny.““

* * *

Bóh stwori wšelke stworjenja,*
Da dary wšelake,
Zo wšitcy wšitko nimaja,
To jeho wola je;
Duž njemorkotaj njesćerpnje —
Wšo dobre njej' wšak hromadźe!

(17.|10. 1849.)

* 1. recens.: Dar, lóšt a brěmjo žiwjenja
Su wulcy wšelake,
Zo wšitcy wšitko nimaja
Pak Boža wola je;
Duž najbóle je zbožowny
Tu spokojny a sćerpliwy.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/83 Serbski institut Sorbisches Institut

56. Pólny a wjesny šwjerč.

Šwjerč pólny něhdy wza sej khwile,
Hdyž běše rjana njedźela,
A pućowaše na poł mile
A k wujej do wsy doběža,
Wuj wobćahnył tam korčmu bě
A domował so pod kachle.

Po witanju a wokošenju,
Kiž njebě tajke někajke,
Po hosćinje a wotpočnjenju
Wuj polowski so prašeše:
„Nó, bratře, hdyž tu hercy su,
Je słyšeć twoju pišćałku?“

„„„O““, dźeše wjesnik, „„„ničo lóže,
Tych stykam wšitkich do měcha;
Naš jedyn něšto wjacy móže,
A to so z teho wuhlada,
Zo woni dźeja wostajši,
A ja pak piskam posledni.

* * *

Tak něchtóžkuli słaby, směni
Na wulkich hižo blawkaše
A dobyća wěnc nosyć měni,
Hdyž skhowa słowo poslednje,
A so ćim bóle khroboli,
Hdyž nichtó z nim so njeměri!

(19.|10. 1849.)

57. Wósłow prawowanje. [35.]

Do črjódki wóstow na brjóžku
So wósły něhdy dźělachu.
Duž nasta wulka měšeńca
A kopanje a překora,
Kaž něhdźežkuli přećelstwo
Při branju přińdźe pod koło.

Mul, dobra wowca změrniwa,
Na jednanje sej prócu wza;
Kaž jandźel wón k nim rěčeše
A měri, hlada, rjaduje,
Zo wulki, srěni, malički
Swój dźěl by dostał po prawdźi.

„Ty blada!“ jeni zaswarja,
„Ty šelma!“ druzy pluwaja,
„Ně! kóń, to muž je hinaši,
Tón našu wěc njech wučini.“
Kóń wołany też přiběhnje
A měri, piše, woptuje.

Wón wšě te wósty zwoptawa
A wósłam wusudźenje da:
„Ta wěc, kiž maće we skóržbi,
Mi lědma prócu zapłaći
A tehodla, kaž widźiće,
Tu žadyn ničo njekrydnje.“

Hač to te wósły mjerzaše,
Zo jich proces tak wupadźe?

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/85 Serbski institut Sorbisches Institut

Ně! małe wulkim popřachu
A wulcy dźachu mjez sobu:
„Njech je! my wutrać budźemy
Tym małym ničo nanihdy!“

* * *

Mjez khěžkarjom a mjez burom
Je zawisć jědowaty štom,
A tola lóže namaka
So w psowej khěžcy pomazka,
Hač jednota a popřećo,
Hdźež burjo su a khěžkarjo. (Oktober 1849.)

58. Wysoke zemjanstwo

abo:

Topoł a slowčinka.

(Tydź. Now. 1849, 37.)

Na rjanu młódnu slowčinku,
Kiž wurostła bě pod třěchu,
So hordy topoł hóršeše:
„Što so tak šěriš, njerjedźe,
Dla twojich módrych drjebuškow!“
„„Ach ja sym połna wjeselow““,
Mu slowčinka duž wotmołwi,
„„Zo njejsym prózdna na swěći.
Bych była tajka hoła žerdź,
Kaž ty, bych hněwała so w smjerć!““
„Što?“ topoł hordźe zawoła,
„Ja žerdź — a prózdna! ha, ha, ha!
Haj žerdź! a hlaj, kak wysoka!“ (1849.)

59. Póselstwo wowcow. [39.]

Wot wowcow něhdy zebra so
Na krala lawa póselstwo.
„Knjez kralo“, jena rěčeše,
„Krwělačny wjelk nas zežerje;
To tyranstwo ty rozłamaj
A druheho nam knjeza staj!“

„„A koho?““ law so wopraša,
„„Snadź pardela, snadź mjedwjedźa?““
„Ach, miłosćiwy kralo, ně!
Daj zwěrjo nam, kiž trawu jě,
Njech elefant, kóń, woł to je,
Zo jeno nam so lěpje dźe.“

„„Dźi z wočow mi““, law herjeka,
„„Ty swójba hłupje bječata!
Kaž było je, tak wostanje,
To prawo je wšak zastarske.““
Z tym sudom wołmonošeŕki
Su tyšne, zrudne domoj šli.

Duž podachu so nazajtra
Z tym póselstwom na człowjeka.
Tón lubi škit a dobrotu,
To rěka pak — nic darmotnu:
„Štož zechcu hdy wam wzać a dać,
To za lubo pak maće brać.“

A jako lěto miny so,
Što praja wowcy dobreho?

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/87 Serbski institut Sorbisches Institut

„Přez cyły swět ta wěrnosć dźe,
Zo słaby přeco bity je
A pyta-li hdźe polěpška,
Wón přińdźe z łuže do błóta.“

(18./1. 1850.)

60. Jednańska mzda. [36.]

Sultan, Neta, Filaks běchu
Njeporadne psowiska.
Z domom su pod jenej třěchu,
Khuda je jich kuchina,
Ale wójnu stajnu maju,
Njepokoj a škerjedu,
Dźensa drje so wujednaju,
Jutře zaso započnu.

Tute njedočinki zwadne
Bella něhdy prošachu:
„Bratře, ty maš dary składne,
Čiń mjez nami jednotu;
My wšak chcemy twoju radu
We wšěm zwólnje posłuchać
A też khostanje za hnadu
Chcemy z twojej' rukow brać.“

Bello jedna, khutnje swari,
Nowy porjad wustaji;
Ale žel, wón khěžu twari,
Kiž so na njoh' powali. —

Na njoh'? — Aj, što Bello zhoni,
Kajku psy jom' dachu mzdu?* —
Přez jene po swojej stroni
Wšitke jeho kusachu!

* * *

Kiž so dźensa noša, koša,
Jutře pjeru, žeru so,
Tych, kiž jara tebje proša,
Njezwol jednać, bratřiko;
Tajkich jednać njejsu kwasy,
Kajawcy tam njewuńdźeš,
Kaž sej hładku hłowu zasy
Nihdy z ćernja njesćehnješ. (31./1. 1850.)

* 1. recens.: Za tu prócu jednańsku?

61. Židźana a rubjana lapka. [37.]

Wottřihnjenej, wotćisnjenej
Pola krawca pod ławu
Leżeštej we kuli jenej
Lapcy dwě we kućiku,
Jena běše židźana,
Druha bě wot rubjenca.

„Na čo, Bohu žel, sym dóšła“,
Płače lapka židźana,
„Kralam, knježim k pyši wušła
Z krosnow puć běch do swěta;
Paradiz mój nadźaty
Widźu nětko zhubjeny.“

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/89 Serbski institut Sorbisches Institut

„„„Jedyn dostatk mamoj““, rjekny
Lapka k njej ta rubjana,
„„„Kajkiž pak mi přichod ćekny,
Znjesu jara spokojna,
Žanu krasnosć na swěći
Papjernik mi njerubi.

* * *

Z płačom husto knježa w swěći
Smjertnu dróhu nastupja,
Bjerje smjerć pak w khudej hěći
Wbohoh' rubjenc-nošerja:
Tón so lohcy spokoji,
Dokelž mało přisadźi. (21./2. 1850.)

62. Kapon a wroble.

(Časopis M. S. 1860, 4.)

Před bróžnju něhdy wo kłósku
So wroble sylnje wadźachu,
A jedyn přemo druheho
Sej skoba drastne pjeričko,
A z njepopřećom hawtuje:
„Ty złodźijo! Ty paduše!“

Duž husy, kački nazdala
Tam wćipne hłowy zběhaja:
„„„Njej' to naš dwór a hajnišćo,
Što chcedźa tući prošerjo?““
A kapon, hejtman kurjacy,
Tam ćěri hladać horliwy.

Wón pasmo zwadne rozehna
A swoje stadło zawoła,
Wón dikoce a wupraji:
„Tu je kaž druhdże na swěći,
Zo khlemi so přec' najbóle,
Kiž prawo ma to najmjeńše!“

(Měrc 1850.)

63. Krystal a dejmant. [40.]

Krystal a dejmant točenaj
We woknje złótnika
So porno sebi błyšćeštaj,
Kaž hwězda jutrnica;
Štóž nimo dźěše, wołaše:
„Najswětliši pak dejmant je!“

Krystal bu połny zawisće
A muchi naréča,
Zo dejmant wopancaja zlě
A hroznje zabrudźa.
Štóž nimo dźe, nětk měnješe,
Zo wón — krystal — tón rjeńši je.

Duž přińdże bur a praša so:
„Što za tón błuki dam,
Mój luby, sprawny złótniko?
Ja móšeń słabu mam;
Duž hakle na tón jasniši
So khudy burik njezwaži.“

„„„Tón błuki? aj, to dejmant je,
Tón kupi jeno kral.
Tón jasny, wujo, błazni će —
To tuni je krystal!““
Z tym złótnik dejmant wurjedźi
A burej woči wotewri.

* * *

Kaž tu krystal so pozběha
Přez muchi nješwarne,
Tak šelma husto do prědka
Přez přisłodnikow chce;
Ta česć pak dołho njetraje,
Łža nihdy wobstać njemóže. (August 1850.)

64. Kanarik a zyba. [41.]

Że křidleškomaj machotajo
Kanarik w klětcy před woknom
Najrjeńše hróńčka zaspěwajo
So dawa słyšeć před swětom;
Duž zyba k njemu přileći
A z hłódnym hordłom fifoli:

„Kak dobry dźeń maš, bratře, tudy,
Maš dosć a blido njedźelske,
Naš jedyn sprócny, hłódny, khudy
So přeplesć lědma zamóže;
Duž wotčiń twoju khěžu mi,
Njech wobjeduju při tebi.“

Kanarik hwizda: „„Aj to njeńdźe,
Mje ryhle, zamki dźerža tu;
Štóž prohi mojej' khěže přeńdźe,
Je zhubił wolu swobodnu;
Chceš ze mnu jěsć a kubłać so,
Tak njesměš lětać wokoło.““

„Ně! žołtuško, mój bratře jaty“,*
Duž zyba pódla fifoli,
„To pokazam rad lubje pjaty
Všej twojej jasnej kermuši;
Kał bosy, suche skórčički
Chcu radšo jěsć při swobodźi!“

(August 1850)

65. Šwjerče a mrowje. [60.]

Wróz prěni zemju přikrył je
A zymu připojdźi,

* 1. recens.: „Kak, žołtuško, mój bratře jaty,
Će tudy spěwać wjeseli?
Ně! prěni lěpši dźeń ja pjaty
Bych pokazała twojej jstwi —
A z cyła, hdy by njespěwał,
Će njeby nichtó zawjerał.“

Kanarik praji: „„Mi njej' znate,
Što jastwo je, što swoboda;
Duž zaspěwam, kaž mi je date,
Mje hłód a zyma njejima;
A njeměł też so wubjernje,
Wšo dobre njej' wšak hromadźe!““

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/93 Serbski institut Sorbisches Institut

Na šwjerče přińdźe stróženje
Wo přichod wozymski;
Duž k mrowjam ćahnu do dwora
A jedyn piskać počina:

„O naše sotry najlubše,
Wam powěsć nowu dam,
Zo w swěće zhromadnje wšo je*
Nětk knjez a zakoń sam;
Duž wurunajmy so też my
A dźělmy kubła bratrowscy.“

Pysk čorny mrowje zběhachu
A dźachu: „„To by šło.
Praj, w kotrym kraju, kućiku
Je waše kubleško?
A nimaće-li nuknicow,
Kak wjele maće tysacow?““

„Tak rozymić so njesmě to“,
Šwjerč barbi škrěčicy,
„W tym času wjele swojeho
My hišće nimamy,
We hłowje pak a w rukomaj
Naš kapital a kubło staj.“

„„O bjezkholowcy!““ wołachu
Wšě mrowje smějicy,

---

* 1. recens.: Zo kommunismus w swěće je.

„„Wam ani jehłu hejkojtu
Do dźělby njedamy;
Što budźe, hdyž smy dojědli?““
„Pon dźělimy so z druhimi!“

(November 1850.)

66. Rubježne pčoły.

Čołam něhdy wušła běše
W lěće pastwa bohata,
Hdyž přez dny so dešćik dźěše,
Wětřik zymny zaduwa;
Duž lud jedyn zradźi so
Wućahać na rubjeństwo.

Banda padušna a lěnja
Swlěkaše nětk susodow,
Někotre haj hišće měnja:
„Wojebać so do kwětkow,
Tych so wjacy njedótk'my —
Tak smy žiwe kralowscy.“

Haj, haj, takle žiwe běchu
W krasnosći a wjeselu,
Štož sej nakradźechu, zjěchu,
Zbytk njej' dobyć za zymu;
Z wukanjom po rubjeństwi
Dobry čas też zaleći.

Hubjeńše su najposledy
Po wšej swojej krasnosći,

Jako hdy su byłe prjedy;
Wěš-li dóńt jich wjećeŕski:
Naléto je nam'kaju
Z hłodom morwe we kołču.

* * *

Njechaj z padušstwom sej žadać
Dobry dźeń a połnu šklu;
Lěpje je po česći tradać,
Hač so kormić z njeprawdu,
Wužitka ći njenjese
Ženje kubło njeprawe! (10.|12. 1850.)

67. Łhaŕ.

(Časopis M. S. 1849—50, 55.)

„Ža dorych wulke pjenjezy,
O ludźo, pójće k pomocy!“
Tak něhdy lóze hólčisko
Je wonkach w polu wołało;
A jako ludźo přiběhnu,
Ma z kamjenjom jich k lěpšemu.

„Mi kruwa w bahnje zapadny,
O ludźo, pójće k pomocy!“
Tak z keŕkow won je wołało
To samo lóze hólčisko;
A jako ludźo přińdźeja,
Wšak widźa, zo też to je łža.

„Ach, ja so nurjam do wody,
O ludźo, pójće k pomocy,
Dźens dušu njełžu, poběhńće!“
Tón samy pachoł křikaše.
„„Tón łhař so kupa““, prajachu.
Wón tepi so — to mě za mzdu.

* * *

Łhař přinjese so wo wěru,
Zo jemu na wšěm posledku
Też wěrnosć wjacy njewěrja,
Kaž jara so też zaroća,
A štož je pódla najhórše:
Wón swojej škodźe njewuńdźe.

(1850.)

68. Šeršeń a pčołki.

Wot srokopjela šeršeń honjeny
Do kołča najbližšeho zlećił bě;
Tam pak ma stare zwady.
Što pomha, smjertne strachi přemóža,
Wón zważny fukny ruče do kołča,
Hdyž njewě druhej' rady.

„Mje, lube pčołki, prošu, khowajće,
Hlaj za pjatu mój mordař tudy je
A trašnu smjerć mi hrozy;
Ja nochcu nihdy wjac' was wobškodźić,
Chcu wěčne přećelstwo wam polubić,
Hdyž sym na wěstej nozy.“

Duž dźachu pčołki połne želnosće:
„„Haj, wostań tu, a wěčne zabyće
Njech stare křiwdy tupi!““
A jako zalećił bě srokopjel,
Što činješe naš pčołkow njepřećel? —
Wón panku mjeda wupi! (1850.)

69. Huso a liška. [42.]

Sněhběła liba šćebotajo
Je něhdy w haće pluwała,
Duž wot boka so přisnowajo
K njej liška praji ludańska:
„O lubša, njech će wokošu,
Ja přemóžnje će lubuju.“

„„So boju maćerneho swara““,
Duž wotmołwi ji husyčka,
„„Też je mje ze wšěm hańba jara,
Ja hišće njejsym košiła,
Sym njezhonjene dźěćatko
A pódla — tebje boju so.““

„Ty njechaš? nochceš wo mnje rodźić,
O to ja dlěje njeznjesu,
Z tym budźeš mi a sebi škodźić,
Ja wozmu štryk a šibjeńcu,
Na wjerbje, wólši najbližšej
Smjerć pytam, jeli žel će njej'.“

A dokelž hišće njehotuje
So z wody běła husyčka,
Duž liška štomy wobhladuje,
Na kotry by so powsnyła;
A jako poł dnja nimo je,
Na prečku puć so dawaše.

„„Aha! nětk widźu njepotajnje
Tu lubosć““, — woła libuška.
„Ach!“ płače liška, — „njewuprajnje
Sym zrudźena a mjerzaca,
Zo žadyn štom we blizkosći
Njej' sylny dosć, mje njedźerži!“

* * *

Kak lesć a hněw a hańbu tajić
Wě jebak a so wusprawnić,
To chce ći tuta baseń prajić
A pódla na to dopomnić:
Na jazyku so nosy měd,*
A we wutrobje samy jěd. (Februar 1851.)

70. Knjez Hawł. [43.]

Kaž Salomo bě bohaty
Knjez Hawł a człowjek ponižny,
Poł kraja jeho znaje;

* Čas. M. S. 1849, 53.

Kak dobra duša dowěrna
So z wjetša přeco zjebać da.

Jo też!

Wón stajnje blido kryte ma
A syłu hosći powita,
Też khudym swój khlěb kraje.

Tón bohaty a darny knjez
Bu pozběhany do njebjes,
Kaž kóždy wěrić budźe;
Wón jeno zyknyć trjebaše,
A k jeho służbje spěchuje
So kóždy rad a wšudźe.

Wšo zboże pak je njeswěrne,
Kaž knježe służby kulojte —
To so też tudy zhoni.
Knjez Hawł, tón prjedy bohaty,
Kaž cyrkwinska myš wokhudny
A hórke sylzy roni.

Wón prosyć dźe a płakaše,
Što joh' najbóle boleše?
Štó mi tón podawk zhóda?
Ty mysliš, zo je spušćiła
Nětk jeho syła njedźakna
Toh' kormjeneho knjeza.

Ně! hórje jeho boleše.
Zo dał bě mužej najmjenje,
Kiž najprjódcy bě hódny,
A to bě šědźiwc khabławy
We nizkej khěžcy domjacy
A husto khory, hłódny.

Tón Hawła prosy ze sylzu:
„Pój nětko ke mni pod třěchu,
Syń so za blido moje,
Štož moja ruka zamóža
Hač do mojeho skóńčenja,
To budźe sobu twoje.

A jeli woči zandźelu
Ja prjedy tebje ze smjerću
A skóńču sprócne lěta:
Ty wobsedźeŕ sy wšitkeho,
Štož je tu moje rěkało,
Tež twoja je ta hěta!“

* * *

Hdyž nuza z durjemi nutř dźe,
Rój přećelow so pominje,
Won z woknom zeskakaju —
So druhdy pak tež nam'kaju,
Hdźež ze swěčku a z latarnju
So žani njepytaju. (6.|3. 1851.)

71. Nabob. [44.]

Knjez Nabob z měšćanskeje hary
So sćeže do wsy ćichownej',
„Tu njejsu zawidźeŕske swary,
Tu pokoj mam“, wón mysli sej,
„Jow bohatstwo a žiwjenje
Mi słodźić budźe najskerje.“

Knjez Nabob nětko wužiwaše
Swój pjenjez w połnym wjeselu,
A jako něhdy posłuchaše,
Što praja .burja na kraju,
Wón słyšeše: zo zmija ma,
Je kormjeńk, hordačk, lidora.

Knjez Nabob ruče rozmysleny
Wšěch służobnikow rozpušći
A somot, židu wuslečeny
Po bursku wšitko přestwori,
Wón z nizka žiwy ponižnje
Hroch, kulki, kał a boby jě.

Knjez Nabob wćipny posł'cha z nowa,
Što burja nětko pojdaja.
Ach, nětko hakle twjerde słowa
A zły sud na so wusłyša:
Tón skupy slěpc, čert lichowny,
Tón zdernje hišće z gramoty.

Knjez Nabob rjekny rozmjerzany:
„To so mi nihdy njelubi“,
A hnydom leći rozdawany
Šac jeho — buram do ruki;
Haj, haj! wón rozda bohatstwo,
Do khudej' budy sydźe so.

Česć Nabobowa přez wjes klinči
Wot ranja hač do wječora,

To jemu rjenje w wuše zynči
A jeho hordosć łoskota.
„Aha!“ wón praji z dowěru,
„To wědźach ja, zo přewinu“.

Hač Nabob nětk je wumóženy
Wot hubow złych a wopluska?
Nětk tola wěsće spokojeny
Swój drohi pokoj wužiwa?
Ach, lědma lěto nimo dźe,
Wón swoju khwalbu słyšeše:

Hi hi toh' něhdy bohateho!
Raws wbohi, kak so tamle drje!
Wón nima pokhilenja złeho,
Škórc puzorny pak wostanje,
Wón, jako pokład rozdari,
Bě tola błazyn dundyrski!

* * *

»Wšěm prawy być« — štóž za tym wudźi
A njewě sam, što prawe je,
Z tym je so stało, tón so prudźi
A wětřik hańć spytuje;
Kiž móhł wšěm prawje wutrjechić,
Ma wšak so hišće narodźić!

(11./3. 1851.)

72. Khudy muž. [45.]

Muž khudy khodźi po lěsu
A sylzy rozliwa,

Zo běše zhubił móšničku,
Hdźež tčeše jeho mzda.

Duž k njemu w holi přiwda so
Knjez jara wosebny,
Tón praji: „Wbohi mužiko,
Što płakaš pytajcy?“

„„„Wo moju móšeń žaruju,
Kiž zhubich we holi,
W tej mějach wšo, štož zamóžu
We mojej khudobi.““

„Nó, nó! snadź rada budźe ći“,
Knjez cuzy měnješe,
„Ja nam'kach tři te móšnički,
Snadź jena twoja je.“

Wón prěnju móšeń wućahny
Bě połna toleri —
„Je tale, kotruž zhubił sy,
To jowle ju sej wzmi.“

„„„Ně!““ khudy mužik wurazy,
„„„Ta knjez mi njeměka.““
Duž wjetšu móžeń wućahny
Tón knjez a pokaza.

Ta połna jasnych złotych bě;
„Je ta?“ so prašeše,
Muž khudy dźeše zrudny: „„„Ně!
Ta wulkich knježich je.““

Knjez wosebny zak přemasa
A třeću wućeže —
„„„Haj, to je moja móšnička““,
Muž khudy swědčeše.

Knjez wusmja so a wotmołwi:
„Ty sprawna wutroba!
Wzmi, luby, wzmi sej wšitke tři,
To sprawnosće je mzda.“

Štó bohatši a wjeselši
Hač tutón khudy bě,
Wón płaka, spěwa, poskoči,
Kaž zamóže a wě.

Tón podawk bórzy pojdaja
Po cyłej krajini,
Jón šelma skupy zasłyša
A sebi nałoži.

Wón saha hnydom do lěsa,
Preč ćisnje móšničku
A wujo wjaza kózlika
Wo móšeń pod khójcu.

Też k njemu w lěsu nam'ka so
Tón znaty kubołćik —
„Što płakaš, wbohi mužiko,
Kaž tyšny sołobik?“

„„Ach, ach, ja móšeń žaruju,
Kiž zhubich we holi,
W tej mějach wšo, štož zamóžu
We mojej khudobi.““

„Nó, nó, snadź budźe rada ći!“
Duch lěsny měnješe.
„Ja nam'kach tři te móšnički,
Snadź jena twoja je.“

Wón prěnju móšeń wućahny,
Kiž bě ta šelmowa —
„Je tale, kotruž zhubił sy?
To wzmi ju, jowle! — na!“

„„Ně!““ šelma šibak wurazy,
„„Ta knjez mi njeréka““ —
Duž druhu, wjetšu wućahny
Duch z kapsy z njemała.

„„Tež ta njej' moja!““ měnješe
Tón šibak lakomny.
Duch třeću móšeń pokaže:
Te złote pjenjezy!

„„Haj, to je moja, zawěrno!““
So šelma słyšeć da.
„Ně, to je moja! jebako!“
Duch lěsny zawrjeska.

* * *

Štóž trada radšo po česći,
Hač łže a wujeba,
Tom' rosće khlěb we khamori
A toleŕ nawdawa! (15./3. 1851.)

73. Škrěkawa a dźećelc.

(Časopis M. S. 1862, 95.)

Na duba žołdźe wotnošować
Dźećelc widźi škrěkawu,
W lěsu hrjebać a je khować
Widźeše ju njesprócnu;
Duž so na nju roznjemdri
A ju takle naswari:

„Skupa towaŕška na dubje,
Nimaš dosć jow na štomje?
Praj, kak so ći nosyć lubi
Hišće tež do khowanki?
Jěmy kóždy, štož tu je,
Zbytk njech druhim wotpadnje!

A hdyž zemju swój čas budźe
Přikryć sněh a zasypać,
Móžeš žołdźe tu a druhdźe
Skhowane zas namakać?
Wopomń, hač njej' podarmo,
Zo tu wšědnje drěješ so!“

„„„Žołdźe měć a wotnošować““,
Škrěkawa so zamołwi,
„„„Do khowankow zhromadźować,
Ach, to złoty lóšt je mi;
Było jich, kaž dešćika,
Wěř, ja bych wšě hrjebała!““

* * *

Stejće, skupi, kopić w swěći
Mamon, kiž was čwiluje,
Kiž nic wy nic waše dźěći
Wužiwać drje njeb'dźeće,
Ale herbjo smějkaći
Póńdu wam za marami.

Kaž hdyž sroki zhromadźene
Z koša sydrjec pokradnu,
A jón drjebja rozčerćene
Z kusanjom po trawniku:
Tak, kaž z tutym sydrjecom,
Budźe z wašim namrěwkom! (20.|2. 1852.)

74. Paw a słónčko.

(Łužičan 1860, 33.)

Xe złotych wrotow stupaše
Won słónco majestetiske,
Paw sedźi na třěši;
„O słónčko, wulki błyšćerjo“,
Wón škrěka, „twoje wobličo
So mócnje zyboli.

Wěš pak, hdyž ja so wupinam
A swoje koło pokazam,
Zo swědči cyła wjes:
Kak moje pjerjo kóždźičke
Třibarbne słóńčko krasne je
A ja sym rjeńši knjez.“

So słóńčko pawej směješe
A dźeše: „„„Kak dha tehdy je,
Hdyž nóc će wobkhadźa?
Zo ty był rjeńši, sławniši,*
To jenož w twojej hłowje tči
A dźěći wołaja!““

* * *

Hdyž hordosć koho wobeńdźe,
Tón sam so wjacy njeznaje;
Złe hórše pak so zda,
Hdyž wupjera so małuški,
A starši a ćim hłupiši
Tu khudu hordosć ma. (10./3. 1852.)

75. Bože žohnowanje.

Po swěće dźěše Bože žohnowanje,
Bě runje z něšto domow wuhnate,

* 1. recens.: Štož na tebi so miškori,
To wote mnje su požčenki,
A nihdźe njewěrja!

A pytaše přez ćiche zakłapanje
Sej nowy dom a sydło witane.
O božedla! z kak požadliwym duchom
Na hospodu je kóždy požada.
Najwyšši, kaž najnižši z kedźbnym wuchom
Při durjach posł'cha, hač so njekłapa.

Što zechce być? wšo tyšnje wočakuje
A pilne dźěło z rukow połoži,
So złotych horow kóždy zwjeseluje
A dobrych dnjow we wěstej nadźiji.
A dokelž dróhownik — to žohnowanje
So někotrym přez měru komudźi:
Duž njesćerpni na dołhe počakanje
Su mórčo zas' na swoje dźěło šli.

Tak dźěłaše też khudy muž na roli,
Swój kěrluš spěwajo a pomysli:
„Ja jenož přeco chcu po Božej woli
Kaž prjedy swoje dźěło činići.
Hdźež hołbje su, tam zaso hołbje leća,
Štóž pjenjez ma, tón pjenjez přikrydnje. —
Tak było je čas człowskoh' dopomnjeća!
K nam khudym žohnowanje njepřińdźe.“ —

„„„O kajki błud a zmylka““ dźeše k njemu
To žohnowanje stejo nazdala.
„„„Ja k wšitkim přikhadźam, też k najnižšemu,
Štóž jeno prawje durje wotewrja.

Ja runje nastajich so k twojej khěžcy,
Hdźež Bóh je prjedy, tam ja za nim du; —
Duž spěwaj, dźěłaj, dźi po Božej šćežcy:
A hdyž je čas, ći mój dar přinjesu.““

(11.|10. 1852.)

76. Jeleń a jeho syn. [46.]

„Aj, wopomń“, rjekny hojo k nanej,
„Kak hordej nosyš rohiznje,
Tej njejstej k pyše jenož khmanej,
Ně! nałož jej też k nadobje;
Hlaj, tamle słónčko dele dźe,
O přikol, nanko, popadń je.

Hlaj, z kachlowymi widlicami
Je kóžda žónka dosahnje;
A měli potom kulu sami,
Dha dźeń a nóc też naša je;
Za bližšej hórku dyrbi być,
Ju hrajo możeš doscěhnyć.“

Nan jeleń dźiwaše so jara,
Kak jeho synk žno mudry je;
Tak ważna wěc też jeho stara,
Duž słónčko łojić sahaše;
Wón sto drje hórkow přeleći —
Za žanej słónčko njesedźi!

* * *

Kaž tuta próca jelenjowska
Płód dobyć nihdy njezamó:

Tak podarmo je naša człowska,
To wuslědźić, štož přikry Bóh;
Naš přemudry duch zawutli —
Štóž wěri, dźěl ma najlěpši! (28./10. 1852.)

77. Pólna myš we wsy. [47.]

Myš pólna, Hapla Hrymzakowa,
Swój wonkowski dom wopušći,
A do wsy puć so k ćeće snowa,
Kiž w bróžni bě na hospodźi;
Tam runje přińdźe khwatniwa,
Zo swjećeše so kermuša.

Na přetře wulke reje běchu
Po němsku, serbsku, po pólsku,
A sedźo na hrjadach pod třěchu
Jim hercy dele piskachu;
Sam dźěd dźe z wowku do reje,
A jěsć a pić bě do wole.

„Ach, kajke bohatstwo a radosć“,
Myš pólna praji, „tudy je;
Bych měła wulcy wulku žadosć
Tu wostać, jeli přidaće!“
„„„Haj, wostań, ćeta najlubša““ —
Wšě z jenym dobom wołaja.

Nazajtra, jako hišće spaše,
Połpjana mučna myšina,

Już „klip, klap, klip“ so słyšeć daše,
A snopy leća ze přatra,
Też Hapla padźe na huno —
„Mordjo, što nječini so to?!“

„Štóž móže, ćekń, njech leco ćěka!“
Bě hesło a křik myšacy.
„Do woršty dele!“ — nětko rěka,
Štóž blědej smjerći wuběhny.
Tu měchu nowu khowanku
A strach a hrozu zabychu.

A šěrych hosći hospodować
Też woršta dołho njemóže;
„My dyrbimy zas přećahować!“
Duž bórzy zaso rěkaše;
Khlěb žadny bě, smjerć wěsćiša,
Čim wjacy wšědnje womłóća.

Duž, kaž to wšitke spóznawaju,
Bě skóńčeny čas kermušny,
A nahłu smjerć za pjatu maju,
Wša krasnosć z razom woblědny;
A khromy posoł wjesela
Jow swojich ludźi doklaca.

Štož wuńdźe zabiću, to kóčka
Tam z lóžkej prócu spopada;
Přez nohu spěšnu, swětłe wóčka
Pak Hapla smjerći wuběža

A ćěri wróćo do pola
A wuzna wěrne wuznaća:

* * *

Bjez bojosće pod swojej wěchu
Kusk suchi lěpje zesłodźi,
Hač kermuša pod cuzej třěchu
We njeměri a starosći;
Za tajki błyšć a kermušu
Ja spušću też Australiju.

(11.|4. 1853.)

78. Invalida a psyk. [48.]

Žałe, falšne psysko njezwjazane
Bur něhdy w dworje žiwješe,
Na nadpady bě překlepane;
Kaž bórzy něchtó nimo dźe,
Pod wrotami so wuwali
A skót a ludźi wobškodźi.

Mjez ludom, kiž tam wusta hary
A dyrbješe so wobarać,
Też běše invalida stary,
Też teho nadpadźe tón drač
A zhraba jeho do nohow
Po wašnju swojich počinkow.

Duž wojak so nic njewohladny
A z hordom smějo dale dźe.
„Mje kusaj, jědo njeporadny“,
Wón praji, „kaž će lóštuje!

Ja nošu nozy drjewjanej,
Kiž krej a mjaso nimatej.“

A dokelž psa wón kedźbu nima,
Tam husto nimo khodźicy,
Kažkuli zakhadźa a přima:
To zlehny so hněw psykowy,
Hač naposledku njeblawknje,
Hdyž invalida nimo dźe.

* * *

Chceš wotbyć blawkarjow, złych ludźi,
Zacp jědojte jich nadpady;
To dźě jich złósć najlěpje skludźi,
Hdyž směješ so a změrom sy.
Štóž pak so z nimi škerjedźi,
Złe hórše sebi načini. (14.|4. 1858.)

79. Jehnjatko.

(Zahrodka kwětkojta II, 41.)

Sněhběłe młode jehnjatko
Na pastwu něhdy dźěše,
A po dźećelku skakajo
Tak zlóštne, wólne běše.

Hop, hop! přez pjeńki, kamjenje,
Tam khroble sahi dźěła;
„Stej, dźěćo, stej! to budźe zlě!“
Mać woła a so hněwa.

To mižatko pak z wólnosću
Přez hory, doły skače,
Hač na posledku pod hórku
Dla lóžkej' mysle płače.

Tam kamjeń leži — „hopsa hej,
Tón přeleć!“ — wono praji;
A hlaj, duž nohu zlemi sej —
Tu lóšt a směch so staji.

O lóštne dźěći zapišće
To sebi do wutroby:
Ta radosć, kiž přez měru dźe,
Ta wjedźe do zrudoby! (1853.)

80. Hola-wučeŕka. [49.]

Po holi něhdy dróhaŕ dźe
Wot nocy překhwatany;
Nóc čorna křidła šěrješe
A pućej swětło krany;
Duž dźeše, puća njeznaty,
Tón dróhaŕ: „Tu sym zhubjeny!“

Wón spyta pytać koliju,
Wón masa a so khila;
Ćma rosće z kóždej kročelu,
A ze ćmu jeho čwila,
Hač płačo stejo wostanje,
A khójny dźachu pódlanske:

„„Štóž sćežku nam'kać přez hole
Po ćmě a w nocy žada,
Tón k njebjesam, nic do zemje,
Ze swěrnym wóčkom hlada;
Wot zemje radu nječakaj,
Do našich wjeŕškow pohladaj.

Kaž wurubanu sćežčičku
Tam swětłu widźiš smuhu —
Tu čaru dźi, měj před sobu,
To nam'kaš — a maš pruhu:
Kak po ćmje a kak wbozy su,
Kiž zacpja swěcu njebjesku!““

(4.|2. 1854.)

81. Tkhóŕ a kóčka.* [50.]

Něhdy nócnik jeja-pijeŕski
Tkhóŕ so zetka z kóčku we bróžni,

* 1. recens.: Tkhóŕ a kóčka podeńdźeštej
Při nocy we bróžni so,
Přećelnje so rozmołwješte
Wot teho a tamneho,
Kaž hdyž wuj a ćeta hdy
Zetkatej so njejabcy.

„Ach, štó by so takle w swěći,
Luba ćeta, měł, kaž ty,
Mje a moje drobne dźěći
Njeby hłód žrał zatrašny“;
Takle tkhóŕ so słyšeć da,
Kóčka želnje posłucha.

A ji skorži, kak je hłódny.
Mica hnydom połna želnosće
Jeho přeprosy na snědanje,
Potom też na wobjed słódny.

„Ale, lubša, hdźe maš městačko,
Hdźež ći twoje jědło staja so?“
Tkhór so ćety kóčki praša.
„„Nó, na ławje nutřkach zhotuje
Mi najbóle blido hosćinske
Hospoza, pak dźowka naša.““

„Nutřkach we jstwje? ćeta, khort, naj, naj!
To su wuzke mjezy, ćěsny kraj“,

Chce so rada nad nim smělić,
Jutře rano w kuchinje
Snědanje a wobjed dźělić
Z nim we wěrnym přećelstwje,
Rjeknje: „„Wostań pola mje,
Dosć tu budźe za tebje.““

Tkhór so boji a so spěra,
Z kóčku njecha do khěže,
Słaba běše jeho wěra
Do čłowskeje lubosće,
Ćekny hižo do ranja,
Prjed' hač ludźo stawaja.

* * *

Wšudźe ma so hladać škódny,
Dokelž ze swědomja wě,
Kajkeho je myta hódny,
Duž je połny bojosće.

Dźeše tkhóŕ, „to njeje za mnje;
W pincy mać mi ludźo zabichu,
Łoni jachu nana w kurjencu,
Złósć a hněw też maju na mnje!“

* * *

Bojosć njeprawdosće čwila je,
Hrozu před prawdosću začuje
Kóždy pakosćak a škódny,
Dokelž hižo ze swědomja wě,
Štož njej' prajiło jom' zhonjenje:
Kajkeho je myta hódny! (30.|5. 1854.)

82. Pliška a kokula. [51.]

Sło pliška šěri na hnězdźi
A jejka wohrjewaše;
Duž kokula k njej přileći
A skóržbu słyšeć daše:
„Mi muž je wušoł do swěta,
Što započnu ja samotna?

Njech jeničke ja jejko ći
Mjez twoje sobu kładu,
To wulke njej', o njezacpi
Mi wopokazać hnadu,
Kiž moje dźěćatka a ja
Ći nihdy zabyć njesmědźa.“

„„„Ptak wulki““, pliška mysleše,
„„„Kiž će tak lubje prosy,
Tón smilenja drje hódny je,
Hdyž tajku starosć nosy;
Duž wopor jemu přinjesu,
Wšak płaćić chce mi z dobrotu.““

Pjeć dźěći na tři njedźele
We hnězdźe pliška widźi,
Je skubła połna lubosće
Při swojim snadnym blidźi;
Najbóle rosće kokula
A pysk najšěrši rozdaja.

Tak přemóžnje so rozšěri,
Zo z hnězda wupadachu
Ći druzy bratřa, sotřički,
So zbichu a kónc wzachu —
A přeměnk, wulka kokula,
Bu z cuzym kubłom skubłana.

* * *

Přez dobroćiwosć wěrkojtu
Tak něchtóžkuli kupi
Sej njepřećela do domu!
Duž njebudźće tak hłupi
A wopomńće, što sćěhuje,
Prjed' hač sej rucy zwježeće!

(13./6. 1854.)

83. Liška a wjelk. [52.]

Wjelk z lišku ćehnje po lěsu,
A wuhladataj wjewjeŕcu
Cuk cuk! na spěšnej nozy.
„Ach“, woła liška, „brunačko,
Ja njesu dobre póselstwo,
Što ćěkaš w tajkej hrozy?“

Duž wjewjeŕca so zastaji
A dźeše: „„Što maš prajić mi,
A hdźe sy, ćeta, była?““
„Pój sobu“, liška zablawka,
„Law kral će nuznje potrjeba
A je ći dobry z cyła.

Wón nowy porjad požada —
Ty budźeš wyšša kuchaŕka,
Ja naliwać jom' budu,
Wjelk budźe drjewo přinošeć
A wowca jědźe wudźěleć
A sorna sydać k sudu.

Tam zajac budźe huslować
A šwinc na mjehkim stole spać,
A nic we włóžnej dźěrje;
A pječene a warjene,
Haj, kajkež jědło žadyn chce,
Tam budźe w połnej měrje.“

Duž přińdźe z khójcy wjewjeŕca
Na krasny přichod wjeseła —
A što je so nětk stało?
Ju liška hnydom popadnje
A k wobjedu sej zaréže —
Wjelk wot njej' dosta mało.

„Aj“, rjekny wjelk, „kak wěš ty łhać
A z wulkim nožom přikrawać
A słódku činić hubu!“
„„„O wjelko, wulki błazniko“ “,
So liška směje, „„„što je to,
Ty drje mi rěčiš k lubu?

Nětk w swěće druhi trjebaš dych,
Nětk wěrnosćiwych, zełhaŕnych
Rad z jenym łohćom měrja;
Duž réka: łži po djabołsku —
Na dobre zbože połojcu
Tak abo tak ći wěrja!“ “ “ (16.|6. 1854.)

84. Baćon a wrobl. [53.]

Bur koło stare donjesł je
Na lipu přidomsku,
Do teho baćon twarješe
Sej dom, kaž twjerdźiznu,
A klepoce a přinoša,
Hač mučny dźeń so dokonja.

To wjesny wrobl widźeše
A khwata k pomocy,
A přimołwjaty, kajkiž je,
A česće lakomny
Swój ćeńčki prućik, słomičku,
Tam přikładuje na kromu.

A jako twań bě hotowa,
Kaž wulke hrodźišćo,
Tu wrobl po wsy šćerkota:
„O hlajće, susodźo,
Što ja a baćon móžemoj,
A kajkaj mištraj mój wam smój!“

„„O wroblo, słabe pacholo,
To sy sej wjele zdał,
Mój dom njej' twoje hnězdaško,
Tón bjez tebje by stał!““ —
Tak baćon z hnězda klepota,
Směch za česć wrobl dostawa.

* * *

To wšak je směch a njeprawda,
Chce karnikań česć mištera! (20./6. 1854.)

85. Konopač a sykorki.

(Časopis M. S. 1860, 5.)

Štóž wusměša wšo hinaše,
Hač móže sam a ma,

Je zdaty błazn najskerje,
Pak wulka zympula!

* * *

„Nĕ, ale praj nam konopačko“,
So słyšeć dachu sykorki,
„Praj puzorny a směšny ptačko,
Štó spĕw a wašnje dał je ći?
Złož po nami so božedla,
Će kóždy hewak wučuša.

So cyłe lĕto njesmějemy
A k žortej khwile nimamy;
Hdyž na tebje pak pohladamy,
Hdyž přićehnješ sem spěwajcy:
To woła kóžda heč, heč, heč!
A dyrbimy so khore smjeć.“

Ptačk konopačk so njemjerzaše,
Na wusměšenu njerunosć,
„„„Wy błaznicy!““ wón zaspěwaše,
„„„Njej' Bóh sam chcył tu wšelakosć?
To česć je jeho mišterstwa,
Zo kóždy ptačk njej' sykorka!““

(5.|8. 1854.)

86. Mjedwjedźaj. [54.]

Dwaj w lěsu něhdy mjedwjedźaj*
Na hornyk rybow storčištaj,
Kiž při wohnju so warješe.
Duž mórčo kóždy póznawa:
„Aj, to je žadna hosćina
A jědło za naj' kralowske.“

Huj! po rjadu do hornyka
Duž kóždy ruče pomasa,
Zo častku wućahnył sej by.
Tu kóždy pak so zakhrěni,
Hdyž pacu sebi wopari,
Kaž do hornyka pomasny.

Duž radźitaj sej, nazdala
Tón hornyk sćahnyć wot wohnja
A potom ryby wukidnyć.
To dźe. Što zas' pak dujetaj
A skakataj kaž kołwrótnaj?
Je móhło něšto wopak być?

O jerum, nětko k přidawkej
Też khlamu sebi sparištej
Na časćach hišće warjacych.

---

* W Časopisu M. S. 1853—1854, II., p. 75 je basń po słowach z dźěla trochu hinaša, dokelž ma tam kóždy rjadk na započatku złóžku mjenje, n. př.: Mjedwjedźaj we lěsu dwaj
Hornyk rybow nam'kaštaj,
Při wohnju so warješe atd.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/125 Serbski institut Sorbisches Institut

Te ryby studnu na zemi —
Khelp dźetaj wonaj wostajši
Zas' preč do holow zelenych.

A jedyn přemo druheho
Tam žaruje a hněwa so,
Zo jeju jědło kralowske
Je woheń takle skóncował
A jemu tajku horcosć dał,
Zo wužiwać so njemóže!

* * *

»Ničo-njewěm« škodu ma,
»Něšto wědźeć« njepomha. (1854.)

87. Mjetelina prόstwa. [57.]

Na štalt a wodźěw njepyšny
Bě mjetel kałowa
We wšědnej běłej sukničcy,
Huj, jara mjerzaca;
„Ach, luby Božo na njebju“,
Duž wona prošeše,
„Ach stwoŕ mje tola rjenišu,
Kaž tysac druhich je.“

Bóh jejnu prόstwu dopjelni,
Kak njelepa tež bě;
Ju přestwori a přebarbi. —
O to bě wjesele!

Duž lěta lóštnje wokoło,
Jězć lědma khwile ma,
A horda pokazuje so,
Hač zrudnje so z njej sta.

Dla jeje rjeńšej' suknički
Ju hólčec popadźe,
A z wjes'lom jejnej krasnosći
Kónc zažny činješe;
Wón překłó jejnu wutrobu
A mjetel zastona:
„Ach, měła prědnju sukničku,
Bych žiwa wostała!“

* * *

»Wy njewěsće, što prosyće«
To wěrnosć je a wostanje. (1854.)

88. Rano woł, připołdnju ćelo, popołdnju myš, wječor ničo. [59.]

Wjelk, hišće syty wot wčera,
So lehnyć běži do lěsa
Na hórku, jako słónco skhadźa;
Duž tučny woł tam nimo dźe.
Wjelk sparny hłowu pozběhnje,
A štoha jemu mysle radźa?

Daj kadli běžeć! najebać!
Chceš so tak zahe dračować?!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/127 Serbski institut Sorbisches Institut

Tych wěsće so tu wjacy honi. —
Wón přeběra so z lěnjosću,
Hač steji słónco na połdnju
A k wobjedu žołdk prózdny zwoni.

Nětk ćelo nimo khelpaše. —
Wjelk, dokelž bjez snědanja je,
So hotowaše na nje stanyć,
Wón stawajo pak pomysli:
„Ně, ale njeje hańba ći
Po wolisku na ćelo panyć?

Njech, njej' tu wołow retomas,
Tón jedyn tola přińdźe zas'
A je mi skerje prócy hódne.“
Nic wopuš pak so njewróći,
Hač popołdnje so přibliži
A wjelkej korča črjewa hłódne.

Wón z hórki dele zhladuje. —
Duž myš tam nimo přiběhnje,
Za wjelka hewak špatne žratwo;
Wón z mjerzanjom też zawoła:
„To zatrašnje jow wotběra,
Tu narosć njebudźe mi sadło.

Nó, myš pak nihdy nježeleru,
Štó znjese tajku hanibu?
Chcu próznu słomu radšo młóćić —
Hdyž hinak njej', to na ćelo
Ja radšo łakam čakajo,
To z najmjeńša so dyrbi wróćić.“

To ćelatko so njewróća
A wječor hižom přikhadźa —
Wjelk praji: „To mje tola hrjeba!
Što činić? hłódny lehnyć hić
A myšku myšku wostajić,
To při nuzy mi njeje trjeba“.

Wón ćěri k dźěrcy myšacej,
Chce łakać tam, o jerom jej —
A što so bjez tym zrudne poda?
Před nosom wjelkej hłódnemu
Myš hrabny kraholc před dźěru;
Wjelk dźeše struchły: „Škoda, škoda!“

* * *

Štóž składnosć pušća, přepase,
Tom' ćeknje też to zacpite!
A štóž so z časom njestara,
Tón zhoni, što je tradanka. (1854.)

89. Liška a synk.

Mać liška synka wjedźeše
Raz prěni do swěta,
Synk wulkoh' psyka wuhladnje
A poča: „Maćerka!
Njej' njepřećel to najhórši
Na zajacy a na liški?“

Mać dźeše: „„Někotry wot nich
Je strašny wšelako,

Najwjetšich pak a najmjeńšich
Najmjenje strachuj so!
Tych srěnich pak, to radźu ći,
So boj a zdal po móžnosći.““

* * *
*

„Tu měru maš też na swěći“,
Jan praji Wučbašic,
„Najmudriši, tón nješkodźi,
Też wěrny błazyn nic.
Połbłazyn a połwučeny —
Tej skazytaj pak najwjacy.“ (26./9. 1855.)

90. Šěrač̌k a kokula.*

Do hnězda skradźu šěračkej
Bě kokla podnjesła;
Tón wbohi runje domach njej',
Duž njewě, što so sta.

„Kak zlětuje tu kokula!“
Sknadź praji k šěračkej.
„Ći přimołwja so za kmótra
A to nic derje njej'.“

A jako šěrač̌k wulahny
Te drobne dźěćata,
Bě wulcy jara wjesoły,
Zo pjeć jich w hnězdźe ma.

* Přirunaj podobnu baseń čo. 82.

Wón sprócniwje so postara
Za wšitkich potrjebu,
A jeho luba mandźelska
Z nim nosy wo wjetu.

Najbóle pak so kormješe
Tón přeměnk kokula,
Najpřěńša přeco popadnje,
Štož starši nanoša.

A jónu z hnězda wumjeta
Wšěch swojich towaršow!
Tu krwawi želna wutroba
Dla tajkich nječućow.

Sknadź płačo pódla zawoła:
„O njezabudźće wšak
To słowo: kajkaž wutroba,
Haj tajki je też dźak!“

(Wokoło 1855.)

91. Dźiwna konferenca.

So něhdy wokna w šulskej jstwi
Do rěčow dachu z ławkami
Wo šulsku wěc a zasłužbu;
A dźiwna konferenca bu.
Te wokna, durje wrěskaja,
Zo česće dosć jim njedadźa.

Ow, to bě wrěskot, wołańca
A khwaleŕstwo a měšeńca,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/131 Serbski Sorbisches institut Institut

Wša mudrosć tudy ze swěta
Bu wučeŕpana do čista.
Jed'n přemo druhoh' wjetšeje
Přec' zasłužby so mocuje.

Duž jene wokno mudriše
Swój wučeŕski hłós pozběhnje:
„Ja widźu přec', što nutřkach je,
Też do wsy moje woko dźe
A wobkedźbuje młody swět
Přez dwaceći 'žno sprócnych lět.

Štož do pjeć lět njej' lizane
A do dźesaćich třesane,
A do pjatnaćich zhib'wane
A do dwacećich runane,
To keŕk a wozdónk wostanje,
Dóńž rostu włosy na hłowje."

(Wokoło 1855.)

92. Torničałki.

(Časopis M. S. 1860, 4.)

Torničałka barbješe
Módre swoje slowki,
Woła ludźi: „Hladajće,
Nimam krasne dźowki?

Tajke popki kulojte
Sama zawisć khwali;
Haj, ma štó zańć nahladne,
Tón so hori, pali.

Z kłochowcom duž wobaram
Znušlić wabne płody,
Hódnemu pak rad je dam,
Wón so njeboj škody.“

A štó nětk so spěchuje
A je šćipać wuńdźe?
Nichtó do nich njechaše;
Hłupy, štóž tam póńdźe!

* * *

Njepyš, njekhwal dźowčičku,
Maći, torničałku,
Skhowaš ju wšak za pjecu,
Twoju pyšnu kawku.

Lapka, ličko njećehnje,
To su khude šacy,
Štóž pod čapku strowy je,
Žada něšto wjacy! (7.|12. 1859.)

93. Liška a słon.

(Časopis M. S. 1860, 3.)

Liška knjeza słona wuhlada
A ze spodźiwanjom před nim pozasta —
„Kajke zbože“, dźeše, „dźensa pyta mje,
Zo će zetkam, zwěrjo majestetiske;
Dawno žadach tebje wohladać
A česć twoju swětej prědować.“

„„„Nó tak hladaj““, rjekny słon, a pokaza
Knjeni liščy swoju móc a wědomstwa —
„„„Što ty měniš, drobny, słaby njerjedźe?““
„Wěčna škoda“, liška blawka, „wo tebje,
Měł ty hišće moju mudrosć, lesć —
Cyły swět ći dyrbjał króny plesć.“

„„„Móhł-li cyły swět też na khribjeće njesć““,
Pózna słon, „„„ja tajki dar a twoju česć
Nihdy njerodźu a zdobnje zacpiwam,
To bych jeno pokleće był člowjekam;
Přetož to je złodźij najhórši,
Kotryž z mocu šelmstwo jednoći!““

* * *

Ze sprawnosću móc jednoćena
Je čestniša a sławniša,
Hač do złoteho zasadźena
Najrjeńša parla indiska,
A tyje stajnje k wužitku
Po cyłym kraju kóždemu. (1860.)

94. Přiběracy hłód.

(Časopis M. S. 1860, 6.)

Dwě jehnjeći wjelk zežra něhdy,
Haj z prochom z mochom na holi,
A wot njej' spokojeny lědy
Za wowcu saha slědniši;
O jědowaty zežranco,
Maš ty hdźe runja swojeho?

Ow haj, ow haj! tak pjenjez hłódny
Rój człowjekow też hramuje.
Njej' »tysacow dwě sći« dórtk hódny?
A ma jej štó — o hladajće,
Kak slipoce wón za třećim
Haj bóle, dyžli za prěnim! (1860.)

95. Pos na dworje a liška.

(Časopis M. S. 1860, 57.)

Za kokošu we khlamje runje
Liška z dwora ćehnješe,
Jako filaks wo połnocy
Pytny ju a dosaže;
„Stej, stej, paduše! hdźe sahaš,
Prečku z twojim rubjeństwom?“
Liška blawka: „„Kajka hrubosć.
Što mje přimaš ze zubom?!

Sym dźě policajska wyšnosć,
Njewěš moju přisłušnosć?
Krwawnych sylzow na te kury
Zahrodnik je płakał dosć;
Jako służownicy prawdy
Pomhaj skerje božedla,
Hdyž tu do arresta wjedu
Njepolěpšnoh' škódnika!““

„Sy ty policajska wyšnosć,
To sym zakoń twój knjez ja,

Kiž móc twoju w wuzdźe dźerži,
Wobmjezy hdyž překroča.“
Dalšich słowow nječinješe
Filaks, ale kusaše,
Z tym bu liška wotprawjena,
Kaž ji kóždy popřeje.

* * *

Kaž hdźež chce ławka blido być,
Njej' prawy porjad w domi:
Tak hdźež chce liška prawu tyć,
Tam prawda wěsće khromi;
Duž, zakoń filaks, njedrěmaj,
Na falšnych bohow kedźbu daj! (1860.)

96. Law kral a jeleń.

(Časopis M. S. 1860, 59.)

We purpurje, na złotym trónje
Law něhdy sedźi z kralowku
Před zhromadźiznu w swojej krónje
A dźerži krutu prašeńcu:
„Kak steji z mojim kralestwom,
Ze zakonjom a porjadom?

Njej' horjo w kraju, kotrež tyši,
A nihdźe žana njeprawda?“
Duž rozprawu najrjeńšu słyši
A najsławniše powjestwa;
Wón njejabcy pak wuhladnje,
Zo jeleń mjelčo sylzuje.

Law poča: „Što je so ći stało
A přez koho sy křiwdźeny?“
„„Ach, kralo, wěrnosće je mało,
Kiž““ — rjekny jeleń — „„„słyšał sy;
Wjelk je mi dźěćo roztorhał,
Kaž šwinc je sam to wuhladał.““

Law wrěskaše: „Smjerć bjez wšej' hnady
Wón dostań, přeměńk žadławy —
Stup sem tón swědk, ja pomham rady,
Twój złoty synk budź wjećeny!“
Duž dźewjeć swědkow postanje,
A kóždy wěrnje swědčeše:

„„„Knjez kralo, wědź, nic wjelk to běše,
Twój syn to hojo roztorha!““
„Hum!“ zaru law a jemu dźěše
Na směchi khlama zubata:
„Tu pešku, hojo, zabudźmy —
Mój syn je činił ryćeŕscy!“

* * *

Što prajiš, hdyž tu kasta ludźi*
Přez lawa njeje mudriša,
Z tej samej wahu waži, sudźi,
Štož niže jeje runjeća?

---

* 1. recens.: Zo dźiwje zwěrjo takle sudźi,
To je wšak skoro bjez dźiwa;
Što prajiš pak, hdyž kasta ludźi
Je lawej cyle podobna?
To rěka, hdźe sy rozym dał,
Zo lěpši njejsy, dyžli law?

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/137 Serbski Sorbisches institut Institut

K tych wysokosći njechał lězć,
A žanych wišni z nimi jěsć. (1860.)

97. Rubježnik a dróhař.

(Časopis M. S. 1860, 60.)

Na puću něhdy z hole ćmowej'
So wuwali na dróharja
Mječ w rucy złóstny rubježnik.
„Daj pjenjezy mi wokomik,
A mjelč — će hewak zakolu!“
„„„Haj!““ dźeše dróhař z bojosću.

„„„Ach ale““, dźeše wurubjeny,
Hdyž tamnom' nětk wšo zdawał bě;
„„„Mi jeno žel je wo tebje,
Ty wbohi, wbohi človječe;
Hdyž pohladamy do pisma,
Njej' sud a hela twoja mzda?““

„O błaznje z pismom zatrašeny,“
Duž směješe so rubježnik;
„Ty měniš, zo bych stejał tu,
Bych wěril sud a bibliju?
Ně, z tym mi njebij do keŕka,
To žadyn zajac njestawa!“

* * *

Wot spočatka hač do kónca
Čert najhórši je njewěra! (1860.)

98. Psyk a kóčka.

(Časopis M. S. 1860, 61.)

Psyk a kóčka něhdy dźěštaj
Wobrónjenaj na hońtwu;
A hdyž přeslědźiłoj běštaj
Mjasaprózdnu krajinu,
Hlaj, tam za płotom 'šće radźi
Jimaj tola popad so;
Běše snadny, što to wadźi,
Běše młode wroblatko.

Zběže pak so dołha zwada,
Kak chcetaj je hotować;
Wšitkich psow a kóčkow rada
Njemóže jej' rozjednać;
Hač nětk skobać, kutlić, parić,
Njeběchu te starosće,
Ale hač pjec abo warić,
Bě to žahłe prašenje.

Njepodwólny, rozčerćeny
Kóždy druhi přihot chce,
Psyk na pječeń zasynjeny,
Kóčka pak na warjene;
Jeju zwada njewuhasny,
Hač so wrobl zasmjerdźa:
Duž mjez psy a kóčki prasny
Hidźeństwo wot teho dnja.

* * *

Zahłupjenaj — słyšu prajić,
Kajke wiwy, malinki!
Na te byču hłowu stajić,
To waj' jeno wohidźi;
Tola ćiše, jenož ćiše,
Tajkich hłowow wuhladach,
Kaž historija tež piše,
Dosć na čłowskich ramjenjach! (1860.)

99. Wosoł a law.

(Časopis M. S. 1862, 97.)

K lawej něhdy zwjeseleny
Wosoł jachlo přileća:
„Majesteta! dowučeny
Nichtó bóle njej' hač ja;
Njejsym nětko wjac tak hłupy,
Jeli rady potrjebaš,
Wěř, mój ‚rozymiš' njej' tupy,
K stajnej pomocy mje maš!

„„„Ćekń, ćekń, błaznje zabłaznjeny"",
Law kral z hordom wotmołwi,
„„„K radźe sy mój wuzwoleny
Z wěstosću ty posledni;
Přetož kohož mudrych rada
Njewućehnje ze škody,
Teho zdata, kaž ty, blada,
Hłubje šwiknje do nuzy!""“

* * *

Njewěš sam sej rady žanej,
Wulcy zlě to hižo je;
Hórje, hdyž ći z radu khmanej
Mudry służić njepřińdźe;
Najhórje, hdyž podtykuja
Błazni so ći k pomocy;
Přez tych, kaž też mudrosć duja,
Dospołnje sy zhubjeny! (1862.)

100. Mjedwjedź, wjelk a liška.

(Časopis M. S. 1862, 97.)

Knjez mjedwjedź něhdy wobzamkny,
Kaž wićežny bur bohaty
So widźeć dać. Wón swinisko
Kaž tučnoh' woła pólskeho
Da šěrom' wjelkej zarězać
A liščy kucheń wobstarać,
Sam pak na wulku kołbasu
Dźe prosyć lěsnu zwěrinu.

Mjez tym wjelk rěznik wustojny
Bě tykał, warił kołbasy,
A liška mudra kuchańka
Bě z niću wšitke měriła,
Zo čestnym hosćam k pohórškej
Nic žana krótša, dlěša njej',
A hanještaj a dźěłaštaj
Tak nuznje, kaž za wótcny kraj.

Za to pak mjedwjedź wiwlaty
Na myto njebě wogramny:
„Wój kóždu šestu kołbasu
Sej kładźtaj hnydom na stronu,
Poł swinjeća po hosćini
Njech waju prócu zapłaći,
A chcu waj' wšudźe wukhwalić
A do kuchinow poručić.“

Ach, ale što nětk sćěhuje,
Hdyž hosćow rój so přimjele?
Hlaj, dokelž liška přejara
Bě z krótkej niću měriła:
To kołbasy kaž bibaski
So hordźachu w połprózdnej škli
A falnychu, zo połojca
Wot hosći ničo njedosta.

Duž rěkaše: „„„Wój jebakaj,
Nam swoje dórtki pokažtaj!““
Jej' wotkładk přińdźe na blido,
Wšo wołaše: „Bowsmorano!
Jej' kołbas kóžda tołstša je,
Poł łohća dlěša najmjenje“ —
Duž z hubu suchej, z hanibu
A z pukami jej' wuhnachu.

* * *

Njeprawe kubło njetyje
A prawe sobu zežerje. (1862.)

101. Law a kóčka.

(Časopis M. S. 1862, 99.)

Na lawa něhdy na štomje
So kóčka dele khlemi:
„Bóh postrow, luby wujo će,
Ty sławny po wšej zemi,
Kak česćow swójba Kóčkec ma
A ja tež hišće sobu,
Zo jena krej nas přeliwa,
Smy z jenoh' rodu z tobu.“

„„„Ja Kóčkec?““ zaru hněwnje law,
„„„Tak pój so ze mnu witać;
Maš pismo, kotry sym ja staw?
Duž chcemoj sej je čitać;
By njebyła ty na štomje,
Ći za wuši chcył sunyć,
Što Kóčkec abo Lawec je,
A na wopuš ći plunyć.““

* * *

Tu baseń ćehń na człowjeka
A człowski rozdźěl w swěći;
Smy wšitcy też wot Hadama
A z jenej' hruzły dźěći:
Kak mały dźěl by płaćić dał,
Zo jena krej smy wšitcy,
By runje rěčał jako law
Tam k swojej ćeće micy! (1862.)

102. Knjez Wjesela a jeho hajnik.

(Z luda.)

(Časopis M. S. 1862, 99.)

Knjez Wjesela ma hajnika,
Kaž kóždy knjez joh' nima,
„Stup sem, ty wačka służowna“,
Tak Wjes'la jeho přima,
„Praj, z čim sy so tak wudrasćił
A swoje ćěło wukormił?
Ty sy mje jebał trašnje“.

„„„Po česći, prawdźe wšitko je““,
Jom' hajnik wobkrućuje;
Knjez Wjesela pak ličeše,
Što hajństwo wunošuje,
Jom' do wočow a pokaza,
Kak dwójcy wjac' hajńk přetrjeba
A swojoh' knjeza kluka.

„Dźi z wočow mi, ty šibale,
Mój njem'žeš dlěje wostać,
Ja prjedy pak po zasłužbje
Chcu, liška, tebje khostać.
Dźeń a nóc dyrbiš w lěsu stać,
Dam će tam k štomej přiwjazać
Hač do plěch hłowy bosy.“

A jako nětk po přikazni
Hajńk w lěsu wuwjazany

Bě wutrał skoro cylički
Dźeń horco ćwilowany,
To na wječor knjez Wjesela
„Dźi“, służownikej přikaza,
„Dźi, hladaj, što hajńk čini“.

Duž Anton ćěri do lěsa,
Hač proch so kuri za nim;
Wón hajńka čornoh' wuhlada,
Tak muchow sedźi na nim,
Krwělačne jeho cycachu —
Duž Anton łama hałozu,
Zo želny by je wuhnał.

„„„Ach““, dźeše hajńk, „„„ach wostaj to,
Ty wućěriš te syte,
A druhim slěpcam z noweho
Ja bywam blido kryte!““
Z tej powěsću dom Anton dźe.
„Hm, hm!“ knjez Wjes'la měnješe:
„Dźi, přiwjedź kadlu zaso!

Što pomha, zo joh' wućěrju,*
Kaž ty tam syte muchi?

---

* 1. recens.: Sym tutón měch dźě nasypał,
Što chcu za prózdnym hladać?
Je wón so při mni natykał,
Što hłódnišich chcu žadać?
Tom' nowa pica atd.

Slěpc druhi móhł mi wo służbu
So kłapać hłódny, suchi;
Tom' nowa pica trjeba je,
Štó rukuje mi za lěpše?
Dźi, přiwjedź kadlu zaso!“ (1862.)

103. Hordačk w njezbožu.

Rujwuj, tón lěsań wulkotny,
Wza wulku škodu njejabcy
Přez hajński wołoj mordański,
Kiž jemu nozy předyri.
Tom', kiž bě prěnje husle hrał,
A z hordom w lěsu knjezował,
Tom' bimbatej so nozy;
Nětk invalidstwo hrozy.

Wón z mócnym hłosom zawoła
Wo pomoc nětko do lěsa,
Wón z hordej wěru wěrješe,
Zo z črjódami wšo poćehnje
Joh' žiwić z jeho młodymi
A žarować ze sylzami;
Wón pak ze zrudźbu zhoni,
Kak wšo so nimo honi.

Duž mały kralik na štomje
Da słyšeć jemu k powučbje:
„Kaž prjedy běše widźeny,
Sy nětko wot wšěch hidźeny,

Najnižši prošeŕ lapaty
Je njepřećel twój sapaty,
Ći směje so a popřeje
Dla twojej' prěnjej' hordosće.“

(26.|7. 1863.)

104. Paw jako nawoženja.

Paw bě so rjany wupyšał,
Kaž młody nawoženja,
Bě skoro sam so nastróžał
Wot luboh' zybolenja.
Duž wobzamkny wón pućować
A po swěće so widźeć dać,
Po krajach a po ludach,
Kaž w hrodach, tak też w budach.

Wón lědma pak bě pokaz'wał
Dźěl rjanosće poł lěta,
Już bě so kóždy nahladał;
A njebu w kedźbu měta
Ta rjanosć, kaž so nadźeše.
Duž hněwny zuł so škórni je
A ćisny preč dar spěwa,
Dokelž so hišće hněwa.

* * *

Česć wudźić dawa čwilu
A wćipnosć traje khwilu. (1863.)

105. Sorna a liška.

W lěsu zeleneho dorna
Zetka lišku něhdy sorna
A ju poča fukować,
Kak to móže znjesć a trać:
Z tajkej wopušu so nosyć,
Zo móhł kórc do njeje wosyć.

Liška dźeše: „„„Błazna ćeta,
Podlěšk, kiž so za mnu mjeta,
Je po módźe najnowšej,
A też w Serbach hinak njej',
Wjacy kwasa, bóle kisa:
Dlěše mam a dlěše wisa.““

* * *

Połne prawo liščy dawam,
Hdyž do swěta hladać stawam:
Wšelake te klundery,
Za tym hač je zamóžny
Něchtóžkuli rady třase
A tu klunder-módu pase! (1.|2. 1864.)

106. Wosoł a ptački w haju.

So něhdy wosoł wuchaty
Bě pušćił přez haj zeleny,
Hdźež z hrónčkom tysacorakim
We času rjanym, nalětnim

Chor ptačkow meju khwali;
A khodźili a stali
Su ludźo tam a pos'chali
Na pišćele a huslički.

To měchinošeŕ pytnywši
So hněwaše a pomysli:
O didlowarjo, huslerjo,
Wam zda so wěsće Bóh wě što;
Ja lěpje zaćahuju,
Hdyž zapiskam a duju —
A hnydom wón tam započa
So mócnje dŕěć a ruć I A.

Hłós jeho ruba po lěsu,
Hač zarža w kóždym kućiku.
Wón měni, zo Apollo je,
Hdyž před nim wšitko wotmjelknje —
„Tu słyšiće", wón dźeše,
Što lěpše we mni tčeše";
Kak so koncert pak spodobał —
To njej' chronista wopisał.

* * *

Nam na torhošću žiwjenja
Też mnohe hłosy zaklinča
A jedyn přemo druheho
Tu k ważnosći chce přinjesć so;
Praj, kotry přewažuje
A wšitke přewyšuje? —

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/149 Serbski institut Sorbisches Institut

To wěrne rjane přemóže
A dobyća so zmocuje! (15./7. 1865.)

107. Wóslica a jeje synk.

Wóslica mać před poł lětom
Wuměła bě wóslatko.
Horda dźeše před wšěm swětom:
„Štó ma synka tajkeho?
Něšto wulke přichodnje
Budźe wón, to wěste je.“

Lědma je poł lěta stary,
Hižo słomu wot syna
Rozdźělić wě! kajke dary!
Jeho česć b'dźe wulkotna. —
Rěče dar wón najskerje
Hišće něhdy dostanje.

Kóžde dźěćo poskakuje,
Kaž hdźe jeho wohlada,
Hižo nětk joh' poplacuje,
Chce joh' měć a zawoła:
„Nanko, maći, kupće dha
Mi toh' lesnoh' wóslika.“

Njezměje-li tež dar, spěwać
Kěrluš knjeza swojeho,
Budźe ruć a haru dźěłać —
Njezhonjenym trašidło,

Wyššim podnožk sćerpliwy,
Nižšim pak law rujaty.

Kralam, wjerćham, kaž je znate,
Wjele wósłow służeše,
Druhdy zbože njepopřate
Jim najskerje připadnje.
Druhdy hłowa mudriša
Posł'chać dyrbi wosoła.

Z črjódami wšak trjeba budźe,
Dóńž swět steji, kajkiž je,
Wósłow stajnje tu a druhdźe. —
Zhonjenje to wuči mje,
Wěm też: kóždy na swěći
Po swojim so přečini.

* * *

Njesměš wósła! — kak chceš prajić,
Što pod słóncom špatne je?
Wšo so da na wužitk stajić,
Dar a mocy wšelake,
Sćěń a swětło potrjeba
So do kóždoh' wobraza. (21./7. 1865.)

108. Wjelk a wosoł.

Wjelk něhdy winčał w lěsu je,
Do jamy přepadnjeny,
Wšěm swjatym wopor lubješe
Hejz' budźe wumóženy;

So nikoho pak njejima
Ta prόstwa, khiba wosoła,
Kiž ducy nimo słyši,
Što Isegryma tyši.

Wjelk žebri, myto mjenuje
Ze přisahu najrjeńše, —
Duž wosoł hałzy zběraše
Pjasć tołste a też ćeńše,
Hač jamu z nimi napjelni,
Zo wjelk tam z njeje wuskoči —
A wosoł mzdy nětk hlada,
Ju pomina a žada.

„O šěrako njehańbity“,
Wjelk dźeše, „njej' to hnada,
Hdyž hidne zwěrjo, kaž ty sy,
Knjez Wjelk sej k službje žada?
Njej' myta dosć, zo wostaju
Će, špatna krej, při žiwjenju?
Tón raz běž w swoju stronu
A postrów twoju žonu!“

* * *

Što rozpomnity njebudźe,
Hdyž tole čita, prajić:
„Tak jeno wosoł zamóže
Sam do stracha so stajić,
A wěrić tajkim lubjenjam
A pomhać tajkim złodźijam,

Kiž hordźi z tym so žiwja,
Zo kóžde prawo křiwja.“ (23./8. 1865.)

109. Wosoł a liška

abo:

Radšo njeprawdu dyžli hłuposć.

„Što dźěłaš a kak so ći dźe?“
So wosoł lišku praša. —
„„„Ach, khuduški mój popad je,
Hdyž wječor słónčko haša,
A hišće, štóž mje wuhlada,
Tón woła: »Čakaj złóstnica!«
A tola ludźom hoju,
Hdyž myše škódne łoju.““

„Ach, moja ćeta wutrobna“,
Duž wosoł želnje praji,
„Swět slepy je a njeprawda
So jeno z tobu daji,
Ći stokróć lěpje šło so by,
Hdy była jeno wosoł ty —
Hlaj, ja sym wšudźe znaty
A nihdźe přepóznaty“.

„„„Maš prawje!““ liška zablawka,
„„„To běch sej dawno přała,
Ja wosoł — kajka dobrota —
Česć wulkotnu bych žnjała —

Kaž ty, tak mudra, widźana —
Mi praji hłós pak wot nutřka:
To njeńdźe, lubša duša,
K tom' wóslacy šik słuša!"“

* *
*

Čim hłupiši štó błazyn je,
Ćim kołwrotnišo baje
A swoju kukel dowěrnje
Za radnu pšeńcu saje
A přiwjeze ju na wiki
A wbohi slepy njewidźi,
Kak jeho předawaju
A jeno za směch maju!* (28./8. 1865.)

110. Tresaty wosoł a jeho mukojći bratřa.

We gala-drasće tresatej
A somoćanej, židźanej,
Po měsće wosoł dźěše —
Wón pola majestetosće,
Kaž kóždy zjawnje widźeše,
Za zwěrjo wulke běše.

---

* 1. recens.: So k wopismu a naslědej
Tu wosoł poručuje —
Tón wbohi! z myslu želniwej,
Wón njepytnje, što žuje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/154 Serbski institut Sorbisches Institut

Duž čŕjódka wósłow mukojtych,
We próšnym młynje służownych,
Puć jemu zaběžachu.
„Stej bratře, dźěćo wósliče,
A praj, što tebje pozběže?
Zo tak će spozłoćachu.“

„„„Što chceće““, wosoł wotmołwja,
„„„Waš bratr je djaboł a nic ja,
Wam bělan woči khmuri;
Ja jedyn waš? — to było mi!““
A zadk wón do nich wobroći,
Hač koža so jim kuri.

* * *

Wot wósła hač do człowjeka
Wšěm służbička je hotowa,
Njej' huba jeno słaba;
Najskerje tón pak njewjestu
Sej wjedźe wěstu do domu,
Kiž najbóle so blaba! (6.|9. 1865.)

111. Wjelk.

Wjelk stary krótko před smjerću
So přińdźe psykej spowjedać:
„Ach, wjele mam na swědomju,
To, bratře mój, sam budźeš znać,
Duž přińdu k tebi po radu,
Kak zbóžnosć tola dostanu.“

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/155 Serbski institut Sorbisches Institut

„„„Čiń pokutu a polěpš so““,
Psyk dźeše, „„„wujo šědźiwy,
To rěka: wostaj rubjeństwo,
Budź jako wowca pobožny
A spěwaj a čiń dobrotu,
Hdźež wěš a możeš, z wutrobu.““

Wjelk, troštowany wot psyka,
Tu wěc sej derje rozpomni
A běži zaso do lěsa,
Tam pokutu sej wumysli;
Wón da so bratram zežiwić,
Z jich rubjeństwom so nasyćić.

(Wokoło 1865.)

112. Stary a młody ročk.

Ročk stary dźeše k młodemu:
„Před prudłom a před bozanku
Nětk nazymu so hladaj
A radšo hłodu tradaj —
Hy hy! tu prudło lečene,
To skaženje ći přinjese.“

A młody ročk też fifoli,
Hdyž jene prudło naleći:
„„„Aha, ja znaju tebje —
Tón naporjadk, tón jebje —
Što mysliće sej, ludźička,
Tu lesć naš jedyn wusměwa!

Ach čakaj! ale luboznu
Njech moje wóčko bozanku
Raz khwilu wobhladuje —
Ta z falšom njewikuje!““
Pak tu pak tam so posynje —
Šnap — njejabcy so popadźe.

* * *

Tam słaby rozym pěston je,
Hdźež lóšta płomjo njehasnje;
Trošt ćělnosć wšelki rěči,
Hač noha tči we syći.
Po padźe pak te hajkanja
Do kajawkow so wobroća. (30./5 1866.)

113. Přećeženy wosoł.

Po drjewo z wósłom do lěsa
So podał bě Jan Syrwatka.
A wósłej šćěpow pjatnaće
Po kóždym boku nakładźe.
A dokelž zwěrjo pěknje dźěše,
Jan wulcy spokojeny běše,
Zo šěrak telko mocy ma
A z hordom dźe a njestona.

Što ducy dom Jan zastanje?
Při puću šćěpow dwanaće
Wón zhubjenych tam namaka —
A wósłej k prěnim přimjeta.

Kusk přeměrny tón přidawk běše,
Što wadźi? wšako wosoł dźěše.
Jan z troštom jeho powuči:
„To hišće też će njemori“.

Kónc lěsa smólne, łučwjane
Tam leža pjeńki rozsyte.
„Te štyri, wósle, dyrbiš njesć“,
Jan woła, „to ći dawa česć!“
A runjež přez mocy to běše,
Nó, šěrak tola někak dźěše.
Wón huza so a zdychuje;
Jan šwika křud: „Hy, wšako dźe!“

Duž přińdźe bród tam błóćany,*
„Ej ha!“ Jan zasta prajicy:
„Najsłabši rozym zapřimnje,
Zo přezo njesć tu dyrbiš mje!

---

* 1. recens.: Duž přińdźe bród tam błóćany
A bur Jan dźeše smějicy:
„Sy jene móhł, to druhe też,
Mój wósliko, mi zamóžeš!
Sčiń sebi w swěće sławne mjeno,
A přenjes mje tu zdobnje jeno;
Wšak sym twój knjez, ty poddan mój
A hewak dobrej sebi smój.

Z tym skoči Jank na wóslika,
Zo by so zminył njerjada atd.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/158 Serbski institut Sorbisches Institut

Sudź sam, što budźa ludźo prajić,
Chcył twojom' knjezej ty so stajić,
Sy jene móhł, to druhe też
Bjez dwěla hišće zamóžeš.“

Z tym słowom skoči Syrwatka
Na khribjet swojoh' šěraka;
Srjedź žumpadła najhłubšeho
Pak zrudny podawk poda so.
Móc nošerja tu k kóncej dźěše,
A Jan, kaž wulki, dołhi běše,
So wali z wósłom do tunki
A žnješe mzdu, kiž zasłuži!

* * *

Tón, kiž dawkow nakładuje,
Kedźbuj mocy dawarja;
Hewak woboj' spóžeruje
Z dobom khlama njezboža. (1867.)

114. Mrowja a šwjerč.

Mrowja wleče husańcu,
Šwjerč ju ducy zetka:
„Phi! na wašu kołbasu,
Moja luba ćetka!“

„„Pokuta će njezminje!““
Mrowja k šwjerčej praji,
Za tón wusměch pilnosće
W zymje hłód će daji. (1867.)

115. Worjoł a wrobl.

„O prócny bohačko, přemócny,
Ty wšědnje kermušuješ porno mi!
Ja khudy raws mam wbohi, sprócny,
Za mjaso lědma čerwje, husańčki.“
Tak wrobl něhdy wuwrěska
Na krala ptakow, worjoła.

„„So přestworić daj, luba duša,
Čas je!““ duž worjoł wotmołwi;
„„A potom, kaž so wě a słuša,
Tón přestwork přinjes na dźěći!
Hlaj, moja krasnosć worjołska
Kraj pjelni wšudźe bjez kónca!““

* * *

Tu nadźěćacy zawistnicy
Plac maće na hubu a womjelkće;
Štož wjacy w móšni mam a w łžicy,
To dźě wam z rukow ničo njebjerje.
Mak syć a z teho pšeńcu žnjeć,
Tón son sej njedaj nichtó dźeć!

(Wokoło 1870.)

116. Łopać a kosyca.

„Štó wjacy přinjese swět do prědka
A wjacy wobroćenjow čini,
Hač łopać ja abo ty kosyca,
Z kotrejež pisań pjero sčini?“

Tak praša łopać kosycu,
Kiž jemu leži po boku.

„„„Po swojim kóždy wot naj' ważny je,
Swět wobroća a wužitk dawa,
Ja horda nochcyła być přez tebje,
Wěm pak, zo najrjeńša je sława —
Štó sy? što móžeš? přewaži,
Nic próca sama na sebi!“““ (Wokoło 1870.)

Njedodźźělane basnje.

117. Strach za trach.

(Złamk.)

„Ćekń, wjelko! poběž lećicy!
Sy słyšał podawk zatrašny?
Ty njejsy? o, hdźe sy ty był?
Kornykel je so wottorhnył!
Law ćěka a też elefant —
Smjerć njeje žadyn cokorkant.“

— — — — — — — —
— — — — — — — —

* * *

So mnoho ludźom spodoba,
Štož móža, stajić do stracha,
A pozběhuja malinki
Hač k najtrašnišej wulkosći.

A wěrić to najtrašniše,
Też wjele słabych wašnje je.

(Měrc 1849.)

118. Liščyna wótčinska lubosć.

(Njedodźěłane.)

Při kurjencu psyk lišku zasłapa
A herjekajo na nju zawrěska:
„Što činiš jow, ty njeporadna,
Je čas a khwila nětko składna
Při nocy łazyć do dwora?“ — —

„„Wěř khroble““, šepce liška stróžena,
„„Mje k wótcnom' krajej lubosć honi —
Swět połny nětko demokratow je,
Kiž twarić republiku chcedźa,
A přisłušny dźak zapojdźa,
Kiž derje wukhować so wědźa
A z mječom swój čas wustupja.

Ty pak na stronje konservativnej
Dźěš ze mnu stejiš, na tej kralowskej. —
Wěš, kajkeho su kury ducha,
Te škódne wšědne hrjebaki?
Duž wótčinski mój nós tu nucha,
Hač tajki njedočink so njetaji
Tu něhdźe też mjez kurymi.““ — —

„O falšny demokratow čucharjo,
So njeprócuj na pokrasnjenje
Złych twojich myslow, ludako —
Mje njewobłazni přimołwjenje,
Smjerć tebi, hódnom' šibjeńcy! —
Ja znaju swojich hrjebakow. —

(16./2. 1854.)

119. Młody hač a jeho mać.

(Złamk.)

Pod burskej hrjadu prochnawej
Při picy khudej, njejědnej
Sej kobła zrěbjo woćahny
A wucycana mocow zby,
Mjez tym zo dźěćo narosće
A najrjeńši kóń buwaše.

Hač swojej nahladnosće dla
Też z płuha přińdźe do města —
W karejće z hłowu mjetaše
A hnadnym knježim služeše,
Mjez tym zo kobła jeho mać
Ma na rolach so dračować.

— — — — — — — —
— — — — — — — —

120. Wosoł — nawoženja.

(Njedodźěłane.)

Na žeńtwu chcył je wosoł hić
A da so konjej spodobnić:
Da sebi wuši přitřihać
A hriwow dosć sej nadwjazać.

Na zadku wopuš konjacu
Na włosankach ma bohatu.
Wón bě so runje wulinał
A staru pjelšć so zeswlěkał.

Kaž z jejka wuběleny
Wón swoju rjanosć wobhlada
A dźeše: „Rjany kadlička
Sym z nowa narodźeny.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/163 Serbski institut Sorbisches Institut

Nětk pójdu jutře na žeńtwu
Najrjeńšu kobłu jendźelsku
Za njewjestu mam wěstu.“
Wón po wšěch hródźach běhaše,
Hdźež jeno něšto za njoh' bě,
Też ćěri hordy k městu.

„„Phi!““ pluwachu wšě koblički,
„„Što sej tón kadla njemysli,
Je swět to widźił, słyšał?““
— — — — — — — —

(1863.)

Nabožne spěwy.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/165
Serbski institut Sorbisches Institut

Předspomnjenje.

Nabožnych spěwow abo kěrlušow, kaž so wšědnje praji, mamy wot Handrija Zejlerja radnu ličbu. Tute spěwy buchu z wjetša basnjene k wšelakim cyrkwinskim a šulskim składnosćam, kaž k nowemu lětu, k róčnym časam, k swjedźenju žni, kermuše, měra atd., ćišćane pak w Tydźeńskich resp. Serbskich Nowinach pak w nabožniskich časopisach a knihach, kaž Missionskich Powěsćach, Zionskich Hłosach, Zerničcy atd., wjacore pak też hač dotal w rukopisach zawostachu. Někotre buchu wot K. A. Kocora skomponowane. Najprjedy chcemy wšelake zhromadne (A.—F.) a na to te jednotliwe spěwy po času zrjadowane podać. Wšě tu wućišćane kěrluše su prěnjotne, přełožki pak namakaju so mjez druhimi přełožkami we wosebitym wotdźělenju.

Redaktor.

A. Šulske spěwanja.

Krótke kěrluše a spěwańčka za serbske šule
z l. 1842.

I. Při spočatku šulskich hodźinow.

Póndźelu.

a)

Hłós: Najlubši Jezu, što je twoja atd.

Ja z Boha zaso witam zwjeseleny
Tón nowy tydźeń, z hnady wobradźeny,
Mój duch, o Božo, žadosćiwje z nowa
So k tebi woła:

Daj nowy lóšt a móc a žohnowanje,
Na mudrosći a radźe přiběranje,
Zo budźemy, kaž Jezus, twoje dźěći
Tu na tym swěći.

Njech budźemy přez pěkne zadźerženje
Też wučerjow a staršich zwjeselenje,
Zo wostanje nam do wěčnosće wěsta
Ta hnada Khrysta.

b)

Hłós: Stań wutroba a spěwaj atd.

Ja žiwjenje sym dostał,
Zo na swěće bych wostał,
Kaž dołho Boža rada
To wote mnje sej žada.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/167 Serbski institut Sorbisches Institut

Ja pak we njemudrosći
A lěnjej njewušnosći
Tu w swěće njesměm pobyć,
Ja mam sej lěpše dobyć.

Ja k wužitnosći wěrnej
A k pobožnosći swěrnej
So dyrbju přihotować
A w šuli přiwučować.

Wutoru.

a)

Hłós: O božo lubozny atd.

Ty, Božo, dźěłaš sam
We twojim wulkim swěći,
Hdyž wšitko zastaraš
A wodźiš twoje dźěći:
Daj z teho póznać mi,
Kiž twoje znamjo sym,
Zo ja też k dźěłu so
Měć dyrbju po prawym.

Ty sy też wobradźił
Mi ćiche spanje w nocy,
So k dźěłu khmaniše
Bych złožił wšitke mocy;
Za tajku dobrotu
Chcu, Knježe, khwalic će
A tebje zwjeselić
Přez dźěło khwalobne.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/168 Serbski institut Sorbisches Institut

b)

Hłós: Ja přez Khrysta so dźakuju atd.

O, luby Jezu, ty sy měł
Na dźěćoch spodobanje,
Sy swoju ruku wupřestrěł
A dał jim žohnowanje.

Ach měj duž dźensa nad nami
Tež swoje spodobanje,
Njech k harje, zwadźe, k próznosći
Njej' we nas požadanje.

Naš rozym bóle rozswětluj,
Zo wjacy nawuknjemy,
A našu prócu požohnuj;
Tak khmanje wotrosćemy.

Srjedu.

a)

Hłós: Ja přez Khrysta atd.

Kiž ty w mojej młodosći
Twój puć mje wučiš, Božo,
Zo ja bych khodźił pobožni
A nam'kał moje zbožo:

Wzmi ze mnje hrěšnu wjesołosć
A złoboćiwu wolu;
Płodź do mnje twoju podobnosć,
Zo k dobremu ja zwolu;

Zo wyše wšeho lubuju
To, štož so lubi tebi,
Zo zjewju mysl zwukliwu;
Tak derje radźu sebi.

b)

Hłós: Ach wostań při nas z hnadu atd

Ja drje sym štomik młody
We božej zahrodźi,
Ja bych pak přinjesł płody,
Kaž płódne štomiki.

Duž prošu, Božo, tebje,
Wuč twoju wolu mje,
Zły swět mje hewak zjebje
A k hrěcham zawjedźe.

Daj też, zo wolu twoju
Bych rady dokonjał
A zo so činić boju,
Štož ty sy zakazał.

Tak, hač sym runje młody
A khodźu do šule,
Ja njesu dobre płody
Tu bohabojosće.

Štwórtk.

a)

Hłós: Wocuć, tón hłós tebje woła atd.

Boże słónčko złote, rjane,
Mi z nowa k zbožu zeskhadźane,

Ty zbudźiš mje a zwjeseliš;
Boža móc a wótcna rada
Z tych twojich pruhow na mnje hlada,
Ty k khwalbje ert mi wotewriš;
Česć tebi, Božo, dam,
Dźak tebi zaspěwam,
Ty mój Wótče!
Haj, spěwa wšak
Swój rańši dźak
Ći samo zastarany ptak.

Ale mój dźak prawy, wěrny
Budź tón, zo, Božo, tebi swěrny
Ja swjeću swoje žiwjenje;
Njech je moje prócowanje
A moje horce požadanje —
Być hódny twojej' lubosće;
Haj, tebje posłuchać
A tebje lubować
To je zbóžnosć!
My zradujo,
Kaž jandźeljo,
Ći zahe k służbje damy so.

b)

Hłós: Budź khwalba Bohu samemu atd.

Ty, luby Jezu, znamjo sy
Wšej' prawej' posłušnosće,
Ty wot Boha bě lub'wany
A połny zwukliwosće;

Po tebi rade złoži so
Też kóžde pěkne dźěćatko,
Kiž chce so Bohu lubić.

Też my po twojim wopismje
So chcemy nałožować
We wuknjenju a pěknosći,
Zo móhł nas něhdy wołać
Do twojoh' rjanoh' kralestwa,
Hdźež při tebi so zhromadźa,
Kiž běchu tudy twoji.

Pjatk.

a)

Hłós: Štož čini Bóh, wšo dobre je atd.

Bóh wotpočink nam wobradźi,
Přez njeho kóždy stawa,
Haj nóc a dźeń jo wobswědči,
Zo dobre dary dawa;
Štož trjebamy,
Wón wótcowscy
Nam rady wšitkim zdźěli
Na duši a na ćěli.

Daj wšak nam, Božo, strowotu,
Kiž k dźěłu potrjebamy
A lóšt a mocy k wuknjenju,
Zo hódnje přibywamy

Na khmanosći
A na hnadźi;
Tak młodosće čas rjany
B'dźe derje dokonjany.

b)

Hłós: Dźens khwalće Boha, křesćenjo atd.

Budź, Božo Wótče njebjeski,
Nam miły, pomocny,
Zo bychmy Khrysta póznali,
A kajki Bóh ty sy.

Daj też, zo my so bojimy
Će zrudźić z hrěchami,
A zo će za wšě dobroty
Smy radźi posłušni.

Na twoju móc a dobrotu
Daj so nam dowěrić,
A twojom' mudrom' wjedźenju
So cyle poručić.

Sobotu.

a)

Hłós: Božo Knježe teho swěta atd.

Strowy rozym, čiłe stawy
Je mój Bóh mi wobradźił,
Zo bych, hač sym runje mały,
Je tu derje nałožił;
Hewak sym ja njehódny
Tajkej' Božej' dobroty.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/173 Serbski institut Sorbisches Institut

Staršich lubosć, zastaranje
Hewak podarmo tež je,
Tež to wulke žohnowanje,
Kotrež šula přinjese,
Hdyž ja składnosć k wuknjenju
Na kedźbu sej njebjeru.

Ně, my k Božej česći chcemy
Čas a dary nałožić,
Z lěpšim dźakom njemóžemy
Lubosć wšitku zapłaćić
Bohu, staršim, wučerjam
A wšěm našim přećelam.

b)

Hłós: Budź česć a khwalba wjeršnemu atd.

Hlej, młodosć je čas wusywa
A čas ma wotdźěleny;
Štóž tutón čas sej njehlada,
Tón budźe zahańbjeny.
Duž, dźěćo, wukń a wusywaj
A dalšich časow nječakaj,
So hewak wěsće kaješ.

O Wótče, ty pak požohnuj
Nam symjo twojoh' słowa
A płody zdźerž a přisporjuj
Hač tamnu stronu rowa,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/174 Serbski institut Sorbisches Institut

Hdźež něhdy žnjeć zas budźemy,
Štož tudy wusywali smy,
Zo njebyli tam khudźi. (1842.)

II. Při skónčenju šulskich hodźinow.

Póndźelu.

a)

Hłós: Nětk wotpočuje hola atd.

Nětk šulu wobzamknjemy
A z dźakom domoj dźemy,
Smy prócy wjeseli;
Wšak smy we tutej khwili
Sej kubła hromadźili,
Kiž tyja k zbóžnosći.

Njech nas po prawej pući
Duch Boži khodźić nući,
Zo stajnje pěkne smy;
Tak prawy dźak my damy
Za hnadu, kotruž mamy,
A šule čas je žohn'wany.

b)

Hłós: Luby Jezu, my smy tu atd.

Štož smy dźensa wuknyli,
Njech kaž symjo w dobrej roli
Płody njese w mnohosći
K žiwjenju po Božej woli;
Njech też, Božo, hdyž dom dźemy,
Ničo złeho njespóčnjemy.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/175 Serbski institut Sorbisches Institut

Wutoru.

a)

Hłós: Ja z njebjes dele přińdu atd.

My zaso kročel k wěčnosći
Smy z Boha dźensa stupili,
Tón dźeń swědk našej' prócy bě
A přibjerk našej' khmanosće.

O derje tym, kiž z wužitkom
A z Bohu lubym wjeselom
Tu kóždźički dźeń wobzamknu
A mudriši a lěpši su.

b)

Hłós: Njech Bohu dźakuje atd.

My so ći z wutrobu,
O Božo, dźakujemy,
Zo z twojej pomocu
Wšo dobre nawuknjemy;
Daj nam jo zakhować
We pěknej wutrobi,
Zo tebi lubi smy
A swětej wužitni.

Srjedu.

a)

Hłós: Mój křesćijano, za mnu dźi atd.

O swjaty Božo wšudźomny,
Ty słyšiš wšo a widźiš,

Štož rěčimy a činimy
A njepočinki hidźiš;
Njech kóždy na to spomina,
Hdyž na dompuć so podawa.

Před strachom też a njezbožom
Chcył naš puć wobarnować,
Zo přińdźemy my strowi dom
A móhli podźakować
So twojej wótcnej dobroći
My ze staršimi lubymi.

Njech křiwdu abo njeprawdu
Tu sebi nječinimy,
Też nihdźe našom' bližšemu
Na ničim nješkodźimy;
Njech přede strachom žiwjenja
So kóždy pěknje wobhlada.

b)

Hłós: Luby Jezu, my smy tu atd.

Božo, daj, zo podarmo
Bychmy w šuli njepobyli,
Ale zdźerž a žohnuj wšo,
Štož smy dobre nawuknyli;
Njech też twoja móc nas wodźi
A nas wutorhnje wšej škodźi.

Štwórtk.

a)

Hłós: Štó je, kajkiž ty atd.

Boha póznawać,
W dobrym přiběrać:
To je naše postajenje
A też naše wozboženje,
Do kotroh'ž nam je
Dźensa pomhane.

Za to dźakomni,
Wótče, khwalbu ći
Wobzamknywši přinjesemy
A tu próstwu pozběhnjemy:
Wodź nas přez Khrysta
Wšón puć žiwjenja.

b)

Hłós: Mój křesćijano, za mnu dźi atd.

Štož Bože lube dźěći su
A Boha lubo maju,
Te hidźa łžu a njeprawdu
A wučby zakhowaju,
Kiž dostachu přez wučerja
Za zemju a za njebjesa.

Tym wšitkim Jezus bratřik je,
Ma na nich zwjeselenje.
Duž prosymy, o Božo, će:
Daj k woli dokonjenje,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/178 Serbski institut Sorbisches Institut

Zo z tajkej česću, dobytkom,
My nosymy so won a dom.

Pjatk.

a)

Hłós: Dha je so tón dźeń dokonjał atd.

Hdyž něhdy mój dźeń posledni
Po prócy žiwjenja
Też zańdźe, kaž tón dźensniši
A ćahnu ze swěta:

Dha, Božo, daj mi z radosću
A z česću dokonjeć,
Njech móhł po twojim slubjenju
Tam krasne płody žnjeć.

b)

Hłós: Jezus moja nadźija atd.

Před strachom a njezbožom,
Wótče, chcył nas wobarnować,
Přewodźej nas strowych dom!
Nětk so chcemy podźakować
Ze staršimi lubymi
Twojej wótcnej dobroći.

Sobotu.

a)

Hłós: Štóž Bohu wjeršnemu so poda atd.

We Khrysta mjenje dokonjamy
Nětk prócu teho tydźenja,

Dźak lubom' Wótcej zaspěwamy,
Kiž pomocny so pokaza,
A kiž wšo dźěło přisłušne
Ze słódkim mytom krónuje.

O derje tym, kiž dokonjeja
Swój skutk bjez hańby, poroka,
Ći troštni, wjeseli dom dźeja,
Bóh na nich spodobanje ma;
Tym žohnowanje njebjeske
Za čas a wěčnosć wěste je.

b)

Hłós: Jezusa ja njepušću atd.

Hdyž přez Božu šćedriwosć
Nětko tydźeń dokonjamy,
Je nam swjata přisłušnosć,
Zo dźak Bohu zaspěwamy,
Kiž nam popřa dobroty
A bě z nami sćerpliwy.

Staršimaj a wučerjej
Zapłać, Božo, z twojej hnadu,
Dokelž starosć, prócu sej
Nas dla činja, na so kładu;
Za to njech so na wěčne
Tutym lubym derje dźe.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/180 Serbski institut Sorbisches Institut

Rańši kěrluš.

Twojich dźěći rańši wopor,
Luby Wótče, horje wzmi;
Dźak a khwalbu přinjesemy,
Wótče, z wjesołosću ći.

Twojich dźěći rańšu próstwu
Chcył ty hnadnje wusłyšeć,
Chcył ze žohnowanjom twojim
Našu prócu přewodźeć.

Čiń nas pěknych, ćichich, dušnych,
Tebi lubych, posłušnych,
Za žiwjenje prawje wušnych,
Njebja něhdy dostojnych.

Při spočatku šulskeje wučby.

a)

Na tebje, Jezu, hlada
Ta syła dźěćatkow,
Přińć k tebi lubje žada
Do twojich njebjesow. :|:

Duž daj, zo prjedy znaja,
Štož ty nas wučił sy,
A kak do Božoh' raja
Puć ma być nam'kany. :|:

Haj, połni zwukliwosće
Puć bychmy póznali,
A w pyše njewinosće
Też ponižnje jón šli. :|:

b)

Ty, Božo, swět wšón wokřewiš
A mi wšo dobre přidźěliš;
Duž bjez lěnjosće, njerody
Njech činju swój skutk wjesoły.

Na tebje staju nadźiju,
Zo budźeš z twojej miłosću
Tu moju prócu žohnować,
Kaž ći so budźe spodobać.

Daj, zo bych ze wšej swěrnosću
Ja sprócniwy był k wuknjenju,
A wuknył, kaž mam kazane:
To moja česć a zbože je.

Při składnosći.

(Z rukopisow woćišćane.)

a) Dźěćace hrónčka.

Bóh słyši, widźi wšo,
Duž njesměm činić złeho,
Ja hewak wostać njemóhło
Dźě lube dźěćo jeho.

Štóž z Bohom spočina a z Bohom přestawa,
Najrjeńši puć ma žiwjenja.

Do Boha wěř, měj k njemu nadźiju
A lubuj jeho z wutrobu.

Sym też młode, małuške,
Bohu chcu być posłušne!

Ach luby Božo, prošu će,
Njech bywam dźěćo pobožne,
A njechał ja pak posłuchać,
To chcył mje radšo wotsal wzać.
Haj z časom wzmi mje k njebjesam
K tym lubym swjatym jandźelam!

(Wokoło 1850.)

---

b) Spěwk.

Był ja kaž jandźelki,
Lubozny, njebjeski,
Ja spěwać chcył
Kěrluš najrjeniši
Khrystusej Knjezewi
Mój žiwy dźeń.

Poruno jandźelkam
Hladał bych k njebjesam
A klaknył so;
Rady bych k Wótcej šoł,
Wopušćo zeński doł
A khwalił 'ho.

Dźěćatko pobožne,
Jandźelkam podobne
Bych rady był;
To mi spožč, Knježe mój,
Zo sym přec' luby twój
A wuswjeć mje. (Wokoło 1850.)

---

c) Bibliske hrónčka.

Hebr. 3, 4.

Kaž khěža žana jenička
So sama njeje twariła,
Tak swět so sam njej' sčinił;
Hdźež jeno wóčko pohladnje,
To wšudźe Bóh wšo stworił je
Přez swoju móc a mudrosć.

Bóh, dokelž wšitko stworił je
A z ničeho wšo sčinił je,
Bóh stworićel so mjenuje.

Rom. 1, 20.

Njech woči Boha njewidźa,
Te skutki jeho pokaža;
Haj cyła stwórba wuči će:
Bóh mócny, mudry, dobry je.

Bóh je, Bóh je! ći powjeda
Tu zemja, morjo, njebjesa;
Bóh je, Bóh je! to praja ći
Też kwětki, žita, trawički.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/184 Serbski institut Sorbisches Institut

Jez. 40, 26.

Na měsačk, hwězdy pohladaj,
Kiž w nocy swěća krasne;
Štó je tam staji, dźerži, praj,
Štó stwori słónčko jasne?

Štó wětrej, błyskej, mróčelam
A dešćej poručuje?
To sy ty, Božo Knježe, sam,
Twój skutk će překrasnuje.

(Wokoło 1850.)

B. O Sanctissima!

(Tři prěnjotne spěwy k znatemu sicilianskemu hłosej.)
5./12. 1855.

Jutrowny spěw.

(Pjekarjowe spěwy za serbske šule I, 8.)

O najswjećiša, o najzbóžniša,
Hnadu dawańka jutrowńčka!
Zbóžnik naš miły,
Jezus je žiwy.
Wjesel syła so křesćanska!

O najswjećiša, o najzbóžniša
Hnadu dawańka jutrowńčka!
Smjerće móc zlemi
Khrystus na zemi.
Wjesel syła so křesćanska!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/185 Serbski institut Sorbisches Institut

O najswjećiša, o najzbóžniša
Hnadu dawařka jutrowńčka!
W smjerći Khryst poby,
Prawdosć nam doby.
Wjesel syła so křesćanska!

Swjatkowny spěw.

(Z rukopisa.)

O najswjećiši, o najzbóžniši
Hnadu dawařski swjatkow čas!
Duch Khrysta swjaty
Je dušam daty,
Khwalće, khwalće 'ho kóždy čas!

O najswjećiši, o najzbóžniši
Hnadu dawařski swjatkow čas!
Zbudź, Ducho, hnuće,
Wuč Bože puće,
Rozswěć, rozswěć a posylń nas!

O najswjećiši, o najzbóžniši
Hnadu dawařski swjatkow čas!
Ducho ty hnady,
Trošta a rady
Zwjesel, zwjesel a přewodź nas!

Hodowny spěw.

(Z rukopisa.)

O najswjećiši, o najzbóžniši
Hnadu dawański Boži dnjo!
Zhubjenym radu,
Hrěšnikam hnadu
Dźěćo Bože je přinjesło.

O najswjećiši, o najzbóžniši
Hnadu dawański Boži dnjo!
Khryst w człowskim ćěli
Zbóžnosć nam zdźěli —
Zraduj człowstwo so žiwjenja!

C. Při poswjećenju noweje šule we Łazu 1864.

a)

Wětk w Božim mjenje chcemy
Dom tutón wopušćić,
A to sej wuprosemy:
Bóh chcył nas přewodźić.

My Bohu zaspěwamy
Dźak, česć a khwalenje,
Zo wulku hnadu mamy
A Bóh nam pomhać wě.

Budź khwalba Knjezej swěta
Za wšitke dobroty,
Kiž my přez dołhe lěta
Tu wužiwali smy.

Kaž prjedy, tak też nětko
Sy, Božo, był při nas,
Někotre lube lětko
Tu swoje stadło pasł.

Kak wjele w khłódnej zemi
Jich hižo dawno spi,
Kiž tudy z kěrlušemi
Su tebje česćili.

A pod tej krytwu snadnej
Sy k nam też přikhadźał
A z twojej ruku hnadnej
Tych mólčkich žohnował.

Ja swědk sym Božej' hnady,
Nam praji stary dom,
Toh' dopomńće so rady
A z dźaknym wjeselom.

Njech nětko žohnowanje
Toh' domu z nami dźe,
Kaž drohe wotkazanje
A při nas wostanje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/188 Serbski institut Sorbisches Institut

My ničo njejsmy sami,
O luby zbóžniko,
Duž pój a stuj ty z nami
Do domu noweho!

b)

Swjaty spěwajće Knjezej hłós,
Wšitcy zbóžni khwalbu jom' dadźa!
Swět cyły khwal
A štož tu wodych ma
Po cyłej zemi, wšitko khwal tu miłosć.
Z dźěćacych ertow pak klinči,
Zynči najrjeńšo
Bohu na njebju česć a dźak.

Duž też wopruje tutón dźeń
Z čistej dušu wjesoła młodosć
Jom' khwalbu, dźak.
Wón na nas pohladał
Je z wulkej hnadu.
Česć a dźak budź jemu!
Našeho žiwjenja złote, zbožowne lěta
Bohu njech samom' swjate su.

c)

O wučeŕnja ty rjana
Budź lubje powitana,
Kaž Boža swjatnica;

We tebi žohnowanje
Njech na nas dźe a panje
Wot naroda do naroda.

Tu njech so na nas złoži
Wša hnada a škit Boži
A swětło njebjeske.
Ty budź nam dom a hěta
Wot zbóžnišeho swěta,
Kiž założił syn Boži je.

Tu njech so w kóždym času
We zbóžnej wučbje pasu
Te duše młoduške;
Z tych Jezu zhotuj sebi
Móc, kiž so lubi tebi
A kiž ći khwalbu wopruje.

Tu wulij ducha hnady
A darow a wšej rady
Też na wšěch wučerjow.
Tón dom pak w Božej mocy
Stej wo dnjo a też w nocy
Pod škitom twojich jandźelow. (1864.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/190 Serbski institut Sorbisches Institut

D. Psalmske wothłosy.

(Časopis M. S. 1868, 4—6. — 28. febr. 1868.)

[Zawód.
Ty, Knježe, činiš dźiwy,
Sy połny dobroty,
A spominaš tak miły,
Zo proch a zemja smy.]

a) Ranje.

(Hdyž rano wocuću, rěču ja wo Tebi.)

Štó, Božo, twoju krasnosć měri,
Štó dostojnje ju wopiše,
Kaž po zemi so cyłej šěri
A swětło z nocy wuwjedźe?
Na zerjach přikhadźeš ty Mócny,
Dźeń skhadźa z twojej' powokow,
Dźeń přewinje a směrk tón nócny
So překhowa do žłobinow;
Duž ranje zaswita
A Tebje pozběha!

* * *

So hory, doły kurja,
Swój wopor znošuja.
Wón skřidłany so nurja
Do mróčnoh' podnjebja.

A tysac ertow w haju,
Na wodach, na poli
Česć Božu zaspěwaju
We nowej radosći.

Też człowjek nětko stawa
A swój hłós pozběha,
Dźak wjeŕšny Tebi dawa,
Zo nowu hnadu ma!

* *
*

Wšitko, štož wodych ma,
Daj Bohu česć! Halleluja!

---

b) Wob dźeń.

(Tehdy dźe człowjek na swoje dźěło a na swoju prócu won hač do wječora.)

So mjeŕwi zemja wubudźena,
Dźeń wšitkim dźěło přikaže,
A sćeŕpny, k česći Božoh' mjena,
Na swoju prócu człowjek dźe;
O Knježe, rjeknje, pomhaj nětko,
Skhil ke mni hnadne wobličo,
Ja słaby poručam Ći wšitko,
Njech by so derje radźiło.

* *
*

Skutk prawych požohnuje*
Bóh Knjez a zbože da
A khlěb jim přihotuje
A z nuzy wupomha.

---

* 1. recens.: Štó je, kiž wusłyšuje
Tu próstwy człowjeka,
Klin zemje wotamkuje
A žohnowanje da?

Nas kryje z mócnej ruku,
Hdyž bija njewjedra,
A mača brózdu, łuku
A hory z wysoka.

Wón wróća měr do kraja,
Nas bratrow wujedna
A kiž so rudźić maja,
Tych z troštom napoja.

* * *

Bóh Knjez je dobroćiwy
A jeho dobrota traje wěčnje!
Halleluja!

---

c) Wječor.

(Hdyž so do łoža lěham, spominam na Tebje.)

Swój dom a zachod słónco znaje,
Dźeń haša z mučnym swjatokom,
Česć Božu zynčo muška hraje
A człowjek khwali z kěrlušom.

Měr zerjow złote wobliča
A »božmje złote« mikaja,
Měr sparna nóc po zemi syje
A mjelk a ćišina ju kryje!

* * *

[So dźěła wuprózdnjeja
Nětk ruki sprócniwe,
A stadła domoj dźeja
Pod třěchi hospodne.]

Won Bože wójska dźeja
Kryć bydła človjeske,
Hdźež w komorkach tam steja
Te dźakne wołtarje.

A pastyŕ hwězdow jasny
Won stadło wuwjedźe;
Mój škit, mój pastyŕ krasny,
Tón zbóžnje wodźi mje.

O Knježe wšehomócny,
Ty njespiš, njedrěmaš,
Ty słódki pokoj nócny
Nětk twojej zemi daš!

* * *

Khwaltej Boha Knjeza
Nóc a dźeń,
Khwal Boha Knjeza
Też moja duša! Halleluja!

E. K žnjeńskemu swjedźenjej.

(1. oktobra 1871.)

a)

Kak je twój dom tak lubozny,
Tych njebjesow předhěta,
Hdźež, Božo, tebi služimy
A zabywamy swěta,

Hdźež pytamy so k njebjesam
K tym našim zbóžnym wostatkam
A posylnjamy wěru.

Twój dom ći, Božo, debimy
A dźensa k česći twojej
Twař z kěrlušemi swjećimy
We pokornosći swojej,
Swět pytaj swět, ćahń do prědka
Swój lóšt a přispork mamona,
Twój lud so wyše nosy.

Před trónom Božej' krasnosće
Tam jandźelow je syła,
Ta wyšše psalmy njebjeske
A swjaty, swjaty spěwa,
K tym Boži lud so towařši,
A z nimi chcemy po smjerći
Česć Božu powyšować.

Kaž David hudźbu naprawi
Česć Bohu rjeńšu dźěłać
A Izraela zahori
We wyššim chorje spěwać,
Tak žołńće, naše kěrluše
Na křidłach hudźby swjateje
W najhłubšej nutrnosći.

---

b)

Dźak woprujemy z nowotka
Dźens swěrny Božo ći,

Zo twojich dźiwow dobrota
Bě nowa nad nami.

Klin zemje hnadnje wotewriš,
Zo by ju žohnował;
Štož žiwe je, to nasyćiš,
Zo by jo zwjeselał.

Sy sprócne lěto krónował
Też zaso z hnadnej mzdu,
Nam darił žně a pokazał,
Kak maš k nam wutrobu.

A njech też žně su wšelake
Po swojim wunošku,
Móc twoja z tym nam pokaže,
Što człowśke mocy su.

Štom, łuka, brózda prěduja:*
Bóh słowo dźerži nam,
Syw ze žnjemi so wotměnja,
Khlěb zrostł je człowjekam.

Kak wulke blido kryte je,
Kak wjele jědźkow tu,
Štó přeměrić ju zamóže,
Tu wulku potrjebu?

---

* 1. recens.: Štom, łuka, brózda prěduja:
O człowče, wopruj dźak,
Kaž w haju, polu na zdala
Je spěwał kóždy ptak.

Wón swojich darow bohatstwo
Kaž sam chce, wudźěla.
Wón njeskomdźi pak žaneho,
Kiž so 'mu dowěrja.

Přez dary k dawaćerjej dźi,
Mój duch a wutroba,
We próstwje, khwalbje, modlitwi,
Kaž Bóh ju lubo ma.

Dom z wójny běchu na polu
Zas' ruki žnjeńcańske;
Měr złoty knježi po kraju
A króna darow je.

To z ponižnosću před so wzmi
A duša přemyslej,
Po našim dźaku, pěknosći
Bóh ničo měrił njej'.

My hrěšni ludźo, hordźići
Duž prošmy přez Khrysta:
Njech dale bóle polěpši
Nas Boža dobrota.

K tym časnym, Knježe, připołož
Też kubła njebjeske,
Naš srědniko, ty za nas proš,
Wuč nas puć prawdosće.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/197 Serbski institut Sorbisches Institut

Daj z ponižnosću póznać nam,
Kak dobroćiwy sy,
Kak wabiš duše k njebjesam
A k twojej lubosći.

Nam zwarnuj, štož smy dostali,
Před škodu, njezbožom,
A kóždy čiń so po česći
Też z mjeńšim z pokojom.

Njech skupu ruku poświkać
Bóh nihdy njetrjebał,
Chcył wotlemjeć ja, lichować —
Też to by zatamał.

Nas njestrózbosć a brójeŕstwo
Też nihdy njewohidź,
Z tym Bože dary hanja so,
Bóh z nuzu měł nas bić.

Wón nasyćej nas we měrje,
Nam pomhaj k zbóžnosći
A hdyž strach, nuza přićehnje,
Też rukuj nad nami!

Duž halleluja spěwajmy,
Dźak Bohu na njebju,
Wón zdźerž nam swoje dobroty
A khlěb też za dušu.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/198 Serbski institut Sorbisches Institut

F. Kantaty při swjedźenju měra.

(Serbske Nowiny 1872, 203.)

1. dźěl. *Andante sostenuto.*

Jazyk, wutroba česć Bohu dawaj,
Kóždy njech ju powyša!
Brónje mjelča, z wójny, krajo, stawaj,
:,: Měra palmy zmahuja; :,:
Štóž ma wodych, z dźakom dźensa spěwaj,
:,: Witaj měra swjedźeń k nam! :,:
A :,: psalm nowy :,: harfa naša dźěłaj,
Kak Bóh krasnje pomha nam,
:,: Jasnje, krasnje :,: pomha nam Bóh sam!

2. dźěl. *Andantino.*

Kraj wótcny wumóženy je
Ze sławu wěčnej wuznamity,
Bóh popřa jemu dobyće,
A hordy njepřećel bu zbity;
Swój směch a přah kraj rozłama
A kubła so pod lipu měra,
A žohnowany z wysoka
Lud sylni so a prawa wěra!

3. dźěl. *Andante.*

Bóh Knjez pomha nam,
Znaje so k nam zjawnje,
Wótře khwal cyły swět jeho dźiwy,
A dajmy dźak jeho mjenu!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/199 Serbski Sorbisches institut Institut

Wumóhł je nas;
Wšak sylne ramjo wón słabym je dawał,
Miłosć tu sylnym a trošt
Zbóžneje smjerće!

4. dźěl. *Andantino.*

K wótcnym honam howrjachu wozy,
Dom wróćichu sławni so bitwarjo.
Jich psalm a naš so bratři:

5. dźěl. *Allegro con spirito.*

Bohu, Bohu budź česć, česć na njebju,
Budź česć, česć na njebju,
A pokoj, pokoj na zemi,
A měr człowstwu a spodobanje!

G. Jednotliwe spěwy.

K nowemu lětu 1843.

(Tydź. Now. 1843, 1.)

Twarmy, twarmy na Boha,
Wón budź hród a skała;
Bóh njech nas tu přikrywa,
Naša móc je mała.
Hlaj, kak bórzy njezboža
Naše kubło skaža
A nam krónu wjesela
Z našej hłowy zraža!

Słaba też je wutroba!
Prošmy Božu hnadu,
Zo nas ničo njezluda,
Njezawjedźe k padu.
Njech so lišči k wjeselu,
Smějo na nas łaka —
Z kaćom pak a ze złej mzdu
Had na khrobłych čaka.

Mějmy Boha k přećelej,
Wón njech za nas rěči:
Hada přeco słyšeć njej',
Kiž tu na nas syči!
Srjedźa w našim pokoju
Njepřećeljo stanu,
Wjedu bitwu přisłodnu,
Do winy nas ćahnu.

Lubosć, prawda přiběraj,
Krónu dostań swěrnosć!
Złoty měr koš wótcny kraj,
Swoju česć měj wěrnosć!
Strowosć, čerstwosć, žiwjenje
Dźaknje wužiwajmy,
Za wšě dary lubosće
Bohu khwalbu dajmy!

Prošmy Boha wo tu móc,
Zo we našim horju
Wobstać móhli dźeń a nóc,
Jako skały w morju;

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/201 Serbski institut Sorbisches Institut

Srjedźa w našej starosći
Njech nam pomoc skhadźa,
Rada, trošt njech přistupi,
Zo so skutki radźa!

Radźić, radźić chcył so dać
Našemu Bóh dźěłu,
Našu žiwnosć žohnować,
Hojić wšemu ćěłu!
Słónco, dešć a ćopłota
Njech we prawej měrje
Zemi płódnosć wobradźa!
Njech smy sylni w wěrje!

Dźěłajmy a spěwajmy,
Dóńž nas zemja nosy;
Dobry wusyw sćerpliwy
Ponjese wšak kłosy.
Tamny dźeń nam z miłosću
Bože myto khowa,
Hdyž po swěrnym dźěłanju
Smjerć nam „swjatok“ woła!

Jutrowny kěrluš.

(Tydź. Now. 1843, 59.)

Hłós: Hdy bych ja z tawzynt jazykami atd.

Halleluja! tak zaspěwaju,
Kiž widźa słónco jutrowne
A swojoh' Knjeza powitaju,
Kiž w smjertnym jastwje leżeše;

A khorhoj jeho dobyća
We rańšich zerjach zejhrawa.

Što tebi je, ty zemja kruta,
Kiž stejiš hewak ćichowni,
Što w twojich założkach sy hnuta
A zaržiš takle z hronami?
Twój třepot z teho nastawa,
Zo Boži morwy wocuća.

Štó w běłej drasće, kaž wot sněha,
Tón ćežki kamjeń wot rowa
Kaž lohke lisćičko tam zběha
A z mócnej ruku wotwala?
To jandźel row tam wotewrja,
Hdyž Khryst so žiwy pozběha.

Što je, zo padaće wy k zemi,
Wy sylni rowa wajchtarjo,
Što strach wam wšitke mocy zlemi
Při rowje Khrysta morweho?
Wšak Boži morwy z rowa dźe,
To waše zastróženje je.

O žónske k rowu pokhilene
So wróćće z wašej' lubosću;
To žałbowanje nakupjene
Njej' trjeba Khrystej žiwemu;
Wy wot jandźela słyšiće,
Zo Boži morwy stanył je.

Khryst stanył je! wón sam je strowi,
Te žónske tam we zahrodźi,
Wón rěči k nim we lubym słowi
A wutroby jim polóži;
Też mi so moja wutroba
We zradowanju přeliwa.

Dźak, lubosć Khrystej přewinjerjej
Njech smjertni nětko wopruja,
A halleluja dobyćerjej
Njech wšitke ćěło zaspěwa!
Wón swoju móc nam pokaže,
Kak z rowa też nas powjedźe. (1843.)

Na žnjeński dźakny swjedźeń.

(Tydź. Now. 1843, 153.)

Dźak tebi, Božo, zaspěwamy
Za žnjowe dary bohate,
Z nich twoju lubosć wuhladamy
A twoje dźiwy njeskónčne;
Ty z twojej wulkej dobrotu
Nam rozwjeseliš wutrobu.

Nic nam, nic nam! — je słowo naše —
Ně, Bohu słuša khwalenje!
Wón našu prócu žohnowaše
A wotwobroći njezbože,
Zo polo, łuka, zahroda
Nam krasnych darow nadawa.

Přez naše mysle, požadanja
Bóh hospodarstwo zasteja,
Wón naše tyšne postaranja
Je wobroćił do dźiwanja;
Wšo činił je po miłosći
A nic po našej zasłužbi.

Kak su te próstwy wusłyšane,
Kiž, Wótče, k tebi sćelechmy!
Kak je nam wjele narunane,
Štož łońše lěto pobrachny!
Ty z darom wšelkim žohnuješ,
Jón w wšelkim času wudźěleš.

Štó twoje bohatstwa móhł měrić,
Štó twoje dary přehladać?
Štó njechał, Božo, sylnje wěrić,
Zo chceš nas wšitkich zastarać,
Nas zežiwić a zwjeselić
A k njebju mysle wobroćić?

Duž dźaknje dary wužiwajmy,
Kiž Boža miłosć wobradźi,
Na khudych sobu spominajmy,
Tež za nich smy dom khowali;
Tež stari njech so najědźa
A popřaty khlěb wužija.

Haj, Bohu k česći, k spodobanju
Njech dary nałožene su,

A při tym našim wužiwanju
Nas žohnuj Bóh ze strowosću;
Njech spokojny a po česći
Tu kóždy swój khlěb zasłuži.

Pod swojej třěchu zakhowanej
We lubosći ze swojimi
Njech njezhonimy škody žanej'
Na duši, česći, na kubli;
Njech nichtó khlěb, kiž wužiwa,
Ze sylzu mačeć njetrjeba.

Bóh chcył nam kóždu srjódku sporić
A skubłać nas, zo dosaha;
Nam wutroba pak dyrbi horić
So k njemu hnuta, posłušna,
Hač dźeržimy tam rjeńše žně,
We kraju jeho krasnosće! (1843.)

Hodowny kěrluš.

(Tydź. Now. 1843, 201.)

Hłós: Jezu, pomhaj mi kříž nosyć atd.

K žłobej w duchu pokhwatajće,
Česć budź Bohu! wjes'li prajće,
Kaž tam syła jandźelska
K Božej khwalbje zaspěwa.

Hlajće bratra njebjeskeho,
Z njebja powěsć dźe wot njeho;
Teho Boha-człowjeka
Boža syła přewodźa.

Zbóžnik daty hrěšnej zemi,
Narodźeny w Bethlehemi,
Khrystus, naš Knjez, přišoł je;
Pokornje joh' witajće!

O tych dźiwow Božej' rady,
O tej' lubosće a hnady!
Cyłe Bože njebjesa
Z nami so tu zraduja.

Pastyrjam tam na tym polu
Zjewjeny bu z Božej wolu
Swěta pastyŕ njebjeski,
Kiž nas pase k zbóžnosći.

O tych dźiwow Božej' mocy!
Swětło swěći so tam w nocy;
Swětło, wěrnosć wot Wótca,
Přinjese wón do swěta.

Trošt a měr pod třěchu khudej
Chce wón podać zrudnom' ludej;
Sam we cuzbje, podrožstwi
Podrožnych nas zwjeseli.

O kak budu wozboženy,
Hdyž ja něhdy powyšeny
Jeho mózu wohladać
A jom' rjeńšo zaspěwać!

Haj, při syle wuzwolenej,
Wšeho hrěcha wumóženej,
Tam při stole zbóžnika
Rjeńše hody swjeću ja! (1843.)

K nowemu lětu 1844.

(Tydź. Now. 1844. 1.)

Hłós: Mój křesćijano, za mnu dźi atd.

We Božim mjenje započńmy
To lube nowe lěto.
Naš čas a přichod njewěsty,
Naš skutk a naše myto,
Wšo, wšitko Bohu poručmy,
Wón budź nam dobry, šćedriwy.

A ty, naš luby zbóžniko,
Khodź tuto lěto z nami;
Na tebje złoži duša so,
My nochcemy hić sami;
Pój, budź naš wodźeŕ lubozny,
Tak derje, zbóžnje póńdźemy.

Njech twoje słowo swěći nam
A twoje znamjo tudy;
Sy wěrnosć a puć k njebjesam
Za nas a za wšě ludy;
Twój měr a twoje póznaće
Płodź do wšěch nowe žiwjenje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/208 Serbski institut Sorbisches Institut

Też Boži Duch nas přewodźej
A jeho žohnowanje;
Wón našu wěru přisporjej
A wučisć požadanje;
Wón zahoŕ nas za modlitwu
A polóž tyšnu wutrobu.

Njech wěra, lubosć, nadźija
Swět wšědnje wozbožuje;
Wšo dobre njech so přisporja
A naš puć wupyšuje!
Tak kóždy derje dokonja,
Kiž lěto z Bohom spočina!

Njesmjertnosć.*

(Tydź. Now. 1844, 53.)

O rjana wěstosć njesmjertnosće,
Ty zahroda we pusćini,
Ty žórło zbóžnej' wjeselosće
A słónco we tej smjertnej ćmi!
O wokřewjenje njebjeske,
Ja z dźaka sylzu witam će!

Do procha střase wožołtnjene
Wětr nazymski wšě lisćička.
Te, te su k tłaću położene
A žiwjenje wjac' njewidźa;

* Tutón spěw bu jako choral do hudźby zestajany wot K. A. Kocora a na spěwanskim swjedźenju 1845 w Budyšinje spěwany.

Nas pak tu wusywa Bóh sam
A hromadźi zas' k wěčnym žnjam.

Kak dźělenje nas móhło stužić
We zachodnym tym přebytku?
Smjerć k žiwjenju nam dyrbi służić
A krónu podać njebjesku;
Haj, z kóždej' sylzy dźělenja
Kće w njebju róža wjesela.

Mjelč tyšna skóržba, žałosćenje,
Row swojich morwych njeskhowa;
Jim skhadźa rjeńše wocućenje,
Smjerć wjacy njeje přez Khrysta;
My njesmjertnosće dźěći smy,
Tam horkach so zas' widźimy! (1844.)

Třoje knjejstwo.*

(Hudanje a zhudanje.)

(Tydźeńske Nowiny 1844, 117.)

Tři sotry knježa po šěrokim swěći,
Jich knjejstwa sceptař mócny, miły je;
Pod njón so zjednoćeja swětła dźěći
A wužiwaju zbože njebjeske;
Štóž njej' pod škitom tychle trójnikow,
Tón žaruj wurubjeny radosćow,
Na česćach swójby křesćanskej'
Tón nima dźěl, staw jejny njej'.

* Tutón spěw bu wot K. A. Kocora za mužski chor skomponowany a na spěwanskim swjedźenju 1845 w Budyšinje spěwany.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/210 Serbski institut Sorbisches Institut

Ta prěnja sotra jako hwězda wodźi,
Khód čłowski z božim swětłom rozswětla,
Móc ryćeŕsku a měr do dušow płodźi
A z procha čłowstwo k bójstwu pozběha.
Łódź žiwjenja so nihdy njezlemi,
Hdyž jejna ruka je při prawidli.
To sy ty, křesćan zawoła,
Ty naša wěra njebjeska!

Ta druha sotra, z njebjes narodźena,
Tu khudu zemju čini k njebjesam,
Móc jejna we wutrobach zahorjena
Je sylniša hač smjerć, to njeludam,
We tysackróćnych pruhach błyšći so
A wšědnje womłodźuje čłowjestwo.
O lubosć, knježna kralowa,
Přez twój dych kće też pusćina!

Hdyž płačo dźemy ćmowu dróhu časnu,
Hdyž dostatk požadanjow hinje, mrěje,
Hdyž płomjenja we młodym wóčku hasnu,
Pak smjerć, pak žiwjenje nas rozwjedźe:
Nam přichod, třeća sotra lubostna,
We rjeńšim směwku, swětle pokaza.
To złota je ta nadźija,
Trošt ćeče z jeje kelicha!

Duž, smjertni, krasnej hołdujće tej wěri,
Trón jejny pyšće, stwjerdźće, powyšće;

Tu lubosć dźeržźe — lubosć njech was ćěri,
Je lubosć zbože, zbože lubosć je;
A košće nadźiju, tu troštańku
Přez žiwjenje a smjerć wam přećelnu;
Njech wěra, lubosć, nadźija
Nam zemju z njebjom zjednoća!

(1844.)

Hodowne spěwańčko.

(Tydź. Now. 1844, 201.)

Hłós: Nětk wjeselće so, křesćenjo.

Dźens k twojom' žłobej přistupju,
Mój Jezu, moje zbožo,
A z wutrobu ći přinjesu,
Štož sy mi daril, Božo:
Mój rozym, pomjatk, myslički,
A wutrobu, wšě počinki!
Njech wšo so lubi tebi.

Sy z lubosću mje zwjeselił,
A z twojej zbóžnej hnadu,
Sy mi we duši zaswěćił
Wšu twoju bójsku radu.
Kak móhło nětko hinak być,
Hač zo će dyrbju lubo měć,
A njepušćić će nihdy.

Hdyž hišće z ničim znajomny
Tu njeběch we tym swěći,
Ty hižo hnadnje wobzamkny
Tu zbóžnosć za wšě dźěći;

Haj, prjedy hač běch stworjeny,
A ležach w swěće hubjeny,
Bě ty so za mnje podał.

Ja ležach w wulkej ćěmnosći,
A ty bu moja jasnosć,
Bu słónco, kiž mje rozswěći,
A da mi prawu krasnosć:
O, tale swětłosć rozjasni
Mi wšitko w mojej wutrobi,
Zo ničo njeje ćěmne.

O, kak je tole wopaki,
Zo tajke dźěćo jasne,
Tu leži w žłobje na syni,
Hdźež brachuje wšo krasne;
Mi somot, drastu židźanu
A rjanu, złotu kolebku
Měć dyrbjało to dźěćo.

Duž wzmiće preč to syno mi,
A też tu słomu prostu;
Ja jemu tam ze zahrodki,
Hdźež pyšne kwětki rostu,
Chcu přinjesć rjane różički,
Też hwěžki, módre fijałki,
A chcu je k hłowam nasłać.

Dwě rjanej běłej liliji
Chcu na stronje tam stajić,

A demanćik a naliki
Tu tujku dyrbja hajić.
Tak dyrbi tuto dźěćo spać,
A wocućić a potom hrać
Tu z kwětkami so smějo.

Mi drje je derje wědome,
Zo teho njepožada,
Štož prjedy běše prajene;
Na krasniše wón hlada:
Wón pyta duše rozswěćić,
Wot hrěšenja je wučisćić,
Zo bychu zbóžne byłe.

Ja tehodla so zraduju,
Zo chceš mi tajke podać;
Nětk hišće to sej wuprošu,
Jo chcył mi lubje dodać:
Přińdź ke mni, bydl w wutrobi,
Zo wona tebje wopomni,
A ma tak zbóžne hody. (1844.)

Ratarjowy dźakny kěrluš.

O dźak ći, miły Wótče, dźak!
Ty sy nas skubłać žadał.
Khwal ert a duša jeho wšak,
Wón khlěba je nam nadał.
Česć, dźak a khwalba! jeho móc,
Ta dźěła za nas dźeń a nóc
A da, štož nam je trjeba.

Ty stupi z miłym dešćom k nam,
Hdyž rólnik wobsy rolu,
A twoja móc bě blizko nam,
Hdyž kosa žnješe w polu.
Česć, dźak za kłósku kóždźičku,
Kiž syckam žrješe pod kosu —
Ty, Wótče, bě ju darił! (1845.)

Hodowny kěrluš.

(Tydź. Now. 1845. 205.)

Požeń twój narodny nam skhadźa
Z nowa, luby Jezuso,
Wjesele sej mysle radźa,
Z čim dźe by so hodźiło
Tebje rjenje zwjeselić,
A ći lubje posłužić,
Kaž tym dźěćom do křćenicy
Dary swjeća mótřa wšitcy.

Khudy sym ja, kaž je znate,
Što bych měł sam wot sebje?
Z hnadnej ruku je mi date,
Na čož woko pohladnje,
Na čož hladam, pomyslu,
Tebi, Jezu, poskiću;
Wzmi mje k sebi a to moje,
Njech sym wobsedźeństwo twoje.

K woporej ći, Jezu, podam
Cyłu moju wutrobu;

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/215 Serbski Sorbisches institut Institut

Wobnow ty ju k dobrym płodam,
Wodź ju k sebi přez wěru.
Wěra njech pak dźěława
Wěrnu lubosć pokaza,
Kiž so k Bohu, k bratram hori
A wšě njeprawdosće mori.

Njech mój ert je wopor tebi
Dale, luby Zbóžniko,
Mój dźak chcył dać lubić sebi,
Chcu će khwalić wysoko,
Mój hłós, moje modlenje
Njech će česći do smjerće,
Hač ći rjeńšo z kěrlušemi
Horkach spěwam z jandźelemi.

Wšitke stawy, ćěło, duša
Njech su tebi swjećene,
Štož sym a mam, njech ći słuša,
Njezaćisń dary khudobne;
Tebi chcu je wšitke dać
A je k posłušnosći hnać,
Jako křesćijan chcu z nimi
Tebi służić ze wšitkimi.

Wyskaj, wyskaj mysl moja,
Ćěło, duša, zraduj so,
Jezu! wulka miłosć twoja
Wobdari mje khudeho:

„Ty so daš mi za to sam“,
Kajku zbóžnosć přez to mam!
Najbohatši sym ja khudy
W njebjesach a swěće tudy.

Kěrluš k nowemu lětu 1846.

(Tydź. Now. 1846, 1.)

O Wótče wjeršny na njebju,
Ty žórło dobroty,
Před tebje stupa z nadźiju
Naš hłós a modlitwy.

We twojim mjenje najprjedy
To lěto spóčnjemy,
So twojej hnadźe podamy;
Budź ty nam šćedriwy!

Njech kóždy dom a wosada
A kral a wyšnosće
So twojej hnady wjesela,
A wróćej njezboże.

Móc, hnadu, swětło wšitkim sćel,
Kiž wuča, wuknjeja,
Njech žadyn błud a njepřećel
To stadło njetorha.

Njech po wšěm kraju kapaju
Nam dale k žiwnosći
Te twoje stopy z tučnosću,
Zo smy my skubłani.

We měrje a při strowosći
Njech próca přisłušna
Nam płódniwje so poradźi
A njech će pozběha.

Hdyž sylzy běža po licu
A pada žel je nam,
Ty polóž tyšnu wutrobu
A wodaj hrěšnikam.

Hdyž ćěło pada do procha
A ćěka žiwjenje,
Ty być naš trošt a zepjera
A přikrótř bolosće.

Duž chcemy tebje pozběhać,
Zo wótcnje pomhaš nam,
A wěčnu khwalbu zaspěwać
Ći chcemy tu a tam.

Kerchow.

(Tydź. Now. 1846, 48.)

Bolosćow kónc, woćichnjenje,
Pokoj mučnych, kerchowje,
Ty mi skićiš wokřewjenje,
Polo Bože, drěmanske;
Rjana nóc, mój ćichi rowje,
Husto spomnju na tebje —
Město, hdźež mój proch so khowje,
Jandźel z njebjes wachuje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/218 Serbski institut Sorbisches Institut

Na mój row so njebjo směje,
O tej' rjanej bolosće;
Do procha ta smjerć mje wěje,
Sym, kaž kwětka wotpadnje.
Dobry syw za khwilu krótku
Krónu sprócnym podawa,
Mzdu tym smjertnym skića słódku
Tamne časy bjez kónca.

Wumrěć dyrbju! trašne słowa,
Mje pak njem'ža nastróžeć,
Hižo widźu z ćěmnoh' rowa
Jasnosć bójsku zeskadźeć.
Haj, mi wóčko budźe hašeć,
Tola połny nadźije
Wyskajo smjerć budu prašeć:
Hdźe je twoje dobyće?

Přez proch a swět pozběhnjeny
Něhdy zaso wožiwju,
K wótcam rowje stowaršeny
Budu stanyć z krasnosću.
Halleluja! wulka krasnosć
Mi přez row a tłaće kće,
Mi so swěći zbóžna jasnosć:
Smjerć mje skazyć njemóže.

Boža nóc.

(Tydź. Now. 1846, 204.)

Chor. Na njebjes klinča hłosy krasne
W Bethlehemje na poli,
Swětło z njebja skhadźa jasne
Pastyrjam we nócnej ćmi;
Boži swjeći jandźeljo
Přinjesu k nim póselstwo:

Solo. So njestróžejće, njebojće!
Tón Zbóžnik, kotryž Khrystus je,
Je so wam dźensa narodźił,
Zo by wšě ludy zwjeselił.

Chor. Powite we žłobje leži
Z pjeluškami dźěćatko.
Tón, kiž wot wěčnosće knježi,
Nas dla ponižuje so.
Bože dźiwy wuhladamy,
Syna Božoh' powitamy.

Duo. Wón je tón Knjez a kraluje
A hrěšnych ludźi wumóže:
Duž spěwa ert a wutroba,
Kaž tam ta syła jandźelska:

Chor. Česć budź Bohu we wysokosći,
Měr na zemi a človjekam
Dobre spodobanje.

K nowemu lětu 1847.

(Tydź. Now. 1847, 1.)

Dźak přinjesće,
Wy dźěći wobhnadźene,
Psalm spěwajće,
Wy mysle zwjeselene!
Bóh dźak a khwalbu lubuje.

Kaž ze škitom,
Nas kryje Boža hnada
A z wjeselom
Nas wobohaćić žada;
Duž česćmy Boha z kěrlušom.

Swój skutk a puć
Jom' dale poručamy,
Wón chcył nas hnuć,
Zo dobre wuzwolamy;
A daj nam pomoc zhonić, čuć.

Česć, modlitwa
Naš wěčny wopor budźe;
Štož wodych ma,
Khwal Boha tu a wšudźe;
Wón je naš hród a dobrota.

K nowemu lětu 1848.

(Tydź. Now. 1848, 1.)

Nowe lěto nastupjene
Z Bohom zaso witamy;

K njebju zdychnu wobćežene
Z khwalbu, z dźakom wutroby,
Zo je starosć, zrudoba
Staroh' lěta přetrata.

Nowe lěto nastupjene
Z dźakom, z khwalbu witamy,
Dobroty, nam wudźělene,
Křewja hišće wutroby;
A nas hišće přewodźa
Dalši puć do žiwjenja.

Nowe lěto nastupjene
Z dowěrjenjom witajmy,
Boža ruka roznjemdrjene
Stužiła bě wichory;
Wona změje dale móc,
Rozjasnić nam horja nóc.

Ćma a puće zaplećene
Budźa nam so rozjasnić;
A nas mocy spřećiwjene
Njezamóža k zemi zbić;
Z dowěrjenjom k dobyću
Sylni Bóh nam wutrobu.

Bóh budź z nami, pomhaj k wšemu,
Štož je dobre, njebjeske,
Z prόstwu khroble dźimy k njemu,
Ach, nam wjele trjeba je!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/222 Serbski institut Sorbisches Institut

Dźěławi a spokojni
Bjeŕmy pak, štož wobradźi.

Nowe lěto nastupjene
Z Bohom chcemy powitać,
Jemu budź wšo poručene,
Wón chcył Serbstwo žohnować.
Polo, lud, dom, wutroba
Njech přez njeho hnadu ma. (1847.)

Missionstwo.

(Missionske powěsće 1848, 40.)

Luby Jezu, hnadu daj
Tym, kiž prócuja so swěru,
Zo by pjelnił so twój raj
A jich wjele přišło k měru;
Přewodźej jich prócu hnadnje,
Zo jich wusyw rosće radnje.

Luby Jezu, swětło daj
Tym, kiž w smjertnym sćěni sedźa,
Zwjazki błuda rozwjazaj,
Zo će póznaju a wědźa,
Wjedź jich na tu prawu dróhu,
Jezu, wěrny pućo k Bohu.

Luby Jezu, mocy daj
Tym, kiž mučni wustawaju,
Troštne słowčko wšak jim praj,
Zo na pomoc počakaju,

Zo so ryćeŕscy přec' bědźa
A za tobu sćeŕpnje slědźa.

Luby Jezu, lubosć daj
Tym, kiž we liwkosći khodźa,
Zahoŕ jich a pokazaj,
Kak z tym sej a tebi škodźa,
K twojej służbje, k twojom' słowu
Zahoŕ wšědnje lubosć nowu.

K nowemu lětu 1849.

(Tydź. Now. 1849, 2.)

Kaž rěka běžo pyta morjo,
Tak naše lěta zaleća,
Přez přeměnjenja, prócu, horjo
So naše puće wijeja;
Na to pak skoržić njechajmy,
Tón dóńt je człowstwu sudźeny.

„Bóh lubosć je a wón je z nami“,
To přichod ćmowy rozswětluj,
A z tyšnosću a ze sylzami
So nichtó sprawny njekrjuduj;
A postanu-li hroženja:
Bóh swój lud hnadnje přewodźa.

Na wusyw rjeńšej' přichodnosće
So złožimy ćim swěrnišo,
Čas přiwjedźe też wjesołosće,
Žně dočakaju syjerjo;

Z tej nadźiju so wobrónmy
A nastupmy te nowe dny.

Hlaj, mrowja nosy małe próški
A tola horu nakopi,
Jej' pućik njeje přeco lóžki
Přez hory, doły, trawički;
Duž wudźeržmy też sćerpliwje
A pomhajmy sej towaršnje.

Kaž dołho ludy zemju khodźa,
Tu wěrnosć stajnje zhonichu:
„Bóh, čas a próca człowstwo wodźa
Po skhodźeńkach přec' k lěpšemu."
Z tym dowěrjenjom, bjez stracha
Łódź našu hnujmy wot brjoha.

Haj, won na łódź! Preč lěnje spanje!
Wšak zbože khrobłych pytać wě,
Bóh pak daj dobre łódźowanje
Po žołmach našej' časnosće
A pomhaj k měrej kóždemu,
Kiž nosy tyšnu wutrobu.

Bóh žohnuj lud a kiž jón wodźa
A zastupuja swobodu,
Bóh žohnuj tych, kiž zemju płodźa
A wobradź wšědnu potrjebu;
Też z khlěbom wěčnoh' žiwjenja
Njech so wšě duše nasyća.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/225 Serbski Sorbisches institut Institut

Bóh ze wšěm też na Serbstwo hladaj
We swojej wótcnej miłosći
A jemu dobreho dosć nadaj
A rosćenje we jednoći:
Tak mamy lěto zbožowne
A měr a mysle wjesołe. (1848.)

Dźěćaca próstwa wo njewinnosć.

(Zernička 1849, 153.)

Rycha rjana,
Njewinnosć ty lubowana,
Pyš mje w mojej młodosći,
A mam khwalbu před wšěmi.

Parla jasna,
Moja česć a króna krasna,
Luba, zbóžna njewinnosć,
Na tebi mam česće dosć.

Wodź mje stajnje,
A mam zboža njewuprajnje,
Mój puć budźe wjesoły,
Swjaty, měrny, dostojny.

Pycha miła,
Njewinnosć ty róža žiwa,
Pyš mje moje žiwe dny,
A wěnc nošu njezwjadły! (24./8. 1849.)

Blidowy spěw.

Česć Bohu, Knjezej, damy
Za dar, kiž wužiwamy,
We pokoju a strowosći;
Dźak, bratřa, wótcej dajće
A kěrluš zaspěwajće,
Zo z dobrotu nas nasyći.

Wón žohnowanjow wjele
Po cyłej zemi sćele;
Płód brózda a štom přinjese.
We wodach, lěsu, holi,
Na łukach a na poli
Su jeho dźiwy widome.

Hdźež mróčele też dźeja,
A wyše zemje steja,
Te jasne, módre njebjesa:
Tam, hač k najdalšom' kóncu
Wón swěćić kaže słóncu
A zemju z dešćom napoja.

Tam zwěrinje a ludźom
Wón blido kryje wšudźom
A smilnu ruku wotewri;
Za tajke žohnowanje
A miłe wukubłanje
Česć jemu dajmy dźakowni.

(Hapryl 1850.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/227 Serbski institut Sorbisches Institut

Swjatkowny spěw I.

(Zionske hłosy I, 77.)

Česć dajće Duchej swjatemu,
Wšě ludy na zemi,
A wotamkńće jom' wutrobu
We swjatej radosći.

Bóh Wótc a Syn joh' póśćele
K nam dele z darami,
Wón k wěrnosći puć pokaže,
Měr, trošt nam wudźěli.

Wón žadanje za zbóžnosću
We dušach wubudźa
A wěru, lubosć, nadźiju
Nam z nowa posylnja.

Duž, wuswjećene křesćanstwo,
Daj jemu bójsku česć
A jeho hnady wjesel so,
Zo chce će k njebju wjesć.

(Hapryl 1850.)

Swjatkowny spěw II.

Přij, swjaty Ducho, z njebjesow,
Přińdź k nam do našich wutrobow,
Je zahoŕ z nowej lubosću
A čiń je zwólne k modlenju.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/228 Serbski institut Sorbisches Institut

Swjeć, swjeć nas k domu Božemu
A přispoŕ mysl njebjesku
A pokaž nam puć zbóžnosće
Přez prawe Boha póznaće.

Daj, zo kaž dobre štomiki
Płód radny bychmy přinjesli
A wobtwjerdź naše wutroby,
Zo Bože lube dźěći smy. (9./5. 1850.)

Do jědźe a po jědźi.

(Tydź. Now. 1850, 265)

Do jědźe: Božo! přećelniwje
Na nas spominaš
A nam lubosćiwje
Dary podawaš:
Twoja wšědna dobrota
Njech je wot nas khwalena!
Hamjeń.

Po jědźi: Božo! twoja wobrada
Je nas wokřewiła,
Twoja ruka šćedriwa
Je nas nasyćiła:
Dźak ći wutrobny
Za to prajimy!
Hamjeń. (1850)

K nowemu lětu 1851.

(Tydź. Now. 1851, 1.)

Kaž do wody so žołma podnuri
A pózrěta so zlehnje:
Tak leći kózde lěto k wěčnosći,
So zhubi a preč ćehnje;
Kak ćěka naš čas žiwjenja,
Nam spěšne lěta wobswědča.

Njech je! njech knježi zachodnosće móc,
Što so jej' postrózimy?
Bóh je naš škit, wón je naš wótc,
Duž troštnje dale dźimy;
Njej' tón naš hród a khowanka,
Kiž bě a je a wostawa?

Wón je! wón pućowny kij do ruki
Nam dawa dźensa z nowoh',
Duž wzmimy jón a rjekńmy dowěrni:
Na twoje, Knježe, słowo,
A w twojim mjenje wuńdźemy,
Budź dobry nam a šćedriwy.

Zdźerž měr, a wjerchow sceptar požohnuj,
A wozbožej wšě ludy,
Daj płódne wjedro a žně přihotuj
Wšěm ludźom tam a tudy;
Haj, kózda próca přisłušna
Njech twoje žohnowanje ma.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/230 Serbski institut Sorbisches Institut

Też naše lube Serbstwo wótcowscy
Ty z přibywanjom krónuj
A šulu, cyrkej, dom a wutroby
Ze smilnej ruku žohnuj;
Njech wěra, lubosć, nadźija
Nas też to lěto wozboža! (December 1850.)

Wuživanje živjenja.

Chceš rjenje živjenje tu wužić:
Na Božej stwórbje wjesel so,
Ze šćěpjom zboža daj sej służić,
Wzmi nizki dom też za lubo.

A lubuj šćežku njewinnosće,
Na kóždy stork so njemjerzaj,
A piješ-li kelch wjesołosće:
Spěw dźakny sebi zaspěwaj.

Dźerž za dobre, kaž Bóh će wodźi,
A zabudź, štož so njewróća.
»Ćerń kałaty też rózu płodźi«
To budź twój trošt a nadźija!

(20./5. 1851.)

Žnjeński spěw.

(Tydź. Now. 1854, 244.)

Dźak a česć měj Bóh, tón miły,
Kiž nam brózdu žohnuje,

Z kóždym lětom nowe dźiwy,
Móc a krasnosć pokaže.

Dźak a česć za žohnowanje,
Kiž smy z pola khowali,
Jeho wótcne wobstaranje
Dešć a słónco wobradźi.

Dźak a česć tom' Knjezej dajmy
Spěwajo a we skutku,
Bratrow hłódnych njewostajmy,
Smilni smilnosć dostanu.

Dźak a česć! dóńž zemja Boža
Nosy płód nam k potrjebi —
Hač do rowa, smjertnoh' łoža,
Khwalmy Boha wjeseli! (1852.)

Poswjećenje noweho duchowneho.*

(Tydź. Now. 1852, 387.)

Naš Wótče, tebje khwalimy:
Dźens w domje twojim swjatym
Sy zjewił krasne dobroty
Wšěm zrudym, khudym, jatym.
Do našej' wosady
Nam luboh' pósłał sy

* Tutón spěw bu pěsnjeny za składnosć nastupjenja duchowneho zastojnstwa k. fararja Bergana w Zdźarach.

Prědarja noweho,
Wotročka twojeho;
Wot nětk wón nam wšón słuša.

My połne wěrnej' lubosće
Wutroby za njoh' mamy;
Před Bohom k wěčnej swěrnosći
Jom' ruku zawdawamy.
Wón chce nas k Bohu wjesć
A pytać jeho česć.
Duž prawoh' zboža dosć,
Měr, radosć, přećelnosć
Mjez nami knježić budźe.

Bóh drohe pjeńčki różowe
Tři pola nas sej sadźa.
Město, hdźež rostu, swětłe je;
So róže rjane radźa;
Hdyž Khrystus mjez nami
Bydli we wutrobi.
Wěra a nadźija,
Lubosć pak najwjetša,
Njech pyša našu cyrkej. (1852.)

Poswjećenje Božeho doma.*

(Tydź. Now. 1852, 410.)

Hłós: Njech Bohu dźakuje atd.

Pój, wosada, pój nutř,
Twój Boži dom će woła

* Tutón spěw bu spěwany při poswjećenju downtwarjeneho Božeho doma we Wóslinku 23. njedźelu po swj. Trojicy 1852.

We pyše swjatočnej,
Kiž wudebi jón z nowa;
Poswjeć swój Boži dom
We dźaknym wjeselu
A Boha wjeŕšneho
Khwal z nowej lubosću.

Praj, Bože stadleško:
To je dźeń zbóžny, jasny,
Kiž činił je Bóh Knjez,
Tón mócny, miły, krasny;
Wón z nowej hnadu k nam
So dźensa póznawa,
Duž z nowym kĕrlušom
Klinč Boža swjatnica!

(Wotspĕwanje a wotčitanje pŕed wołtarjom. Spĕwanje pŕi pišćelach.)

Pŕed Bože wobličo,
O syła wobhnadźena,
Z čim wjetšej žadosću
So skhadźuj zwjeselena;
Bóh Knjez će pyšić chce,
Tu pozbĕhnyć a pasć
A słowo žiwjenja
Ći do wutroby kłasć.

(Wotčitanje pŕed wołtarjom. Spĕwanje pŕi pišćelach.)

O Khryšće zbóžniko,
Duž prosymy će swĕru,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/234 Serbski institut Sorbisches Institut

Daj twoje zbože nam
A posylń našu wěru;
Pas, wyšši pastyrjo,
Tu wowcy, jehnjata,
Wšěch póznaj za swojich,
Wšěm wotamkń njebjesa.

(Zawod prědowanja.)

Pój, swjaty Ducho, swjeć
Nas Khrystusowe stawy,
Daj swětło, lubosć, móc
A k modlenju lóšt prawy;
Njech naša wutroba
Kaž twój dom rjana je,
Kiž je ći swjećeny
Přez mysle njebjeske.

(Po prědowanju.)

A nětk tu swjatnicu
Zdźerž, Božo dobroćiwy,
Před škodu, njezbožom
A budź nam dale miły;
Njech tebi służimy
Tu stajnje z wjeselom,
Hač horje bjerje nas
Twój wěčny Boži dom.

(Po požohnowanju.)

Budź Bohu Wótcej česć
A khwalba w wysokosći,

Budź, Božo Syno, ći
Česć w runej majestosći,
Česć Duchej swjatemu
My wšitcy spěwajmy,
Hač w Božim kralestwje
Jo rjeńšo móžemy!

Próstwa mandźelskeju při wěrowanju.

Stup sem ke mni, bydli we mni,
Kiž ty moje zbože sy,
Tebje hlada, k tebi žada
Moja duša w swjatnicy.

Z njebjes daty Ducho swjaty,
Pój, swjeć moju wutrobu,
Daj mi čistu lubosć wěstu
K zbožownemu mandźelstwu.

Boža hnada, Wótca rada
Wjedła je naj' hromadźe,
Ty pak sylnje, njerozdźělnje
Wjazaj nětk naj' wutrobje.

Žołmi morjo, hrozy horjo,
Zdźerž nam kubła darjene.
Skubłaj, žohnuj, wšědnje krónuj,
Zo so derje radźa wšě.

Z twojim jasnym swětłom krasnym
Ćěmne puće rozswětluj,

Hdyž so hrima a kříž přima,
Z troštom wěry posylnjuj.

Wuč naj' slědźić a so bědźić
Za tej krónu njebjeskej,
Kiž tam rjana zakhowana
Błyšći duši wěrjacej.

K rjeńšom' kraju, k zbóžnom' raju
Jedyn druhoh' přinjesmoj,
Hač po času k tamnom' kwasu
Wobaj zbóžnaj dóńdźemoj.

(K swojemu kwasej 1853.)

Božemje staremu lětu.

(Tydź. Now. 1854, 397.)

Budź stare lěto božemje,
Hdyž k wěčnosći Bóh woła će
A skónči twoje hodźinki
Za nas, tu hosći na swěći!

Ćehń wot nas lětko božemje!
Štó zamóhł zabyć na tebje?
Nam twoje słónčko, hwězdźički
Dźěl bjerjo su tu swěćili.

Bóh žohnowanjow do ruki
Bě wjele za nas podał ći
A sylzy, kiž też ronjachmy,
Nam z troštnej ruku trělo sy.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/237 Serbski Sorbisches institut Institut

Po prócach a po starosći,
Po wjeselach a zrudobi
Ćehń lěto k wrotam wěčnosće,
Wzmi sobu naše rudźenje.

Ćehń z Bohom, luby přećelo,
My njewidźimy wjacy so;
Za přetrate a wužite
Budź Bože mjeno khwalene!

(December 1854.)

Wječorna hwěžka.

(Zahrodka kwětkojta I, 58.)

O wječornička,
Ty lubozna škra,
Sy daloko też,
Mam lubo će tola, hdyž zabłyšćuješ.

Mi lubowana
Ty zybolawka,
Ja powitam će,
Wšak wóčko to twoje tu widźi też mje.

Sym tudy, sym tam,
Ja k tebi hladam,
Wšak njebjeska ty
Mi do wóčka mikaš a do wutroby.

Kak měrnu maš ćěř,
Mi pokiwaš měr,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/238 Serbski institut Sorbisches Institut

Hdyž nětko so ćmi;
Mi podaj twój pokoj, zo runam so ći.

O najrjeniša
Ty błyšćata škra,
Duž zwjeseluj mje,
Kaž husto će widźu, zo derje mi je!

(1855.)

Hodowny kěrluš.

(Zahrodka kwětkojta II, 53.)

Kak je Bóh lubował hrěšnu tu zemju a khudu,
Zo je jej Zbóžnika pósłał, so smilił na ludu;
Boža ta nóc přewinje skaženja móc,
Wěrjacy njepřińdu k sudu.

Khwalbu, česć Božu tam k pastyrjam jandźelow syła
Na našim zbožu też wjesoła pojda a spěwa:
Spodobanje wot Boha z wysokosće,
Boži měr, hnada wam kćěwa.

Spěwajće sobu, wy zachodnej' zemine dźěći!
Njebjeska lubosć k wam dele so z Khrystusom swěći;
Njebjesa so wottamknu zabłyšćujo,
Swěća so trónej a hěći.

Z kěrlušom wysokim Knjeza a Zbóžnika witaj,
Dźakowna zemja, a rjenišej swětłosći switaj,
W Bethlehemi w žłobiku dźěćatko spi,
Lubosć a hnada tam spitaj.

(6./12. 1855.)

Boža móc a wulkosć.

Ach Božo, wulki, trašny, mócny,
Što cyły swět je před tobu!
Ty naša skała a škit wótcny,
Zjeŵ nad nami so z pomocu.

Twój wichor trašny howri, ćehnje
A naše bydło zatřase,
Na twoje słowo pak so zlehnje,
Ruć, wuć a torhać přestanje.

Ty rěčiš, a my womjelknjemy,
Ty hrimaš, a my zaržimy,
Ty kiwnješ, a my wotsal dźemy,
My proch a pjeršć před tobu smy.

Strach sadźa na nas, šumi hrožo,
Strach naše duše zajima,
Ach pomhaj nam, naš luby Božo,
Njech naša tyšnosć přestawa.

By naša khwalba so ći zdała
Za pomoc, kiž nam trjeba je,
To by ći duša woprowała
Česć, khwalbu, dźak, štož zamóže.

Chceš naše polěpšenje widźić
Za pomoc, kiž nam poskićeš;
Duž chcemy stajnje wšitko hidźić,
Štož njedobre ty mjenuješ.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/240 Serbski Sorbisches institut Institut

Tu khwilu, Wótče, sym ja žiwy
A hišće prosyć zamóžu;
Duž budź, ach budź nam miłosćiwy
A dopjelń próstwu ponižnu.

Praj, Knježe, k našej próstwje hamjeń,
My na tebje so spušćamy,
Wzmi wot wutroby tyšny kamjeń,
Wšak ty naš Bóh a Wóćec sy!

(Wokoło 1855.)

K Božej nocy.

(Pjekař, spěwy za šule II, 17.)

O pójće sem, wěrjacy, kěrluš sławny spěwać,
O pójmy sej wobhladać Bethlehem,
Bože to dźěćo k zbóžnosći nam date.
O pójće sem so modlić k tom' kralej!

Pój, wójsko ty jandźelow, dźensa Knjezej wyskać,
Haj khwalće, wy zbóžni, so zradujće;
Bohu budź česć na njebju a na zemi!
O pójće sem so modlić k tom' kralej!

O kralo tej' česće, ty knježe wójska Božoh',
O Wótče ty wěčny a měra knjez,
Rodźeny wěrny Bóh sy wot wěčnosće.
O pójće sem so modlić k tom' kralej!

O tebi, kiž dźensa so narodźił sy za nas,
Ći, Jezu, budź khwalba a česć a dźak,

Słowo wot Wótca, človjek narodźene.
O pójće sem so modlić k tom' kralej!

(Wokoło 1855.)

K nowemu lětu 1857.

(Serbske Now. 1857, 1.)

Nětk nowe lěto witamy
Do žiwjenja na zemi,
Dźak njech su prěnje wopory,
Dźak Bohu z kěrlušemi,
Zo nam je nastupić zas' da
A zo nas hišće přikrywa
Ze škitom swojej' hnady.

Wón budź też dale pola nas
Ze swojim wobstaranjom.
Njech kraj a lud kće kóždy čas
Pod jeho žohnowanjom,
Njech Bože kralestwo pak je
Nam naše kubło najdróžše
A Boža wótcna hnada.

Bóh wudźěl wšitkim spokojnosć,
We starosćach daj radu,
We horju spožč nam sćerpliwosć
A pomhaj bórzy z hnadu;
Njech bohatstwo nas njebłazni,
Njech khudoba nas njestuži,
A zawisć z kraja ćěkaj.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/242 Serbski institut Sorbisches Institut

Njech dobre wšo so poradźi,
Měr, lubosć njech so spori,
A prjódcy w našim Serbowstwi
Njech dobry duch so hori,
Haj, cyły serbski lud a kraj
Też w tutym lěće wuživaj
Wšu hnadu a wšo zbože! (11./12. 1856.)

Kěrluš.*

(Serbske Now. 1857, 219.)

Česć, khwalba, dźak! je naše zaspěwanje
Do hłosa nowych pišćelow,
Kiž nutrne nam zbudźa dušow pozběhanje
A powyša móc kěrlušow.

Haj, k njebjesam njech klinča naše hłosy,
Hdźež Seraf swój hłós zanoša.
Bóh njezacpi, njech też najkhudši swój dźak nosy
We dźěćacym halleluja.

Zynk miły pišćelow tón přewodźuje
Do njebja próstwu wěrjacu,
Wón tyšnym wutrobam křiž zeński polóžuje
A swjeći dušu wjesołu.

Kaž wětry łódź přez mórske žołmy ćěrja,
Zo wona swój puć dojědźe:

* Tutón spěw bu spěwany při poswjećenju Klětnjanskich nowych pišćelow w juliju 1857.

Tak z hłosom pišćelow so spěwaju a wěrja
Do njebjes duše křesćanske.

Jich hłós do mandźelstwa puć poswjećuje
A wyska sobu wjesoły,
Płač zrudnych poćiša a zrudźbu pomjeńšuje
A troštuje jich njebjescy.

Duž Božu česć tón swjaty twar njech spori
We wjeselu a zrudobi,
A hdyž we swjatych časach wutroba so hori,
Njech k jandźelam nas stowarši. (1857.)

Spěw při powitanju noweho duchowneho.*

Do winicy swojej
Bóh wotamkuje
Wam dźensa nowe wrota
A Was k nam přiwjedźe.

Duž z wutrobu, z ruku
Was powitamy
We Božim swjatym mjenje
Do našej srjedźiny.

Bóh žohnuj Waš přikhad,
Budź z wami też tu,
My dowěrnje pak damy
Wam našu wutrobu.

* Knjezej fararjej Wanakej při nastupjenju zastojnstwa wot Wóslinčanskeje, Jitčanskeje a Wysočanskeje šulskeje młodosće spěwany.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/244 Serbski institut Sorbisches Institut

Naš přećel a pastyŕ
Wy budźeće nam;
Naš luby zwjazk pak žohnuj
Tón wyšši pastyŕ sam.

Wón zwěruj nas dźensa
A hnadu nam daj,
A něhdy wotamkń wšitkim
Swój zbóžny Boži raj. (4. 7. 1859.)

Boži dźeń.

(Pjekař, spěwy za šule II, 19.)

Lubosć jasna naš Bóh je,
Swět chce wumóc lubosć luta,
Lubosć łama hrěšne puta,
Runjež hela hněwna je.

Jandźeljo měr spěwaju,
Boži měr wšěch dobrych křewi,
Hwězda dobyća so zjewi,
Z mutnych žołmow zeskhadźa.

Dźěćo, hlaj, syn Boži bu,
Njebjeski hósć w hródźi bydło
Ma za złoty hród a sydło,
Trónuje we žłobiku.

Kajka miłosć krasni so
Z tutym dźěsćom nětk nad nami,
Bratruje so lubje z nami,
Štóž ma ducha čisteho.

Ponižnosć nas wuswjeći,
Horda mysl wjedźe k padu,
Dźěćaca pak dawa hnadu,
Z Jezusom nas stowaŕši. (Wokoło 1860.)

Na swjatki.

(Pjekař, spěwy za šule II, 16.)

O wěrnosće ty Ducho,
Pój bydlić we nami,
Za wěrnosć wotamkń wucho,
Błud a ćmu wot nas wzmi;
Nam zahoŕ našu wěru,
Křći ert a wutrobu,
Zo Khrysta z wjetšej swěru
By kóždy póznał tu.

Błud z njewěru so šěri
Dźeń kóždy khroblišo,
Duž bróń we wyššej měri
Nam podaj, ryćerjo;
Ty dyrbiš sćerpnosć dawać
A swěrnosć we wěri,
A k pomocy nam stawać,
Zo swět nas njestróži.

Tam w pohanskim tym kraju
Twój hłós też słyšeć je,
Zo swój přah rozłamaju
A puta přibójske.

Duž přińdu ze wšěch stronow
Do twojoh' kralestwa
A wocuća ze sonow,
Nětk chcedźa Zbóžnika.

O Ducho, zhotuj wšudźom
Dźeń swjatkow na zemi,
Daj póznać wšitkim ludźom
To zboże we Khrysći,
O pomhaj k prawej wučbje,
Nam posylń wutroby,
Zo w wjeselu a zrudźbje
Wot Khrysta swědčimy. (Wokoło 1860.)

Raňši spěw.

(Zionske hłosy I., 265.)

Nětk w Božim mjenje wustupju,
Swój dom a swojich wopušću,
We Božim mjenje won chcu hić,
Swój puć a dróhu nastupić.

So njestaraj mi, wutroba,
Štó nětk wšo moje zakhowa,
Štó mojich lubych budźe kryć,
Hdyž njemóžu ja při nich być.

Tam horkach Knjezej na njebju
Ja wšitko ze wšěm poruču;
Wón ma tak wjele jandźelow,
Nam lubych swěrnych pěstonow.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/247 Serbski institut Sorbisches Institut

Tón budźe swěrny k mojim stać,
Mój dom a kubło wobhladać,
Też na mni chcył so překrasnić,
Mój won- a dompuć ze mnu hić.

Bóh požohnuj a zwarnuj mje,
Njech jeho škit mój přewod je,
Wón chcył mje strowoh' domoj wjesć,
A chcu jom' spěwać wěčnu česć.

Duž chcu so dźaknje zradować,
A Božu miłosć pozběhać,
A wšitcy moji zjednoća
Swój hłós do mojoh' kěrluša. (1862.)

K nowemu lětu 1864.

(Łužičan 1873, 1.)

Štož tu swět zbože mjenuje,
Hdyž wono twój dom hlada
A kóždu kročel z tobu dźe —
Hlaj, to je Boža hnada.

A skhowaš kruće w rukomaj,
Štož maš za twoje zbože,
Daj Bohu česć, to wšitko, hlaj,
Je žohnowanje Bože.

Hdyž pak so njebjo poćěmni
A hwězdy hasnyć hroža,

Rad podćisni so Knjezewi,
Hlaj, to je lubosć Boža.

A hdyž we tyšnej hodźincy,
Kaž Hagar, žórło měra
Sy namakał, budź dźakowny,
Hlaj, to je Boža swěra.

Duž hladaj troštnje do swěta,
Njech njemóc też a nizkosć
Će přerži, moja wutroba,
Hlaj, to je Boža blizkosć!

(1. januara 1864.)

Khwalba Boža.

(Zionske hłosy I, 248.)

Khwalene budź twoje mjeno,
Božo, Ducho najwyšši,
Kiž ty dźiwnje we třoch jeno
Jene swjate byće sy.
Prjedy, dyžli hory běchu
A na njebju hwězdy kćěchu,
Sy ty był a budźeš wostać,
Hdyž wšo budźe swój kónc dostać.

Tołsta ćěmnosć přikrywaše
Wysokosć a hłubinu,
A ty wšehomócny dźeše:
Swětło budź! a swětło bu;

Słónco, hwězdy zaswitachu,
Stejachu, so překhodźachu;
Sucha zemja stupi z wody,
Wětr bu wyše njej' a spody.

Smuhi horow pozběhachu
Swoje hłowy k njebjesam,
Morja zemju wopasachu,
Pěsk so zeńdźe k pusćinam;
Hory, lěsy, pola, wody
Porodźichu žiwe płody;
Wšudźom mjeŕwjachu so waki,
Ryby, zwěrina a ptaki.

A tón człowjek — z procha zemje
Sy ty jeho zhotował,
A to, štož ze zemje njemě,
Jemu sam ze sebje dał.
Jemu sy ty wšitko daril,
Štož sy z twojej ruku stwaril,
A na wšitkim knježić kazał,
Haj, z nim sam so twjerdźe zwjazał.

Kak je twojich skutkow wjele,
O kak dźiwna twoja móc.
Hladam horje abo dele,
Zjewi mi ju dźeń a nóc.
Štó to stworjenje chce měrić
A bjez spodźiwanja wěrić,
Zo ty, Božo, hdyž sy prajił
„Budź!“ wšo do swětła sy stajił?

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/250 Serbski institut Sorbisches Institut

Wšitko jara dobre běše,
Štož je z twojej' ruki šło.
Swětow kóždy swój puć dźěše,
Swoje město pózna wšo;
Wšo bě krasnje dostworjene
A wšo mudrje wustajene;
Twoju mudrosć pozběhuje,
Štož so mysli a so čuje.

Ty sy Wóćec nade wšěmi,
Kotrymž dźěći rěkaja;
Twojej woči stej nad tymi,
Kiž će swěrnje lubuja.
Rozłamanych wobaluješ,
Panjenych ty pozběhuješ,
Z twojej dobrotu so pasu
Wšitcy žiwi we wšěm času.

Žadyn jazyk njedokhwali
Twoju lubosć k člowjekam,
Kiž će běchu rozhněwali,
Zo ty jim, tym hrěšnikam,
Jezom Khrysta dla sy wodał,
Hdyž sy jeho za nich podał,
A kiž su so wujednali,
Wěčnu zbóžnosć herbowali.

Hdźež ja khodźu, hdźež so khowam,
Wšudźe sy ty nade mnu,
A wěš mysle k mojim słowam,
Prjedy hač je wurjeknu.

Ty mje widźiš, hdyž ja płakam,
Abo z wjesołosću skakam;
A hdyž strach so ke mni snowa,
Twoja prawica mje khowa.

Swjaty sy ty, swjaty, swjaty!
Spěwaju ći jandźeljo,
A też človjekam sy znaty
Jako swjaty, prawy Bóh.
Ty maš na wšěm spodobanje,
Štož so k twojej česći stanje,
Zbóžnosć lubiš wuswjećenym,
Ćwilu hrozyš zatwjerdźenym.

Wěrnosć je, štož ty sy prajił,
A też wěrnosć wostanje.
Štož sy před woči mi stajił,
To mje zjebać njebudźe.
Štož sy hrozył abo slubił,
Njejsy nihdy z mysle zhubił;
Njech je tudy abo druhdźe,
Stać so z časom wěsće budźe.

Hdyž so minu moje lěta,
A mi smjerć so přibliža,
Chcu ja troštnje z teho swěta
Hić do twojoh' kralestwa,
Hdźež ći lubi, kiž mje znaja,
Z horcosću mje powitaja,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/252 Serbski institut Sorbisches Institut

A hdźež při tym zbóžnym ludu
Tebje wěčnje khwalić budu. (Wokoło 1865.)

Njedźela a swjaty dźeń.

(Jordan, čitanka, str. 6.)

Kuby Bóh je z njebjes prajił:
Šěsć dnjow, człowče, sym ći stajił,
Na tych prócuj so a dźěłaj —
Sedmy ke mši khodź a spěwaj;
Česć mój dźeń a słowo swjate,
Twojej duši k zbožu date;
Štož sy słyšał njedźelu,
Duši khlěb je w tydźenju.
Štóž to njecha, — žohnowanje
Najlěpše sam sebi kranje;
Tole, lube dźěćatka,
Zapišće do pomjatka! (1865.)

Bóh wjele krasniši.

(Přećelne zbožopřeće Pětrej Młóńkej w Dźiwoćicach k jeho přichodnemu narodnemu dnjej.)

(Časopis Mać. Serbsk. 1869, 107.)

Khodźach z naléćom po zemi
Jeho pychu wohladać,
Wukhwalach ju z kěrlušemi,
Chcych so na njej zradować:

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/253 Serbski institut Sorbisches Institut

Ale krasniši sy, Božo! —
Běše moje wuznaće,
Najwyšše sy moje zbožo,
Kěrluš mój a wjesele!

Ćopłych krajow wjetšu krasnosć
Duch mi staji před woči,
Kajka hakle barbow jasnosć
Je tam a swět zaronski:
Ale krasniši hač skutki
Je jich wulki stworićel,
Wón wzmi khwalbu, wón samlutki,
Jemu duša wopor sćel.

Narodnišća žórłow, rěkow —
Hory, doły překročach,
Srěbach tam srjedź bukow, šmrěkow
Čisty dych a womłodźach:
Ale krasniša je ruka,
Kotraž to wšo natwari,
Je to wotsćěń jeno błuka
Porno Božej krasnosći.

Morjo šumić słyšach w duchu,
Hrózby ma a potajnstwa;
Klakń so! klinčeše mi w wuchu,
Kajka móc to wulkotna:
Ale krasniše je mjeno
Teho, kiž knjez morja je.
Maš strach před nim? pos'chaj jeno,
Lubosć wón so mjenuje.

Pohladach na krasne, mócne
Bože dźiwy z wječora,
Widźach hwězdne njebjo nócne —
A hłós we mni zawoła:
Hišće krasniši je teho
Trón, kiž knježi nad nimi —
Wačka procha podsłónčneho!
Wón ma stoł też we tebi.

Kak tam budźa hakle krasne
Bydła našej' zbóžnosće!
Ma swět rjeńše něšto časne,
Kiž wón předdom njebja je? —
Je pak prěni dom tak rjany,
K rjeńšemu so narodźu —
K tamnym honam powołany
Rad so jednam ze smjerću! (7./3. 1868.)

Křesćanow mandźelstwo.

(Serbske Now. 1869, 59.)

Kak jasnje a krasnje so mandźelstwo swěći
Wšěch křesćanow, přećelow Jezusowych,
Jich zbože so zeleni w zymje a lěći,
Je pěston jich swěrny w dnjach dobrych a złych;
To čini jich wěra, jich lubosć a swěra,
Kiž Jezus ju swjeći, ju sylni a spori,
Zo wutroba k wutrobje bójscy so hori.

Na wjesołe město přez jednotu pada
Lós dobry jim wšědnje we spokojnosći,

Su prawdosće štomy, kiž Boži Duch hlada,
Su Knjezowej' khwalby šćěpk mjenowani;
Jich dom je dom měra, to dźěła jich wěra,
Jich wójwoda měrny a wujednař krasny,
Kiž płomjenja hidy a hněwa tu hasny.

Kaž swětej dny dobre też derje jim słodźa,
Też pjenjez jim pohoji tule a tam,
Trošt lěpši, šac rjeńši pak wědźa a rodźa,
Jich złoto a sleborо Jezus je sam;
By časnych pak mało jich kubłow so zdało:
Tón spokojny Jezus, kiž khudy tu běše,
Jim z bohatym troštom wšak do prědka dźěše.

Z nim wobstupja blido a wot jědźe stanu,
Haj, modleński wołtař jich wutroba je,
We zbóžnika mjenje won do dźěła ćahnu
Ze sćerpliwej ruku a z lóštom wšo dźe;
Też Jezus je dźěłał, so modlił a spěwał —
Duž ródne a sprawne z nim dopjelnja dźěło
A jeho měr wokřewja dušu a ćěło.

Swět njewě, kak z wulka by dawał so widźić
A přibójstwo ćěri sam ze sobu rad,
Chce poměrnych směšić a spokojnosć hidźić,
Njej' błyskot to błazny a mandźelstwow pad?
Što za tym by hłodźił, štož Khrystus njej' rodźił,
Haj, z hněwom je wróćił, zo spytowař ćěka!
Swět tola jo khwali a witane rěka.

Duž krasnosć njech swoju swět hordy přec' trubi,
Te rjanosće z njenahła woblěduja,

Knjez Jezus tu swojich tak žohnować lubi,
Zo woda do wina so přewobroća;
To krasnosć je prawa, kiž widźeć wón dawa!
Da z posledka lěpše we swojim tym času,
Kaž něhdy to zjewi we Kana na kwasu.

A přińdu też hrimanja, što też te wadźa?
Też sylzowe dešće jim k lěpšemu su,
Kaž zemńske te płody ćim lěpje so radźa,
Čim husćišo njewjedra wyše nich du,
Po Khrystu njehnući su sćerpni a krući
A znosyć rad pomhaju ćežkoty sebi
A nadźija z wěru jich dźerži a debi.

Haj wolu hdyž swoju so wutroba swleka,
Pod křižom też jeje chce cyle so wzdać,
To pruhu we žiwjenju wobstać tu rěka
A njebjeske mocy wot zbóžnika brać.
Hdźe swětne pak dźěći to zamóža w swěći?
Duž mandźelstwa jich su tak mutne a ćmowe
A wěrneho zboža tak prózdne a hołe.

Duž zbóžne so mandźelstwa křesćanow radźa,
Zo jandźeljo sami so zwjeseluja,
Kaž štomy, kiž po kromach rěkow so sadźa,
Kaž winicy Bože so zazelenja;
Jim přichod so jasni, přez miłosć so krasni,
A myto jow w času a w njebjesach změja
A rjeńšo hač róže a lilije kćěja! (1869.)

Kěrluš před pućowanjom.

(Jordan, čitanka, str. 53.)

Mój Abba, wótče njebjeski,
Ja chcu so na puć podać
A Tebi, štož mam na mysli,
Chcu poručić a dodać,
Duž wjedź mje z Twojej prawicu,
Zo wuzwolam a nadeńdu,
Štož mojom' zbožu służi.

Pój sobu, luby zbóžniko,
Nětk moja duša prosy,
Njech by so derje radźiło,
Štož wona w myslach nosy;
Do ruki twojej' mudrosće,
Kiž derje wšitko wuwjedźe,
Ja bojazny so podam.

„Sym při tebi, duš njeboj so",
Mój zbóžnik ke mni praji.
Wzmi na puć, duša, słowo to,
Kiž bojosć twoju staji —
Njech zakhadźeja wichory,
Wón z tobu je na łódźičcy
A njeda ji so nurić.

Ja lehnu so na wutrobu
Ći, mócny Knježe swěrny,
Swět powal so, ja z tobu du
A zawostawam měrny;

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/258 Serbski institut Sorbisches Institut

Ja kříž a horjo překročam
A »haleluja« zanošam,
Hdyž chce so swětej zecnyć.

Budź, domo mój, duž božemje
A bož'mje wšitcy lubi,
Mej duše přećel sobu dźe,
Škit a swój trošt mi slubi,
Mje wodnjo słónco njespari —
Z nim swětło mam we ćěmnosći,
Mój puć so derje skónči. (5./7. 1869.)

Khrystusowe k njebju stpiće.

Na Khrysta k njebju stpiće
Ja kruće założam
Też moje za-nim-hiće
Tam k zbóžnym bydlenjam;
Mje za sobu ta hłowa,
Swój staw, też poćehnje
A při sebi mje skhowa,
Hdźež nětko z trónom je.

Na Khrysta k njebju stpiće
Ja wšón so dowěrju,
Mi z dwělowanjom dźiće
A swětnej mudrosću.
Khryst date ma nětk mocy
Tych swojich překrasnić,

A jich po ćmje a nocy
Do swětła přesadźić.

Na Khrysta k njebju stpiće
Ja něhdy wusnyć chcu;
Najlubše wšo mi wzmiće
W tym zeńskim přebytku:
Tón pokład dyrbi wostać,
Tón slub so njehnuje,
Zo žiwjenje mam dostać
Tam, hdźež mój pastyŕ je.

Na Khrysta k njebju stpiće
Duž rady spominam,
O zbóžne domojhiće,
Zo zabywam so sam —
O swětło, měr a hnada!
Smjerć ćěkaj ze strachom —
Mje domoj něhdy hlada
Tónsamy wótc a dom.

O mróčałki wy jasne,
Wy wozy njebjeske,
To běchu służby krasne,
Kiž wy tam činješće.
Na jenej křiž tam knježi,
Kiž z hrěcha wumóže,
Na druhej khorhoj k rejži
Mi k njebju zmahuje.

Duž měrny chcu so spěwać
We wěrje do njebja,
Smjerć njemóže mje hněwać
A stajić do stracha;
Je Khrystus jeno hnadny
Mi khudom' hrěšnikej,
Ja trošta njejsym žadny
We dobje poslednjej.

Budź, Khryšće, tebi krasnosć
A khwalba najwyšša;
Sy našich dušow jasnosć
A dróha do njebja;
Pod nohomaj nětk cyła
Ći zemja hołduje,
Česć twojom' mjenu spěwa
Dźens a do wěčnosće. (26./5. 1870.)

Hdźe.

(Jordan, čitanka, str. 37.)

Na tebje, Jezu, hlada
Ta syła dźěćatkow,
Přińć kóžde sebi žada
Do twojich njebjesow.

O daj, zo wšitke znaja,
Štož ty nas wučił sy,
A kak do Božoh' raja
Puć budźe nam'kany.

Njech połni zwukliwosće
Za tobu, Jezu, du,
A w pyše njewinosće
Też twój raj dostanu. (1870.)

Raniši spěw.

(Jordan, čitanka, str. 45.)

Ze słódkich drěmkow stanu,
We měrje křewjeny,
Duž khwalbne spěwy ćahnu
Mi z wjes'łej wutroby.

Ty móc a derjehiće
Nam słabym darješe.
Ty dźeše: „Z měrom spiće
A strowi stawajće!“

Nětk radosć, žohnowanje
Na wšitko rozsywaš,
A wšemu žiwe ranje
A nowy wodych daš.

O Božo, jasne steja
We rosy zahony;
A hdźež mi wóčka dźeja,
Su twoje dobroty.

We hajkach a we lěsu
Chor tebi zaspěwa,
A k njebju kwětki njesu
Ći wopor wonjenja.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/262 Serbski institut Sorbisches Institut

Też my toh' Knjeza khwalmy
We cyłym žiwjenju,
A khwalobne jom' psalmy
Njech naše skutki su! (1870.)

Što tyši a što posylni.

(Missionski Posoł 1870, 98.)

Tu Bože domy starja,
Haj zemja, njebjesa:
To słowo Bože traje
A wěčnje wostawa.

Tu wumrjeć widźiš, ćahnyć
Wšěch Božich wotročkow;
Tón hospodař njej smjertny,
Kiž pyta winicow.

So minu wuklinčane
Tu Bože swjedźenje:
Nam krasnosć Boha Knjeza
Pak wšědnje zjawna je.

Tam z błukej lampku dźělba
Wot Khrysta wotpadnje:
A krasnosć jeho mjena
Přez kraj a morjo dźe.

Tam słaba črjódka mała
Chce pomhać pohanam;

K njej Bóh Knjez tež so znaje
A k jejnym studničkam. (1870.)

Tež jena protyka na lěto 1871.

(Serbske Now. 1871, 117.)

Sej wjedro wěšćić dawaš!
Ach, to so z měrom lehń;
Čim lěpši rano stawaš,
Ćim rjeńši změješ dźeń,
So budźe čoło jasnić,
Měr w wutrobje so krasnić,
To tež je jena protyka.

Ně! znamjenja a časy,
Ty prajiš, wědźeć chcu;
To wědomstwo staj zasy
Sej k šěršom' wužitku:
Štóž Boha so tu boji,
Najlěpje sebi hoji,
Wšěm znamjam, časam rozemi.

Aj! protyka tež rjanu
Ma powěsć někotru;
Te, rjeknješ ty, mje ćahnu
A skića zabawu.
To bož'mje njech tam kuknješ,
Zo z padow stejeć wuknješ
A hrěchi z hrěchom njepłataš.

Kak Bože młyny mlěja,
Kak zorno čisći Bóh,
Kak hrěch a lóšty dreja,
Z čim hoji sebi štó?
Hdźež w protycy to čitaš,
Tam złoty špihel witaš,
A z mjedom kapa pčolnica.

Na Bozy njewuhraješ,
Kaž mócny, mudry sy,
Wón syć, kiž lesnu tkaješ,
Ći z ruki wurazy;
Bóh njeda prawdźe spanyć,
Nic ze swěta ju kranyć,
Tu protyku měj w wutrobje.

Pušć lohku mysl a błudy,
Hidź hrěšne skomudy,
Bóh wjaza swoje sudy
Na čłowśke wusywy;
Štož sypaš, to so mjele,
Je mało abo wjele!
To protyka je njemylna.

Tej wěrće ludźo w kraju
A swědčić dajće sej,
Tu złoby njepomhaju,
Nic železo a krej,

Kelch hrěcha Bóh pić dawa
Do třećoh', štwórtoh' stawa,
Duž bój so jeho swjatosće!

(Hapryl 1871.)

Wěrowanski kěrluš.

(Časop. M. S. 1871, 14, I.)

Ku njebjes daty Ducho swjaty!
Pój, swjeć moju wutrobu
A daj čistu lubosć wěstu
K zbožownemu mandźelstwu.

Boža hnada, dźiwna rada,
Wjedła je naj' hromadźe,
Ty pak sylnje, njewotdźělnje,
Wjazaj nětk naj' wutrobje.

Wachuj, žohnuj, wšědnje krónuj
Z tyćom kubła darjene
A daj hnadu, zo naj' k padu
Žane zbože njenjese.

Z twojim jasnym swětłom krasnym
Ćěmne puće rozswětluj,
Hdyž so hrima a křiž přima,
Z troštom wěry posylnjuj.

Wuč naj' slědźić a so bědźić
Za tej krónu njebjeskej,
Kiž tam rjana zakhowana
Błyšći duši wěrjacej.

Duž k tom' kraju, krasnom' raju
Jedyn druhoh' přiwjedźmoj,
Hač po času k tamnom' kwasu
Wobaj zbóžnaj dóńdźemoj. (1871.)

Wuznaća.

K spěwanskemu swjedźenjej w Łazu, 8./10. 1871.

(Tydź. Now. 1871, 325.)

A był ja Marja Madlena,
Mój zbóžniko a skała,
Će by też moja wutroba
Tak lubje žałbowała;
Wšě na tebje bych ważił šacy,
Te maš pak sam a hišće wjacy:
Duž wonjo tamne nardowe
Budź nětk mój psalm a sylzy dźakowne!

A bych, kaž Jozef, row też měł
Do skały wułamany,
Ty, Boži morwy, njeby směł
Mi tam być pohrjebany;
Ja zahrodu a różowišćo,
Ći lěpše wěm za pohrjebnišćo:
Twój row a sparna khowanka
Budź, Knježe, moja hnuta wutroba.

A budźech był ja mróčałka
Na horje wolijowej,
Kiž přileća tam służowna
Njesć tebje k Wótca stołej:

Kak zbóžne było mi to dźěło,
Što woko wuhladać by směło?
Ta jasna mróčałka chcył być,
Pod nohu twojej w njebju rozpłunyć!

(1./10. 1871.)

Poswjećenje nowych pišćelow.*

(Serbske Now. 1871, 277.)

Ożens, wulki Božo khwaleny,
My w pokornosći swojej
Ći sławny grat tu swjećimy:
Wón k česći pomhaj twojej —
Wón rěkaj twoje „hefata“,
Kiž wucho, jazyk rozwjaza
A pomha tebi służić.

Kaž z pišćelemi, z trunami
We wyššim chorje spěwać,
Tam David hudźbu naprawi:
Tom' porno chcychmy dźěłać,
Zo nutrniše kěrluše
Přez ducha hudźby swjateje
Też tón grat budźe žołmić.

Kak lubšo, radšo, wjeselšo
Nětk noha k templu póńdźe,
Naš wopor pak njech wysoko
Kaž Abelowy dóńdźe;

* Tutón spěw bu spěwany při poswjećenju Łazowskich nowych cyrkwinskich pišćelow 27. augusta 1871.

A wěra, lubosć, nadźija,
A mysle, čuća, hibanja
So wěrujće přec' rjeńšo.

Duž witajće wšě njedźele
A róčne časy rjane,
Wšě krasne, lube swjedźenje,
Nětk wutłe njejsće žane;
Naš kěrluš je wam hotowy,
Na připrawach tak bohaty
Na křidła brać chce duše.

Tych zynkow nowe žórleška
Křćić z nowym duchom wjedźa,
Móc wyššu lija do słowa
A z nami kemšić chcedźa,
Nas w trošće, wěrje pěstonić
A słabe mocy pokrućić
A zahorjenje płodźić.

Swět nas te zynki swlěkaja
Při swjatym wotkazanju,
Nam Khrysta bliže pokaža
We zbóžnym začuwanju;
Jich potajna móc cuniša
To njewuprajnje wupraja
A do pokuty nurja.

Kak smilenje też rěča k nam,
Hdyž wóčko sylzy roni,
Pod křižom — abo přećelam,
Hdyž pohrjebny zwón zwoni —

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/269 Serbski institut Sorbisches Institut

Kaž na klin bjerje troštujo
Mać khore swoje dźěćatko,
Tak zrudnych pozběhuja.

A hdyž Palmarum zaklinča:
Kak wjedźa wone krućić
Tón slub! a Knjezej žiwjenja
Do jeho stadła nućić,
So swjaty woheń płomjeni
We wěrje, swěrje, lubosći
W tych hnutych młodych dušach.

A stupitej ze swědkami
Před wołtař w Božim mjenje
So zjednoćić dwě wutrobi:
Kak pišćele du rjenje
Do wěrowanskoh' kěrluša
A zwjazk a lubosć poswjeća!
A wšo so radźi derje.

Duž, Božo, ty nas wusłyšuj
A wobličo nam swoje
We zwarnowanju pokhiluj,
Pas, žohnuj herbstwo twoje,
Hač něhdy „swjaty, swjaty sy“
We wěčnych hětach spěwamy
Přez Knjeza Jezom Khrysta.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/270
Serbski Sorbisches institut Institut

Kříž.

Dom so njesu z křižom swojim
K wěrjacemu stadlešku,
Knježe Jezu, za tobu,
Posylnjuj mje z křižom twojim,
Zo bych, kaž sy přikazał,
Też tón mój rad na so brał.

Kak też chcył tu derje pobyć
A puć nam'kać do njebja
Bjez sylzow a bjez křiža?
Króny njem'že nichtó dobyć,
Kiž tu njeje wojował
A pod křižom zbity stał.

Pokorjenje, poniženje,
Sylzowanje, styskanje
Rěka puć, kiž horje dźe,
Potom přińdźe powyšenje,
Zbóžne swětło po tej ćmi,
Paradiz po pusćini.

Tak sy sam, ty Boži swjaty,
Něhdy w twojich čłowskich dnjach
Płuwał w sylzach, tyšnosćach,
Z křiža k paradizej wzaty,
Sy dom šoł do krasnosće,
Hdyž bě nimo ćerpjenje.

Bych-li z teje wěry panył,
Derje by mi njebyło,
Nic minutki ručišo
Njebych z mojoh' křiža ćahnył,
Ale Boha rozhněwał
A mój trošt sej zasypał.

Samoprawdne morkotanje
Z Bohom jenož rozkorja,
K wutraću móc posłabja,
To njej' žane dowołanje
Božej' lubej' pomocy —
Ně, ja njesu sćerpliwy!

Z křižom na ramjenju rady
Wotsal hić, duch přizwoli,
Lěpje budźe w Zalemi,
Wzmi mje bórzy jeno z hnady,
Jezu, k Tebi, za tobu,
Zo tam zbóžny doćahnu. (1872.)

Dowěrjenje na Boha.

Dokelž jeno smy tu ducy,
Ničo tež njej' naše tu,
Duž so poruč Božej rucy
Z wěrypołnej' mysličku;
Hladaj z krutym dowěrjenjom
K našej zbóžnej domizni —
Tam ze słódkim spokojenjom
Człowjek hakle wotkhori.

Kaž za mjetelami honi
Dźěćo husto po łucy
A hdyž misnje, sylzy roni:
Ničo njejsmy lěpši my,
A štož mamy zapojdźene,
Čini tyšnosć wutrobam;
Wěra praji: Rozswětlene
Zapowjedki budźa tam.

Wěra jenož, sćerpna wěra
Přewinje a spokoja,
Žiwjenje ze smjerće čěra,
Z njebja křidła rozšěrja:
Pod tej krycíznu a khłódkom
Khodź we zeńskim přebytku,
Palmy dobyća po krótkom
Wojowanju wěste su! (18./2. 1872.)

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/274
Serbski institut Sorbisches Institut

Składnostne spěwy.

Handrija Zejlerja składnostne spěwy maju so zdobnje w dospołnym wudawku jeho zhromadźenych spisow sobu woćišćeć. Wone swědča nam jasnje wo tym, kak wysoko sebi naš basnik swoje přećelstwa a znajomstwa važeše, a połne krasnych mysličkow nam bóle hač druhe pěsnje jeho něžne wutrobine začuwanja wotkrywaju, służo tak wosebje sobu k wobswětlenju jeho wosoby a powahi. Wšěm jeho přećelam, we nich swjećenym, abo jich potomnikam pak budźa wone wěsće luba dopomnjeńka na našeho njezapomniteho basnika.

K wopomnjenju
k. kand. theol. Handrija Juraka z Brězynki.

† 22./1. 1847.

(Tydź. Now. 1847, 19.)

Tu zemsku drastu sy ty wotpołożił,
Sy proch a popjeł wuswlekł so,
Twój duch je k rjenišim so honam złożił
A wopušćił to podružstwo:
Sy zemstwa jastwo rozłamał
A k žiwjenju so přećišćał.

Sy k wyššej wosadźe tam powołany
Před trónom Božoh' jehnjeća,
K tej zbóžnej swjećiznje sy požadany,
Će Khrystus pastyŕ postaja;
Tam twoje prócy krónuje
To zbóžne myto njebjeske.

Tam dychi Zalemske a měra palmy
Ći tyšnu dušu wokřewja,
Tam wona modlo spěwa wyšše psalmy
Najkrasnišeho dobyća;
Tam so twój kćěw zas' wobnowi
A smjerće móc jón njezlemi.

Ta hola zelena so płačo hnuwa,
By rada palmy dała ći,
A woko přećelow we sylzach płuwa —
Wzmi, přećelo, tón wopor, wzmi!
Cesć, lubosć tebi wostanje,
Njech trawnik też će přikryje! (1847.)

Při serbskim spěwanskim swjedźenju 1847 w Budyšinje.

(Tydź. Now. 1847, 167.)

Při stworićelske mocy mjenuju
Při našim lubym serbskim swjedźenju:
  Ze štučkami za khójnu
  Ma prěnja prócu, wójnu;
Nic wulka njej' pak jejna zasłužba,
Hdyž so ta stwórba prawje wobhlada.

Hlaj, što je ćěło — też to najrjeńše —
Hdyž nima dych a mocy žiwjeńske?
  Što kwasne hróńčka chcedźa,
  Hdyž němę w knižkach sedźa?
Duž khwalbu zdobnje wjetšu zasłuži
Ta druha móc, kiž hróńčka woživi.

Što něhdy běše też wot Hadama,
Hdyž hišće leżeše tam bjez dycha?
  Duž, lube, złote dźěći,
  Ta druha móc so swěći
We rjeńšej khwalbje teho stworjenja
A Stróža praji: ta mi přisłuša!

Oho! wy Stróženjo a Stróžanki,
Wy njejsće dołho sami na swěći!
  Wy chcyli moje „ale“
  Też hišće słyšeć dale;
Ta wulka třeća móc we stworjenju
Je pódla tu ze swojej ważnosću.

Ta třeća móc ze swojej dobrotu
Je spomhała tom' dźěsću na nóžku.
  Přez nju „Tři Lipy“ klinča,
  Hač Łužicy wšě brinča —

A kraj a zhromadźizna swjedźeńska
Ji rěka: serbska lubosć, jednota.

A dokelž spěwarjo a spěwarki
Kćěw kwasej hakle dachu žiwjeński,
Duž třećej mocy prawa
Klinč mócna, dźakna sława,
A do najdalšich časow Łužica
Njech z česću, z khwalbu na nich spomina!

(1847.)

Kěrluš

k česćownemu dopomnjenju na njebo k. J. K. Smolerja, wučerja we Łazu.

(Tydź. Now. 1848, 16.)

Božim měrje wotsal ćahnu
Khrystusowi wotročcy,
Dźeja swětłu dróhu rjanu,
Hdyž jich čas je skóńčeny.

Česćeni a wopłakani
Ćahnu k Knjezej swojemu,
Z winicy dom zawołani
Zbóžny swjatok dostanu.

Božmje, rjeknu, próca časna!
Božmje, moji najlubši!
A w jich wóčku sylza jasna
Poslednja so slěborni.

Witaj, rowje wobhladany,
Witaj, rjeknu, komora!
Z tebje chcu być zawołany
Z hłosom mojoh' zbóžnika.

Pój dom! pój dom! Zwony zwonja,
Wustup z teho podružstwa,
Twoje dźěło njech so skonja,
Myto skića njebjesa.

A kaž Bože słónčko jasne
Błyšći so jich rjana mzda
Za to wusywanje krasne
Wot ranja do wječora.

A kaž zrudnje zwony brinča
K wutrobam a k pohrjebu,
Z njebja zynki sobu klinča,
Rěča k nam rěč troštniwu:

„Swleč so popjeł, swleč so ćěło,
Dźi dom, duša wěrjaca,
Što by tebi škodźić směło,
Škrička Boža njesmjertna?

Stawy njech we rowje tłaju,
Njech so k pjeršći towarša,
Nowe słónčko w Božim raju
Tebi, duša, zeskhadźa.“

Hamjeń! sćerpni na to prajmy,
Hdyž Bóh žada dźělenje,
A na tón trošt spominajmy:
Přez smjerć dźe so ze smjerće! (1848.)

Serbskim buram w Smječkecach.*

(Tydź. Now. 1848, 146.)

Nam Bože pismo pokaže:
Kak Bóh sam bura stajił je,
Ta wěrnosć steji njehnuta
Kaž hory pola Kamjenca.

Bur ma so prócować a drěć,
Duž dyrbi so we česći měć.
Wón husto studźeń wužiwa,
Hdyž wino křewi měšćana.

Bur ma so zlutnje přez swět prać,
Zo přec' móhł dań a dawki dać,
Wón z twarohom so spokoji
A butru njese na wiki.

Bur wjele potu rozlije,
To grat a polo prěduje,
Haj, husto wjedra, nuzy dla
Njej' hišće žana njedźela.

Štóž bura prócu wopomni
A kak wón krošik zasłuži,
Tón budźe dźensa zdobnje rjec:
K nam witaj, luby, do Smječkec!

A štóž je dźensa w Smječkecy
Na serbskej wěcy wjeseły
A serbskich burow lubo ma,
Njech wšitkim „Sława!“ přiwoła! (1848.)

---

* Tuta sława bu wot basnika wunjesena při 5. spěwanskim swjedźenju 13. junija 1848 w kupjelach Marijneje Studnje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/281 Serbski Sorbisches institut Institut

Wonec Jurjowe wobzamknjenje,
jako bě wozjewjenje Hodźijskeje kermuše před tydźenjom w Nowinje čitał.

(Tydź. Now. 1848, 237.)

Posł'chaj, žona, sapyrliška,
Noš te lumpki hromadu,
Njezabudź mi na rubiška,
Kiž so hodźa k brěmješku —
Zjawnje steji w Nowini:
Kermuš ma kraj Hodźijski.

Skót a ryby rězać lubja —
Hańža, kak ći k mysli je?
Mi, hdyž z tajkej trubu trubja,
Woda we rće zběhuje;
Khort naj naj, to wolbyr njej'
Z kermušu tej Hodźijskej.

Młóńkec wuj ju wozjewjuje,
(Njej' to dobra wutroba?!)
Teho darniwosć mje hnuje,
K wobjedu nas požada.
Sława serbskej Nowinje,
A tej Młóńkec dobroće.

Hólče, ćěř do Budyšina
Mi po nowu kholowu,
Krawca, jeli njeje hina,
Ja sam skazać poběhnu;
Žona, bjeř so hromadźe,
Tydźeń dołho njetraje.

W swětłych škórnjach, šponsku w horšći,
Potom w nowych kholowach —
To b'dźa hladać w Małej Boršći,
A też w wšitkich druhich wsach!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/282 Serbski institut Sorbisches Institut

Za knjeza mje dyrbja znać,
Tajki chcu so zwoblekać.

Hańža, ty pak za mnu pójdźeš,
Duž so pyšna wupikaj,
A zo hólčim syćam wuńdźeš,
Čěpc twój nowy też so staj;
Přetož to ma djaboła
Rjana žónska bjez čěpca!

Nože, widličky a łžicy
Z časom, žona, wobstaraj;
Młóńkec wujej w Dźiwoćicy
Wuši dawno klinčitaj:
Kajka budźe kórdija,
Hdyž naš jedyn přikhadźa.

A kak naj' też budźa witać
Wón a hosćo za blido,
Hdyž na mojej trubcy čitać
Budźa serbske napismo!
„Bratře, hdźe sy kupował,
Hdźe sy serbsku hłojčku wzał?“

Darmačkow mje njelóštuje,
Kermušu pak njespušću,
Bože dla, mi žołdk žno wuje,
Hdyž na tykanc pomyslu;
Prawy čas, to přisaham,
Dźiwoćicy powitam.

Kermuš naša na Měrćina
Wšitko zaso wotruna,
Haha, tehdy kitka wina
K pojědźi so přidawa;
Też my chcemy grychtow dać,
Hač b'dźa blida rjapotać. (September 1848.)

Kermušna depeša.

(Tydź. Now. 1848, 311.)

Přez knjeza Młónka zajęło
Do Nowiny je wašničko,
Zo kermuša so wozjewi,
Hdźež hotuja ju w wosadźi.

Duž wosada ta Łazowska
Swój hłós też tudy słyšeć da,
Zo dźewjatnaty, dwacety
November ma dźeń kermušny.

Duž přińdźće z časom, najlubši
Wy přećeljo a znajomni!
Štóž nima khwile njedźelu,
Sej wuzwol radšo póńdźelu. (1848.)

Pokermušne rozpomnjenje.

(Tydź. Now. 1848, 327.)

Wšitko zańdźe a so minje
A tak też ty, kermuša,
Kaž so woda z boła linje,
Tak ty ruče zaleća;
Škoda, škoda! prajimy,
Zo tak ruče nimo by.

Hač do srjedy přihrěwanki
Pječenjow a tykanca,
Jako zrudne powostanki
Nosy hišće hospoza;
Dopomnjenje najrjeńše
K troštej pak też zbytka je.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/284 Serbski institut Sorbisches Institut

Přećelstwa dla bě so stało
Wonjedźenje z kermušu,
A hdźež je so spodobało,
Bě lóšt k zasopřińdźenju,
Ze škleńcami klinkachu:
„K lětu, dal' Bóh, zaso tu!“

Hudźby krasne zwjeselenje
Kocorec knjez dźěłaše,
To bě mócne wokřewjenje
Za wutroby serbowske;
Porno ćěłej wutroba
Kermuše bě wjesoła.

Samokhwalbu kóždy znaje,
Duž chcu mjelčeć poniżny,
Štóž njej' přišoł, njech so kaje,
Zo je skomdźił dobroty,
Čakany wuj z Dźiwoćic
Njepřińdźe też nihdy nic.

„Njej' wón přišoł?“ dźachu wjele,
„Što je so jom' zaprělo?
Do Nowiny pěknje mjele,
Duž chcył jeho znajomstwo;
Wěsće šewc tón šwabelski
Škórnje jemu njesčini.“

Pšeńca droha abo tunja —
Kermuš k lětu zaso je,
Kermuše njej' w swěće runja,
Duž je słowo poslednje:
Wostać dyrbja kermuše,
Dóńž tu traja syw a žně. (1848.)

Wotmołwjenje
knjezomaj J. a W. w Lipsku.

(Tydź. Now. 1849, 15.)

Kak zahorjena wot lubosće
So čuje naša wutroba,
Hdyž Serbja połni horliwosće
Nam z cuzby zboże přěwaja
K nowemu lětu lubozni,
Do kotrehož smy stupili.

Duž njech tu čuća wšitkich znatych,
Waj' bratrow, sotrow, staršeju —
A ze wšěch serbskich dušow wzatych
Přez Nowiny wam wozjewju:
Zo wamaj zboža přěwaja,
Kaž wjele njebjo hwězdow ma.

Bóh zdźerž waj' strowaj w tutym lěće
A žohnuj tón čas wosebje,
Hdźež kóždy za swój staw na swěće
Sej rozswětlenje hromadźi:
To přeje wamaj Łužica,
Wój nadźija jej' přichoda! (1849.)

Přeprošenje.

(Tydź. Now. 1849, 280.)

Njedźelu tu dźesatu
Po Swjatej Trojicy
Swjeći Łaz domkhowanku
A pječe tykancy,
Štóž ma tam žane znajomstwo,
Tón namakaj so za blido. (1849.)

K česćownemu dopomnjenju

na njebo knjeza Handrija Pjencka z Bělčec,
duchowneho za wućahowarjow do Awstralije,
wumrě 6. augusta 1849 w Barlinju ducy do Awstralije.

(Tydź. Now. 1849, 295.)

Ze sylzu želnej popłakamy
Wo tebje, luby přećelo,
A k njebja hwězdam pohladamy,
Hdźež tebi nětk je wjeselšo,
A prajimy: Kak dźiwna je
Ta ruka, kiž će wodźeše!

We duchu jeno widźał běše
Ty zbožownu Awstraliju,
Twój puć pak hišće dale dźěše
Na hamt a službu rjenišu:
Ta swjećizna we Křišowi
Je była za kraj njebjeski.

„W Barlinju budu wěrowany!“
Bě twoje słowo wěšćeńske.
Haj, kwas tam běše zbóžnje rjany:
Tón wěnc so krasnje błyšćeše,
Kiž dźěći něhdy dachu ći,
Wón běše króna k wěčnosći.

A tak dźě nětko je so stało,
Zo z Jezusom kwas swjećił sy
A njebjo je ći zaspěwało
Twój kwasny kěrluš swjatočny:
Pój k twojoh' Knjeza krasnosći,
Pój nutř k tej wěčnej strowoći!

Ze zachodnosću wujednany
A ze wšěm, štož će boleše,

Sy nětko zbóžnje wobstarany,
Ći bědna starosć zašła je,
A droha parla pytana
Tam horjekach bu nam'kana.

Ze sylzu želnej' popłakamy
Wo tebje, duša bjez falša,
A k Božim hwězdam pohladamy,
Kiž nětko twój row wobswědča,
A prajimy: „Spi ćišinko,
Ty njezabyty přećelo!“ (1849.)

K lubemu a dźakownemu wopomnjenju
k. Jana Korle Smolerja, druheho wučerja we Łazu,
† 8. měrca 1850.

(Tydź. Now. 1850, 90.)

a) Wot Z. a druhich Łazowskich přećelow.

Zrudne zynki zwony zwonja,
Žažny row so wotamka,
Sylzow tysacy so ronja
Młodym, starym přez lica;
Zrudna powěsć přez wjes dźe:
„Ach, naš Smoleŕ wumrjeł je!“

Haj, ty luby dokonjany,
Zahe smjertne spanje spiš,
W smjertnej pyše, w wěncach rjany
Našu časnosć wopušćiš,
Šulska młodosć wo tebje
Kaž wo nana žaruje.

Młodźi přećeljo a znaći
Za kašćom też zrudni du,

Přećelstwu jich sylza płaći,
Kotrež z tobu mějachu,
Wěnc na row ći położa,
Róża zwjadła dopołnja.

„Spěwarjo naš luby, rjany!“
Žaruje też wosada,
Ach, kak zahe wotwołany
Bu ty k nanej do rowa.
Dźak a lubosć přewodźi
Će do smjertnej komorki.

Hórkich, hórkich sylzow wjele
Pada tebi k woporu,
Same Serbstwo tebi sćele
Na row njezapomničku,
Praji z Łazom žarujo:
Dobra nóc, naš Smolerjo!

---

b) **Wot wjele Serbow Łazowskeje wosady.**

Cyła wosada će wobžaruje,
W kóždym domje jara žałosća,
Přećelstwo će zrudnje wopłakuje,
Znaći twoje dla so wurudźa.

Stari, młodźi, šědźiwcy a dźěći,
Wšitcy wo tebje nětk sylzuja.
Ničo dokonjane njej na swěći,
To přez twoju smjerć zas' póznaja.

Horco bě ty wot nas lubowany,
Drohi sy nam stajnje wšitkim był;
Wot nas sy pak nětko wotwołany:
Bóh je tebje hišće lubšo měł.

W mjenje wjele Serbow Łazowskeje wosady:

Jan Šubert z Běłeho Khołmca;
Handrij Misnař z Třoch Žón;
Jan Symank z Radski;
Jan Pačka z Radski.

---

c) Wot dźakowneje šuleŕki z R.

Wóźens z horcej sylzu wusywamy
Tu symjo drohe styskniwje.
Ach, zorno, kotrež pjerščći damy,
To sam mój luby wučeŕ je!
Ach, wón tu wjacy njewuči,
To mje tak jara wurudźi.

Wón starał je so za nas swěru,
Kaž dobry pastyŕ za stadła,
Zo by nas přinjesł k temu měru,
Kiž do wěčnosće wostawa.
Bóh Knjez pak nam joh' ruče wza:
Nam styskna zrudnosć zawosta.

Tak husto hač ja składnosć změju,
Tam na keŕchow přińć do Łaza,
Ja krjepić budu z horcej' sylzu
Tu powyšenu hórčičku,
Zo zeleni so rjeniša
A budźe přeco młódniša. (11./3. 1850.)

K wopomnjenju

Hany Šołćic z Łaza.

(Serbske Now. 1854, 214.)

W najrjeńšim kćěwje, w młodych lětach
Sy, luba Hanka, wumrjeła.
Ach — ale što w tych swětnych hětach
By sebi dlěhe nabyła:
Bóh Knjez će k swojej krasnosći
Tam k nanej, sotře zhromadźi.

Sy spřah toh' swěta přewinyła
A štož twój Bóh će wotsudźi,
Će Jezus k swojej česći woła
Po swojej bójskej mudrosći;
Nětk widźiš wěčne wjesela
Tam, moja luba towařška.

Do twojoh' rowa pohrjebana
Bu na dnju twojoh' naroda;
Sy sydomnaće lětkow była
Jow naša sotra Łazowska.
Haj, wjesela a zrudoba
W tych lětach nas tu zetkaja.

Duž spi nětk, luba, słódke spanje,
We ćichim rowje skhow twój je,
Wšak nam też skhadźa rjeńše ranje,
Hdyž wšěch nas Jezus zbudźić chce,
Zo wón nas jónu zhromadźi
We tamnej wěčnej krasnosći.

Hana, Łazowska towařška.

(1854.)

Spěw

při rozžohnowanju našeho přećela k. vicedirektora

Jakuba Buka z Bjesadu.

Što swjedźeńscy sy dźensa wuhot'wana,
Kom' pyšiš so tak Bjesada?!
Aj, barba twoja ćěmna njeje khmana
Za radowanki wjesela!
:,: So w wjeselšich barbach sy hewak smjała,
We čeŕwjenych, módrych nas powitała. :,:

Syn swěrny, kiž chce wopušćić će wbohu,
Wšak njeb'dźe cyle zhubjeny!
Wón wróćo přińdźe z cuzby swoju dróhu,
Hdyž swjećiš dźeń hdy wjeseły.
:,: A hdyž jeho město pot'm prózdne njej',
Ćim wjeselši budźe naš dyrdomdej! :,:

Duž božemje khodź, přećelo naš drohi,
Njech zboże tebje přewodźa!
Też dźěleni přec' wostanjemy swoji,
Tón zwjazk je naša Bjesada.
:,: Haj, strony a mězniki daloke
Wšak swěra a přećelstwo njeznaje. :,:

(12./2. 1854.)

Ponižna njezapomnička

na row

swojeho něhdušeho wučerja, njebo k. dr. Gebauera,

† 9./2. 1855 w Budyšinje.

(Serbske Now. 1855, 62.)

Na row, kiž nětk će kryje,
Dźak Serbstwa našeho
Też swoje sylzy syje,
Ty swěrny wučerjo!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/292 Serbski Sorbisches institut Institut

So na row, kiž će taji,
Też Serbstwo poklaknje,
„Sy njezabyty!“ praji
A tebje žohnuje.

Na row, kiž měr ći dawa
Po prócy skonjanej,
Też kładźe Serbow sława
Wěnc česće njezwjadłej'!

Na dnju jeho pohrjeba 12./2. 1855.

H. Z. w Łazu.

Česćowne božemje

derje dostojnemu a też wo serbski lud
wulcy zasłużenemu lěkarjej knjezej dr. Timpfej
při jeho wotkhadźe z Wojerowskeho wokrjesa (1850).

Hdyž hodźinka ta hórka bije,
Zo přećeljo so wopušća:
To po licu so sylza lije,
Swědk lubosće a česćenja;
Bóh přewodź će,
Budź božemje!
To su jich słowa dźěleńske.

Też tebi bož'mje přiwołamy,
Naš Timpfo lubši, zasłužbny,
A dźakownu ći ruku damy
A z połnej' duše rjeknjemy:
Bóh přewodź će,
Budź božemje!
Lud serbski też će žohnuje.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/293 Serbski institut Sorbisches Institut

Žel čini, zo sy wot nas wzaty,
Ty njezabyty přećelo,
Wěnc česće budź ći na puć daty
A Serbow lubosć do njeho.
Bóh přewodź će,
Budź božemje!
Njech stajnje so ći derje dźe! (1850.)

Wopomnik na row

knježny Khrystiany Henrietty Louisy Imišec,

narodźi so 25. septembra 1828 w Bukojnje,
zemrje 11. augusta 1856 we Wóslinku.

(Tydź. Now. 1855, 270.)

Zbožowna duša, tak luba tym swojim, kaž Jezusej swěrna!
Krasne je Tebi so myto a rjane so dostało herbstwo. —
W strowych, zbožownych dnjach bě twariła bratrowe zbože:
K lubemu bratrej će sotrowska wutroba ćehnješe swěrna,
Jako we staršeju domje ći strowosć so nochcyše wróćić.
„W Wóslinku budźe mi lěpje, hač tam; tam so dajtaj mi podać!“
Prošeše staršeju ty a Bělčanskich přećelow lubych,
Kotřiž też z lubosću tebje do Wóslinka sem přewodźachu.
Bratra a swakowej' lubosć też tudy će powita swěrna;
Želniwa potom we khorosći miłosć će wothlada swěru,
Žarujo, wopłakujo to hórke bědźenja z horjom,
Jako ći smjertny strach so přibliža w styskniwej nocy.
Bratra a sotrow ći Bóh hišće přiwjedźe před smjertnej nocu;
Zrudoby sylzy so ronjachu z płačitych wóčkow tych lubych,
Kotrychž bě žadała k sebi, jim poslednje „Božemje“ prajić:
„Njepłačće! Widźiće wy tamle horka tu njebjesku jasnosć?!“
Z duchownym wóčkom we wěrje sy widźała Jezusa krasnosć.
„Njepłačće! Dźeržće so Jezusa a jeho hnady; tón ženje
Njebudźe wopušćić was!“ — Tak troštowaše tych swojich;

Sama wšak pomocy trěbna, so zdychujo modleše k njemu:
„Pomhaj mi, Knježe, o pomhaj! o pomhaj mi přez twoju hnadu!“
Wusny pak ćiše a zbóžnje, haj zbóžna we Jezusu Knjezu;
Do jeho rukow a klina duž pokhili sprócniwu hłowu
K zbóžnemu měrej. Tym swojim pak wostaji hłuboku zrudźbu;
Po cyłym domje bě płakanje słyšeć, a zrudobne zynki
Zwonow znjachu po kraju, kaž slěbroklinčate hłosy:
„Pój, Boži domčk je zhot'wany rjenje, pój dom wšak!“ ći zwonja.
Zrudna će přewodźa swójba staršich a bratrow a sotrow,
Wulka też přećelow syła tam k rowej; dom duša pak ćehnje
K hnadnemu Wótcej w njebju a k swojeho Zbóžnika měrej;
Njebjeska njewjesta k Jezusej dóńdźe na jehnjeća kwas tam
W póććiwej njewiny drasće, a widźeć kaž lilija běła.
Widźiš nětk horka tu jasnosć při Bozy w njebjeskim raju,
Kotraž bě wěrjacej duši so zjewiła hižo na zemi. —
Ćěło pak wotpočuj ćiše pod cyrkwinym khłódkom we rowje
W bratrowej blizkosći tudy, hdyž daloko wot lubej' staršej'.
Wóslinka, lubeho Wóslinka zemja će přikrywa měrnje,
Doniž b'dźeš jónu přez poslednju trubjel hłós Boži ty słyšeć,
K wjes'łemu staću wot morwych a k zasowidźenju lubych
Swojich, kiž nadźija, z tobu so zjednoćić jónu na wěčnje.

(1856.)

Najhnadnišej knjeni z Criegern.

Hdźež wěra je,
Tam do wutroby twari
Też lubosć swoju swjatnicu;
Hdźež lubosć je,
Tam knježi měr a dari
Móc njebjesku najsłabšemu;
Hdźež bydli měr,
Tam žnje so žohnowanje,
A hdźež je to, Bóh sobu je,

A hdźež je Bóh,
Tam nuza, přesćěhanje
Mje zbić a přemóc njemóže.

Wot H. Zejlerja.

(Hapryl 1856.)

Česćowny přispěw

na wěrowanskim swjedźenju k. dr. Bohuwěra Pfula,
gymn. wyšš. wuč. w Drježdźanach,
z knježnu Hedwigu Jakubec z Budyšina,
11./10. 1856.

(Z přiłožka k Serbsk. Now. čisło 52, 1856.)

Bělčenjo.

Što na horach Budyskich zelenych
Štomy dźensa zazynča,
A Sprjewja po dolinach skałojtych
Sobu šumi wjeselša?

Što swjatočnje pyšny je Budyšin,
Kajku radosć wusywa,
Zo leći hač do Bělčec pod Lubin,
Same Łobjo posłucha?

Što Łužica serbska so zraduje,
Rjane wěncy nawija,
Ze slěbornym hłosom też Michałske
Zwony dźensa zazwonja?

Łužica.

Khwalena budź knježna rjana
W čestnej pyše njewjesta,

Z wuzwolenym přewodźana
K wołtarjej do mandźelstwa,
Sylzu wjes'la rozliwaj,
Hrajam frejnym bož'mje praj!

Ruku, pjeršćeń, swój wěnc dawa
Dźensa ći twój nawožeń,
Jeho króna, radosć prawa,
Budźeš nětk twój žiwy dźeń;
Wšitke łučki po boku
Wěncujće puć k woporu!

Budyšin.

Knjez doktor Pful čestny je nawožeń
Z rjanej' knježnu Budyskej,
Wón krasni so jako najrjeńši dźeń
W žiwej pyše nalětnjej.

A čestna ta Jakubec Hedwiga
Jemu k bokej zakćěje,
Nic rjeńša njej' różowa zahrodka,
Ani kwětki zaronske.

Ta dźensa z nim postupi k wołtarjej,
Jeho čestna njewjesta —
Duž zraduje w pyše so swjedźeńskej
Cyła serbska Łužica.

Kwasarjo a někotři druzy.

Lóštne konje, klinkotajće,
Złote mamy wjesele,
Ptački w hajach zaspěwajće
Z nami swoje kěrluše;
Kóžda haľžka zelena
Njech so hiba wjeseła.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/297 Serbski Sorbisches institut Institut

Zradujće so wšitke strony,
Kiž nas ducy widźiće,
Klinčće rjenje, jasne zwony,
Postrowjenje swjedźeńske;
Z Bohom njech so poradźi
Slub a zwjask Waj' njebjeski!

Drježdźany, Łužica a wšitcy přećeljo.

Jako janski swjedźeń krasny
W połnych różach zakćěwa,
Jako słónco njewuhasny
Błyšć a dźeń za syna ma:
Tak njech lubosć Wamaj kće,
Złote zboże k bokej dźe! (11./10. 1856.)

Złota swoboda.

K dr. Pfulowemu kwasej.

Na horach wysokich
Ma złota swoboda
Swój trón, tam přebywa.
Tak w staršich, nowišich
Su časach zaspěwali
A su ju požadali:
Stup dele do swěta,
Ty dźowka njebjeska!

O złoty přećelo,
Ty syno swobody
Ze serbskej' Łužicy,
Ty prajiš směwajo:
Mi z wysokosćow jenych,
Haj, z njebjes wotewrjenych
Dźens lubosć přikhadźa
A mój puć wuzboža.

O złoty přećelo,
Ći lubosć naliwa
Swój khelich wjesela
Dźens hišće połnišo;
Tón so přez złoto krasni
A twoje wóčko jasni
Po stroni Hedwigi
We swjatej radosći. (11./10. 1855.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/298 Serbski institut Sorbisches Institut

Swjedźeński spěw

wysokočesćenemu knjezej Khrystianej Kubicy,
wyššemu duchownemu a kralowsk. superintendentej,
na 25lětnym swjedźenju jeho duchownsk. zastojnstwa,
poswjećeny wot Wojerowskeho Serbowstwa
26. małeho rózka 1857.

(Serbske Now. 1857, 91.)

By hižo naléće tu było
Na krasnych rózach bohate,
By wusypać na tebje chcyło
Dźens pychu swoju darniwje;
By tebje dźens też wěncowało
Z najrjeńšim wěncom přećelstwo,
Na wutrobu ći hwězdu dało
Kaž jasne złoto, sléboro:

To wšitko njemóhło dosć prajić,
Će z hódnym mytom dočesćić,
Nic wopomnik dosć rjany stajić
A Serbow dźaknosć spokojić,
Kiž z nowa dźensa wubudźena
Přez duchownski twój swjedźeń je,
A zbožopřeća zwjeselena
Će přinjese najswěrniše.

Ně, rjeńše česće Tebje pyša,
Wěnc lubosće a zasłužby,
Tak zo, hdźež twoje mjeno słyša,
Tam z česću mjenowany sy;
Lět pjeć a dwaceći so krasni,
So lubosć twoja sléborni,
Haj, wona Serbstwu też so jasni
We duchapołnym biskopstwi.

Duž dowol dźensa česćowanje
A našu sławu dźakownu
Za škit a swěrne postaranje,
Za twoju prócu, dobrotu;
Wěnc njezwjadły pak serbska sława
Ći, mužo Boži, lub'wany,
Za twoje zasłužby dźens dawa
Wo serbske Bože winicy.

Na wołtař lubosće a dźaka
Też horce próstwy kładźemy,
Zo přichod, kiž na tebje čaka,
Był stajnje jasny, zbožowny;
Bóh daj ći strowje, žohnowanje
A radosć w hamće, po domi,
Tak wutrobow wšěch požadanje
So k wjesołosći dopjelni. (1857.)

Posmjertniny

njebo knjeni Marji Karolini Hustowej,
rodź. Smolerjec,
zemrjetej we Łazu 24. januara 1858.

(Serbske Now. 1858, 40.)

Po ćerpjenjach a wojowanju,
Po wjele tyšnych zdychnjenjach
Sy nětko dóšła k ćichom spanju —
Duch pak je w wyššich radosćach,
Hdźež rostu palmy dobyća
Tym, kiž tu z Bohom doćerpja.

Spi derje dźě, ty wumóžena,
A zemja njech ći lohka je,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/300 Serbski institut Sorbisches Institut

Ze syłu zbóžnych stowaršena
Tam žněješ myto njebjeske,
Hdźež hižo lube duše su,
Kiž prjedy tebje wuńdźechu.

Twój wopomnik maš na wšě časy
We našej swěrnej wutrobi,
Hač widźimy so horkach zasy
We njerozdźělnej lubosći,
Hdźež spěwamy halleluja
Při trónje Božoh' jehnjeća! (1858.)

Swjedźeński spěw

česćedostojnemu knjezej fararjej Janej Mjerwi
w Sprjejcach z Burkhamorom,
na dnju jeho 25lětneho duchownskeho jubileja,
30. junija 1858.

(Serbske Now. 1858, 235.)

Wot hamtskich lět so dźensa minył
Ći, bratře, pjećadwacetk je,
Je so kaž rěka nimo linył,
Kaž ptačk, kiž nimo lećeše;
Na Božej winicy sy dźěłał
Ty w Sprjewicach a Hóznicy,
Pak wjesoły pak zrudny spěwał
A stadło hladał sprócniwy.

Duž bjerjemy dźěl na tej hnadźi,
Kiž Bóh ći wopokazał je,
A witamy twój swjedźeń radźi,
Kiž sběborny ći skhadźeše;

Na ćeži, w hamće přewinjenej,
Smy dźensa sobu wjeseli,
Kaž na hórkosći zalećenej,
Kiž nadeńdźe će po domi.

Dźens wopor dźakny Bohu Knjezu
Ty pak też njeseš z wutrobu,
Zo tajku jubilařsku mjezu
Sy dokročił tu přez hnadu;
Na wšelke dźiwne Bože puće
Dźens spodźiwajo pohladaš
A Božej rucy dale kruće
So z dowěrjenjom podawaš.

Na tajki puć a dalše dźěło
Ći dźensa zbože přejemy,
Zo by so wšitko derje měło,
Kaž po domje, tak w winicy;
Duž wostań hišće dołho twojich
Nan zbožowny we strowosći,
A pas a hladaj duše swojich,
Kiž tudy Bóh ći poruči.

Hač do najdalšich lětow kćěwaj
Dom Mjeŕwic w lubej Sprjewicy,
Ty pak ze žohnowanjom dźěłaj,
Hač swjatok přińdźe Knjezowy;
Bóh njech ći dale zbože dawa,
Swój měr a pomoc wudźěla,
Hač něhdy pyši dźak a sława
Row swěrnoh' serbskoh' pastyrja.

Přispěw

česćedostojnemu
knjezej Bjedrichej Augustej Berganej,
fararjej w Wulkich Zdźarach,
a čestnej, sławnej knj. Klari Kubicec z Wojerec
na dnju jeju mandźelskeho zjednoćenja 6. oktobra 1858
wot susoda H. Z.

Jako zymske sněhi tachu,
A so štom zas' woblisći,
W hajach, polu zaspěwachu
Sołobik a škowrončki:
Stara lubosć njezhubja
Nihdy swojoh' korjenja.

Tajki spěw so pěkny zdaše
Čestnom' knjezej Berganec
A duž husto zjězdźowaše
Na primarstwo do Woj'rec,
Wutroba też jemu rži
W bójskej prěnjej lubosći.

Wěrne hrónčko wuspěwała,
Bohu dźak, je ptačina —
K wjes'lu wšěm je namakała
K wutrobi so wutroba,
Zdźarowski knjez fararjec
Dosta knježnu Kubicec.

Sława! zbože! waju slubej,
Waju zwjazkej swjatemu,
Kiž je dźensa, čestnej, lubej,
Dostał Božu swjećiznu;
Cyłe serbske krajomstwo
Wyskajo da słyšeć so:

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/303 Serbski institut Sorbisches Institut

Daj Bóh zboże, žohnowanje
W winicy a po domi,
Strowosć, čerstwosć, přiběranje
Na wšěm, štož waj' zwjeseli,
Kóždy dźeń waj' mandźelstwa
Njech waj' z něčim wuzboža!

(1. oktobra 1858.)

Palmowa hałoza
na kašć k. Marčki w Budyšinje,
sobustawa „Budyskeje serbskeje Bjesady“.

(Serbske Now. 1859, 379.)

Kak dźělenje nas móhło stužić
We zachodnym tym přebytku?
Smjerć k žiwjenju nam dyrbi służić
A krónu podać njebjesku;
Haj, z kóždej sylzu dźělenja
Kće w njebju róža wjesela.

Mjelč, tyšna skóržba, žałosćenje,
Row swojich morwych njeskhowa;
Jim skhadźa rjeńše wocućenje,
Smjerć wjacy njeje přez Khrysta;
My njesmjertnosće dźěći smy —
Tam horkach so zas' widźimy. (1859.)

Sława spěwarjam a spěwarkam
při 11. serbskim spěwanskim swjedźenju,
1860 w Budyšinje.

Nic złoto a nic sběboro,
Nic kamjeń drohi, jasny
Mi njeda tajke wjeselo,
Kaž tutón swjedźeń krasny;

A čehodla, hdyž wobhladaš?
Wón je tak prawje cyle naš!

Nic róže, kwětki, lilije,
Nic krajiny najrjeńše
Mi njeposkića radosće,
Nic dołho dokonjeńše,
Kaž tutón swjedźeń serbowski
Centralne słónco w Serbowstwi.

Olympska něhdy runina,
Kiž Grichow zjednoćeše,
Njej' rjeńše spěwy słyšała,
Hdyž swjaty haj tam rżeše,
Hač hosćenc tu Třilipowski,
Hdžež Serbow kćěw so zhromadźi.

A štó naš swjedźeń překrasni,
Sto wobstaće jom' dawa?
Nic spěwarjo a spěwańki?
Nic myslička jich prawa?
To je jich lubosć wótčinska,
Ta lubosć wulcy česćena.

Duž spěwarjow a spěwańki
Ja ze wšěm prawom khwalu,
Z jich hłosow spěw naš serbowski
Je klinčał w tutym zalu —
A štóž je ze mnu přezjene,
Jim sławu mócnu wunjese!

Swjedźeński spěw

wulcy lubemu bratrej a wujej,
knjezej Pětrej Ryćerjej,
kantorej w Burkhardźicach,
na połstalětnym swjedźenju
jeho šulskeho a cyrkwinskeho zastojnstwa,
třeći swjaty dźeń jutrow 1861,
wot Ryćerjec swójby we Wóslinku.

Twój čestny swjedźeń witamy
Też my we serbskim kraju,
A lube přeća přez mjezy
So k Tebi přełamaju;
Wón jasni twoje wobličo
A ducha pozběhuje,
Wón žadny je, duž złoći so
A nas też mócnje hnuje.

Sy w Božej swjatej winicy
Połstotka lět Ty dźěłał
A sył a kěrluš někotry
We prócy, křižu spěwał;
Bóh pak bě twój hród, nadźija
A před woči wšěm staji,
Kak, štož je lubił, dopjelnja,
Kaž Jezaias praji:

Do starych lět was nosyć chcu,
Hač woběla wam włosy,
Ja zběham, nošu, wumožu
Dóńž zemja was tu nosy!
Budź khwalena ta dobrota,
To rěka złota hnada,
Kiž krónuje će do dźensa
A smilnje k tebi hlada.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/306 Serbski Sorbisches institut Institut

Bóh žohnuj syw a syjerja!
Ty pak wěř, sprócny luby,
Zo Bóh će dale přewodźa
A dopjelnić chce sluby:
Zo ći, kiž su tu wučili,
Tam změja hwězdow jasnosć,
A kiž su wjedli k prawdosći,
Tam změja wěčnu krasnosć.

Přezpolo ducy wot wěrowanja.

Kwasne łopješko
Pjetřkec Lejni a Šudakec Janej
w Radcy p. Łaza.

Nětk wołtař Boži swjećił je
A čestny nawdank a swjaty zawdank
Waj' mandźelstwo.

Duž čestnej nětk waj' wjezemy
Dom klinkotajo a zaspěwajo
Na pyšny kwas.

A praša štó so dźiwajo:
„Što rjane maće a zaspěwaće
Tak wjesele?“

To powjedźimy zjawnje wšěm:
„Nětk je so stało, štož je so bało
A hudało.

Zwjazk lubosćow je swjećeny,
Tej čestnej rjanej, nětk zwěrowanej
Staj k mandźelstwu.

Jank z Leńku wěnc je wuměnjał,
Je pjeršćeń nawdał a ruku zawdał
Před wołtarjom.

Kaž róža Leńka błyšći so,
A jejny rjany, Jank lubowany,
Ji po boku.

Tej čestnej, młodej, nadobnej
My k bokej mamy a přewodźamy
Wot wěr'wanja.

Nam wujo Braškec ale praj,
Hdźe bychmy jěli a radosć měli
Tu kwasowsku?“

„„Widźiš tam wjesku na horje,
Na Šibjan horje, na Mušic dworje
Tam wupřehńmy.

Tam stary nan a maćerka
Nas dawno hlada a lubje žada,
Tam stupmy nutř.

Tam kryte blida běla so,
A swěcy kwasne so swěća jasne,
Nam kiwaju!““ (1861.)

Dźakna sława
J. E. Smolerjej,
podata wot towarstwa „Maćicy Serbskeje“
jutry 1863.

Corne mroki narod serbski přikrywachu,
Njezbožowne mrěješe wšo wótčinstwo;
W nocy ćežkoh' horja twjerde spanje spachu
Sławnoh' słowjanskeho roda synojo;

Zrudny kónc so serbskom' ludej bližeše,
Wutroba wšu nadźej' hižo spušćeše.

Tola hlaj, tu purpurojte ranje swita,
Ćmowej nocy zawješk ćěmny roztorhnje;
Jasne słónco z Boha zeskhadźane wita
Narodnosće hona serbsko-łužiske;
Lipu serbsku młódnu drastu wobleka
Wocućaca zahorjenosć wótčinska.

Što je do wutrobow tajku lubosć płodźił?
Što je serbski narod budźił k žiwjenju?
Što je serbskich synow k horliwosći wodźił
Za rěč, sławny narod a za wótčinu? —
Ty sy z procha zběhał narod serbowski,
Zo so nětko w młódnej krasy zeleni.

Zo by dale Serbow stadło k pastwje wodźił,
Dźěłał njesprócnje za narod swój,
Njejsy počesćace sławne město rodźił,
Spěwaš: „Mjez Serbami statok mój!“
Serbam swojoh' ducha mocy poswjećeš,
Z pjerom sławu serbskoh' mjena rozšěrješ.

Twoje zasłužby wo serbski narod znaju,
Sławny mužo, serbskoh' kraja synojo;
Tebje Serbja jako swojoh' lubo maju,
Rjeknu: „Dźak a sława ći, naš Smolerjo!“
Twoje sławne mjeno, dźěło wótčinske
W Serbach stajnje w žohnowanju wostanje!

X[R.A. Fiedler]

x Łužica letn. 14, 1895 str. 12

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/309 Serbski institut Sorbisches Institut

Přećelne hrónčko
ke kwasej knjeza fararja J. Ryćerja we Wujezdźe,
wot Łazowskeho susoda

2./6. 1863.

(Serbske Now. 1863, 237.)

Přijěł přez sakske pomjezy
Pan pruski čestny, nadobny,
Fryc železny wóz ćehnješe,
Do Minakała zejhrawje.

Stań nětko, stań, knjez fararjo,
Radź mi, mój swěrny přećelo,
Mi w wutrobje wšo styskno je
Na mojej farje w Wujezdźe.

Mój hrodźik, statok ryćerski
So z nowej' pychu zyboli;
Mi wuzki, samotny pak je,
Najlěpše mi tam pobrachnje.

Duž japoštołska rada ta
Tom' přećelej so tehdy da:
Při garbarju na hospodźi
Bě něhdy Pawoł na rejži.

Tón lubje jeho powita
A ze wšěm dobrym wobstara:
Za Božich mužow, přećelow
Su garbarjo dźě dobry skhow.

Njej' garbańnjow tu w swěće wjac'?
Mi chce so dźeć, tam je twój šac.
Kaž zwony paradiziske
To Juliusej klinčeše.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/310 Serbski institut Sorbisches Institut

Wón wuńdźe pytać garbańnje
A trjechi prawu, kaž so wě.
Dom dale fary poda so,
Tam nam'ka knježnu, holečo.

Kaž jandźelk rjana, pěkna je
A zbóžnje so jom' lubješe,
A z luboznosću nalětnjej
Też lube słowčko šepny jej.

Te žady wona wusłyša
A jeho pjerščeń na porst wza.
Přez miliony bohaty
Wón zejhrawaše wjeseły.

A hołbik wokoł'lětacy
Je nam'kał podnošk wotpočny,
A Ryćeŕ nam'ka Ryćeŕku,
Tu prawu wona wutrobu.

O zwony jasne Milanske,
Kak wy dźens rjenje zwoniće
A witaće do mandźelstwa
Sej Ryćeŕku a Ryćerja.

Duž biskopej a ryćerjej,
A jeho lubej' mandźelskej,
Tej krónje jeho žiwjenja —
Klinč sława, klinč halleluja. (1863.)

Wěnc

na row njeboh M. Bórnoweje z Khrósta.

(Serbske Now. 1864, 160.)

Tu spi, sprawna mandźelska,
Tu we rowje khłódnym,
Zahe ty sy wumrjeła
Dźěćom swojim ródnym.

Hórke sylzy zapłače
Mandźelski, hdyž praša
So joh' dźěćo najmłódše:
„Hdźe je maćeŕ naša.“

Bjez poroka steješe
Prjódk ty domej swojom',
Wšo bě prjedy wjesełe,
Nětk je zrudnosć wšudźom.

Ty nětk kěrluš zaspěwaš,
Bohu khwalbu daš ty,
Z jandźelemi radosć maš,
To trošt za nas rjany.

Trošt pak rjany wostanje:
Zas' so widźeć w njebju,
Hdźež je wěčne wjesele
Tam při Božim trónu.

Nam pak, kiž tu wostachmy,
Daj we wěrje khodźić,
Zo so móhli jónu my
Z nimi też tam wodźić.

(1864.)

Powitanje

knjeza kantora Jurka do Łaza, 1. hapryla 1864.

(Serbske Now. 1864, 207.)

I.

Krasny dźeń je zaswitał
Dźensa z Božej hnady,
Za nas je so postarał
Bóh Wótc wšeje rady;
Woła, dawa pastyrja —
Noweho nam wučerja —
Khwalmy mjeno Bože!

Božemje na winicu
Pójće k nam, muž Boži!
Wóčko połne z dowěru
Na was kóždy złoži;
Z lubosću was witajo
Dźemy wam nětk napřećo.
Budźće postrowjeny!

Miła ruka najwyšša
Daj wam zbóžne dźěło,
Žohnuj syw a syjerja,
Zo by wšitko kčěło,
Wy a šula Łazowska
Do najdalšoh' přichoda —
To daj Bóh, tón miły.

II.

So wěncuj wjeseła
Dźens šula Łazowska,
Wzmi khorhowje!
Dźens Boha khwalimy
A z hłosom česćimy:
Tón wuzwoleny dźe,
Naš hižo je.

Bóh swoje stadleško,
Kiž bě so zrudźiło,
Zas troštuje;
Nic wjacy syrotka
Njej' šula Łazowska,
Nan druhi z lubosću
Je nowy tu.

We prόstwi, modlitwi
Nas Bohu poruči
A chce nas pasć;
Wón chce nas wothladać
A k Bohu zwjedować,
Zo bychmy přinjesli
Płód k zbóžnosći.

Wotamkńće šěroko
Sej wučeŕnju;
Bóh wam tu zbože daj,
Was před złym zakhowaj!
Was žohnuj kóždy čas
Bóh, pola nas!

III.

Ja pozběham
Tu woči k horam.
Wot kotrychž dele
Mi pomoc přińdźe z ruki wjeŕšneho.

Wón stražnik je,
Kiž njedrěmuje
A njeda padnyć,
Wón škituj twoju dušu a twój dom.

Wón budź twój khłódk,
Wón požohnuj će,
Twój won- a nutřkhód
Wot teho časa hač do wěčnosće.

Swjedźeński spěw

wysokod. k. diak. Tafli, duchownemu w Njeswačidle,
k jeho 25lětnemu zastojnskemu jubileju
wot někotrych zastojnskich bratrow poswjećeny 10. meje 1865.

(Serbske Now. 1865, 156.)

Wot stotkowych lět wotběžała
Je dźensa sławna štwórćina,
Zo Boža miłosć přepodała
Bě tebi prócu zastojnstwa,
Hdźež nětk ze žohnowanjom płodźiš
Ty Khrystusowu winicu,
A k strowej pastwje stadło wodźiš
A k njebjeskemu žórlešku.

Ty z mocu, z duchom žałbowany
Tu hišće dźěłaš do dźensa
A česćeny a lubowany
Rad paseš wowcy, jehnjatka.
To miłosć je! Bóh zbóžnje wodźił
Bě tebje z ruku wótcneju
A won a nutř je z tobu khodźił,
Twój škit před wšelkej strachosću.

Duž powitamy dźensa z tobu
Twój rjany swjedźeń sleborny
A hnući hłosujemy sobu
Do dźaka twojej' modlitwy;
Z tym njech też pódla wuznawamy,
Kak česćimy će, přećelo,
Kak swěrnje lubo tebje mamy,
Naš drohi bratře, towaršo!

Kaž pak Bóh Knjez so pózna k tebi
A k dźěłu rukow twojeju,
Tak porjeńš krónu česće sebi
Też dale z jeho miłosću!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/314 Serbski Sorbisches institut Institut

Dźak, lubosć krónuj twoje mjeno,
Ty dźěłaćerjo Knjezowy,
Najlěpše wšo, štož wěmy jeno,
Za přichod twój my přejemy.

Twań strowy, čerstwy, posylnjany
Do přichoda najdalšeho,
Wot žohnowanjow přewodźany,
Twań mócnje Khrysta kralestwo,
A twoje japoštołske dźěło
Njech stajnje so też poradźi,
Njech zbóžnych płodow dosć by měło
Tu časnje a tam w wěčnosći!

A něhdy, hdyž Bóh swjatok staji
Tu twojej prócy na zemi,
Njech jeho ert to słowo praji:
Pój nutř ty k mojej krasnosći!
A mróčel swědkow w tamnym kraju
Njech přistupi a zawyska:
Haj, tón je spomhał k Božom' raju
A k zbóžnosći nam přez Khrysta!

Swjedźeński spěw

wysokodostojnemu knjezej Jurjej Libušej,
wyššemu fararjej w Komorowje,
na połstalětnym jubilejskim swjedźenju
jeho duchownskeho zastojnstwa 1. oktobra 1865
wot serbskich hamtskich bratrow Wojerowskeho wokrjesa
přez H. Z.

Na dźewjatnaće stotetkow
Je zašło wot tych zbóžnych dnjow,
Zo sam Bóh Knjez je khodźił
Po tutym swěće hinitym
We človškim ćěle widomym
A winicu sej płodźił.

A tule swjatu winicu,
Tu swoju cyrkej křesćansku,
Wón škituje a hlada,
A na torhojšćo žiwjenja
Do dźensa hišće přikhadźa
A dźěłaćerjow žada.

Jich powoła a póšćele,
Hdyž a hdźež jeho wola je
A žohnuje jich dźěło
Přez dary Ducha swjateho,
Zo kóždy šćěpk a zornješko
By zbóžnych płodow měło.

A poł sta lět dźens minje so,
Zo tebje, drohi přećelo,
Bóh Knjez też wołać dźěše,
A staji će do winicy,
We kotrejž do dźens dźěławy
Ty swěrny wotročk běše.

Kaž w winicy Knjez přikaza,
Sy mužscy pjelnił njebjesa
A helu pusćił, rubił,
Sył, plěł a šćěpił, wobalał
A z modlenjom sy kedźbował,
Zo njeby ničo zhubił.

We prócy tajkoh' zastojnstwa
Dźens měri so poł stotetka —
O žadna mocow měra!
Poł sta lět swěrny winicař,
Poł sta lět Boži wojowař —
O krónow hódna swěra!

Duž, mužo Boži, na tebje
Też naše wóčko pohladnje
A radosć mamy sobu
Na dźensnym złotym swjedźenju,
Kaž na wšěm miłym wjedźenju,
We kotrymž Bóh bě z tobu.

Naš dźakny wopor bratřimy
Z tym twojim za wšě dobroty,
Kiž ty wot Boha zhoni;
Wón też će dale přikrywaj,
Ći strowosć, měr a hnadu daj,
Twój škit po kóždej stroni.

Twój luby dom a winica,
Kaž cyła swójba potomna
Će hišće dołho skhowaj;
Bóh pak će k palmam dobyća
A k mytu swěrnoh' pastyrja
Po swjatoku dom wołaj! (September 1865.)

K česćiwemu dopomnjeću

jeje excellency njebo knjenje hrabiny a generaloweje

z Riesch nad Njeswačidłom atd.

zemrje dźeń 19. meje 1866.

Što Njeswačilske zwony zrudnje zwonja
Z tak zrudnym ertom rěčniwym?
Kom' płaća sylzy, kiž so ronja
Za kašćom w ćahu swjatočnym?
Hlej, kajki je to přewod ludny,
Praj, koho k měrej wunjesu?
Ach, cyły serbski kraj je zrudny
Wo sławnu lubu Serbowku.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/317 Serbski institut Sorbisches Institut

W najkhudšej khěžcy, štóž so praša,
So sylzna powěsć dostawa:
Ta luba hrabina, mać naša,
Ta sćerpliwa křižnošerka,
Je w Boži raj dom wołana!

Mi čestne wěncy, palmy dajće,
Chcu wěncować tu ćerpjerku;
Hłós dobyća jej zaspěwajće,
Kaž dobyła je přez wěru.
Nětk z twojim křižom wujednana
We Božej rucy wotpočuj
A w Salemje tam powitana
So rjeńšej' króny zwjeseluj!

Česćowne postrowjenje

wulcy lubowanemu zastojnskemu bratrej a česćedostojnemu
knjezej **Handrijej Hadankej,**
duchownemu w Parcowje,
na jeho 25lětnym jubilejskim swjedźenju.
Poswjećene wot zastojnskich bratrow Wojerowskeho wokrjesa
7. małeho róžka 1866.

Kak krasny dźeń dźens zaswita,
Najlubši bratře, tebi!
Dźeń dźaka a dźeń wjesela,
Kiž twój puć zemski zdebi,
Hdyž lěto pjeć a dwacete
Je zašło w twojim zastojnstwje.

Kak je Knjez wjeršny winicy
Ći pomhał z dźiwnej mocu
A žohnował tak šćedriwy
Twój skutk a twoju prócu,
To dźensa z khwalbu spóznawa
Twój rot a twoja wutroba.

Hlaj, twoji bratřa a twój dom
So z tobu stowaršuja
A Božu miłosć z wjeselom
Dźens z tobu pozběhuja,
A zbožopřeća z lubosću
Ći, luby bratře, přinjesu:

Bóh Knjez, kiž tebje wodźił je
Tak dołhe lěta w hnadźe,
Wodź dale twoje žiwjenje
Po swojej zbóžnej radźe,
A hišće pjeć a dwaceći
Lět měrnych, zbóžnych přizwol ći!

Swjedźeński spěw

wysokodostojnemu kralowskemu superintendentej a primariusej
knjezej J. Khr. W. Karasej
we Wojerecach,
na jeho 25lětnym duchownskim jubileju
wot serbskich zastojnskich bratrow poswjećeny
25. winowca 1869.

(Serbske Now. 1869, 358.)

Dopomnjenja nastupjenja
Japoštołstwa twojeho
Lija do nas wokřewjenja,
Zraduja nas wysoko;
Přetož dźensa z Bohom skonja
Wot sto lět so štwórćina,
Zo ći z templa zwony zwonja
K służbje dušow pastyrja.

Sławnje telko lět sy hladał
Sprócnje Božu winicu,
Hač bě też tón Knjez će žadał
Domoj k serbskom' biskopstwu;

Bratrowscy duž powitamy
Tebje w krónje slěbornej
Zbože, strowje! zawyskamy,
Sława našom' Karasej!

Morjo wšel'kej' Božej' hnady
Dwoju łódź je nosyło,
Dźensa dźiwy wyššej' rady
Wustupja ćim swětlišo;
Čeji ert pak domjenuje,
Što po swójbje, zastojnstwje
Bóh Knjez swojim wudźěluje,
Činješe też na tebi?!

Zhłosujće duž derje lyru
Teho dla nam, jandźeljo,
Spěwnych darow pěknu měru
Wudźělće nam połnišo —
Božej khwalbje chcedźa klinčeć
Naše truny dostojnje,
Božej česći dyrbja zynčeć
Přez wše hona łužiske.

Wopor khwalby chcemy sobu,
Z twojim naš dźak zjednoćić,
Zo tak widomje bě z tobu
Tón, kiž móc ma powyšić,
Dźak za miłosć, žohnowanje,
Za wšo zbóžne wodźenje,
Wusłyšenje, wupomhanje,
Trošt a škit a wjesele.

A štož přichod w swojim klini
Khowa hišće za tebje,
To tón, kiž wšo derje čini,
Wobroć zbóžnje, škituj će;

Sytwa twojej' ruki časna,
Kaž twój dom a winica,
Kóžda kročel bóle krasna
Kčěj a tyj dosć widźena.

Jako łuki powodźane
Hordźa so we płódnosći;
Pobožne tak Serbstwo rjane
Kčěj we twojej nakedźbi,
Kryćiznu zo mělo wěstu
W twojej rucy mócnišej,
Naš pak zwjazk we Knjezu Khrystu
Wěrna lubosć potwjerdźej!

Njezapomnička

na row njebo knjeza barona

ze Schönberg-Bibran-Modłow,

rodź. w Khołmcu 5. aug. 1800, † we Łuzy 1. febr. 1870.

(Serbske Now. 1870, 64.)

Ty dźě, našich sylzow swědko,
Boža zemja, khowaš nětko
Přećela, kaž lědma druhdźe
Postanyć nam žadyn budźe —
Tysac ertow poskorži:
Ach, ach! što smy zhubili!

Měj dźak! smilny, lubowany,
Khrystej swěrny namakany,
Spi dźě derje, wumóženy,
Procho k prochej stowaršeny,
Dobra nóc a božemje,
Zemja njech ći lohka je!

Ale ruka Božej' hnady,
Kiž wšo dobre płaći rady,
Wotrunaj ći w tamnu stronu
Z njezachodnej čestnej krónu,
Štož ći Serbja dołžimy,
Drohi njezapomnity! (24./2. 1870.)

Swjedźeński blidowy spěw

k 22-lětnym swjećinam

Budyskeje serbskeje Bjesady

12. febr. 1872.

(Łužičan 1872, 33.)

Hłós: Ha widźu-li ptačata ćahnyć.

Bóh postrow a žohnuj će, luba
Ty Bjesada Budyšinska;
Ta črjódźička twojeho sluba
Ze sławu budź wěncowana!

Tak druhe a dwacete lěto
Dźens wuznawa pupkojty haj,
Duž škowrončki, różowy swěto
Će wobćahnu witajo kraj.

Pod winowym pjeńkom a kiću
Tón postrow nam k wutrobje dźe,
Nan Noah nam nažimał k piću
Najlěpšich też jahodkow je.

So k swjećinam Bjesada měri
A zanoša radostny spěw,
A wótčinska „Meja“ so šěri
A zwjeduje pyšny sej kćěw.

Wšě wokolne hory te skalne,
Kaž jehnjatka poskakuja,
A Lubin a zahony zdalne
Jim z radosću přihłosuja.

Kćěj, Bjesada, dale njech krasni
Bóh tebje, kaž banian-štom,
A wobličo Musow njech jasni
So nad tobu z lubowanjom!

Mój přewod

lubemu přećelej Jórdanej při jeho přesydlenju do Popojc 1. winowca 1872.

(Časopis M. S. 1872, 53.)

Swět swojich ludźi wućehń sebi
Za wužitk swój a kralestwo:
Ty winicariš! to će debi
A woli Božej lubi so;
Duž bibliju* ći podam sobu,
Wšěch ludow paedagogiku,
Tón dosahacy šac dźi z tobu,
Z tym hoj ty ludej Božemu.

Swět cyły tón šac wobohaća,
Wšěch pismow króna wostanje,
Je swětła zdźeržk a mudri płaća
Cło khwalby jemu najwyšše;
Wšě druhe swětne błyskotnosće,
Ministeri a kralojo,
Šik, mudrosć, bróń a naše kosće
Su khuda móc jom' poruno.

Šac tón a studźeń zdźěłanosće
Ty stajnje zdźeržuj wotkrytej,
Z tej' krjep, zo Boži člowjek rosće,
A duch a wěra prochno njej';

---

* Mjenujcy delnjołužisku serbsku, Popojske serbske šulske dźěći maju dotal jenož němsku bibliju. Přisp. basnika.

Je Němc, je Serb z tym bohaćeny,
K wšěm dobrym skutkam hotowy:
To lemjaz prawy dokročeny
Je hakle — a lud „zdźěłany“.

To twoje póselstwo by było — —
Bóh pak će we nim požohnuj!
Wón, zo by prjódcy Serbam tyło,
Kaž Pawoła će wuhotuj;
Wzmi sćerpnje tajke dźěło na so,
Ty wěrny Serbow přećelo!
A njecha hić, to wróć so zaso,
Jich proch sej z nohow ćepajo!

Přełožki.

1842—1871.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/325
Serbski institut Sorbisches Institut

Předspomnjenje.

Kaž kóždy basnik, tak je też naš H. Zejleŕ husto pak wot sameho sebje pak wot přećelow a znatych wabjeny był, tón a druhi cuzy spěw, kiž so jemu abo jim spodobaše, tak zo bychu jón rad abo radšo serbski spěwali, do našeje lubeje serbšćiny přełožić a našemu narodej přiswojić. Na Zejlerjowych basniskich přełožkach hodźi so z dobrym prawom to khwalić, zo wšě swój original w rěči a duchu derje dosćěhnu, haj mnohe wšelako přesćěhnu. H. Zejleŕ je stajnje swobodnje přełožował a předźěłował, wšě cuze wobwroty a mysle pak na serbske přestworił pak z prěnjötnymi serbskemu wašnju přihódnymi wuměnił, z cyła wšě te spěwy na serbske wobstejnosće złożił. Husto je jim jenu abo někotre strofy přidał.

Mějo za najlěpše wot dźělenja do wšelakich wotdźělow wothladać, podawam tu wšě přełožki po času zrjadowane z trěbnymi přispomnjenjemi.

Redaktor.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/326 Serbski institut Sorbisches Institut

Kukečanske zamołwjenje.

(Tydź. Now. 1842, 95.)

Ein Schlosser hat einen Gesellen gehabt.

Bur w Kukecach něhdy je wotročka měł,
Tón drjewo je dźěłał, njej' nihdy so zhrěł;
Wón rězał a kałał tak pomałku je,
Zo kabat lědma zatřasł so je.

Kaž bórzy pak wot dźěła k jědźi je šło,
To khwatał njej' nichtó nic surowišo,
Wón do šklě też přeco najprěniši bě
A wěčničko posledni běše ze šklě.

Tak skhwatliwy, sprócny njej' nichtó wjac' był
We cyličkim domje a k jědźi so měł,
Tak za jědźu nichtó nic póžerał njej'
A z połnymi łžicami podawał sej.

Duž dźeše raz hospodař k wotročkej tak:
„Praj, kadla, mi, kajki ty jeno sy rak?
Mój žiwy dźeń přisłowo płaćiło je
A po cyłym kraju też hišće přec' dźe:

Kaž dźěła tu človjek, tom' runja wón jě!
P'la tebje pak nastajnje hinašo bě —
Tak pomałku nichtó njej' do dźěła stał
A skhwatnišo, dyžli ty, za blidom žrał!“

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/327 Serbski institut Sorbisches Institut

„„Haj““, dźeše duž wotročk, „„to wěrić žno chcu,
Wěc kóžda pak zamysl ma wučinjenu —
Kak dołho to traje, zo pojědli smy?
A dźěłać je wot ranja do slepej' ćmy!

By dyrbjał štó cyły dźeń jěsć a też pić,
To bórzy tak pomałku dyrbjało hić,
— Haj, na to wam słowo a wopismo dam —
Kaž rězanje, kałanje pod kólnju tam.““ (1842.)

Pruha.

(Tydź. Now. 1843, 195.)

Wenn zu meim Schatzerl kommst.

Přińdźeš k mojej holičcy,
Rjekń, zo dam jej prajić,
Hdyž so praša, hdźe ja sym:
Zo sym hišće w košli!

Přińdźeš k njej a praša će,
Kak so mi dźe tudy,
Rjekń, zo dawam prajić jej:
Po dwěmaj přec' takle!

Přińdźeš k mojej holičcy
A će wona praša,
Što jej dobroh' prajić dam,
To praj: W mlócy całty!

Přińdźeš k njej a praša će,
Hač mam žanu druhu,
To rjekń, zo jej prajić dam:
Zo mam wjac', hač jenu!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/328 Serbski institut Sorbisches Institut

Přińdźeš k mojej holičcy
A će wona praša,
Hač ja hišće strowy sym,
To rjekń: Zo sym khory.

Takle rěč — a wuhladaš,
Zo nětk zrudna płače,
To praj: Zo chcu jutře k njej,
A zo sym ja strowy!

Praj jej wjele dobreho,
Zo je moja jen'čka,
Praj, zo čestne pacholo
Šelmskej' mysle nima. (September 1843.)

Spěwančko při kolebcy.

(Tydź. Now. 1844, 80.)

Schlaf, Herzenssöhnchen, mein Liebling bist du.

Śpi, złote dźěćko, mój jandźelk sy ty,
Začiń sej módrej tej kukuladcy,
Ćicho a změrom, kaž w rowje, wšo je,
Spinkaj, tym mucham ja wobaram će.

Nětk, moje wóčko, 'šće złoty je čas,
Tajki, ach, nihdy wón njepřińdźe zas';
Łožo hdyž starosće wobstupja ći,
Njećiše, kurko, ach tehdy so spi.

Jandźelki z njebjes tak lesne kaž ty
Tujku wobzmawuja posměwajcy;
Pozdźišo dele też stupaju drje,
Ale trěć sylzy ći wuronjene.

Spi, lube kurko, a přińdźe też ćma,
Při łóžku sedźi mać wocućita;
Zahe ab' pozdźe njech, hołbiko, je,
Maćerki lubosć wšak njepozdrěmnje.

(Februar 1844.)

Pětyr w cuzbje.

(Tydź. Now. 1844, 191.)

Der Peter will nicht länger bleiben.

Naš Pětyr njecha domach wostać,
Won do swěta so jemu chce;
A tajku zwažnosć wróćić ćežo
Tej maćeri přec' padaše.
„Što", dźeše wona, „chceš tam činić?
Ty cuzych ludźi njeznaješ!
Kak bórzy njeswleće će drastu
Tam paduch, zo ćělnahi stej'š."

Naš Pětyr khroboli so zwažny,
So směje, hdyž mać płakaše.
Dźeńk jako dźeńk jej w wušach leži,
Zo jeho zbožu zadźěwje.
Wón měni: „Doma njekće zbože,
Přec' cuzba ludźi činješe";
Zo so tak ruče wróćić budźe,
To do dycha jom' njepřińdźe.

Wšě ćety nětko powołachu,
Jich radu słyšeć žadaja,
Wšo podarmo! Wopjerak chcyše
Do cuzby bjez wšoh' prašenja.
Mać rěči jemu přec' a zaso:
„Na našoh' nana jeno hlej!
Tón njej' był w cuzbje a je mudry,
Kaž dźesać pućowacych njej'."

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/330 Serbski institut Sorbisches Institut

Mój Pětyr sebi rěčeć njeda;
Nan dźeše: „Na! nětk posłuchaj:
Wšo dobre! Bóh daj swoje zbože!
Ty dyrbiš hić, duž pokhwataj!“
Nětk wudrasćichu pyšnje jeho
Wot plěcha dele do nohow,
A zwichu, zo włósk njeby zmjerznył,
Najtołši bant jom' do włosow.

Hdyž nětko zły dźeń běše přišoł,
Hdźež dyrbješe hić po jědźi,
To z časom zrudne „Bož'mje!“ šepny
Wón z pačosnymi wočemi.
A staršej jeho přewodźeštaj
Hač do wsy bližšej', do korčmy —
Na swačinu tam nutř so dachu,
Sej zahnać prečkow hórkoty.

Sej blešku wina před so wozmu —
Kaž myška Pětyr womjelknje.
Na strowe wróćenje nětk pija —
A Pětyr zdychny: „Kaž Bóh chce!“
Wón tójšto razow woči trěje
A rjane „Bož'mje“ wot nich wza
A dźeše: „Wostańće tu sedźo,
Što trjeba dalšoh' khodźenja?“

A naposledk so dale šmjata,
Hač runje skoro kaje so;
Po kóždej trójcy kročel zasta
Na wulki swět sej pomyslo.
Jom' wjedro někak njeje prawe.
Wětr rězny so jom' zezdanje,
Wón wěšći sněh sej hišće dźensa
A njeńdźe dźens, to jutře dźe.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/331 Serbski Sorbisches institut Institut

Nětk wohladnje so tyšny! Nětk dźe!
A hóda, wjele dźens by šoł.
Nětk přińdźe rozpuć; nětk tam steji —!
A nima, kohož prašeć móhł,
„Ach, što sym dočakał?“ wón skorži,
„To, Bohu žel, sej njemyslach,
Běch mudry posłuchał ja maćeŕ,
Bych w mjehkom sedźał při kachlach.

Kak sym ja swoje zbože teptał,
Sym hłupiši hač hłupy był,
Ach, kak by mać mje wokošała,
Bych jowle dom so zawjertnył.“
Při rozpuću so hnydom wróći
Wón, kaž by něšto zabył był —
A k wótcnom' domej z khwatom saha;
Ja jeho lećo widźeć chcył.

Tam staršej mjez tym w korčmje sedźo
We dobrym měrje swačeštaj
A styski z jědźu přemóc chcyštaj
A zrudnej k temu piještaj.
Tu hosćinu jim Pětyr přeje,
Wón zbože domu žadaše;
Po nabočnym je puću wróćo
Wón domoj hnał štož móžeše.

A wjesoły, zo z dala, z blizka
So noha zabłudźiła njej',
Wón njewidźeny domoj dóńdźe
Před hwězdu hišće wječornej.
A jako domoj nětko přińdźe,
To wšitcy w domje směja so;
To skoro za zło wzał jim běše,
Hdy by sej z teho sčinił što.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/332 Serbski institut Sorbisches Institut

„We škórnjach milownych drje činił
Sy rejžu?“ klubu rěčachu.
„Na! Wodych za kachlemi trošku,
„Hoj za to brjuchej po horju.“
Wón čini to! Duž do jstwy zrudnej
Staj runje staršej stupiłoj.
Mać zdychuje a styknje rucy:
„Ach! hdźe też nětk je Pětyr mój?“

Duž wuměze prjódk Pětyr smějo:
„Što žałosćiš? Hlaj, ja sym tu!“
Mać wyska! Nan pak khmuri čoło:
„Žno zaso dom a za helu!?
Na, kaž sej myslach, je so stało
(Mać z wjes'lom bě bjez rozyma),
Kak daloko ta rejža póńdźe,
Na kadli hnydom widźach ja.“

Duž pobožneho dźaka połna
Mać rjekny: „Tak wšak lěpje je!
Nětk domach mojoh' hólca strowoh'
Mam zaso, štož mje zraduje.“
A přez płač dźeše Pětyr: „Njebych
Ja měnił, zo sněh póńdźe so,
A njeby přišoł tam tón rozpuć,
To běch, štó wě, kak daloko!“ (1844.)

Missionstwo.

(Missionske powěsće 1845, 72.)

Ja, Gottes Wort allmächtig ist.

Haj, Bože słowo mócne je,
Móc bójska wšitkim ludźom,
Kiž zbóžnych činić zamóže
A přełamać so wšudźom.

Hdźež Jezus wojuje,
Błud wobstać njemóže:
Wón k wěrnosći wšěch wodźi.

Duž njewustawaj prědować,
Ty missionska syła,
Wot Khrysta hnady powědać
A Božej' rady z cyła.
Hdźež je Immanuel,
Tam žadyn njepřećel
Najhórši njem'že škodźić. (1845.)

Bože dźěći.

(Missionske powěsće 1845, 88.)

O zage nicht, du Häuflein klein.

O mólčke stadło njeboj so,
Knjez sylny je sam z tobu!
Ty dyrbiš swěta kralestwo,
Raj Wótca dobyć sobu.
Žno časy bliže du,
Hdźež z Božej' krasnosću
Wšón swět so napjelni,
Kaž morjo z wodami.
Wšěch jedyn pastyŕ wodźi.

Wot ranja a wot wječora
So bliža človśke dźěći!
Ach, powitaj je z daloka,
Wšak Knjeza česć so swěći.
Móc, česć a kralestwo
'Mu daj, kiž čini wšo.
Wón swój skutk njekazy,
Hač jemu kraje wšě
A jeho Khrystej služa. (1845.)

Wjesele wonka.

(Zahrodka kwětkojta II., 11.)

Tam na zelenej holi,
Tam je dosć wjesela,
Tam pod zelenej hałzu
Je khłódk a rjana hra. —
Haj — je khłódk a rjana hra.

Tam horkach na tej horje
Być móžeš zradowny,
Tam delkach po tym dole
Maš wjele dobroty —
Haj — maš wjele dobroty.

Kak luboznje je wonka
Pod njebjom smějatym,
Hdźež nam te kwětki kćěja
We błyšću pisanym —
Haj — we błyšću pisanym. (1846.)

Jezusowy narod.

(Tydź. Now. 1846, 204.)

Stille Nacht, heilige Nacht.

Ćicha nóc, swjata nóc!
Wšitko spi, při žłobi
Marja z Jozefom njedrěmuje,
Synk jej' lubozny zwjeseluje.
:,: Ćišinko synko ty spi! :,:

Ćicha nóc, swjata nóc!
Pastyrjo zhonja to.
Přez tych jandźelow haleluja
Klinči z blizka a wot daloka:
:,: Jezus naš zbóžnik tu je! :,:

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/335 Serbski institut Sorbisches Institut

Ćicha nóc, swjata nóc!
Boži syn přińdźe ždyn.
Lubosć w wobliču posměwa so,
Zbóžnosć zhubjenym připowjedźo.
:,: Jezu, twój narod ju da. :,: (1846.)

Khwalba domowiny.

(Tydź. Now. 1850, 114.)

In der Heimat ist es schön.

Doma, doma rjenje je,
Wjeŕchi horow złoćiše,
Hdźež du sćežki po skalinach
A po dołach, po runinach
Khodźa stadła pisane:
Doma, doma rjenje je!

Doma, doma rjenje je,
Milišo wětr zadunje,
Hdźež tam rěčki pluskotaja,
We nich lóštne ryby hraja,
Hdźež naš dwór a khěža je:
Doma, doma rjenje je!

Doma, doma rjenje je,
K domu lubosć ćehnje mje,
Hdźež sym dźěćo wotujany,
Z rjanym bantom powijany,
Tam mi lóšt a zboże kće:
Doma, doma rjenje je! (Junij 1849.)

Naléćo.

(Pjekarjowe šulske spěwy 1873, I., 11.)
Wie reizend, wie wonnig ist alles umher.

Kak lubozne, žiwe to naléćo je,
Hdyž słónco tak miłe po njebjesach dźe!
Swět w zelenej pyše so wotmłodźuje;
A škowronćka słyši, štóž do pola dźe.

Spěw škórcy a zyby też ponowjeja,
A za mušku ryby zas poskakuja.
Na łucy, na poli kće różička zas,
Na horach, po doli je płódniwy čas.

Duž naléćo žiwe mi pozběhujće,
Hdyž słónco tak miłe po njebjesach dźe,
A swěći do rosy, ju poslěbornja,
A dźěćata bosy zas wuběhnjeja. (17./4. 1850.)

Dźěsćowy jandźel.

(Tydź. Now. 1850, 161.)
Es geht durch alle Lande.

Přez wšitke kraje ćiše
Dźe jandźel wokoło,
Joh' njem'že wóčko widźeć,
Wón sam pak widźi wšo,
Wón w njebjesach je domjacy,
Wot luboh' Boha pósłany.

Dom wot domu wón khodźi
Po pěknych dźěćatach,
Kiž z maćerju, pak z nanom
Su w ćichich komorkach.
Tam bydli rad a wostanje
A tajkom' dźěsću blizko je.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/337 Serbski institut Sorbisches Institut

Wón hraje z tajkim dźěśćom
Tak rjenje, smilniwje,
Jom' pomha pilnje wuknyć
A posł'chać wobstajnje.
To dźěćo rade posłucha,
Duž lube, pěkne wostawa.

A dźe-li dźěćo lehnyć,
Tón jandźel njecofnje,
Při łóžku hač do ranja
Wón swěrnje stražuje.
A k nowom' dźěłu, k radosći
Je z ćichim košom wubudźi. (5./9. 1850.)

Rajtarjowy stary płašć.

Schier dreissig Jahre bist du alt.

Žno třiceći lět stary sy,
Wěš wichor někotry;
Kaž bratr sy na mnje dźeržał ruki
A hdyž hrimachu te wulke štuki,
Naj' dwej' hroza třasła njej'.

Nóc ležachmoj też někotru
Mokrej hač na kožu;
Ty stary sy mi wohrěł ćěło
A štož wutrobu je žrało, drěło,
To ći šepnych, dowěrich.

Nic słowčka njejsy plicał, bał,
Sy ćichi ke mni stał;
W wšěch kruchach swěrny namakany
Też mi wostać dyrbiš njepłatany,
Ty mi hewak womłodźiš.

A runjež wusměchuja mje,
Mam tola lubo će;
Hdźež šlebjerdka hdźe wisy žana,
Tam je kula přešła a je rana,
Kóžda kula dźěru zdrě.

A dóńdźe kula poslednja,
Kiž wutrobje smjerć da:
Luby płašćo, daj mje khować z tobu,
Dale ničo ja měć njecham sobu,
Do tebje mje zawala.

Tak hač k appellej ležimoj
A w ćichim rowje smój;
Appell wšo žiwe čini khětře
A duž cyle nuzne su mi wěcy,
Zo też něhdy mój płašć mam. (1850.)

Jutrowny spěw.

(Tydź. Now. 1851, 125.)

Ich weiss, dass mein Erlöser lebt.

Ja wěm, zo Jezus žiwy je,
Česć jeho mjenu spěwajće!
Tón ryćeŕ z rowa postany,
Smjerć hrěch a helu předoby.
Haleluja.

Ja wěm, zo Jezus žiwy je,
Wón zemju hnujo zatřasnje;
Pod jeho nohu zlemjena
Móc njepřećelow přěhrawa.
Haleluja.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/339 Serbski institut Sorbisches Institut

Ja wěm, zo Jezus žiwy je,
Duž pójće sem a poddajće
So jemu z dźaknej wutrobu
A k wobsedźeństwu swjatemu.
Haleluja.

Ja wěm, zo Jezus žiwy je,
Hdyž něhdy row też kryje mje:
To přińdźe dźeń, kiž zawoła
Mje do rjeńšeho žiwjenja.
Haleluja.

Ja wěm, zo Jezus žiwy je,
Česć jeho mjenu spěwajće,
Hač něhdy w Božej swjatnicy
'Mu rjeńši kěrluš swjećimy!
Haleluja. (20./3. 1851.)

Dźakny kěrluš.

(Zahrodka kwětkojta II., 13.)

Danket dem Herrn.

Bohu budź dźak!
Naš wopor budź dźak,
Tón Knjez je smilny,
A jeho smilnosć traje bjez kónca,
:,: Ta traje bjez kónca. :,:

Bohu budź česć!
Khwal Knjeza, haj khwal
Też moja duša
A njezabudź tu jeho dobrotu,
:,: Tu wulku dobrotu. :,:

Kral je Bóh Knjez,
A jeho je móc!
Wón je ta mudrosć
A jeho lubosć, jeho swěrnosć wša
:,: Je nowa kóždy dźeń. :,:

Wulki je Bóh!
Haj sławny je Bóh,
Je swjaty, krasny,
A cyły swět česć jeho prěduje,
:,: Česć jeho prěduje. :,:

Modlitwu, česć
Njech bjerje Bóh Knjez!
Naš swjaty kěrluš
A modlenje so jemu spodobaj,
:,: So jemu spodobaj! :,: (8./11. 1851.)

Při wusywje.

(Zahrodka kwětkojta II., 12.)

Bur wora, symjo syje
Do brózdy na polo;
Zo rosće pak a tyje,
Da ruka wjeršneho.
Bóh sćele dešće, rosy
A słónčkej swěćić da,
Zo zemja płody nosy,
To wón sam wobstara.
Wšitke dobre dary
Te přińdu z wysoka,
:,: Duž dźak budź dźak, :,:
Štož Bóh nam da!

Je daloko, je blizko,
Wot Boha wšitko je,
Pěsk, morjo, trawa nizko,
A hwězdy wysoke,
Sad, žita, lisće w haju —
Su wšitke wot njeho,
Kaž sněh a zyma w kraju
Wón miłe naléćo.
Wšitke dobre dary atd.

Wón da, zo słónco khodźi,
A měsačk přiwjedźe,
Wón loft a wětry wodźi
A njebjo wotamkne.
Wón zwjeseli nas jajra,
Da strowosć, čerwjenosć;
Za skót so wšědnje stara,
Da dźěćom khlěba dosć.
Wšitke dobre dary atd.

(8./11. 1851.)

Wužiwanje žiwjenja.

(Zahrodka kwětkojta II., 37.)

Freut euch des Lebens, weil noch das Lämpchen glüht.

Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja,
Šćipaj sej róže, dóńž kćěwaja.
Hlaj, kwětki přeco njerostu,
Nam lěta młode nimo du,
A starosće so přibliža,
A zańdźe rózow čas!
Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja,
Šćipaj sej róže, dóńž kćěwaja.

Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja,
Šćipaj sej róže, dóńž kćěwaja.

Štóž wóstam, ćernjam z puća dźe,
A winnikej rad wodawje,
Na kóždy prósk so njekhmuri,
Tom' złote róże ktu.
Wužiwaj radosć atd.

Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja,
Šćipaj sej róże, dóńž kćěwaja.
Štóž bjez falša ma wutrobu
A njezawistnu, spokojnu,
A pilnej rucy do dźěła,
Tom' złote róże ktu.
Wužiwaj radosć atd.

Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja,
Šćipaj sej róże, dóńž kćěwaja.
Štóž na pućiku žiwjenja
Je swěrnoh' nam'kał přećela,
Kiž sobu płače, směje so,
Tom' złote róże ktu.
Wužiwaj radosć atd.

Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja,
Šćipaj sej róże, dóńž kćěwaja.
Štóž móże rjane spěwańčko,
Česć waži, Boha boji so,
A čini ludźom dobrotu,
Tom' złote róże ktu.
Wužiwaj radosć atd.

Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja,
Šćipaj sej róże, dóńž kćěwaja.
A bychu róże wšitkuške
Po cyłej zemi zwjadnyłe:
To tola lubosć, njewinosć
We wutrobje přec' kće.
Wužiwaj radosć atd. (1851.)

Bóh tón Knjez.

(Tydź. Now. 1851, 198.)

Weisst du, wie viel Sternlein stehen.

Wěš, kak wjele hwězdow steja
Na njebjeskej módrinje?
Što tych mróčelow tam dźeja
Wšudźom wšudźe po swěće?
Wšitke ma Bóh zličbowane,
Zmylene tu njejsu žane,
Wón jich wulku syłu wě.

Wěš, kak wjele muškow hraja
W ćopłych pruhach na słónčku?
Wjele rybow pluskotaja
W jasnej wodźe tam a tu?
Bóh wšě stwori, wě jich mjena,
Skubłana a zwjeselena
Kóžda je přez jeho móc.

Wěš, kak wjele rano dźěći
Wšudźom z łóžkow stawaja,
A dźens wjesełe na swěći
Kříž a starosć njenoša?
Bóh wšě widźi kóžde ranje
A ma na nich spodobanje,
Znaje, lubuje tež mje. (1851.)

Lubosć k Jezusej.

(Tydź. Now. 1852, 118.)

Wärst du doch bei uns geblieben.

Ach, zo by ty při nas wostał,
Luby, dobry Jezuso! :,:
Lubo měć će wšitke chcyli,
Miły, drohi přećelo.

O my słyšeli smy dawno
Słowa twojej' lubosće :,:
Dźěćatka njech ke mni přińdu,
Wobarać jim njechajće.

Kajki je to rjany wobraz
Wot tebje, naš smilniko :,:
Maćerje před tobu kleča,
Dźěći steja wokoło.

Njechaš so ty też k nam wróćić,
Bratřiko naš wutrobny? :,:
My će chcyli lubje česćić,
Dokelž nam tak dobry sy.

Hdyž ty přińdźeš, wšitke dźěći
Lóštnje k tebi khwataja,
Chcedźa rad při tebi wostać,
Jezu, lubosć najrjeńša. (1852.)

Kwětka po doli.

(Tydź. Now. 1852, 62.)

Wie schön ist diese Blume.

Kak rjenje so tu směje
Ta kwětka po doli,
To pak, zo khwilku kćěje,
Česć jejnu pomjeńši.

Błyšć jejny dyrbi ćeknyć
Po khwilcy naléća!
Mi zda so, zo chce rjeknyć,
Zo kwětka sym też ja.

Ta pycha wša je časna,
Kiž prózdnu rjanosć ma.
O, zbožna, wěčnje krasna
Je rjanosć dušina. (1852.)

Wječorne słónco.

(Tydź. Now. 1852, 150.)

Goldne Abendsonne, wie bist du so schön.

W złotym błyšću rjane
Słónco wječorne,
Budź mi powitane
Lubše, wjesołe.

Nětk chceš nam so minyć
K morju za hory,
Z twojim swětłom zhinyć
Dale khwatajcy.

„Božmje“ zaspěwaja
Zwony na cyrkwi.
„Přewodź Bóh“ ći praja
Na puć daloki.

Wšudźe wšitke ruki
Modlo styknu so,
Kaž hdźe zwonow zuki
Khwala Wjeršneho.

Pruhi pozłoćuja
Wěži wobličo,
Hišće doswětluja
Wjerški horow so.

Nětk je zašło! hlajće,
Nóc nas přikrywa,
„Nam pak njej'strach“, prajće,
„Naš Bóh njedrěma.“

Njech też słónčko hasny,
Tón, kiž w njebju je,
Naš wótc miły, krasny
Nihdy njezańdźe. (1852.)

Lětni spěw.

(Tydź. Now. 1852, 157.)

Tra ri ra! Der Sommer, der ist da!

Tra ri ra!
Hlaj, lěćo nastawa!
Won do zahrody chcemy,
Spěw jemu přinjesemy —
Haj haj haj!
Štóž móže, zaspěwaj!

Tra ri ra!
Hlaj, lěćo nastawa!
Won chcemy hić do haja
A wołać je do kraja —
Haj haj haj!
Štóž móže, zawołaj!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/346 Serbski institut Sorbisches Institut

Tra ri ra!
Hlaj, lěćo nastawa!
To lěćo knjejstwo dosta
A zyma přěhrač̌k wosta —
Haj haj haj!
Kak zyboli so kraj! (1852.)

Różička na holi.

(Tydź. Now. 1852, 182.)

Sah ein Knab' ein Röslein stehn.

Widźił hólčik różičku,
Różičku na holi,
Młodušku a lóštniwu,
Blizko měć wón žada ju
Z radosću na čoli.
Róža, róža čerwjena,
Różička na holi.

„Šćipać chcu", wón praješe,
„Różičku na holi",
Róža dźeše: „Kałnu će,
Žel ći budźe na wěčnje,
Kaž to mje tež boli."
Róža, róža čerwjena,
Różička na holi.

Tórny pachoł wotłama
Różičku na holi,
Róža kłó, so wobara —
Podarmo khłopc zapłaka,
Jeho tež to boli.
Róža, róža čerwjena,
Różička na holi. (1852.)

Zahrodka.

(Tydź. Now. 1852, 183.)

Kommt, Schwestern und Brüder, in's Gärtchen.

Won, sotry a bratřa, won na zahrodu,
Tam zakćěłe z nowa te różički su.

My chcemy je šćipać a do włosow plesć
A wonješko z lóštom na wutrobje njesć.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/347 Serbski Sorbisches institut Institut

My ryjemy, symješko wusyjemy,
Zo zrosće nam radosć a wjesełe smy.

A potom do šule so wróćimy zas'
A spěwajo khwalimy zbožowny čas. (1852.)

Spokojnosć.

(Zahrodka kwětkojta II., 52.)

Freund, ich bin zufrieden.

Spokojnosć ja dycham,
Njech dźe, kaž Bóh chce!
Mam pod měrnej tšěchu
Bydło zwjeselne.
Něchtóžkuli błazyn
Nima nihdy dosć,
Mje pak wobohaća
Złota spokojnosć.

Njeswěći rjad swěcow
Mi za wječerju,
Njebłyšći so wino
W złotym sudobju:
To mój trěb so přeco
Tola namaka
A mi słodźi kreńčka
Z prócu dobyta.

Njech też moje mjeno
Wšón swět njeznaje,
Njepyša mi drastu
Hwězdy kralowske:
Tu česć njedam z rukow,
Zo sym serbowska
Wužitna a sprawna
Duša nadobna.

Njech też horde hrody
Kryw mi zapojdźa:
Wšak też khěžku nizku
Słónčko wobswěća.
Hdźež ma radosć bydło,
Tam so derje spi,
Hač na židźe, mošku
Abo na słomi.

Mój row pyramida
Něhdy njećišći,
Mój kašć njeb'dźe debić
Sceptař maršalski,
Ale róže měra
Budźa na mni rosć,
Dwaj, tšo swěrni spłaknu
Pře mnje, to je dosć! (1853.)

Hońtwański spěw.

(Zahrodka kwětkojta II., 51.)

Mit dem Pfeil, dem Bogen.

Ze šipom a z prokom
Přez doł, přez horu
Z prěnim swětłom rańšim
Hajńk je na puću.
La, la, la, la, la atd.

Kaž pod njebjom módrym
Kanja kraluje:
Tak po skałach, žłobach
Z knjezom třěleŕ je.
La, la, la atd.

Jeho je swět cyły,
Hdźež šip doleći,
Wšo je dobytk jeho,
Lětak, běhaki.
La, la, la atd. (1853.)

Puć k spokojnosći.

Gut sein lasst uns Alt und Jung.

(Zahrodka kwětkojta I., 55.)

Stari, młodźi pěkni być,
Polěpšeć so chcemy;
Służmy Bohu, Knjezu,
Hač nas k rowej wjezu.
Pras do ruki, zo kóždy chce
Być dobre dźěćo posłušne:
Dha nam so derje dźe
A wjesele nam kće.

Zdalujmy so zawisće,
Swojej' wole złobow,
To wšu radosć zmući
Na žiwjeńskej pući.
Pras do ruki, zo kóždy atd.

Lubujmy a posł'chajmy
Wučerjow a staršich:

To jich žohnowanje
Mamy kóžde ranje.
Pras do ruki atd.

Přećelstwu też wutrobu
Našu młodu swjećmy;
Mało nuza wadźi,
Hdźež je přećel k radźi.
Pras do ruki atd.

Wotsudźene ćežke dny
Njeskhmurjeni znjesmy;
Křiža česne tuhi
To su Bože pruhi.
Pras do ruki atd.

A hdźež dźemy, přińdźemy,
Wjele rózow kćěje,
Njewinosće radosć
Da nam dosć a na dosć.
Pras do ruki, zo kóždy chce
Być dobre dźěćo posłušne:
To nam so derje dźe
A wjesele nam kće. (1853.)

Pohrjebny spěw.

(Zahrodka kwětkojta I., 62.)

Du frommer und getreuer Knecht.

Ty sprawny, swěrny wotročko!
Tak wołaše Bóh twój,
Sy derje dźěłał, dźeržał so,
Duž k měrej nětko pój;
Ty swěrny na małym tu bě,
Na wjele staju će,

Zo žnjał twój duch by wjesele,
Hdyž twój dźeń zašoł je.

Pój k twojoh' Knjeza krasnosći,
Hdźež zbóžne myto maš,
Kiž njekće wjac' we nadźiji,
Ně, nětk je wužiwaš;
Po sprócnym dźěle wokřew so!
Nas woła wšěch twój Wótc
Za tobu zažo, pozdźišo —
Spi derje, dobra nóc! (1853.)

Zymske wjesela.

(Serbske Now. 1854, 5.)

Holcy: So zyma k nam je dała
We běłej drasćičcy
A róže nam je wzała,
Sněh kryje zahrody.

Hólcy: Nětk hić po sanki chcemy
A je-li prosyće:
Was pěknje přewjezemy,
Hdźež ćěř najrjeńša je.

Holcy: Lód rěku twjerdźe kryje,
Njej' widźeć rybičku,
Sněh w polach němych wěje
A rězne wětry du.

Hólcy: Loft čerstwy nam so hodźi
A ćeknyć wuzkej jstwi —
A smykać so na lodźi:
To nam je po mysli.

Wšitke: Też bórzy přikhadźeja
K nam hody wjesełe,

Hdźež dźěćom zabłyšćeja
Te štomy swěčkate.

A knihi, lube hrajki,
Psyk, wowcki na polu
A pupy, rjane majki,
Nam wobradźene su.

Duž sy nam zyma prawa
A witaj sněhojta,
Sy róže też nam wzała:
Nam kćěja wjesela. (Januar 1854.)

Wótčinska lubosć.

(Serbske Now. 1854, 93.)
Ich hab' mich ergeben.

Ja z wutrobu, z ruku
Sym podał so ći,
O krajo lubši, sławny,
Mój krajo serbowski.

Mi wutroba sapa,
Tak dobra ći je,
Ty krajo wěry, swěrny,
Hdźež serbska lubosć kće.

Chcu pobožnje dźeržeć
Na prawdu a česć
A Serbstwu swěrny wostać
A w wutrobje jo njesć.

Bóh luby chcył krućić
Tu młodu mi krej,
Zo žołmi strowa, čiła
We mocy ryćeŕskej.

Bóh sylnu mi ruku
A wutrobu daj,
Nětk žiwy być a wumrjeć
Za swjaty wótcny kraj!

Jěcharjow spěw.

(Serbske Now. 1854, 36.)
Morgenrot, Morgenrot.

:,: Zerja wy :,:
Swěćiće mi do bitwy.

Bórzy budźe truba trubić,
Potom žiwjenje mam zhubić,
Ja a wjele towaršow.

:,: Njeskoro :,:
Radosć a lóšt minje so,
Wčera 'šće na hordym konju,
Dźensa smjerć přez kulku zhonju,
Jutře w khłódnym rowje spju.

:,: Nahle wšak :,:
Mócny, rjany panje znak:
Njehordź so na rózowate
Twoje ličko zybolate,
Ach! te róže zwjadnu wšě.

:,: A što je :,:
Wšitkich mužow wjesele?
Pod starosću a bjez spanja
Bědźa zahe so wot ranja,
Hač je dźeń so pominył.

:,: Tehodla :,:
Kaž Bóh zechce, chcu też ja.
Wojować chcu khrobły, sylny,
Panu, — Bóh mi budźe smilny,
Wumru z česću ryćerskej!

Zyma.

(Serbske Now. 1854, 29.)

Der Winter ist ein rechter Mann.

Njej' zyma kruta mužica,
Suk-twjerda a na traće!
Na jěre, słódke njehlada,
Je tyranka na zdaće.

So wonka košlu wobleka,
Zhrěć prjedy ju sej njeda,
Ból w zubach wona za směch ma
A w črjewach drjenje předa.

Zańć nima ptačkow spěwanje,
Kčěć róže njerad' widźi,
Spěw miły, ćopłe napiće
A ćopłe drasty hidźi.

Hdyž pak nam liška zašćowka,
Hdyž drjewo w khachlach praska,
A knjez a wotročk huhota
A zyma ludźi třaska,

Hdyž z mjerznjenjom wšo kwěka so,
Hdyž hat a rěka rjapa:
To je jej rjane spěwańčko,
Dha ze směchom so čapa.

Kónc zemje lodźany hród ma,
K połnocy k morju leži —
Kraj serbski pak też wopyta
Na swojej lětnej rejži.

Duž pokaže so tam a jow,
My pak jej knježić damy
A kukamy jej do wočow
A zmjerzli dyrkotamy!

Božemje wótcnemu domej.

(Serbske Now. 1855, 86.)

Quelle meiner Jugendfreuden.

Wótcny domo, žórło jasne,
Młodostneho wjesela,
Budź tu božmje, bydło krasne,
:,: Wopuščić će dyrbju ja. :,:

Božmje rjane brjóžki, hona,
Hdźež bě zbožowny mój swět,
Hdźež měd dźěćaceho sona
:,: Woptach wjele krasnych lět. :,:

Tu bě radosć porjeńšiła
Naléće mi žiwjenja —
Nětko wyšša móc mi kiwa,
:,: Wot tudy mje wobroća. :,:

Božmje lubši, lubo měći,
Zboże krónuj waše dny,
Hač tón krasny dźeń so swěći,
:,: Hdźež so zaso widźimy! :,: (8./2. 1855.)

Wotzynk w lěsu.

Wie herrlich ist's im Grünen.

So trawnik pyšny krasni,
Hdyž naléće so jasni,
Kž w polu, tak na holi
Nam z wjeselom je k woli.
Won, won do lěsa zelenoh',
Tam wotzynk hiba so.

Nic w stuchłej stwi ma krasnosć,
A babna kwětka jasnosć,
Duž radšo wonka w haju
Měć chcemy lóšt a hraju.
Won, won do lěsa atd.

To wjesćmy so česnje
Kaž pěkne dźěći lesnje,
Kaž wěnc nas dušnje pyši
A lěs naš sněw rad' słyši.
Won, won do lěsa atd.

Kaž ptački radosć maja
A w lěsu zaspěwaja:
Tak chcemy skakać, spěwać,
Hač budźe so lěs dźiwać.
Won, won do lěsa atd. (9./2. 1855.)

Pućowarjowy trošt.

(Serbske Now. 1855, 133.)
Mag auch die Liebe weinen.

Njech lubosć sylzu syje,
Přińć ma dźeń Knjezowy
A zernička ze ćmy,
Hdźež wjesele so žněje.

Njech wěrje słabnu mocy
Dźeń swětła přikhadźa —
A dompuć rozswěla —
Dźeń switać dyrbi z nocy.

Njech nadźiju strach prudźi,
Smjerć, row njech zawyska:
Dźeń jedyn zaswita,
Kiž drěmacych próch zbudźi! (12./2. 1855.)

Luby wótcny kraj.

(Serbske Now. 1855, 139.)
Treue Liebe bis zum Grabe.

Swěrnu lubosć hač do rowa
Z ruku, ze rtom přisaham
Tebi, wótcny krajo, z nowa
Za wšo, štož přez tebje nam:
Nic ze słowom, nic ze spěwom
Chcu swój dźak ći wotrnać,
Z mojej krwju a z mojim dźěłom
Chcu we nuzy k tebi stać.

Wěrnje, swěrnje wšitkim praju,
Njepřećelej, přećelej

Zo zwjazk wěčny wježe naju,
Njech zlě abo derje stej';
Swěrnu lubosć hač do rowa
Z ruku, ze rtom přisaham
Tebi, wótcny krajo, z nowa
A so tebi k służbje dam. (16./2. 1855.)

Nazyma.

Näher rückt die trübe Zeit.

Bliže stupa mutny čas
A ze strachom widźu:
Lětnja krasnosć dźe wot nas,
Młodosće kćěw mrěje;
Holow, polow najrjeńša
Pycha hinje, wotkhadźa —
:,: Dźělenje to rudźi! :,:

Ćiše hłojčku pokhila
Kwětka 'žno na honach,
Rěznym wětram twochuja
Miłe dychi lěćne;
Ptačik z horow skałojtych,
Mjetel z łukow zelenych
:,: Dyrbi wot nas ćahnyć. :,:

Lisće pada do procha,
Wětřiki z nim hraja,
Na puć lipa zelena
Swoju pychu sćele.
Kaž kłok leća mróčele,
Howrja zymske šumjenje,
:,: Kryja lube hwěžki. :,:

„Jutře dyrbju wot tudy",
Spěwa zyba w haju,

Róža hinje spadajcy,
Dyrbi božmje prajić;
Ach, to boli wutrobu,
Hdyž so dyrbja dźělić tu,
:,: Kiž so lubo maja. :,: (29./11. 1855.)

Wječorny kěrluš.

Wie könnt' ich ruhig schlafen.

Kak móhł ja z měrom drěmać w nócnej ćmi
A tebje, Wótče, zabyć we wutrobi?
Mje rozprószuja hary te wodniše,
Při tebi, tebi pokoj a zbóžnosć je.

O přikryj moju słabosć ze sćerpnosću,
Wšak Božo sy ty lubosć, maš hnadu wšu;
Wo wutrobu će prošu, daj čistu mi,
Zo w wjeselu a horju rad' służu ći.

Też pomhaj, zo rad' wodam, kaž wodaš ty,
Zo bližšemu sym dobry, kaž ty mi sy:
To wusnu bjez starosće we pokoju
A też we sonje słódkim će wopomnju. (30./11. 1855.)

Khrystus, zahrodnik.

Ein Gärtner geht im Garten.

We zahrodźe Knjez khodźi,
Hdźež tysac różow kće,
Je hladać, kaž so hodźi,
Wón jenož lubuje.
Dešć miły jenym dawa
A druhim słónca dosć;
To próca rěka prawa,
Duž dyrbja kćěć a rosć.

We mysli lubosćiwej
Wšě lóštnje zakćěja
A chcyłe z pychu žiwej
Rad wobplesć płodźerja;
Wón kładźe, hdyž dźe k kóncej,
Sej wšě na wutrobu,
Je njese k rjeńšom' słóncej,
Hdźež zbóžni fromni su.

Do paradiza rjenje
W raj Boži nosy je,
Kiž, jako naš swět, ženje
Do procha njespanje;
Tu knježi wuhasnjenje,
Tu zorno zezhnić ma,
Tam płaći róst a kćenje,
Kiž wěčnje wostawa.

Ty zahrodniko miły,
Daj zlóštnu pobožnosć,
Zo kóždy žiwy, čiły
Móhł k njebju kćěć a rosć.
Daj zrostlinam jich włohu,
Zo krasnje steja tu,
Spožč słabym móc na dróhu
K tom' wěčnom' naléću. (3./12. 1855.)

Khwalba Boža.

(Jordan. čitanka, str. 5.)

Lobt froh den Herrn, ihr jugendlichen Chöre.

Rad Boha khwal,
Khwal jeho, młoda syła!
Wón pos'cha rad,
Hdźež so česć jeho spěwa,
Česć jemu daj!

Njech kěrluš naš
Hač k jeho stołej klinči!
A wšitkich hłós
Njech jeho khwalbu zynči!
Česć jemu daj!

Česć, khwalbu, dźak
Rot z wutrobu daj jemu,
Před jeho trón
Naš kěrluš dostup k njemu,
Česć jemu daj! (4./12. 1855.)

Tři najrjeńše kwětki žiwjenja.

(Zahrodka kwětkojta I., 63.)

Was ist das Göttlichste auf dieser Welt?

Što swjatosć ma najwjetšu na swěći?
Što w smjertnym přebytku je žórło měra?
Što k jandźelam nas tu 'žno towařši?
To ducha šac najkrasniši — je wěra.

Přez čo smy bójscy, z njebjes rodźeni?
Što bójscy słódke zmili zeńsku hrubosć?
Što přichod rózowy nam zaruči?
To zbóžne hnuće wutrobow — je lubosć.

Što horjo z troštom mile polóža?
Što poinha róže sćerpliwosće sadźeć?
Što njebjo nam tu hižo wotewrja?
To manna njebjeske to je: so nadźeć. (1855.)

Lětne časy.

(Zahrodka kwětkojta I., 60.)

Wie schön ist der Wechsel der Zeiten.

Khód lěta, o přećeljo hlajće,
Kak luboznje přeměnja so,
Duž słodźić tym daram sej dajće,
:,: Kiž wusypje na kóždeho. :,:

Ze žiwjenjom naléćo wita
Kraj z rjanosću ponowjeny,
So zelenja štomy a žita,
:,: Wšo rosće a miłe su dny. :,:

Z dnjom horcyšim w léću płód zrawi,
Kiž naléćo porodźiło,
Z nim po prócy wulcy a małi
:,: Po horcoće wokřewja so. :,:

Čas třeći najkrasniše skići,
Tak prawje chce žohnować nas,
Nas přeprosy k winowej kići
:,: A bohaty hotuje kwas. :,:

A zamknje też zyma nam hona
A tróši swój moškojty sněh:
Što wadźa jej' wichorne hrona?
:,: Lód, sanka nas zwjeselić wě. :,:

Duž, přećeljo, khwalće khód léta,
To luboznje přeměnja so,
Je pycha a wjesele swěta
:,: A dobrota za kóždeho! :,: (1855.)

Pohrjebny spěw.

(Zahrodka kwětkojta II, 44.)

Wie sie so sanft ruh'n alle die Seligen.

Kak w ćichim měrje wšitcy ći zbóžni spja,
Na kotrychž bydło wjedźe nětk duch mje mój.
Kak ćichi pokoj maja w rowach
K přetłaću hłuboko ponurjeni.

Płač njej' tu wjacy, skóržba tu womjelknje,
Tu njezdychuja k bokej tych wjeselych,

W cypresow khłódku słódki drěmk spja,
Čakajo, hač jich tón jandźel zbudźi.

O njesmjertnosće słódka ty nadźija,
Ty wšitkich wodźiš do rowa k pokoju
Puć zahi, pózdni z teho procha
K žiwjenju zbóžnemu w Božim raju.

Tam sylzow wjacy njeronja ćeŕpjerjo,
Jich přerži radosć, njebjeske wjesele,
Přez dušu žołmja rěki Bože
Zbóžnosće njebjeskej', wšitkim datej'.

My drje tu hišće z lubosću w wutrobach,
Ze sylzu w wóčku zdychnjemy hnute: „Ach!
Kak ći spja ćiše!“ ale snano
Bórzy row wšitkich nas wobkhłódkuje! (1855.)

Lěsoróžk.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 41.)

Wie lieblich schallt durch Busch und Wald.

Kak wjeselo přez holu, kraj
Zynk lěsoróžka rži,
A dolina zuk roznoša
Tak do dala, dala, dala, dala!

A zeleńši so kóždy mi
Zda w rumnym lěsu štom,
A žórleško tam jasnišo
Spěch dźe přez kraj, přez kraj.

Duž womłodźi lóšt w wutrobi
Z tym hłosom dwojitym;
So pominje, štož boli mje,
Kaž młha preč dźe, preč dźe. (1855.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/362 Serbski institut Sorbisches Institut

Bědźerjo za wótcny kraj.

Hinaus in die Ferne.

Won trarira klinča
Nam rózki do pola,
Duž ćehńmy won lóštnje,
Njech kóždy zaspěwa;
Duch wjesela swět sylnje přećehnje,
Móc jeho też nas krući a žohnuje.

Smy wutroba jena,
Kaž bratřa prawi su,
Njech kćěje měr złoty,
Njech smjertne strachi du;
Nas jedyn duch we čistej lubosći
Za česć a prawo ćěri a rozsylni.

Bróń ryćeŕska česna
Je naše wjesele,
Z tej slubjeni dźemy
Na dobre bědźenje
Za wótcny kraj a trón a swobodu
A k dobrom' dźěłu mamy lóšt, wutrobu.

Před smjerću, před strachom
So bojeć hańba je,
Bóh přikrywa dobrych
A jandźel z nimi dźe;
A komuž Bóh smjerć w cuzbje wotsudźi,
Je też tam w wótcnym kraju a zbóžnje spi!

(2./9. 1856.)

Płódny štomik.

(Tydź. Now. 1852, 199.)

Ein Bäumchen trug schon jung.

Njesł štomik je žno młoduški
Płód bohaty a najlěpši,
Duž zahrodnik ma wjesele
A štomik česć a khwalenje.

Tom' štomej zahe runaj so
Na pěknosćach, ty dźěćatko,
To zwjes'li staršich wutrobu
A pomha k zbožu wěstemu.

Bože wjedźenje.

(Serbske Now. 1857, 13.)

(Za Njeswačilsku njedźelsku šulu.)

Po francowskim: Le dieu guide.

Štó w strachosćach dawa móc swoju
Słabemu mi?
Štó powjedźe młodosć tu moju
K zbožomnosći?
Štó žiwjenje zbóžnje mi złoži.
Měr mi da swój?
To přećel mój hnadny tón Boži
Zbóžnik je mój!

Wón, runjež sym dźěćo ja snadne,
Česći wšak mje
A k próstwam mi wucho přec' hnadne
Nakhiluje;
Wón sylzy kaž wjesela tudy
Wobhlada wšě,
Wón wšudźe mi tyšnosćow krjudy
Wotewzać wě.

O zbóžniko dobry, kiž wołaš
Z lubosću mje,
Pój wutrobu wodźić, zo khowaš
Při sebi mje;
Přińdź pomoc ty słódka mi k wučbje,
Zdźerž mje před złym,
Pod twojimaj rukomaj zrudźbje
Skhowany sym.

Hdyž wuzwoli zemju ty sebi,
Žohnować nas;
Kaž k nanej přińdź móžachu k tebi
Wšitcy tón čas,
Haj, dźěćatka słabe a wbohe
Horjebrał sy,
Je česćił přez dobroty drohe,
Kralo mótcny.

Hač k nam so ty přećelo nižiš,
Dobry nam sy,
A z njebjeskim hłosom so bližiš
Přiwołajcy:
„Pój, zwukliwe dźěćo, přińdź ke mni,
Tebje měć chcu.“
To słowo móc Boža je we mni,
K tebi ja du! (4./12. 1856.)

Božemje zymje.

(Serbske Now. 1857, 109.)

Winter, ade! Scheiden thut weh!

Zyma, adej!
Woteńć lóšt njej';
Ale twój wotkhód mi
Dawa lóšt wutrobi.
Zyma, adej!
Woteńć lóšt njej'.

Zyma, adej!
Woteńć lóšt njej'.
Rady će zabudu.
Dźi jenož na stronu!
Zyma, adej!
Woteńć lóšt njej'.

Zyma, adej!
Woteńć lóšt njej'.
Njechaš hić na měsći,
Směje so koklaći.
Zyma, adej!
Woteńć lóšt njej'.

(1857.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/365 Serbski institut Sorbisches Institut

Žiwjenja wjesołosć.

(Zahrodka kwětkojta I., 57.)

Schnell fliehen uns die Stunden.

So lećo časy minu
A młodosć wjesoła,
Najrjeńše wěncy zhinu
A róža wotpada;
Najwjeselšeho spěwa
Zynk bórzy wuklinči,
Wšo zwjadnje, štož tu kćěwa,
Štož bě, so njewróći.

Duž z wjes'lom powitajmy
Kćěw swojoh' naléća
A z lóštom wužiwajmy
Dźeń jasny žiwjenja,
Bóh na njebju sam rady
Nam radosć popřeje
A khwalbje swojej' hnady
Rad wucho wotamknje.

Ćekń starosć ,ćwilowanje
A njeskaž naše dny;
O młodosć, jasne ranje,
Kak rjenje swěćiš ty!
A hasnu twoje pruhi
Hdy z ćežu žiwjenja,
To radosć a měr druhi
Njech mi so přibliža! (Aug. 1857.)

Naléće.

(Serbske Now. 1857, 148.)

Schön ist das Feld zur Frühlingszeit.

Hlajće, njebjo, kak jasne!
Lisća, rózički krasne

Pyša hona a štom.
Wětřik sćele wóń słódku,
Hnězdo w hał'zach a w khłódku
Twarja ptačata z hwizdanjom.

Pčoła leći won bórčo,
Žórło w přěrowje šwórčo
Ćěri po kamuškach.
Šěrač fifoli w płoći,
W zerjach wječornych złoći
Štom so w wonjatych kćeničkach.

Sorna skače po holi,
Jehnjo w zelenym doli,
Z lóštom rejwa wšo tu;
Ptački hraja na štomach,
Ryby w hatach a žołmach,
Muški, kuntwory na słónčku. (1857.)

Jozefowa skóržba w Egiptowskej.

(Zahrodka kwětkojta II., 51.)

Ich war ein Jüngling noch an Jahren.

Hišće młodźenc po starosći
Lědma štyrnaće běch lět,
Bjez stracha we dowěrnosći
Pytach swojich bratrow slěd.
Sichem da nam pastwu rjanu,
Našej swójbje słušeše,
Křiwdu njećinjach ja žanu,
Běch kaž jehnjo bojazne.

Hdźež tři palmy same steja,
K Bohu klečo modlach so,
Tu swój njeskutk spočinaja
Njebratrowscy bratrojo.

Pódla běše zymna jama,
Do teje mje tyknychu,
Ach, mje zyma třase, łama,
Spomnju, kak bě trašnje tu.

Naposledk mje wućahnychu,
(Smjerć bě ke mni na puću)
Pjenjez lačni dobytk chcychu,
Cuzy kupcy běchu tu;
Tym mje přepodachu radźi,
Złoto dźěla hrabajo,
Ach, to hrěšne myto snadźi
Bě smjerć nana lubeho! (1858.)

Urianowe pućowanje po swěće.

(Pjekarjowe šulske spěwy I., 35.)

Wenn Jemand eine Reise thut.

Je pobył něchtó we cuzbi,
Wě słowčko poj'dać tebi;
Duž hrabnych kłobuk a swój kij,
A wzach prjódk rejžu sebi.
To njeje ničo hłupe, ničo hłupe, ničo hłupe, čestny pan;
Rěč dale, rěč dale, knjez Urian.

K połnocy dźěše najprjedy,
Tam, dušu, zyma kćěje!
Ně! pomyslich we mysličcy,
Naš kraj nas lěpje hrěje.
To njeje ničo hłupe atd.

We Zelenskej bě wjesele,
Zo sym k nim kročel stupił,
Jich napoj, naš tuk na škórnje,
Ja njejsym krepki wupił.
To njeje ničo hłupe atd.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/368 Serbski institut Sorbisches Institut

Wot tam do Mexica so dach,
Hdźež su te złote hory,
Najšěrši měch sej přihot'wach,
Na popad žadny, spory.
To njeje ničo hłupe atd.

Ach ale, ale, ale, ach,
Kak błud na ludźoch knježi!
Šćerk, pěsk tam jeno namakach;
Mój měch tam něhdźe leži.
To njeje ničo hłupe atd.

Duž wužich zymnej' kuchiny,
Dórtk tykanca sej kupich,
A z póstom dale pućujcy
Do Asiskeje stupich.
To njeje ničo hłupe atd.

Muž wulki, miły, mudry je
Tam Mogul nimo měry,
Zub jeho runje boleše,
Duž da jón torhać jěry.
To njeje ničo hłupe atd.

Hm! myslach, kajke hubjenstwo
Při wulkosći a sławi!
Što pomha cyłe mogulstwo?
To też ći druhdźe zrawi.
To njeje ničo hłupe atd.

We hosćencu so zaroćich,
Zo bórzy płaćić budu,
Z tym k Chinesam so nastajich
A k Bengalskemu ludu.
To njeje ničo hłupe atd.

We Africy so rozhladach,
Do Indiskej' so podach,

Sta měst a ludow wopytach
Na suchim a při wodach.
To njeje ničo hłupe atd.

Kaž pola nas lud wšudźe bě,
A wšudźe něšto klaca,
Měšk někajkeje błaznosće
Wšěm po khribjeće placa.
O to je něšto hłupe, něšto hłupe, něšto hłupe, čestny pan;
Mjelč dale, mjelč dale, knjez Urian. (Wokoło 1860.)

Trojjeničkemu Bohu.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 7.)

Danket dem Schöpfer! gross ist seine Liebe.

Česć, khwała Wótcej! dźak za jeho lubosć!
Wótcowscy stara so za swoje dźěći;
Wysoko khwalmy jeho mjeno w swěći;
Dźak ći, Jehova!

Česć, khwała Synej! dźak za jeho smilnosć;
Bratrowscy stara so za wšitkich ludźi,
Słabemu pomhać jeho znamjo zbudźi;
Dźak ći, o Jezu!

Česć, hhwała Duchej! dźak budź cyrkwje škitej!
Mile wón kedźbu ma na wumoženych;
Posł'chajmy jeho, wróćmy zabłudźenych;
Swjeć nas, o Swjaty! (Wokoło 1860.)

Jutrowny kěrluš.

(Pjekarjowe spěwy II., 13.)

Auferstanden, auferstanden ist der Herr.

Z rowa stanył — z rowa naš Knjez stanył je,
W jasnej drasće překrasnjenja
Žiwy so zas pokaže.

Wyše hwězdow krasny jasny trón nětk ma,
Skići přećelny nam dary,
Je tych swojich škit a mzda.

Njebójće so! — Přiwoła tón ryćeŕ nam,
Ja běch morwy, nětk sym žiwy,
Žiwjenje też słuša wam.

O wy rowy, smjertnych dźěći strachota,
Wašu ćěmnosć přeswětluje
Dawaŕ wěčnoh' žiwjenja.

Z rowa stanyć — stanyć haj też budu ja,
Widźeć budu stanjeneho,
Kiž mój row też wotewrja. (Měrc 1857.)

Na jutrowničku.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 15.)

Mein Heiland ist erstanden.

Mój zbóžnik tón je stanył,
Nóc rowa wopušćił;
Smjerć, hdźe su twoje puta,
Hdźe, hela, twoja móc?

Mje njemóžeš wjac' trašić,
Ty tłaće rowowe;
Ty jeno kryć mje dyrbiš,
Hač mój Knjez woła mje.

Wón pójdźe na dnju snopow
Přez pola zemrjetych,
A swojich chce wón zbudźić
A dźeržeć swoje žně.

My z dowěru smy žiwi,
Wón sam smjerć přikaže!
Přez wěru k wohladanju,
Přez křiž so k swětłu dźe.

(Wok. 1860.)

Zymy přikhad.

(Pjekarjowe šulske spěwy I., 17.)

A, a, a, der Winter der ist da.

A, a, a,
K nam zyma přikhadźa!
Lěće, nazymje je zašło,
Běłoh' sněha je nam našło.

A, a, a,
K nam zyma přikhadźa.

E, e, e,
Lód mjerznje, sanka dźe!
Na woknach maš hał'zy, róže,
Kaž to kóždy widźeć móže.
E, e, e,
Lód mjerznje, sanka dźe.

I, i, i,
Za khudych njehoji!
Njezabudź jim sobudźělić,
A so na jich nuzy smilić.
I, i, i,
Za khudych njehoji!

O, o, o,
Kak dźěći wjes'la so!
Bože dźěćo dary slubi,
Kěrluš k hodam tež so lubi.
O, o, o,
Kak dźěći wjes'la so!

U, u, u,
Ja wěm, što činić chcu!
Bože dźěćo z kěrlušemi
Chcu ja khwalić z jandźelemi.
U, u, u,
Ja wěm, što činić chcu.

Y, y, y,
Wšě moje žiwe dny
Čiste swědomje chcu nosyć,
Swěrnje dźěłać, Boha prosyć.
Y, y, y,
Wšě moje žiwe dny.

(Wok. 1860.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/372 Serbski institut Sorbisches Institut

Boži dźeń.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 19.)
Liebe, reine Lieb' ist Gott.

Lubosć jasna naš Bóh je,
Swět chce wumóc lubosć luta,
Lubosć łama hrěšne puta,
Runjež hela hněwna je.

Jandźeljo měr spěwaja,
Boži měr wšěch dobrych křewi,
Hwězda dobyća so zjewi,
Z mutnych žołmow zeskhadźa.

Dźěćo, hlaj, syn Boži bu,
Njebjeski hósć w hródźi bydło
Ma za złoty hród a sydło,
Za trón leži w žłobiku.

Kajka miłosć krasni so
Z tutym dźěsćom nětk nad nami,
Bratruje so lubje z nami,
Štóž ma ducha čisteho.

Ponižnosć nas wuswjeći,
Horda mysl wjedźe k padu,
Dźěćaca pak dawa hnadu,
Z Jezusom nas stowarši. (Wok. 1860.)

Rańši kěrluš.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 26.)
Werde munter, mein Gemüthe.

Stań ze spanja, moja duša,
Zapomń křiž a rudźenja,
Dowěrjenje Bohu słuša,
Wón budź twoja nadźija.

Njewidźiš, zo z nocy ćěmnej'
Złote ranje wukhadźa?
Njebě też pod krytwu zymnej
Něhdy krasnosć nalětnja?

Tak ze zrudźby skhadźa ćmowej'
Něhdy hwězda wjeselša,
Překrasni će z mocu nowej,
Zbóžny dźeń ći wobradźa! (Wok. 1865.)

Přikhad naléća.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 29.)

Der Lenz thut seinen Freudengruss.

Jěs, polo wita z wjeselom
Knjez nalětnik,
:,: A z jasnym dnjom so směwa. :,:

To zyma widźi z mjerzanjom,
Ma božmje brać,
:,: So podarmo pak hněwa. :,:

Jel' čaka z mydławjezenjom,
To jutře snadź
:,: Swój wuhnanski spěw spěwa. :,: (Wok. 1860.)

Lěsny wothłós w naléću.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 32.)

Heut' ist's so wunderschön.

Dźens jasnosć nalětnja
Doł, horu wupyša!
Štó skomdźić dźě chcył wjesele
A tajke lube rjanosće?
Lóšt je lěs zeleny,
Hdźež hłós rži rěčniwy!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/374 Serbski institut Sorbisches Institut

Wóń kwětkow nalětnja
Loft mile překhadźa.
Přez keŕk a ćerń rózk hajniski
We wjes'łym doklinčenju rži.
Lóšt je lěs atd.

Hdźež wóčko pohladnje,
Wšo rjane, pyšne je;
Do ptačkow spěwa chorneho
Zynk našich hłosow měša so.
Lóšt je lěs atd.

Zynk spěwa, žołmuje,
Přez hory, doły dźe,
Jón miłe dychi roznjesu
Přez haj a holu zelenu.
Lóšt je lěs atd. (Wok. 1860.)

Lěsne ptačatko.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 33.)
Ich geh' durch einen grasgrünen Wald.

Ja du přez zeleny, trawny lěs
A słyšu tam ptačata spěwać;
Te hwizdaju a zafifola
A kóždy huslički swoje ma,
Te słyšu ja lubjerad dźěłać.

O fifol jeno, knjez sołobik,
Štó pišćele twoje rad moli?
Štož žiwjenje ma w tej zelenej stwi,
To wucho nuternje nakhili,
Rad k twojemu kěrlušej zwoli.

Nětk měrić hory a doły mam,
Wot nazdala sołobik spěwa;

Duž derje mi je, puć njećeži mje,
A runjež horje a dele dźe,
Wšak sołobik nazdala spěwa. (Wok. 1860.)

Nakrajne žiwjenje.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 34.)
Ihr Städter, sucht ihr Freude.

Chceš, město ćěsne, radosć,
To postup won na kraj;
Wjes wšitku wobzelenja
Tu swobodnosće raj;
Tu bohačk njezatwarja
Nic słónca, měsačka,
A wječor wšudźe widźeć
Je kóžda hwězdźička.

Tu widźimy, kak mile
Bóh ruku wotewri,
Kak dešć a słónco holu
A hona ponowi;
Tu zahrody nam kćěja
A žita žołmuja,
A w lěsku, hajku ptački
Nam darmo hercuja.

Tež korjeni spěch, dźěło
Nam jědło snadniše,
A mjerznjenje a horcosć
Mysl dobra přewinje;
Haj, chceće radosć widźeć,
Wy lubi měšćenjo,
To za ruku so přimńće
Won na kraj pućujo. (Wok. 1860.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/376 Serbski institut Sorbisches Institut

Žnjeński spěw.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 37.)

Schön ist das Feld zur Frühlingszeit.

Hdyž naléće přez hona dźe,
Wšo dycha z wjeselom,
A młody trawnik kwětkuje,
Sněhběły kćěje štom.

Kłós złoty pak je rjeńši mi,
Kiž wosrjedk porodźa,
Kiž dźakowny so pokhili
A prócu zapłaća.

Hdyž dwacetore wróća so
Po horje, po doli
Na stwjelcu kóžde zornjatko,
Njej' to čas wjeselši?

Duž wysoko wóz kopimy
Z tym złotym bohatstwom
A snopańku tam sadźimy,
Žnjeńc wyska za wozom.

Tak potom w dobrym pokoju
Khlěb naš so z česću jě,
Šwjerč mjez tym rad při wohnišću
Nam hróńčko piskać wě.

Njewusměš, něžny dwórniski,
Tu ruku mozlatu;
Ta wjećha a kraj ežiwi,
Pušć hordosć měšćansku.

Mječ, wojacy, waš njebłyšći,
Kaž kosow błyskot naš,
A žnjeński wěnc nas přewaži
Wěnc ławrjencowy waš! (1857.)

Čołmowanje.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 38.)

Dort winkt zum grünen Strande uns der Kahn.

Čołm k brjohej pokiwajo steji tam
A wotwjazany hrajo jědźe k nam;
Nutř khroble zwažmy so
A na čołmje, hładkej žołmje
Jědźmy z wjes'lom wyskajo.

Nam radosć přihłosuje ptačina,
Do płachtow wětr duje do prědka;
Skok brjohi nimo du,
A po stroni ješćo honi
Žołma žołmu slěbornu.

Słyš! sołobika hłosy w haju tam,
Je wothłós jasnje nosy, ścele k nam;
Tak naše spěwy rža,
Lubje klinča, zaso brinča,
Z horow k nam so wróćeja.

Přez mróčne měsačk kuka wot ranja
Jón wobličo a ruka postrowja,
Wón lubozny směwk ma,
Hwěžki rjane, slěbornjane
Módre pyša njebjesa.

Čołm domoj zawróćamy k swjatokej,
A jězbu dokonjamy nětkolej;
Dźen pěknje skonjeć móc,
To sej prajmy, zaspěwajmy:
Wón daj wšitkim dobru nóc! (Wok. 1860.)

Pěšikhodźeŕ.

(Pjekarjowe šulske spěwy II., 39.)

Zu Fuss bin ich gar wohl bestellt, juchhe.

Pěši sym a dobry na nohi, juchhej!
Duž přeměrjam swět šěroki, juchhej!
Štóž čerstwje stupać komdźi so,
Sej pytaj muža druheho;
P'la mje wón njetrjechi.
Juchhej! Juchhej! Juchhej!

Pěši hić jeno za krutych je, juchhej!
A słabušk bórzy wupřehnje, ow jej!
Pak wožidnje, pak wokhromi,
Pak spina jeho w khribjeći,
Duž posledni so drje.
Ow jej! Ow jej! Ow jej!

Pěši puć je za krej wjesołu, juchhej!
To bórzy mjerzy wobuzu, ow jej!
Hdyž wulku česć jom' njedadźa
A so za „zwotkal" prašeja,
To bórči přez měru.
Ow jej! Ow jej! Ow jej!

Pěši puć je za lud spěwaty, juchhej!
Ma z kwětkami puć posłany, juchhej!
Jom' kóždy kućik znaty je,
Hdźež w kraju žane wjes'le kće,
A tam je domjacy.
Juchhej! Juchhej! Juchhej! (Wok. 1860.)

Wonješko k bjesadźinym zwjeselinam 7. febr. 1860.

(Serbske Now. 1860, 101.)

Ein Sträusschen am Hute, den Stab in der Hand.

Kij w rucy*[1] a wěnašk na kłobucy dźe
Kraj wot kraja dróhaŕ a njezastanje[2],

Wón nawědźa městow a někotru wjes,
Tam wostać pak nochce, je dale so njes'.

Z nim přećelne holčo da do rěče so:
„Budź rjenje nam witany pućowarjo!“
Do wóčka jom' kuka[3] a ruku jom' da,
Wón hlada pak cuzby[4] a dale so ma.

Pod horu drje krasny wón widźi tam dom[5],
Jón pyšachu kwětki a lubozny štom.
Tam lubi so jemu, tam chce so jom' zdać,
Wón nima pak měra, chce dale so dać.

Nětk dokonjał zemske je pućowanje
A wyšše nětk dróhaŕstwo nastupuje,
Nětk steji při rowje a wohladnje so —
Jom' žiwjenja zbože bě[6] rozpłunyło.

Duž přećeljo serbscy a bjesadźinscy
Sej ważmy dom wótcny, hdźež žiwi tu smy,
A wjesela kwětku, kiž ducy nam kće,
Sej plećmy do wěnca, haj prjedy hač skhnje.

---

* 2. recens. z l. 1867 (př. S. N. 1867, str. 61): [1] horšći, [2] pokhwatuje, [3] hlada, [4] Wón ćehnje pak w cuzbu,

[5] Pod horu drje widźi dom ze zahrodku,
A kwětki a štomy jón wupyšachu,

[6] Do sonow bě zbože jom' . . . (1860.)

Dźělenje wot domu.

(Łužičan 1861, 150.)

Thränen hab' ich viele, viele vergossen.

Sylzow sym dosć ronił, wjele so rudźił,
Zo preč dyrbju wot tudy,
Tola mój wótc luby hinak je sudźił,
Duž so dźělu njetyšny.

Wótcny domo, z tebje du,
Dźens na přeco wućahnu,
Duž adej, budź božemje,
:,: Duž adej, adej, adej, :,:
Duž adej, budź božemje!

Bož'mje róže, kwětki lubše wy moje,
W zahrodźe, kiž hladach was,
Njesměm dlěje wužić wjesele swoje,
Přetož dźělenja je čas;
Płačće ze mnu rjanuške,
Prečku dźens mój pućik dźe,
Duž adej, wam božemje atd.

Bož'mje kćějate wy łuki a pola,
Hdźež wěnc wijach někotry;
Bož'mje lěski, hajki, zelena hola,
Hdźež běch nam'kał khłódnicy;
Hórki, hona, dźěłošća,
Wopušćić was dyrbju ja.
Duž adej, wam božemje atd.

Bož'mje wołam zrudny z hory do doła
Wam też, moji najlubši,
Waše lube znamjo wutroba khowa,
Z teje njepřińdźeće mi;
Sylza wóčko zaćmiwa,
Ćežka je mi wutroba,
Duž adej, duž božemje,
:,: Duž adej, adej, adej :,:
Duž adej, duž božemje! (Oktober 1861.)

Jědla.

(Serbske Now. 1861, 310.)

O Tannenbaum, o Tannenbaum.

O jědleńka, o jědleńka,
Kak swěrnu nosyš pychu,
Ty w zymje, w lěće jenajku
Maš zelenatu hałozu.
O jědleńka, o jědleńka,
Kak swěrnu nosyš pychu!

O jědleńka, o jědleńka,
Sy moje spodobanje!
Kak husto štom twój zeleny
Mi běše radosć na hody.
O jědleńka, o jědleńka,
Sy moje spodobanje!

O jědleńka, o jědleńka,
Sy zdrasćena mi z wučbu,
Zo wobstajnosć a nadźija
Je trošt a móc čas žiwjenja.
O jědleńka, o jědleńka,
Sy zdrasćena mi z wučbu. (1861.)

Božemje.

(Łužičan 1861, 129.)

So leb' denn wohl, du stilles Haus.

Już bož'mje, domo ćichowny,
Won zrudni z tebje ćehnjemy;
Naš ćežki puć preč z tebje dźe,
Hdźe wjedźe nas, je njewěste.

Budź krajo rjeńši božemje,
Hdźež nam'kach wjes'la wysoke,
Ty hoješe mi z lubosću,
Će nihdy zabyć njemóžu.

Też bož'mje ći, mój přećelo,
A hdyž je słónčko hasnyło,
Ja spomnju husto na tebje,
Ty bě mi zboże najwyšše.

A njewidźu wjac' tutón kraj,
Mi twoju lubosć zakhowaj —
Ta stajnje wobohaća mje,
Mi hewak wšo, wšo jene je! (1861.)

Na meju.

(Łužičan 1865, 83.)
(Št. 1 a 4 w l. 1865, 2 a 3 1872 pěsnjena.)
Komm, lieber Mai, und mache.

Pój, luba meja, dźěłać
Haj z nowa zeleny,
A fijałkam daj kćěwać
Mi drobnym při rěcy;
Kak rady chcył ja tola
Zas widźeć fijałku
A čerstwy won do pola
Hić sćežku zelenu.

So rjanosć woblekaju
Drje też tu zymske dny,
Lód, sněh a sanki maju
Swój njeměr wjesoły.
Wot drjewkow khěže dźěłać,
Přasć, pisać, bajki bać,
Hrać hrajki, wječor spěwać,
To chce so małko zdać.

Ně, ptačkow zahwizdanje
A kwětki na brjóžku
A wonkach zejhrawanje
Mi lubše wěcy su. —
To nětk tam steji w kuće
Mój konik drjewjany,
Mi nohi wjaznu w błóće
Přez puć a zahrody.

Duž meja čiń na swěći*
Kraj młódny, ćopliši,
To žebrja wšitke dźěći:
Ach smil so nad nami!
O pój a prjódcy dele
Dosć přinjes rózičkow,
Też sołobikow wjele
A rjanych kokulow!

(1865.)

* 1. recens. z l. 1865: Pój, přehrěj bórzy hona,
Zo wšitko zaso kće,
To dźěćo, kiž nětk stona,
So z hłosom zraduje.

Mejowy spěw.

Alles neu macht der Mai.

Nowe wšo hiba so
Z rjanej meju wocućo.
Pójće dha do pola,
Šćipać wonješką;
Słónčko miłe zaswěći,
Polo, haj so zyboli,
Ptačata spěwaja,
Hač wšě lěsy rža.

Zeleny přeńdźemy
Wosrědk a haj kćějaty,
Po zymje w lěsu je
Pyšne žiwjenje;
W khłódku žórło sléborne
Wulkim, małym pluskoce,
Zahł'kojta mošina
Mjehke sydło da.

Tam a tu, hdźež też du,
Wšudźe dźiwy widźeć su,
Młódneje rjanosće
Wšo so zraduje,
A ta stwórba kćějata
Ćěło z dušu wožiwja,
Nowe wšo hiba so
Z meju wocućo! (1865.)

Pólny maršal.

(Łužičan 1865, 84.)

Was blasen die Trompeten? Husaren heraus!

Što duja te trompety? huzarojo won!
Tam pólny maršal jěcha ze šumjenjom won;
Wón jěcha tak žiwy, — leć, koniko, leć —
Wón zwija tak wótry swój błyšćaty mječ:
Juchhaj rasasa! wětr Pruskich tu ma,
Lud pruski je wjes'ły a woła: Hura!

O hlajće jom' do wóčka, kak zazybola,
Snčhběłe włosy, hlajće, kak zejhrawaja!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/384 Serbski institut Sorbisches Institut

Kaž wino čas lěpši, wón w starobje kće,
Duž zdobnje też hetman na bitwišću je;
Juchhaj rasasa! wětr Pruskich tu ma,
Lud pruski je wjes'ły a woła: Hura!

Tón kruty muž wón běše, hdyž ze wšěm bě wšo,
Kiž hišće k njebju zběhny mječ zejhrawajo,
Při železu z hněwom wón přisahaše:
„Francowzow chcu wučić, kak po prusku dźe.“
Juchhaj rasasa atd.

Tu přisahu je dźeržał, hdyž wójna zaru,
Do sedła běły młodźenc so šwikny, bu tu,
Wón běše, kiž wumjetł je wšudźom a wšo
Ze železnym khošćom kraj wučisćił jo.
Juchhaj rasasa atd.

Joh' Lützen, Katzbach znaje, što mištr bě tam,
A Wartburg, Lipsk njech praji, što njepřećelam
Je kabaty klepał a z kraja jich hnał
A mjeno maršala sej wuwojował.
Juchhaj rasasa atd.

Duž dujće, wy trompety: huzarojo won!
Knjez pólny maršal jěchaj kaž wichory won.
Francowzam do kraja ty dobywać leć,
Přez žołmy mi rheinske jich z tesakom zmjeć!
Juchhaj rasasa, wětr Pruskich tu ma,
Lud pruski je wjes'ły a woła: Hura! (1865.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/385 Serbski institut Sorbisches Institut

Napominanje.

Der Mensch soll nicht stolz sein.

Tu człowjek so njehordź,
Zo bohatstwo ma,
Móc wjeršna jo měri
A, komuž chce, da;
Jed'n dosta móc, pjenjez,
Zo móže je wěć,
Tón druhi so wo kroš
Ma do smjerće drěć.

Tu człowjek też njeměń,
Zo druzy stepć su,
Slěpc jedyn kaž druhi
Smy před Bohom tu;
Tam sławu a česće
Jed'n wot swěta žnje,
Tak zbóžnych bjez mjena
Sto pod zemju dźe.

Tu człowjek pušć hidu,
K tej khwila jow njej',
Wón wodaj rad křiwdu
Też přećiwnikej;
Kak wjele sej wójnu
Tu připojdźichu:
Nětk z měrom pod zemju
A zjednani su.

Tu człowjek też njetwař
Sej khěžu za dźak,
A z hnadnej' šklě njejěz,
To dočaka bjak.
Štóž wšitko preč zdawał
Sej z dobroty je,
Tón hłódny pod zemju
Ze sylzami dźe.

Tu człowjek moŕ zawisć,
Wša krasnosć je són,
Swój pokoj a horjo
Ma ławka, ma trón.
. . . . . (28./8. 1867.)

Spěwarjowe pokleće.

(Serbske Now. 1867, 181.)

Es stand in alten Zeiten ein Schloss, so hoch und hehr.

Hród w zastarsku tak wulki a twjerdy steješe,
Přez krajiny hač k morju so módrom' swěćeše;
Wot zahrodow wěnc pódla tam běše w krasnosći,
W nim zybola so žórła w najrjeńšej jasnosći.

Tam knježeše kral mócny, na krajach bohaty,
Na swojim trónje sedźo tak blědy, zaćmity;
Štož mysli, to su strachi, štož hlada, złobjenje,
Štož rěči, to su krjudy, štož piše, morjenje.

Raz k jeho hrodej dźetaj dwaj sławnaj spěwarjej,
Bě młodźenc jedyn, druhi pak z hłowu šědźiwej;
Tón stary z harfu sedźi na pyšnym koniku,
Tón młody towaŕš spěšnje jom' kroči po boku.

Duž stary dźeše k młodom': „Nětk, syno, hotuj so;
Spomń na najhłubše spěwy, je znoš najpołnišo!
Wzmi hromadu wšě mocy, tu radosć, zrudobu:
Dźens płaći namaj zbudźić złoh' krala wutrobu.“

Žno do stołpowoh' twara staj zašloj spěwarjej,
Hdźež kral a jeho knjeni na trónje sedźitej;
Kral k postróženju krasny, kaž krwawna swětlina,
Kaž měsac połny směwa so mile kralowa.

Duž do trunow tón stary nětk přima na dobo,
Zo mócnje k wucham klinči to přeco bohatšo;
So wuliwa kaž slěbro hłós ze rta młodeho,
Spěw stareho kaž hoły spěw duchow do teho.

Spěw jeju lubosć khwali a zbóžny, złoty čas,
A swobodnosć a mužskosć a swěrnosć swjatu zas',
Wšo słódke, při čimž zarži we wjes'lu wutroba,
Haj, khwalitaj wšo wyšše, štož dušu pozběha.

Duž zabudu směch wšitcy we črjódźe dwórnicy,
So pokorja před Bohom też krala wojacy;
A kralowa tak hnuta we wjes'lu, zrudobje,
Ta ćisny jimaj rózu, kiž ma na wutrobje.

„Mój lud staj zawjedłoj mi, też moju mandźelsku?“
Kral woła njemdrje, zo jom' wšě stawy zaržuju,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/387 Serbski institut Sorbisches Institut

Mječ ćisnje, kotryž předrě wutrobu młodźenca,
Z njej' město złotych spěwow so krej won wuliwa

Ta črjóda rozprózena bu, kaž by wětr ju wzał;
We rucy swojoh' mištra je młodźenc wudychał.
Tón z płašćom jeho wodźě a sadźi na konja,
Joh' runje horje zwjaza a z hrodu wukroča.

Při wrotach pak, při wulkich, tam šědźiwc zastanu,
A harfu swoju zhrabny, wšěch harfow kralowu,
Hlej, wo stołp marmorowy tam wón ju rozrazy
A woła, zo rži mócnje přez hród a zahrody:

„Wam běda, horde twary! Nic spěw, nic truna zas'
Přez waše rumy njeklinč a njewjeselej was;
Ně, njewólnikow khody, płač, skóržbne stonanja,
Hač roztepce was k prochej duch złeho wjećenja.

Wam běda, w mejskim swětle zahrody wonjate!
Wam pokažu tu morwoh' wobličo zblědnjene,
Zo nad tym byšće zwjadłe, wam žórła wuskhnyłe,
Zo byšće zeskaliłe a puste ležałe.

Ći běda, krwawny mužo, ty spěwa pokleće!
Njech podarmo wša próca za krwawnej sławu je;
So zabudź twoje mjeno, budź do ćmy nurjene,
Kaž zemrěwacy wodych do wětra dychnjene!“ —

Štož šědźiwc je tam wołał, je njebjo słyšałe;
Při zemi leža murje a twary spadane.
Stołp jedyn hišće steji, swědk pychi stareje;
Też tón, žno rozpuknjeny, snadź přez nóc dopadnje.

Hdźež zahrody su kćěłe — hlej, pusta hola je.
Khłódk žadyn, žórło nihdźe přez pěsk so njepředrje,
Spěw žadyn krala mjeno a kniha njeznaje:
Je zabyte a zašło, štož spěwař poklał je. (1867.)

Moja lubosć.

(Serbske Now. 1867, 227.)

Wie könnt' ich dein vergessen!

Kak móhł ja tebje zabyć!
Wěm, što mam we tebi,
Hač runje swět najlubše,
Najlěpše zapomni.
Ja wótře wołam, zaspěwam:
Za njewjestu kraj wótcny mam!
Kak móhł ja tebje zabyć!
Wěm, što mam we tebi.

Kak móhł ja tebje zabyć!
Će nošu w wutrobje,
Sym z tobu zjednoćeny
We wjes'lu, zrudobje.
Chcu za tebje we wójnje stać
A z tobu zahubić so dać.
Kak móhł ja tebje zabyć!
Će nošu w wutrobje.

Kak móhł ja tebje zabyć!
Ja wěm, što ty mi sy,
Zo lubosće mi pokład
Wostanješ njewzaty.
Ja ničo, khiba tebje sam
A twoju lubosć njepytam;
Kak móhł ja tebje zabyć!
Ja wěm, što ty mi sy.

Serbska Hanka.

(Serbske Now. 1867, 227.)

Ännchen von Tharau ist, die mir gefällt.

Hanka ta serbska so lubješe mi,
Žiwjenje moje a wodych we mni;

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/389 Serbski Sorbisches institut Institut

Wutrobu Hanka mi přikhili zas',
Radosć a sylzy žnjeć ze mnu tón čas;
Hanka, ty króna, swět dóznał će njej',
Duša ty moja a ćěło a krej.

Njewjedrow razy wšě móžachu bić,
Wobzamkłoj běchmoj so njewopušćić;
Khorosć, kříž, hida a přesćěhi wšě
Běchu naj' lubosćow pokrućenje;
Hanka ty serbska, kak wutrobnje smój
Ruka za ruku so wozbožałoj.

Jako ćim rjeniše njebjesa su,
Hrimanja, zliwki hdyž přećežechu;
Palma kaž hakle so pozběhuje,
Hdyž dešć a wichor ju pozhibuje:
Tajka ty běše, ty Hanka, mój šac —
Porunu parlu swět nima mi wjac'.

Přesadźi hnada tež do njebjes mje,
Jandźelko, prěnju tam wuslědźu će;
Při tebi, z tobu b'dźe zbóžniši čas,
Tebje hdyž změju tam w njebjesach zas';
Budźemoj, Hanka! tam njerozdźělnej,
Duša ty moja a ćěło a krej!

Pućowař při rězaku.

(Łužičan 1868, 170.)

Dort unten in der Mühle sass ich in guter Ruh'.

Tam delkach pola młyna měr słódki srěbach ja,
Na mikot kołow hladach a wodow žołmjenja.

Na piłu swětłu hladach, — kaž sonař zdach mi so —
Ta dźěła dołhe čary do zdónka jědlowoh'.

A jědla bě kaž žiwa, hłós wot so zrudny da,
Wša cyła třepjetajcy te słowčka zaspěwa:

„Sem přišoł w prawym času, o pućowarjo, sy —
Ty sy, za kotroh'ž rana mi dźe do wutroby;

Ty sy, za kotroh'ž budźe so twarić za khwilu
Z toh' drjewa domčk pod zemju, twar k měrej dołhemu.“

A štyri deski padnu! — mje zaja ćežkota —
Chcych słowčko znjesć a prajić, duž koło pozasta! (1868.)

Hodowny spěw.

(Serbske Now. 1868, 409.)

Heil'ge Weihnacht, Fest der Kinder.

Swjate hody, swjedźeń dźěći,
Swjedźeń lóšta, wjesela
Cyłeho tu křesćanstwa,
Zjewće přewinjerja w swěći,
Kiž krej, ćěło na so wza,
Dźěćatko bu naše dla.
Ty sam, Khryšće, najwyšša
Sy nam radosć hodowna.

Njebjesku ma jandźel jasnosć
W polu pola pastyrjow,
Jako stupi z njebjesow,
Słódku připowjeda krasnosć:
Zbóžnik wam so narodźi
Dźensa Khrystus we ćěli!
Haj ty, Khryšće, najwyšša
Sy nam radosć hodowna.

Měr budź, měr budź nětk na zemi,
Bohu w wysokosći česć!
Z dobrym spodobanjom njesć
Chcemy wopor z kěrlušemi

Za skutk dźiwny, kiž so sta
Dźens we měsće Davita.
Haj ty, Khryšće, najwyšša
Sy nam radosć hodowna.

Khwalbu swjatu Bohu dajmy,
Kiž nam hnuje wutroby,
Zo wšo jemu swjećimy.
Z pastyrjemi pokhwatajmy
K Bethlehemej, k hródźi tam
Z jasnym hłosom k njebjesam.
Haj ty, Khryšće, najwyšša
Sy nam radosć hodowna.

Z dźakom před tobu też korja
Dźěćatka so, zbóžniko,
Česćicy će spěwajo.
Słyš nas, Jezu, njech so horja
Z lubosću nam wutroby,
Spěwać hłós ći dostojny:
Tak naš spěw ći najlubša
Budźe radosć hodowna.

Boža krasnosć.

(Serbske Now. 1869, 217.)

Lasst mich geh'n.

:,: Přizwolće :,:
Ćahnyć mi, hdźež Jezus je;
Horco za nim duša hlada,
Wěčnje wopřijeć joh' žada,
Stupić k jeho trónej chce.

:,: Najsłódše :,:
Słónco, kiž nóc přełamje;

O, hdy zhromadźeny budu
Tam při wuzwolenym ludu,
Hdźe će woko wuhladnje?

:,: Jandźeljo :,:
Spěwaju tam krasnišo;
Křidła sem! spěch hodlerjowy!
Hišće dźens přez hory, doły
Leću Zion pytajo.

:,: Duša rži :,:
Z wjes'łom, kak b'dźe w Salemi;
Hasy złote, město jasne!
Božo, wěm ja dźěćo časne,
W kajkej budu radosći?

:,: Edenje, :,:
Kak twój płód tak słódki je;
Tam pod palmami nam wšudźe,
Kaž by so nam dźało, budźe.
Knježe, tam też dowjedź mje!

Rheinska straž.

(Serbske Now. 1871, 285.)

Es braust ein Ruf wie Donnerhall.

Wy lubi wojacy, njech tola
Nimo wšej' njekhwile
So stanje z tutym waša wola —
Tu dopomnjenka je!

Hłós hrima, howri po kraju,
Kaž mječe brinča, žołmy du,
Před Rhein, před Rhein, Rhein wótčinski!
Štó mi tón zliw tam wobstraži?
Lubwóteny kraj sej pokoj daj,
Twój Rhein :,: straž ma :,: kaž cheruba.

Sto tysac stanu zarženi,
Haj! wóčko wšěm so zapyri:
Syn fromny, sylny po prawdźe
Škit swjatych swojich mrokow je
Lubwótcny kraj atd.

Wón k njebju k wótcam zhładuje,
Jich znamjo česći ryćerske
A přisaha: Ty Rheino tež
Kaž mój brósť němski wostanješ!
Lubwótcny kraj atd.

Dóńž krepka krwě po žiłach dźe,
Dłóń žana mječ regiruje,
Žad'n njepřećel, dóńž dušu ma,
So njedótk' rheinskoh' pobrjoha!
Lubwótcny kraj atd.

Rhein šumi, sapaj přisaha,
A khorhoj praskaj do wětra,
Nad Rhein, nad Rhein, won na mjezy!
Być chcemy wšitcy stražnicy! —
Lubwótcny kraj atd.

Lubjenja młodeho pachoła.

(K česćiwemu dopomnjenju na 2. septembra 1870 za Delnjowujezdźansku šulu. Swobodny přełožk E. Fürstoweho spěwa z „Daheim“ Nr. 49, hdźež je też hłós.)

(Serbske Now. 1871, 341.)

Jako bubon mi w horach, po doli
K Rheinej won, won zawrjeska,
Před Pariz! traru! rózki dujachu:
Ach, tehd' małki běch 'šće ja,
Třělbu nosyć lědy mózach,
Njepřećela zbić so stróžach —

Hdźež pak lud naš w polu bě,
Pasech jeho kročele.

Dźěchu powjestwa, zo bě dale šła
Naša khorhoj z dobyćom,
Skakach z wjeselom — sobu juskach hej!
Sława kralej Wylemej!
A hdyž wjedro surowješe,
Posoł sylzow přikhadźeše,
Prošach w ćichej komorcy:
Luby Božo, pomhaj ty!

Budu wulki ja — a zas' wójnuja —
Tehdy, aj! sym připódla,
Jako wótcojo muža swojeho
Steju tam hač do kónca;
Huj! pak poleću na konju,
Dźěłam mužscy z wótrej brónju;
Panu-li za wótcny kraj,
Krónuje mje Boži raj!

Spěw füsiliera Kóčki
pola Saarbrückena 1870.

(Serbske Now. 1871, 141.)

Was kraucht denn dort im Busch herum.

Što tamle w keŕkach čeŕwi so?
So zda, Napoleon je to —
Što ma tam łazyć pytajcy?
Haj, hólcy, jeho wućěŕmy.

Tam čisćinu też přikryli
Su kholowcarjo čeŕwjeni —
Što maju tam so rozdźěrać?
Tych kadlow chcemy pózeznać!

Z kanonami, mitrejskami
Tam praskaju, zo wšitko rži —
Što maju praskać, z wohnjom hrać?
Te pryzle chcemy zakazać.

Napoleon, Napoleon,
Twój parnik z kolije dźe wšón —
Pris, pras! će serbski zmłóćimy:
To zrudnje wukejžorił sy!

Tu wulku blabu — wěš ty što?
Na wěčne stulej, francmanstwo;
W Parizu — čakaj — tam je młón,
Će mólčku domlěć, *grande nation!*

Hodowna kantata.

(Serbske Now. 1871, 406.)

Swobodny přełožk A. Bergtoweje hodowneje kantaty: „Betet an des grossen Gottes Liebe“.

(Prełożena za Delnjowujezdźansku šulu.)

1. dźěl. ***Andante sostenuto.***

Modlo khwalće lubosć Božu wulku,
Swjećće kěrluš jeho krasnosći,
Wotehnata zašła nóc je mutna.
:,: Khrystus dawa trošt a měr. :,:
Z wutrobu a z wěrypołnym wokom
:,: Hladamy na zbóžnika. :,:
A preč leća, preč leća ból a rudźby zeńske:
Jasnosć ma puć žiwjenja.

2. dźěl. ***Andantino.***

Nóc knježi ćicha, samotna,
Ju měsačk miły poswětluje;
Duž w polu črjóda pastyŕska
Tam swoje stadła wobstražuje.

A hlaj, tam bu we jasnosći
A měra drastu woblečeny
Wot Boha posoł pósłany,
Zo připoj'dał by słowo zboža.

3. dźěl. ***Andante.***

Jandźel dźeše k nim: „Njebójće so!
Hlejće, ja wam připowjedam wulke wjes'le,
Kiž wšemu ludu so dostanje!
Njebójće so!
Wam je so dźensa waš zbóžnik narodźił,
Kotryž je Khrystus, Bóh Knjez
W Davitowym měsće.

4. dźěl. ***Andantino.***

A hnydom bu tam pola jandźela
Syła tych njebjeskich wójskow,
Te Boha khwalachu a dźachu:

5. dźěl. ***Allegro con spirito.***

„**B**ohu, Bohu budź česć, česć na njebju,
Budź česć, česć na njebju,
A pokoj, pokoj, pokoj na zemi,
A měr człowstwu a spodobanje!

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/398
Serbski Sorbisches
institut Institut

Kruški a tružki.

Přisłowne hrónčka.

Pomyslenki.

Předspomnjenje.

W tutym wotdźěle su zjednoćene tři we wašnju nimale jenajke družiny basniskich wutworow „**kruški a tružki, přisłowne hrónčka** a **pomysleńki**“, kaž je basnik sam mjenuje. Wone maju wšě to přez jene, zo někajku mudrosć abo powšitkownu wěrnosć wupraja, a rozdźěleju so jenož we tym, zo kruški a tružki z wjetša ze štyri a wjacy, přisłowne hrónčka pak přeco jenož z dweju rjadkow wobsteja, mjez tym zo so pomyslenki z cyła jenož w njewjazanej rěči poskićeja. Naš basnik rad do tajkich krótkich hrónčkow swoje mudrowske myslički zdrasćowaše a přidawaše je husto jako powučby k swojim basnjam. Wosebje woćišćanych je jich hewak mało, z wjetša zawostachu rozprošene w jeho rukopisach, z kotrychž buchu tu po započatkach zrjadowane wozjewjene.

Wot kruškow a tružkow namaka so pjeć w Tydź. Now. 1847, str. 196 a w Serb. Now. 1855, str. 6 a 22, wot pomyslenkow pak prěni dźesatk w Łužičanu 1868, str. 13 z napismom: Hrónčka za Serbow. Też někotre jeho přisłowne hrónčka su w Serb. Now. 1855, str. 22 a w Łuž. 1868, str. 43 (ča. 1—3., 7., 11. a 12.) mjez wjacorymi přisłowami z ludu woćišćane. Zejleŕ mjenujcy hižo wot studentiskich lět z wulkeju pilnosću kaž ludowe pěsnje, tak wosebje też ludowe přisłowa hromadźeše. Tute jeho zběrki tworja wjetši dźěl wonych wot Jak. Buka w Čas. M. S. 1853—56 a 1860—62 a też we wosebitym woćišću wudatych serbskich přisłowow. Zejleŕ sam wozjewi jich něšto w Łuž. 1860, str. 29 a 1861, str. 155. Druhe buchu wot podpisaneho z jeho zapiskow wupisane a w Čas. M. S. 1868, str. 19—24 a w Łužicy 1890, čo. 9—11 wozjewjene.

Redaktor.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/400 Serbski institut Sorbisches Institut

I. Kruški a tružki.

1. Činiš-li ludźom směch a wjesele,
Ty žněješ wšudźe česć a witanje;
Chceš-li pak wučić abo polěpšić,
To budźa khribjet rad ći wobroćić.
2. Dawki dźě su dobrota,
Kaž to kóždy widźi
A štóž jich so wobara,
Swoje zboże hidźi.
Daj to mjeńše zwólniwy,
Njechaš-li być rězany!
3. Dosć lakomnych je na swěći,
Kiž bychu radźi widźeli,
Zo by jich swět za boha měł
A za nich dźěłał a so drěł.
4. Dźiw často, husto spodźiwny
Tu na swěće so stanje,
Zo njenamaka widźacy,
Přez čož hdźe slepy panje.
5. Hdyž běše kozoł kózlatko,
Bě puzorny a lesny;
Čim starši — hórše wohidło
A rjelpus je njeznjesny.
6. Hrěch překlepanej' mudrosće
Swět sebi radšo woda
A měni, tón so wupłóče
A mała je ta škoda.
Hdyž rěka pak: wón wosoł je,
Wón lěpje njewě, njemóže,
Jom' na wutrobu zwala
Wšě hrěchi, kiž jich pala.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/401 Serbski Sorbisches institut Institut

7. Kak wšelaka je wołańca:
„Na zad! na zad!“ a „do prědka!“
A hdyž so prawje při swětli
Tu přičiń wšelka rozpomni,
To kóždy pleće prawizna,
Kiž jom' najlěpje posłuża.

8. Kaž njewróćiš rój kuntworow,
By połsta jich też zabił,
Tak njenawučiš hłupakow,
A byrnjež by jich nabił;
Hdźež človjek nima rozyma,
Też heja ničo njepomha.

9. Kiž nochcedźa tak prawje łžeć
A powjetšeć a překhwaleć,
Po zastarsku swět měrja;
Maš wjetšu abo mjeńšu łžu,
Na dobre zboże połojcu
Tak abo tak ći wěrja.

10. Kóždy dźeń kermuša
Je wěsta khorosć a wostuda!
Zlě, hubjenje je na swěći,
Hdyž rozym knjejstwo zhubi,
Hdyž pjasć a bróń wšo wobknježi
A kóždy swój rózk trubi!

11. Khudy, nuzny, wobzajaty
Bohatemu bojosć jo;
Radšo widźi jeho pjaty,
Dyžli jeho wobličo.

12. „Lubosć njebudź falšna“, praji
Bože słowo; — čeho dla?
Dokelž jich tak wjele haji
Judašowske zmyslenja,
Noša na jazyku měd,
Ale we wutrobje jěd!

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/402 Serbski institut Sorbisches Institut

13. Najbóle z wjetša mudruje,
So šepjeri a klemi,
Kiž rozyma ma najmjenje,
A lěpšich tepce k zemi,
Kaž z cyła nam'kaš na swěći,
Zo khromy čert je najhórši.
14. Najprěńši korjeń wšeho złeho
Wot spočatka hač do kónca,
Wón rěka: błud a njewěra.
15. Na zboże twarić błazność je,
Tu kóstka wšelko panje;
Štož njemysliš, to najskerje
A runje won so stanje!
16. Při mućenjach a njeměri
Su radźi zwjećha lakomni.
Njech z Bohom abo z čertom dźe,
To najmjeńša jich starosć je.
17. Swět wšelakeje mysle je,
Wón wšelku nosy žadosć:
Štož jedyn horco wopłače,
To druhemu je radosć.
18. Swobody a prawa zakład
Być ma zakoń zawěrno;
Kóždu druhu móc we kraju
Mam za škódne přibójstwo.
19. Štož do pjeć lět njej' lizane
A do dźesaćich česane
A do pjatnaćich wučene
A do dwacećich zhib'wane:
To keŕk a wozdónk wostanje,
Dóńž rostu włosy na hłowje!
20. Štóž wšo, štož słyši, njewěri
A wšo, štož wě, njepowjedźi,
Štóž wšo, štož móže, nječini,
Tón zda so mi najmudriši.

21. Štóž w zbožu ćichi, ponižny
So zdźerži wusměwstwa —
Tón, hdyž rjad horja na nim je,
Směch słyšeć njetrjeba.
22. Wšě kćenička na štomiku
Płód dočakany njenjesu;
Też lisćičko najzeleńše
Do časa husto wotpadnje.
23. Wzmi wozej wojo, koleso
A wučbje přikład, wopismo,
To woboje, hač najrjeńše,
Bjez wužitka přec' wostanje.
24. Za khribjetom će wuhanja,
Kiž do wočow će pokhwala;
Duž hladaj, komu wěrił by,
Swět falšny je a jara zły.

II. Přisłowne hrónčka.

1. Bjeŕ předešćnik, hdyž wjedro je,
A kaž chceš čiń, hdyž dešćik dźe.
2. Bjez nižinow a bjez doła
Njej' žana hora wysoka.
3. Bóh z njebjes dyrbjał ćeknyć sam,
By swoju móc dał błaznikam.
4. Budź wužitny a zwjeselej,
To nimaš smjerće popřatej'!
5. Čim mjeńši wopor přinjesć mam,
Ćim wjetšu lubosć začuwam.
6. Čim wjetšu nuzu spytał sy,
Ćim skerje budźeš spokojny.
7. Ćmowa bróžeń bura žiwi,
Na swětłu wón hubu křiwi.

8. Darna ruka zaso bjerje,
   Zawisć pak so sama žerje.
9. Dobre sebi samo pomha,
   Ale złósć je wěčnje khroma.
10. Dosć kupcow přec' na darmački
    Bjez haniby so naćěri.
11. Dźakownosć je róža kćějata,
    Ale, wěř mi, jara zachodna!
12. Hdyž mali k knjejstwu přińdźeja,
    Ći lěs dla štomow njewidźa.
13. Hdyž wulki strach so přibliža,
    Wšě małe strachi wuskoča.
14. Hlej, mudrych hłowow dobyća
    Tež błazni sebi připiša.
15. Hlej, wjeselow so kopi dosć
    Za dźěło a za spokojnosć.
16. Hunčej dobre wěcki dawachu:
    Měni, zo je z lutej lubosću.
17. Husto je drasta wjac' winojta
    Hač cyły tón človjek — ha ha ha
18. Hdźež so wjele swari,
    Tam so mało twari.
19. Jejko nima kokoška,
    Kiž sej ničo njehrjeba.
20. Kluč złoty wšudźe wotamka,
    Štož jenož nihdy njebjesa.
21. Kłok leći, hdyž ći zbože kće,
    A trjechi, hdyž će nuza škrje.
22. Lóšt k dźěłu je poł žiwjenja,
    Najkisalši khlěb lěnik ma.
23. Móc rozym prawje dobywa,
    Hdyž přińdźe włosow padanka.
24. Mrějo lubić wróćenje,
    To je čropow lěpenje.

25. Najrjeńše ličko na swĕći,
Kiž před hrĕchom so čerwjeni.
26. Najrjeńši pjerščeń ruka ma
Ta smilna a ta dźĕława.
27. Njech je človjek tak hłupy hač chce,
Ma-li pak zboże, to krasnje z nim dźe.
28. Njech je človjek tak sylny hač chce,
Smjerć na kóždym wšak dobudźe.
29. Pjeć skhodźeńkow je hordosće,
A štóž najwyšši docpĕł je,
So z hordosću wjac' njeznaje.
30. Pod horami najbóle
Rostu štomy najwyšše.
31. Połrozymnych sadź do zboža,
To hišće z nim so wobškodźa
32. Prjedy a nětko,
Luby mój dźĕdko,
To je wulke rozdźĕlenje.
33. Přec' njehladaj na drascičku,
Čim skerje pak na zasłužbu.
34. Před njepřećela dobrotu
Bjeŕ najbóle so na kedźbu.
35. Přez hóŕku, twjerdu škorpawu
So přeńdźe k jadrej słódkemu.
36. Rady dać a wodać sprawnje
Rèka Bohu służić zjawnje.
37. Rozym, próca, dočakanje
Dadźa hakle wužiwanje.
38. Sam bóhl'by knjez tych njeswari,
Kiž wjeseli su po česći.
39. Sćerpnosć, próca, modlitwa
Su tři dobre zelička.
40. Sej nĕchtóžkuli rozkida,
Hdyž nĕkom' dobru radu da.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/406 Serbski institut Sorbisches Institut

41. Słowo wuleći kaž łastojčka,
Štyri konje je wjac' njewróća.
42. Starym a młodym z jeneje šklě
Njesłodźi dołho, kaž zhonjenje wě.
43. Što pomha wulke nalubjenje,
Skutk je najlěpše wobswědčenje.
44. Što też ći pomha wulki hród,
Hdyž nutřkach knježi samy hłód?
45. Štó sy? što móžeš? přewaži,
Nic próca sama na sebi.
46. Štož myslička, wutroba wuzwolitej,
To z Bohom też něhdy dostanjetej.
47. Štóž błazn je, so přeradźi
Na směchach, hdyž też njerěči.
48. Štóž dobrych dnjow so naměł je,
Rad něšto hłupe započnje.
49. Štóž hłubje lěze do wody,
Hač widźi dno, je njemudry.
50. Štóž chce pyšny židu torhać,
Temu njedaj kopać, worać.
51. Štóž je tak prawje njezbožowny ptak,
Tón zrazy sebi nós, hdyž padnje znak.
52. Štóž křiwi prawo khudeho,
So k Bohu woła podarmo.
53. Štóž na žnjach rady lěha,
Tón w zymje hłódny běha.
54. Štóž ničo krasne njewuhlada,
Też ničo krasne njepožada.
55. Štóž njerozymi dočakać,
Tón dyrbi wjele parować.
56. Štóž přec' na cuze kedźbuje,
To swoje z wjetša přepase.
57. Štóž skupje syje, skupje žnje,
Khiba zo čorny kumštař je.

58. Štóž so tak prawje wobhlada,
Najstaršich lětow dočaka.
59. Štóž swoje puće z Bohom dźe,
Tón přec' a wšudźe kryty je.
60. Štóž wodnjo spěšnje dobre dźěła,
So wječor w dobrej mysli směwa.
61. Štóž womazanej rucy ma,
Tón čistu wěc njech njepřima.
62. Štóž wo žni njeńdźe na polo,
Ma w zymje hłód a prošeństwo.
63. Štóž z lóštom dźěło započnje,
Poł dokonjał je hižo je.
64. Štóž z wulkim horjom wójnu ma,
Na malinki so njehněwa.
65. To česć je Božoh' mišterstwa,
Zo kóždy ptačk njej' sykorka.
66. To dobrota je wostudła,
Hdyž kóždy dźeń je kermuša.
67. Wěc njekhmana je hordźeństwo,
Kiž wohidźi najlěpšeho.
68. Wěrno njej' wšo, štož so rěči,
Ani złoto, štož so swěći.
69. W tym nopje ćma a sama fala je,
Kiž jenož swoje ma za najrjeńše.
70. Wukń ponižny so teho wzdać,
Z čimž Bóh će njej' chcył žohnować.
71. Započatk bě z hordym duchom,
Skóńčenje bě z hłódnym brjuchom.
72. Zhubiš sceptař, je wšak teptař
Bórzy tebi na šiji.
73. Złe wotmyslenja druhim přicpiwa,
Štóž złósć a lesć sam w swojich myslach ma.
74. Z prutom šwika dokonjatk
Njewustojny započatk.

III. Pomyslenki.

1. Serbske pola, jara dobre pola:
   Wone też swojich njepřećelow žiwja.
2. Dźiwny lud we serbskim kraju:
   Někotry ma tu serbski žołdk a němski jazyk.
3. Serbski kopoł
   Njeje wot němskeho rozeznać.
4. Zajědźe Serbej hordosć do wutroby:
   Dha zajědźe jemu Němc do hłowy.
5. Čorne kruwy su w Němcach a Serbach,
   Wšitke jenak čorne.
6. W holi je wšitko bóle we swojej woli,
   W horach je bóle w začinjenych dworach.
7. Němske swětlene škórnje też ćišća
   Kaž serbske mazane.
8. Holan pěsačny polan,
   Horak tučnišu-brózdu-worak.
9. Wuńdźe do Češkej' a Budyskej' syłobika pytać:
   A zady pjecy je spěwał.
10. W runym šórcušku do Němcow na służbu,
    W kušim šórcušku z kobjelku zasy do Serbow domoj.
11. Hdyž je so němski prošeŕ serbskeho khlěba najědł,
    Počina tak z korbom mjetać, hač khlěb z njeho lěta.
12. Bóh mje zwarnuj před darniwosću bohatych ludźi
    A před ponižnosću nowych zemjankow.
13. Štóž ma ćežki měch pjenjez khować,
    Pola teho je spěwanja a wjesołosće kónc,
    A štóž na nim lěha, leži na twjerdym a nima měra.
14. Někotryžkuli člowjek a twarožk mataj to přez jene,
    Zo staj starej lěpšej hač za młode.
15. Požčowanje a zajimanje čini starosć;
    Zbožowny je tón, kiž so wobojeho mudrje zminyć wě.

16. Swobodnosć je wulka suknja
Bjez rukawow, prědka, zadka a kornarja.
17. Štóž swět po krasnej zwonkownosći sudźi,
Móhł na swojej khudej maličkosći husto zadwělować.
18. Rozym njewobćeži nihdy a też nihdźe njezeškodźi.
19. Přećelstwo z česćenym mužom je kwětkowy wěnc,
Kiž woboje skrónje pyši.
20. Slěbročistu da Bóh wodu žórlić,
Ale jeje sudobje ju womaza.
21. Štóž nima lóšta swojich žadosćow so wotrjec,
Namaka přeco wuréč jim dosćičinić.
22. Do čim wjetšich česćow šelma zaléze, ćim hórši ludak je
A zasłuži ćim wjetše zacpjenje a plisty.
23. Njerozymni přećeljo wjacy zeškodźa dyžli čisće žani.
24. Zwučenje pomjeńši hórkosć też najwjetšeho horja
A najhóršeje hubjenosće.
25. To je wobžarowne hubjenstwo,
Zo je žiwjenje wjele ludźi wobstajna robota
Bjez wšeho wužića žiwjenja
A wjesołeho pohladanja k njebjesam.
26. Nuza dźěše něhdy na žeńtwu
A po dołhim pytanju woženi so z druhej nuzu,
A bu wěčna nuza ze swojimi dźěćimi założena.
27. To je pokleće njeprawdy, zo jej přeco druha njeprawda za pjatami dźe. — Přez bože wodźenje pak porodźi njeprawda spočatki nowych dobrotow.
28. Jako Bóh dobre a złe dary mjez zwěrjata wudźěleše, dóńdźe so lesć na lišku, sprócniwosć na pčołu, pomjatk na słona, móc na lawa a swěrnosć přińdźe na — psa.
29. Próznistwo je domjacy paduch a lěnjosć łazy tak pomałku, zo ju khudoba bórzy dosćěhnje. Sprócniwa dźěławosć je maćeŕ zboža; štóž chce so ze zbožom spřećelić, dyrbi z maćerju dobry być a ju lubować. Sprócniwosć a dźěławosć pak njepřinjesetej samej khlěba, ale rjadownosć a ródnosć: wšo w prawym času.

30. Daj sebi pokoj a njeswař dźěćo, hdyž w začuću přibjeraceje mocy so pěstona wobara zechcywši njewodźene činić swoje kročałki, runjež tak spěšne a wěste njebyłe, kaž sebi mysli. Z tym činiš zwjeselenje a wubudźuješ wěsćiše pospyty. Tak też je ze Serbowstwom, z jeho rěču a zdźěłanosću poruno Němcowstwu.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/412
Serbski institut Sorbisches Institut

Bajki

w njewjazanej rěči.

Předspomnjenje.

Mimo bajkow we wjazanej rěči, kotrež su w prěnim dźěle tuteho zwjazka woćišćane, je Handrij Zejleŕ też zběrku prěnjotnych bajkow w njewjazanej rěči spisał, wot kotrychž je jenož połojca hižo pak w Časopisu Maćicy Serbskeje pak w Tydźeńskich Nowinach pak w Jordanowej Jutrniczy pak druhdźe wozjewjena, mjez tym zo druha połojca w rukopisach zawosta. My podawamy tu wšě hromadźe po času zrjadowane. K temu je Zejleŕ też někotre Phaedrusowe bajki z łaćanšćiny do serbskeje prozy přełožił a w Tydźeńskich Nowinach 1843 na stronach 143. 147. 148. 156 a 203 wozjewił; te pak my tu njejsmy z nowa sobu woćišćeli, dokelž po tajkim njejsu prěnjotne basnikowe. Rěč bajkow smy tu a tam dyrbjeli trochu porjedźić dla postupa serbskeje njewjazaneje rěče w poslednich lětdźesatkach.

Redaktor.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/414 Serbski institut Sorbisches Institut

1. Wrobel a syłobik.

(Tydź. Now. 1843, 2.)

Wrobel a syłobik wadźeštaj so něhdy w lěšćinowym płoće wo swoje wosebnosće a pruhowaštaj swoje spěwanje. Mjez tym přibliži so jimaj człowjek kaž po składnosći a připosłuchowaše jeju wuréčowanjam. Jako wonaj to pytnyštaj, prašeštaj so jeho, što so jemu zda. „Krasnaj ptačkaj“, dźeše człowjek, „wój staj wobaj mjez ludźimi wuwołanaj; po čim móhł ja lěpje waju wosebnosće z prawdu wuważić, hač hdyž wój sam a sam na so dźetaj! — Kotryž je sylniši, temu słuša wjetša khwalba a po tajkim też dobyće.“

Jako so nětko wrobel a syłobik kusajo po zemi waleštaj, dosahny człowjek wobeju z lohkej prócu; wrobla rězny wón wo zemju, dokelž jeho k žanemu wužitkej njewědźeše, syłobika pak wza sebi sobu domoj a tykny jeho do klětki.

Kaž tudy wrobel a syłobik, tak dadźa so też husto ludźo we swojej nawalnosći a překorje nabłaznić a zaslepić a naščuwarscy, lestni nahrabnicy sčinja sebi to k wužitkej.

(27. junija 1828.)

2. Žaby.

Žabina bydleše we łuži na pastwišćach. Tu so žabam poča njelubić, dokelž so často a husto sta, zo swinje přińdźechu a so we łuži walachu. Zradźiwši sebi teho dla, zo chcedźa do pól ćahnyć, zebrachu so z łuže a skakachu w nocy při měsačku do pola. Ale běše so jim we łuži zlě šło, w poli dźěše so jim hišće hórje; tu njemóžachu so před ptačinu, kiž jim za žiwjenjom slědźeše, dowukhować. Duž składowachu zaso radu, hdźe bychu khmaniše bydło namakałe. Dźeše žabica, kiž běše hewak wjele kraja nawě-

dźeła: „Sotřički, njelutujmy prócy, znaju najlěpši wuček před našim njepřećelstwom, pójmy do rěki, tam je khowankow dosć a najlěpše ćěkanje, jeli też hdy do stracha přińdźemy.“ Ta rada so wšitkim spodobaše a w přichodnej nocy podachu so k rěcy a skakachu po rjadu do wody. Tam stejachu pak runje někotre wulke šćuki z hłódnym brjuchom a duž też, tak khětře hač žana do wody plusny, ju na měsće dosahnywši póžrjechu. Tutu tučnu žratwu pytnychu też někotre druhe šćuki, stowaršichu so k nim a třělachu hišće wjele hórje za žabami zahubiwši jich přez połojcu, prjedy hač te swoje njezboże pytnychu. Zastróžene wróćichu so zbytne do swojeje stareje łuže a jena po druhej poča rjechtać: „Najlěpje je we starej łuži!“ (4. julija 1828.)

3. Wósty a kopřiwy.

Wósty a kopřiwy dachu něhdy knjeza, kiž běše sebi kruch kraja k zahrodźe kupił, přez pósołstwo prosyć, zo by też jim jako wušnym a nadobnym zelam we njej smužku zemje k wobydlenju dał. Za zaměčnika mějachu wósła, pola knjeza rad widźeneho, kiž přikhadnikow ze stareho znajomstwa wukhwalić njezaby. Jich próstwa so dopjelni, a zahrodnik dyrbješe jim khětry kruch zemje dać. W krótkim pak rozkorjenichu a rozsymjenichu so wósty a kopřiwy wulcyšnje, rozpłodźichu so też hišće dale, hač bě jim wottykane. Po tutym rozkhodźowaše so knjez něhdy we swojej zahrodźe a ducy nimo tych wóstow a kopřiwow wuhlada jara rjanu kwětku mjez nimi; duž khwatajcy dźěše ju wušćipnyć, zakopny pak so do zemje a padny do wóstow a kopřiwow na woči. Skałany a zwožahany tak, zo měješe žałostny napohlad, woteńdźe, zawoła zahrodnika a dźěłaćerjow, zo bychu tutych khwalenych, wušnych a nadobnych podružnikow na měsće wukorjenili a ze zahrody wumjetali.

(29. augusta 1828.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/416 Serbski institut Sorbisches Institut

4. Wosoł a kruwa.

„Preč jow! preč jow!“ přiběža smorčo wosoł na kruwu, kiž běše sebi na pastwišću homulku tučneje trawy nadešła. „Preč jow!“ smorčeše wón na nju; „mój knjez dźe za mnu a chce so runje tu, hdźež ty jěš, do mjehkeho lehnyć“. — „„To ty łžeš““, wotmołwi kruwa, „„zechce-li twój knjez na mjehkim ležeć, njezechce jow přišedši mi trawu poležhać.““ — „A nimo teho“, poča wosoł zaso, „mój knjez je mi tule trawu za moju službu připokazał.“ — „„To ty zaso łžeš““, rjekny kruwa; „„twój knjez dyrbjał šelma być, hdy by tebje ze swojeho njezežiwił, ale mje přikrótšił, hdyž ty jemu službu činiš““. Z tym wotehna wona wósła wot sebje. (1828.)

5. Woł a liška.

Woł wuhlada něhdy na łucy lišku a poča hnydom na nju ruć: „Hejda liška, čakaj wšak!“ Liška jeho dočaka a woł prošeše ju, zo by jako jara mudre zwěrjo jeho też mudrosć wučiła. „K temu słuša najprjedy, zo so tak spěšnje suwaš a tułaš, wobroćeš a skačeš kaž ja“, dźeše liška a poča jemu to rozpokazować; woł pak to po njej činješe. „Psej skobano! woł je kołwrótny a wšón njemdry!“ počachu někotři burjo nazdala wołać a běžachu na woła. Liška so miny; woł pak bu dosahnjeny, zespinany a pomału domoj dowjedźeny. Doma dosta na měsće lěkarstwo přez kołwrótnosć a to tak dołho, doniž kóždy njewidźeše, zo hinaši njeje, hač je hdy prjedy był. (1828.)

6. Law a mjedwjedź.

Law a mjedwjedź zeńdźeštaj so w lěsu, a mjez tym a tamnym rjekny law k mjedwjedźej: „Mój smój dźě tola najsylnišej na zemi.“ — „„To njejsmój, človjek je sylniši““, wotmołwi mjedwjedź. „Pokaž mi človjekow, to chcył ja

wohladać“, rjekny law. Mjedwjedź wjedźeše lawa k jenej wsy a nadeńdźeštaj črjódu ludźi, kiž wote-mše dźěchu, a njedaloko wot njeju steješe tam honjeŕ. „Hladaj, hladaj! tole su ludźo — a tamle steji też jedyn človjek“, rjekny mjedwjedź a wróći so hłubje do lěsa. Law pak dźěše w runej měrje na honjerja. Po khětrej khwili přińdźe zaso k mjedwjedźej: „Ty maš prawje, človjek je sylniši; jako ja na teho zeleneho přińdźech, pluny wón mi z nazdala mjez woči, hač so zabłyska a lěs poropota; ja hišće sebi wjele z teho njesčinich, ale dźěch přeco na njeho; duž wućeže wón tajki błyskotačk po boku a šwihaše mi z nim mjez woči; hladaj, hladaj, kak krwawy sym! To móhło hišće hić, ale też ta šěra wěc, z kotrejež wón tón błyskotačk wućeže, skakaše jemu wša njemdra wokoło žiwota; budźeše wón tu hakle na mnje pušćił, móžeše mi snadź tola žiwjenje wzać. Duž sebi ja myslach, lěpje je ćeknyć, hač wěstu smjerć na so wabić.“

(Wokoło 1830.)

7. Mucha a pawk.

Mucha zaleći sebi něhdy do pawčiny a zašmjata so we njej. W runym skoku přiběža ju pawk skóncować; wona poča pak přećelnje zyńčeć: „O ty luby, ja sym so skhrobliła tebje wo něšto prosyć, hdy by mje słyšeć chcył.“ — „„Duž praj, što chceš““, wotmołwi pawk. „Ja mam pjeć dźěćiskow doma, te by móhł ty přasć wučić, njechaš?“ — „„Što nic““, rjekny pawk na to; „„wěsće so nichtó lěpje z nimi wobeńć a je dušnišo nawučić njezamóže, hač runje ja, to mi khroble wěŕ.““ — „Haj, teho so ja hižo prjedy nadźijach“, dźeše mucha, „ale njech dźě ja nětko po te moje dźěći domoj leću“. Pawk w nadźiji hišće lěpšeho popada wuwi muchu ze swojeho koła a pušći ju wot sebje; mucha pak lećeše zyńčo do šěrokeho swěta a njepřińdźe ženje wjacy.

(Wokoło 1830.)

8. Jarowc a slowčina.

Jarowc dźeše něhdy k slowčinje, kiž njedaloko wot njeho steješe: „Ja će wobžaruju, wboha susodźinka, zo ty žadyn tak spodobny zróst, tak wosebne lisćo, tak rjane a wonjate kćenje nimaš, kaž dźě ja.“ — „„To ja drje nimam, mój přistojny susodo““, wotmołwi slowčina, „„ale čehodla zabudźeš ty moje płody z twojimi přirunać?““

(Wokoło 1830.)

9. Wowčeŕ a wjelk.

Wowčeŕ přinjese sebi cyle młodeho wjelka z lěsa domoj a měnješe, zo sebi na nim dobreho rjećaznika před wowčeŕnju woćehnje, dokelž wón wo rubjenju a torhanju ničo njewědźeše, też ničo tajke hišće woptał njebě. Wjelk bě skludny wotrostł a zdaše so na swoju służbu dobry być. Ale što měješe być? Něhdy skoči wón tola do wowcow, popadźe jenu a poča ju žrać. „O ty njedušniko“, dźeše wowčeŕ rozhněwany, „duž ty tola swoje přirodźenje po wšej mojej prócy a dobroće pušćił njejsy! Ja hižo widźu, zo dyrbju će samsneje hroznosće dla zarazyć, kotrejež dla dyrbimy twojich starych zabijeć.“ (Wokoło 1830.)

10. Lisćik, hrochowe zornjatko a kamješk.

Lisćik a hrochowe zornjatko dźěštaj něhdy do cuzby, lisćik so přewalowaše a zornjatko so kuleše. Ducy po puću nadeńdźeštaj tak wysoku a nahłu horu, zo so za cyły dźeń lědma na nju zdrapaštaj. Na horje prošeštaj kamješk wo hospodu; tón so jimaj dźiwaše a směješe, bě pak jimaj k woli. Zornjatko přilehny so zady kamješka lisćikej a wotpočowaštaj. Lědma pak běštaj so dolehnyłoj, přiće̊že sylny wichor a zhrabny lisćik sobu preč, a zornjatko kuli so po horje dele. Duž hakle poča so kamješk smjeć, zo so

wšón třaseše. Při tym pak so wón wobwali, šwikny so po horje dele, a štož bě najhórše, wón so ducy dele wo druhe kamjenje rozrazy. (Wokoło 1830.)

11. Škowrončk a žołta pliška.

„Kak to tak, škowrončko“, rjekny žołta pliška, „ty tola do žnjow tak rjenje spěwaše, zo so wšě pola a druhe stworjenja nad tobu wjeselachu a nětko po žnjach ty lědma zašćerčiš?“ — „„Haj, tehdy mějach ja starosć a nuzu wo žiwnosć a młode, ale nětko je to wšo zašło.““ (Wokoło 1830.)

12. Škraholc a hołb.

Na zelenym poli dosaže škraholc hołbja. „O běda mi njewinowatemu! Pušć mje, krwělačny rubježniko! Pohladaj k njebju! Njebojiš so sudźenja a khostanja, kotrež wšěch złóstnikow dosćěhnje?“ — „„Ach, błaznje““, dźeše škraholc; „„to mam ja dobry srědk, tutu bojosć přewinyć: Ja to ničo njewěrju!““ (Wokoło 1840.)

13. Spěwanski swjedźeń ptačiny.

Nowe naléće ze swojimi rjanosćemi bě přišło, a wot ptačiny běchu z nim přišli wšitcy najrjeniši spěwarjo. Spěwanska ptačina připowjedźi k česći noweho naléća wulki spěwanski swjedźeń na postajenym dnju a městnje, a tež kurom bu wón wozjewjeny. „Njemóže so tam naš honak słyšeć dać?“ prašachu so kury; „nima tón kazane?“ A jako rěkaše: „Sćežka, sćežka; tón škrjebotak na hnojowej hromadcy njeje prošeny“, dźachu kokoški: „Što tam potom chcemy, naš honak tola najrjeńšo mjeze wšěmi spěwa, a to móžemy dźeń wote dnja domach słyšeć.“ (Wokoło 1840.)

14. Wrobel a sknadź.

Raz zběhny wrobel mały prućik drjewa a žwačk wołmy ze zemje, zleći z tym na lipu, położi jo do hnězda, kotrež bě tam baćon nimale dotwarił, a poča na kromje hnězda šćerčeć: „Widźiš, mój bratře sknadźo, kajku wulku khěžu smój ja a baćon natwariłoj! To by sćežka štó druhi dokonjał, hač jeno mój.“ — „„To sebi ja njebudźech wot tebje myslił““, dźeše sknadź; „„česć, komuž česć słuša!““

(Wokoło 1840.)

15. Sknadź a wrobel.

(Jordan, Jutrnička 1842, 11.)

„Posłuchaj jeno“, praji sknadź k wroblej, „kak wjele rjeńšo hač mój tola tamle tón syłobik spěwa; a woni też praja, zo je bjeze wšěmi ptačkami pola človjekow hač najlubowaniši“. — „„Njewidźiš ty pak też““, wotmołwi wrobel, „„zo je wón bjeze wšěmi ptačkami też na mnje najpodobniši? Wón je po prawym z našeje wroblec swójby, a mój smój hišće dźensniši dźeń kaž najbližšej wujej a najlěpšej bratraj.““ — „Jo, jo!“ rjekny sknadź, „ale čehodla dźě ty też tak rjenje njespěwaš kaž wón?“ — „„Ach što, spěwanje tu a spěwanje tam““, wotmołwi wrobel; „„njewidźiš dźě, kak wón ze wšěm swojim wukhwalenym spěwanjom sebi hišće žaneje rjeńšeje suknički zasłužił njeje, hač ja mam!““

(Wokoło 1842.)

16. Lisćowe a čorne drjewo.

(Jordan, Jutrnička 1842, 11.)

Lisćowe štomy dźachu něhdy k čornemu drjewej: „Pokorjej so před nami; hlaj, kak wjele wyše nas človjekojo waža našeho rjaneho khłódneho lisća a młódnišeje zelenosće dla!“ — „„Haj““, rjekny čorne drjewo, „„ale wy so jeno w dobrym lětnim času zeleniće, tak zo ja tehdy přećiwo wam so mjenje być zdam; hdyž pak zły zymski čas

přińdźe, njesteju ja porno wam zedrjene a čorne kaž khošćo, ale wostawam za to kóždy čas jenak zelene"".

Něšto mjeńša, ale wobstajna khwalobnosć je lěpša, dyžli wjetša, ale načasna.

(Wokoło 1842.)

17. Liška w psyčej koži.

(Jordan, Jutrnička 1842, 44.)

Liška namaka sebi něhdy wuharowanu psyču kožu a wjeseleše so jara na swojim namakanju. „Aj, to je njepodobne zbože", dźeše wona, „tu kožu chcu so hnydom woblec a do wsy běžeć, hdźež su dwory a zahrody połne kur a hus, žadyn psyk mi njebudźe ničo činić, dokelž sym jeho runjeća a žadyn člowjek mje njebudźe znać a mi za žiwjenjom stejeć, wjele skerje so bojeć; to budźe mi tola prawa pomazka!' Wona so wobleče a běžeše stroštnje do prěnjeho dwora a čuchaše tam za kurymi a husymi. W tym přińdźechu ludźo z khěže, wuharowachu sylnje na nju, nječinjachu ji pak dale ničo. Wona pušći so do druheho dwora. Tam so drje nichtó na nju njedohlada, jako runje za kokošu skradźu po brjuše lězeše a so hižo woblizowaše, kak dobra budźe. Ale njemdry rjećaznik Sultan so na měsće na nju wottorže. Liška sebi mysleše, zo ji tón tola ničo činić njebudźe, dokelž je wona też pos; duž jeho dočaka a poča: „Psyčko, luby psyčko, nječiń mi tola ničo, hlej, ja wšak sym też psyk a nic něhdźe liška, tajka bjezbóžna liška kaž druhe, kiž kury w dworach łoja. Khiba zo zwoliš (přistaji bóle mjelčo), to chcemoj so dźělić." — „„Hoho!"" rjekny Sultan, „„to by mi było, twoja wuřěč a tajke zamołwjenje će přeradźi"", a bjeze wšeho dźiwanja na wosobu a slubjenje dosaže ju za šiju a překusa ju tak, zo na měsće ležo wosta. „O", dźeše liška slakajo, „ja hewak pře wšo mudre, lestne stworjenje, kak sym so ja truhnyła; mudrych ja zjebach, ale hłupi mje krydźechu. O na tu njehěblowanu sprawnosć."

(Wokoło 1842.)

18. Kapon a sroka.

(Jordan, Jutrnička 1842, 54.)

Stary a šepjerjawy kapon steješe při škličcy běrnow před khěžu pak wołajo kury k sebi pak sam jědźo. Běše pak runje wulki sněh a zyma, a duž počachu so tam hłódne wroble hnydom k njemu towaŕšić; też jena hłódna sroka z ponoška přihladowaše. Ale kapon běše njepopřaty, zły pachoł a njeda žanemu wroblej blizko. Po khwili přileći sroka dele, sydźe so kusk nazdala a poča rěčeć: „O kaponje, kajki starosćiwy muž ty tola sy za swoje žony, kak lubosće dostojny! kajki wutrobity, rjany młodźenc ty sy, kajka to pycha a krasnosć twojeho rjemjenja a twojich pjerjow, kajkej z wotrohami wobrónjenej nozy ty jeno tola maš! To tebje wulcyšnje debi. Ale kak ja tebje wobžaruju, kajka to škoda, zo swojich hewak přistojnych wotrohow dla k ničemu khodźić njemóžeš.“ — „„Oho, to žno wěrno njeje““, rjekny kapon, „„ja móžu kaž zemjan hić, hladaj jow!““ a z tym dźěše wón z horda wustupujo wulki kruch wot šklički preč. Mjez tym přiskoči sroka, hrabny běrnu ze šklički a lećeše na třěchu. Zjebany kapon hladaše mjerzacy za njeju a dikotaše: „O ty tajka a hewajka khwaleŕska padušnica, tak mi njedyrbi nichtó wjacy přińć!“

Kaž tutón kapon, tak da so dosć bohačkow a nadutych wot hłódnych khwaleŕskich lišćakow zjebać.

(Wokoło 1842.)

19. Je to na čo podobne?

(Jordan, Jutrnička 1842, 57.)

Něhdy njeseše muž z blědym wobličom a šešeratymi włosami ze swojeje khěže zawjazany połny měch a měješe mysle jón na puć ćisnyć. Dźěše tam swjaty Jan nimo, lubowany wučobnik našeho zbóžnika, a prašeše so: „Što tola maš, bórčaty mužo, w tym měše, zo chceš jo na puć wućisnyć?“ — „„Ach““, dźeše muž, „„ja so z mojeju

žonu jara wulcyšnje wadźu, duž sym jeje a mój rozym do tuteho měcha tyknywši zawjazał a njesu jón won ćisnyć.““ — „O mój luby“, rjekny swjaty Jan, „wróć so zaso nutř, sadź waju rozym z měcha won, wzmitaj kóždy swój dźěl zaso k sebi a potom ztykaj waju wobeju złoby a njekhmanosće do teho měcha a te ćisń won“. — „„Z teho budźe sćežka što““, rjekny muž k swjatemu Janej, „„dokelž to wšo do jeneho měcha nutř njepóńdźe a tak dołho njejsmoj zawěsće přez jene, zo bychmoj te šepjerjawe złoby a njekhmanosće do wjacy měchow ztykałoj; zawostanje-li pak što wot naju njewućisnjene, hlej, tehdy wěš, zo jedyn čert druheho přeco zaso nutř woła. (Wokoło 1842.)

20. Kuntworje.

(Tydź. Now. 1842, 11.)

Dwě kuntworje lětaštej wječor prěki a po dlu po woknowej škleńcy, přez kotruž we jstwje jasnu swěcu widźeštej a žadaštej sebi wulcyšnje jara do jstwy a k rjanej swěcy přińć. Po khwili pak wotewri něchtó to wokno, wonej namakaštej też hnydom wočinjeny kukačk a lećeštej w runej měrje do swěcy, w kotrejž pak sebi swoje křidła spalištej. Dele padnywši počeštej žałosćić: „O mój błaznaj, o mój najhubjeńšej stworjeni! Štož mějachmoj prjedy za swoje wěste wjesele a zbože, to je nětko naju najwjetše njezbože!‘

Takle by někotry zakrasnjeny króć człowjek do swojeho njezboža zaběžał, hdy by Bóh luby Knjez jeho prózstwy wusłyšał abo jemu poradźenje teho dał, štož z wjele prócu pyta a čini. (Wokoło 1842.)

21. Škowrončk a pocpula.

(Tydź. Now. 1842, 27.)

Škowrončk a pocpula měještaj zwadu mjez sobu, a sudnik bě kokula. Ta da škowrončkej najprjedy před so

stupić a praji, jako bě jeho słyšała: „Ty maš cyle njeprawje“, dosahny a zežra jeho. Na to přihladujo měnješe pocpula, zo dźě je wona dobyła. Kokula pak dźeše: „Hač runjež maš prawje, sy ty tola też smjerće hódna“. — „„Kak sym ja móhła smjerć zawinować““, praji pocpula, „„hdyž měješe tola škowrončk njeprawje?““ — „Aj“, wotmołwi kokula pocpulu dosahnywši, „pola mje je prawda a njeprawda w jenym měše, hdyž mam tajki surowy hłód a tajku słódku žratwu kaž dźensa na wamaj!“

Nic přeco přěhraješ a dobudźeš, za tym hač maš prawu abo njeprawu wěc, ale za tym hač maš sudnika. Ale hladaj so, zo bychu nawalne žadosće sobu k sudu njesedźałe.

(Wokoło 1842.)

22. Pawkaj.

(Tydź. Now. 1842, 31.)

Dwaj pawkaj měještaj w lěsu na khójcy swoje wobydlenje a běštaj lóžšeho horje a dele łaženja dla wjele nićow wot zemje na štom a do hałozow horje napřadłoj. Jako tam něhdy mócny wichor nimale wšitke khójcy spowala a jeju wobydleńska khójca stejo wosta, dźeše jedyn pawk k druhemu po wustatym wichorje: „Widźiš, bratře, kak te naju postronki dźeržachu! Njeběchmoj mój khójcu tak twjerdźe k zemi připřadłoj, budźeše so wona też dušanecy wuwróćiła, kaž te druhe připódla!“

Takle činja so też husto dosć ludźo wulcy a připisuja sebi, štož so cyle bjez jich mudrosće a mocy samo wot so stało by abo podało njeby. (Wokoło 1842.)

23. Dźěćo a šeršeń.

(Tydź. Now. 1842, 39.)

Mały hólčec Pawoł přińdźe něhdy do hornjeje jstwy swojich staršich, kotraž bě dołho začinjena była, a namaka tam na woknowej descy šeršenja we womorje ležo, dokelž

njeběše tam dołhe časy žaneho čerstweho powětra a ničo k jědźi měł. „Ach ty wbohe zwěrjatko“, rjekny Pawoł, „ty sy z njerozymom do jastwa přišoł, w kotrymž by kónc wzał, njebudźech-li ja k twojemu wumoženju přišoł; kak by mje ty prosył, hdy by rěčeć móhł abo hižo wjacy hač połmorwy njebył; čakaj, ja chcu ći čerstweho wožiwjaceho powětra dać.“ Pawoł dychaše ćopłotu na njeho, wón wočini też wokno a čakaše dołhe časy, hač so šeršeń woprawdźe hibać poča, też z křidłami pjerchajo šwórkotaše. „O ja widźu, mój luby lětačko, ty sy wěsće tak zawutleny a słaby, zo prawje k mocam přińć njemóžeš, ja chcu ći po dobre jědło hić, zo by so posylnił a swój puć lećeć móhł.“ Pawoł dźěše a přinjese zhnidličenu krušej a połoži ju šeršenjej, kiž bórzy wot njeje cycaše a jědźeše a přez to nowe mocy doby. Šeršeń bě so do wole najědł a poča po woknowej descy běhać, też lětajo do woknoweje škleńcy bić. Pawoł wza jeho do ruki, zo by jeho z kukačkom won sadźił. Lědma pak běše jeho zapřijał, skała jeho šeršeń ze swojim žahadłom a wuleći z woknom. „O ty złe, njedźakowne zwěrjo“, zawoła Pawoł płakajo, „je to nětko moje myto, zo sym tebi wot smjerće k žiwjenju pomhał?“ a běžeše žałosćo k nanej. Nan wobaleše a lěkowaše Pawołej skałany porst a dźeše: „Mój synko, takle kaž tebi dźe so někomužkuli pola človjekow při wopokazanju dobroty. Nic jeno zo žadyn dźak njedostanje, ně, wón ma so hišće hladać, zo by za njepřećela dźeržany njebył, kaž měješe tebje šeršeń za njepřećela, a zo by křiwdu za lubosć njezhonił.

(Wokoło 1842.)

24. Mrowja a šwjerč.

(Tydź. Now. 1842, 63.)

Šprócniwa mrowja naréča hłódneho a zmjerzłeho šwjerča, kiž bě w zažnym naléću k njej po prošenju přišoł, zo by z njej w přichodnym lèću mrowišćo za ćopłe wobydlenje

twarił a jědź z njej domoj nosył, zo by so jimaj potom w zymje derje šło. Šwjerč běše so pola mrowje zhrěł a najědł, a mrowja poča jeho wučić. Jako bórzy rjeńši čas přińdźe, běžeštaj kóždy na dźěło won. Šwjerč běžeše rano z časom po kiješki a chcyše prawje sprócniwy być, přińdźe pak hakle wječor a to z jenym prućikom domoj. Mrowja swarješe jeho a dźeše: „Što sy ty tola činił, zo njejsy za cylički dźeń ničo nosył?“ Šwjerč praji: „„Ach, tamle na tej hórcy zetkach swojeho wuja, z kotrymž mějach wjele wučinjenja, wón budźeše mi jara za zło wzał, njebudźech-li khwilu pola njeho wostał.“ Druhi dźeń njepřinjese šwjerč też ničo wjacy hač prućik domoj a zamołwješe so z tym, zo je tam wonkach strašne stworjenja widźał, a zo njeje sebi z bojosću před nimi domoj wěrił. Třeći dźeń a te druhe dny njebě šwjerč dźěławiši, ale wuměčowaše so pak na to, zo je ducy skhorił abo so zabłudźił, pak na to, zo je tam hubjeny kraj abo zo je jara słónčko paliło; zo je tam wulki dešćik šoł; zo njeje wědźał, hdźe so wobroćić; zo je sprócny a sparny był; zo je nowe, lěpše město za njeju pytał; pak powoła so na to, zo je wšak hišće časa dosć a lěćo hišće dołhe, a štož podobnych zamołwjenjow wjacy běše. Mrowja wróći tajke zamołwjenja, swarješe a nućeše k dźěłu. Duž dźeše šwjerč: „Ach, ja mam dubowu hłowu, ja twoju wučbu njejsym dosć zrozymił, ty dyrbiš ze mnu won hić a mi wšitko też k wočomaj rozpokazać.“ Mrowja to činješe. Šwjerč njekedźbowaše pak ani na jejne słowa ani na jejne pokazowanja, ale prašeše so přeco něšto druhe, bledźeše to, baješe tamne, skoči pak tu na bok pak tam, hladaše do wšěch bokow wokoło so, zahlada so pak na to pak na něšto druhe; pak njebě mrowine słowa dorozymił a prašeše so zaso, pak poča piskać a sebi hrajki činić, zo jenož so čas miny a ničo činić njetrjebaše. Mrowja tehole syta poča: „Ty tola cyle k ničemu njejsy, runjež maš rozym a też hišće sylniše stawy hač ja. Ty prózniko, chceš dha so ty jeno wote mnje žiwić dać a mi wošćerjejo přihladować, kak ja so

prócuju, a potom ze mnu dźělić?“ — „„Ty mje ničo prawe a hódne nawučić njemóžeš““, rjekny šwjerč, „„a ja też z cyła a ze wšěm wo twoju wěc a twoje dźěło njerodźu!““ Na to praji mrowja: „O ty lěni ludako, jako bě ty hłódny a zmjerzły, rěčeše ty hinak; ty sy jedyn wot tych, kiž wšo móžne chcedźa, jenož nic dźěłać; kiž maju same zadźěwki a wurěče, dokelž žaneje dobreje wole nimaju, a hdyž nikoho ze žanej wurěču wjacy zamolić njemóža, hanja a zacpja to, štož bychu wšak zdobnje činić dyrbjeli.“

Njeje tajkich šwjerčow też něšto mjez człowjekami? Hlej, wo šwjerču je tudy rěčane, człowjek pak je měnjeny.

(Wokoło 1842.)

25. Kokoš a jeja.

(Tydź. Now. 1843, 64.)

Črjóda jejow, na kotrychž pata sydaše, zwadźi so, jako bě z nich zlězła, w hnězdźe něhdy mjez sobu, dokelž so spódnym zdaše, zo su wot zwjeršnych bjez potrjeby ćišćane a wobćežowane. Wone počachu so přewalować, so storkać a bić, hač běchu so wšitke naraniłe abo rozbiłe. Jako nětk pata zaso na hnězdo přińdźe, poča wona žałosćić a swarić. Jene jejo pak, kiž bě so při tej bitwje wukuliło, rjekny: „O ty naša maćerka, njeżaruj a njeswař našu njemudrosć, přetož hdy by ty lěpje za nami hladała a tak husto a dołho z hnězda njezběhowała, njeby so tajke njezboże wěsće stało!“ — Ródne kedźbowanje wobara njezbožu a zalutuje žałosć.

(Wokoło 1843.)

26. Mjedwjedź, wjelk, liška a sornik.

(Tydź. Now. 1843, 139.)

Mjedwjedź a wjelk běštaj so zwadźiłoj a chcyštaj teho dla sam a sam na so hić. Liška dyrbješe swědčić a wupóznać, štó je dobył abo přěhrał. Wšitcy tři běžachu na

wěstu čisćinu w lěsu, zo bychu tam swoju bitwu dźerželi. Ducy po puću nadeńdźechu sornika, kiž so jich jara stróži a chcyše hnydom w najdlějšich sahach ćeknyć, jako jeho mjedwjedź poniżnje a přećelnje prosyć poča, zo by wšak sobu na swědčenje šoł a zo so jemu ničo złeho stać njedyrbi. Sornik začu so přez to počesćeny, zo tajcy knježa jeho potrjebaju a zo dyrbi z jeho pomocu tajka čestna wěc wuwjedźena być. Wón dosta k tym jemu hewak strašnym zwěrjatam dowěrnu wutrobu a přimołwješe so k nim z njebojaznej přećelnosću. Woni ćěrjachu też móhł-rjec w bratrowskim wutrobnym rozrěčowanju cyły puć a zastachu na wuzwolenej wulkej lěsnej čisćinje, zo bychu tam wotrěčanu bitwu na sam a sam dźerželi. Wjelk wótřeše swoje zuby a mjedwjedź swoje pazory, a liška činješe ważne, starosćiwe a pokhmurjene wobličo, sornik pak pohladowaše dobroćiwje kaž wowca a měnješe: „Ja drje chcu rady swědčić, ale ja praju, zjednajće so radšo, prjedy hač sebi škodu sčiniće a jedyn wot waju snadź tola žiwjenje přisadźi. Liška rjekny: „I baj zjednać! Prawda dyrbi prawda być a wostać, přisadźi-li žiwjenje, štóžkuli je přisadźi!“ Mjedwjedź a wjelk dźěštaj we wjele hronach samaj a samaj na so a krwawještaj wobaj z hłubokich ranow. Liška khwaleše wjelkowu zhibitu spěšnosć a jeho kóńčojty zub a zechcywaše wjelkej dobyće přisudźić, sornik pak mjedwjedźej po prawdźe prědnu khwalbu dawaše a swědčeše z rěčniwej horliwosću přećiwo liščy. Z teho nasta nowe wadźenje. Wjelk a liška nadpadźeštaj na jene dobo sornika, daješaj jeho a bjerješaj jemu žiwjenje w mjedwjedźowej přitomnosći. Sornik poča wołać a skoržić: „Mjedwjedźo, mjedwjedźo! hladaj na tu njepodobnu njeprawdu, kotraž mi twoje dla so stawa, pomhaj, wumóž mje!“ Liška pak dźeše z krwawej khlamu: „„O sorniko, hdy by ty tak wjele mudrosće a rozyma we hłowje měł, jako maš wysoke a kóńčojte rohizna na hłowje, to njeby so hakle do našich należnosćow měšał a do tajkich paslow šoł.““ Mjedwjedź pak jenož wjelka a lišku jara

swarješe, potom po khwili so směješe a žerješe sornikowe mjaso sobu.

Hladaj so ludźi, kotrymž poruny njejsy; njech so ći dobro njezda, hdyž tebje do swojich zwadnych należnosćow ćahnu; na posledku so ći při najlěpšim měnjenju a prócy najskerje złě dźe a sy wopušćeny. (Wokoło 1843.)

27. Khrobolenje zaječkow.

(Tydź. Now. 1843, 179.)

Při młode, tola pak hižo wotrosćene zajacy wuběžachu z hłubokeho, ludźi prózdneho lěsa, zo bychu so w swěće rozhladałe a něšto nawědźiłe. Połne dobreje mysle přińdźechu na čisćinu do hołeho pola a nadběžachu tam škowrončka, kiž zaćikotajo před nimi do powětra zleći. „O, kajke smy my trašne zwěrjata na swěće“, dźeše jedyn tych zajacow; „hlejtaj, kak so nas tón ptačk naboja a zleći!“ Běžachu zaso kusk dale a nadběžachu tam žabu. Žaba w smjertnym straše skakaše w dołhich sahach hač do bližšeho přirowa a ćekny před nimi. „O, kajka hroza tola wot nas dźe, kajke hrózbne zwěrjata my tola na swěće smy“, dźeše zaso druhi zajac, „wšitko so nas boji!“ Běžachu zaso kusk dale a nadběžachu tam myš. Ta ćěrješe před nimi, hač bě smuha za njej a skhowa so do swojeje dźěry. „Woprawdźe“, dźeše třeći zajac, „strach a hroza wot nas sapa, hdźežkuli my přińdźemy; štož běha, skaka a lěta, wšitko so nas zatrašnje boji!“ Běžachu tam zaso kusk a nadběžachu hat, w kotrymž so dosć rybow při kromje na słónčku wohrěwaše. Te spłunychu z wulkim pluskotom do hłubiny. „Roztejće!“ dźachu zajacy, „cyły swět my zaćěrimy!“ Same před sobu skoro nastróžane, zo so jich wšitko boji, sedźachu zaječki pola hata a hladachu wokoło sebje. Duž dohladachu so na něšto, štož k nim dźěše. „Pójće“, dźachu, „chcemy jeho nadpadnyć, teho zelenka; wón tola dale ničo

njeje, hač tón prjedyši zeleny skakačk, kiž so před nami do přirowa skhowa, jenož tajki něšto wjetši!“ Tónle zelenk pak njećěkaše, ale sčini ze swojej pryskawu brdawc, hač so zakuri! Z dwěmaj zajacomaj bě nimo! Třeći khrobolak pak naćahowaše swoje ćěkadła.

Něchtóžkuli so hnydom khroboli,
Hdyž so snadna wěc 'mu poradźi.

(Wokoło 1843.)

28. Njewěř kóždemu!

(Tydź. Now. 1846, 99.)

Liška připowjedaše kaponej a kokošam, kiž horjekach na štomje sedźachu, zo je wěčny pokoj a měr sčinjeny ze wšěmi zwěrjatami na zemi, tak zo změja přichodnje wjelki a wowcy, liški a kury wěčne přećelstwo mjez sobu. Z tajkimi rěčemi pak chcyše wona rada kury ze štoma dele wabić. Ale kapon wotmołwi: „Aj, to je pěknje! to ja rad słyšu!“ a naćahowaše při tym šiju a zakrjeholi. Liška so wopraša: „„Što dźe tak hladaš?““ Kapon wotmołwi: „Ach, dale ničo, ja tamle hajnika widźu z psami přikhadźaceho.“ Liška rjekny: „„Duž tu ja njewostanu.““ Wotmołwi kapon: „Počakaj, potom chcemy też my k tebi dele přińć, hdyž widźimy, zo maju psy z tobu měr.“ Liška praji: „„Ně, psam snano měr hišće njeje připowjedany a znajomy; duž ja ćěkam ““

(Wokoło 1846.)

29. Móc a prawo.

Po wuzkim čistym puću přijědźeštaj sebi móc a prawo napřećiwo. Žadyn wot njeju nochcyše so wobwinyć, dokelž bě po boku błóto, wosebje pak, dokelž měješe kóždy sebje za wosebnišeho, kotremuž dyrbi nižši z puća hić. Kažkuli wótrje so wo swoju přewahu wuměčowaštej, žadyn njepřepokaza druheho a duž so zjednoćištaj, zo chcetaj so prěnjeju

dweju pućowarjow wo jeju měnjenje prašeć, a třeći dyrbi potom wusudźenje dać. Tak so sta. Prěni dźeše: „Praweho dyrbi podpěrać móc.“ Druhi dźeše: „Mócneho dyrbi podpěrać prawo.“ Třeći dźeše: „Prawo a móc dyrbitej sebi służić, hewak z woběmaj klaca!“ (Wokoło 1850.)

30. Zełhańna liška.

Liška běše w přitomnosći swojeho syna z husymi wo nowym porjadku a zakońskim wustawjenju mjez lětakami a štyrinohakami rěčała a tu nowu wěc žałostnje wukhwalowała. Jako so na to ze swojim synkom wot hata wróći, praji ducy młoda liška: „Ale maćerka, mi so zda, zo sy tola njemóžnje łhała abo z najmjeńša z kuntworow słonow dźěłała! „„Błazniko! moje rěče běchu runje tak mudre jako přisłušne““, wotmołwi liška synkej; „„přetož nam liškam, runje kaž někotrymžkuli člowjekam, wěrja na dobre zboże tak hakle lědma połojcu teho, štož rěčimy!““

(Wokoło 1850.)

31. Zhubjene zboże.

Khudy muž prošeše něhdy zboże, zo by chcyło jeho ze swojej darniwosću zwjeselić. Zboże, přećiwo swojemu wašnju, zjewi so jemu a dźeše: „Duž měj so hotowy a zwočinjej wšě swoje durčka, wokna, křinje, kašće a sudobja, zo bych móhło do nich, je napjelnić. To činješe khudy muž a nabi też hišće hozdźikow po wšěch sćěnach we jstwje, zo by powěšał, štož w sudobjach atd. snadź městna njezměje. Z dobom přińdźe knježi służobnik z hrodu a praji: „Štyri kórcy zemje dari tebi mój knjez, su pak hišće pusćina, duž dyrbiš sebi je k polu přihotować“ — „„Wčera budźech to hišće za wulki dar přijał, mój luby““, dźeše khudy muž, „„ale dźensa so dźakuju; ja sym teho drjenja syty, dźěłać wjacy njebudu““. Po khwili ruješe a bječeše něšto na

dworje. Wón pohlada z woknom a hlej! rjana pisana kruwa a ćelo khodźeštaj po dworje a měješ taj papjerku z napismom: »Tebi darjenej!« — „Ach ně“, dźeše khudy muž, „konje budu sebi kupować, cyłu hródź tajkich skoćatow chcu měć a wulke kubło sebi kupić!“ Wón stupi před khěžu a hlej! spłóšeny kóń přileći po puću jězdneho w jenym třemjenju wisaceho po zemi wlečo. Khudy muž zdźerža konja a wumó jězdneho, wosebneho knjeza, wot trašneje smjerće. Knjez dźeše: Wuproš sebi dar wote mnje abo wzmi jowle sto toleŕ za myto.“ — „„Ach!““ mysleše khudźink, „„jutře změju miliony,““ a dźeše: „„Ně, mój knježe, dajće te pjenjezy někomu khudšemu a zwjeselće teho.““ Dźeń bu wječor, a khudy muž njeměješe hišće ničo. Wón mysleše: „Slubjene bohatstwo přez nóc přińdźe“, a wostaji tehodla nocy wšitko zwotčinjane. Rano wón stany a widźeše wulku tyzu na blidźe stejo. „Aha, aha!“, dźeše wón, tule dźě tola něšto budźe“; ruče ju wotčini a što tam bě? List tam ležeše wot zboža pisany: „Mój krótkowidźacy khudźinko, budź tu božemje; budźeše Ty wčera Twój rozym też tak šěroko wotewrił kaž Twoje khěžne durje, a Twoju lěnju požadliwosć na jedyn tych hozdźikow na sćěnje powěsnył, to budźeše był muž najbohatši!“

(Wokoło 1850.)

32. Hłódny knot.

Knot ze swojeho doma a zamoženja přez powodźenje wuhnaty přińdźe smjerć hłódny k myši a prošeše: „Daj so mi kusk najěsć!“ Myš naswari jeho a njeda jemu ničo. — Duž dźěše knot k žurkej, swojemu wujej, a prošeše: „Daj so mi najěsć, přetož ja sym jara hłódny!“ Žurk jeho wuhna a začini durje za nim. Knot běžeše do lěsa k wjewjerčcy, kiž hable a bukwicy łušćeše a prošeše: „Luba ćeta, njedaj mi hłodu wumrjeć a smil so nade mnu! Zdźěl mi twojeho kubła něšto.“ Wjewjerca praji: „„By dźě mudriši był a so lěpje wobhladał!““ a njeda jemu ničo. W kamjenjach a

skałobach nadeńdźe knot jěža; temu skoržeše swoju nuzu a prošeše: „Požč mi na dobru dań něšto jědźe, přetož ja zawutlu!“ Jěž praji: „„To móhł něchtóžkuli přińć; staraj so dale!““ Knot přińdźe k świncej, kiž spaše. Knot jeho cybaše a świnc wocućiwši słyšeše knotowu skóržbu a potrjebu: „O, lubje rady bych tebi posłužił, ale hladaj, tu je wšo prózdne.“ — „„O, hubjenstwo!““ žałosćeše knot; „„najdarniši, kotrehož nadeńdźech, ma runje najmjenje k rozdaću!““

(Wokoło 1855.)

33. Zajac — winnik.

Štyrinohaki přećiwo lětakam bitwu přěhrachu. Přičina tuteho njezboža bu přepytana wot najwyššeho hač k najniššemu. Za winnika bu zajac póznaty, dokelž njebě prawje posłuchał a njepřećelow radu dosłyšał. Duž wotrězachu jemu wopuš, kotruž hewak dołhu nošeše a k wušomaj ju přišichu. Wot teho časa nosy zajac dołhe słyšicy.

(Wokoło 1855.)

34. Wokleṕ a rudowy kamjeń.

Wokleṕ słomy a rudowy kamjeń ležeštaj sebi z napřeća w dworje, a wokleṕ poča: „Ty stara ruda, wjele dźesat lět jow ležiš? Hladaj, ja sym za jene narostła a służu hižo człowjekam a z kak małeju prócu móže człowjeska ruka wote mnje wudźěłać třěšny walčk, słomjany kłobuk abo druhe pletwo!“ „„Haj““ rjekny ruda, „„haj, wjele wjacy časa trjebam k narosćenju a wjele prócy je trjeba, doniž człowjek mje na wužitk staji, ale za to wudźěła wón wote mnje železo a worcl, a wužitk tuteju mojeju hólcow na swěće njeje snadny; haj, přemóžetaj tebje a cyły swět, a njeradźu tebi, so z nimaj měrić.““

(Wokoło 1855.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/434 Serbski institut Sorbisches Institut

35. Mucha a kachle.

Mucha, kiž bě we jstwje zymu dočakała, sydźe so zmjerzła na kachle a zyńčeše: „Nó, wohrěwaj, wohrěwaj, towaŕšo! — njewidźiš, kak wokna hałozuja?“ — „„Leć dźě““, dźachu kachle, „„łóńčko šćěpkow připołožić, na nami njedyrbi žadyn porok ležeć““. Mucha widźeše swoju njezamóžnosć a huhotaše zrudna, kachle pak dźachu: „„Swarić a porokować je lóže, hač wěc činić.““ (Wokoło 1855.)

36. Ćelko a kózlik.

Ćelko a kózlik dyrbještaj něhdy do města hić, ćelko po cyblu, kózlik po poprjanc, a zo njebyštaj zabyłoj, što mataj přinjesć, spominaše kóždy mjelčo z kóždej kročelu: cybla, cybla, cybla — poprjanc, poprjanc, poprjanc! Ducy na puću přińdźeštaj k hrjebi a dyrbještaj přez nju skočić. Skočištaj wjesele, ale z tamneho boka hrjebje njewědźeštaj žadyn, po čo dźetaj. „Mi je zaskočiło, što dyrbju přinjesć“, rjekny ćelko. „A mi tež moje mjeno“, mjakotaše kózlik; „štoha nětko?“ Wobaj wobzamknyštaj zaso přez hrjebju wróćo skočić we nadźiji, zo kóždemu jeho mjeno zaso naskoči. Ale ničo! preč bě preč, žadyn njemóžeše so wjacy dopomnić. Wonaj dźěštaj zrudnej domoj. Blizko při wsy pak dopomništaj so kóždy na swoje mjeno a dźěštaj zaso k městu, ale nic přez hrjebju, zo by jimaj wospjet njezaskočiło. Jako město wuhladaštaj, spodźiwaštaj so njemóžnje jara a při tym zhubi kóždy poslednju złóžku swojeje skazanki. Ćelko njewědźeše ničo wjacy, hač cy— a kózlik ničo wjacy hač po— a dźěštaj do města jedyn přeco cy—cy—cy a druhi po—po—po prajo. (Wokoło 1855.)

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/435 Serbski institut Sorbisches Institut

37. Zapowjedźena próstwa.

(Časopis Mać. Serbsk. 1856, 12.)

Njerunych wobćežnosćow a wšelakich podćišćenjow dla přińdźe dźělba mjeńšich štyrinohakow krala lawa wo pomoc a położenje prosyć. Wušikna liška bě wot nich za rěčnika před kralom wuzwolena a rěčeše jara mócnje a dušnje. „Wšo dobre“, wotmołwi kral, „ale ze wšěm prawom dwěluju na wěrnosći a prawdźe wašeje wěcy, moji lubi, nic was skóržbnikow, ale wašeho zastupjerja dla, kotrehož lestnej hubje je ćim mjenje wěrić, čim lěpje rěči. Duž dźiće a dajće mi pokoj, doniž njezměju druhe dopokazma.“

Chceš być derje zastupany,
Hladaj, štó će podpjera,
Jebak znaty, přewołany
Wěc najlěpšu rozkida;
Z wopluskom ždyn jeho mjena
Je też twoja prawda křćena.

(Wokoło 1856.)

38. Křiwda a wjećenje.

(Časopis Mać. Serb. 1856, 12.)

Njemdry a wólny woł rozbodźe w lěsu mrowišćo a směješe so tyšnym mrowjam, kotrychž wjele při tym skóncowa. Mrowje hrožachu z wjećenjom, a to bě wołej hakle nimo měry směšne. Bórzy na to přińdźe tam liška k rozbodźenemu mrowišću; mrowje skoržachu jej swoju křiwdu, namołwjachu ju na wjećenje a wuradźichu je hromadźe. Jako nětko woł zaso do lěsa na pastwu přińdźe, běše tam też liška, skakaše před nim k lubu činicy a hanješe jeho, kaž najlěpje wědźeše. Woł roznjemdrjeny pušći so za njepřećelnicu, ta pak ćěrješe prosty puć do blizkich tonidłow. We sleposći swojeho hněwa njepytny woł swój strach prjedy, hač so tam přepadny, a čim bóle so prócowaše wulězć, ćim

hłubje wjazny. K jeho přibjeracemu nurjenju a žałosćenju čušachu liška a mrowje, hač lěs klinčeše.

Njezamóže něchtó tež so spječić,
Móže wšak wón na tebi so wjećić!

(Wokoło 1856.)

39. Pokutny wjelk.

(Časopis Mać. Serb. 1856, 13.)

Stary wjelk, kusany wot złeho swědomja, jako widźeše, žo z nim skoro ke kóncej khwata, wobzamkny so nakazać a sčini pokutny slub: kóždy tydźeń jedyn dźeń so rubjenja wostajić, to we druhich šesćich dnjach rubjene a roztorhane pak z hłódnymi, khorymi a słabuškimi bratrami dźělić. Wón měnješe z tym nic jeno boži hněw a swoje swědomje počišić, ale tež hišće khwalbu dobroćerskeho stworjenja dobyć a po sebi zawostajić. Powěsć jeho wotmyslenja zhonichu tež wowčerjo, a jedyn wot nich dźeše: „Zawěrnje, tón stary ludak je sebi swoju pokutu na wěstych ludźoch wothladał,

Kiž falšnu pokutu za prawu
A jejnu dań sej postaja:
Za dźesaćnowarja wulku sławu
A za šěsć kroškow njebjesa.“

(Wokoło 1856.)

40. Myše a pasle.

(Časopis Mać. Serb. 1856, 13.)

Črjódka myši wuhlada w pincy groćane pasle, a jena z jich srjedźizny dźeše: „Hač-tež-to to tola žane pasle na nas njejsu, wo kotrychž so přeco tak wjele słyši?“ — „„Hm, pasle?““ dźachu te druhe, „„te móhłe sebi runje přichodneho nakedźbubranja dla bliže wobhladać. — Aj aj! kajka to přejasna, z ćeńčkich prućikow do wysokeho wobłuka murjowana khěžka! — A što tež je nutřka? — Aj aj! muka a połč, naše najlěpše jědło! — Ně, ně! tak hłupi

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/437 Serbski institut Sorbisches Institut

człowjekojo wěsće njejsu, zo chcyli nas přehrymzarjow do tajkich ćeńkonitkatych sćěnkow łojić, a k temu su jowle durje nutř, kiž so, dušanecy, njezačinjeja."" — Duž rěkaše: fuk nutř přez wuzku groćanu dźěrku, — a dachu sebi derje słodźić. Ale, ale, ze swojim žiwjenjom dyrbjachu samomudre womłodnicy swój spokoj płaćić, přetož za jich njewulězenje bě starane, prjedy hač bě žana pasle wohladała.

Nutř něhdźežkuli z lohka dźe,
Nic tak też won — to wopomńće!

(Wokoło 1856.)

41. Nižše steji ćiše.

(Časopis Mać. Serb. 1856, 14.)

Při kromje wulkeho lěsa k njebjesam dosahacych štomow steješe jałorc a zhladowaše njespokojny a zawistny k jich wysokosći. „Ach, čeho dla", dźeše wón, „njejsy mje, Božo, jako tajki majestetiski štom stworił? Kak wjele prjedy a dlěje bych słónčko wužiwał a dale widźał!" Błysk a hrimanje z powalacym wichorom přićeže, najwjetšeho hobra štomow rozrazy bože njewjedro, a črjóda druhich pódlanow, jałorcowych susodow, leže wuwrócena jałorcej k nohomaj a zdychowaše žałostnje na swoju škódnu wulkosć. To widźo hańbowaše so jałorc swojeje zawisće a dźakowaše so Bohu za swoju nizkosć, kiž bě jeho zdźeržała.

Njezawidź nikom' jeho wysokosć,
Ty njewěš jeje strachotnosć!

(Wokoło 1856.)

42. Želny žurk.

(Časopis Mać. Serb. 1856, 14.)

Něhdy wo žni nadeńdźe bur žurka na poli. Tón da so z burom do rěči a poča před swojej dźěru: „O kak je mi tebje wutrobnje žel, wbohi rólniko, zo je lětsa tak njepłódny čas, a zo maš tak khude žně." — „„Šelma ludański"", wot-

mołwi bur, „„lutuj swoje žarowanje, přetož ani khlamu njeby rozdajił, byrnjež ja kónc wzał, hdy by z mojej škodu sobu njećerpił.““

(Wokoło 1856.)

43. Strach a njestrach.

(Časopis Mać. Serb. 1856, 15.)

Mać liška wjedźeše dźowčičku prěni raz do swěta, zo by ju to a druhe nawučiła. Daloko njeběštej přišłoj, duž widźeštej nazdala wulkeho rězniskeho psa běžo. „Njedyrbimoj před tym ćěkać?“ prašeše so šeptajo dźowčička. „„Ně, před tym nic!““ rjekny mać. — Hišće njeběštej poł hodźinki dale, a wuhladaštej kołsypsyčka nazdala běžo. „Maći, njedyrbimoj před tym so minyć?“ praji zaso młoda pućowarka. „„Ně, wotmołwi mać, před tym też nic!““ — „Ale maći“, dźeše, młoda liška, „njejsy mi ty wosebje připoručiła so psow hladać?“ — „„To drje sym““, praji stara, „„ale hlaj, wulki pos njeje nam ženje strašny swojeje njespěšnosće a mały swojeje słabosće dla; te srěnje pak, te su naši mordarjo, z tymi njejsu žane žorty.““

(Wokoło 1856.)

44. Mucha a wózher.

(Měsačny přidawk k Serb. Now. 1859, str. 27.)

Mucha a wózher zetkaštaj so něhdy na puću pola jeneje wjeŕby. Tu wotpočowaštaj a na so hladaštaj. Mucha bě jara pokhmurjena a bórčeše z mjerzanjom. Wózher so jeje wopraša, što ji je a hdźe je so nastajiła. Mucha dźeše: „Ja ćahnu z města na kraj; w měsće njeje pěknje, ja dyrbjach wot swojeho přećelstwa.“ — „„Ej, wotrazy wózher, ja sym kraj wobešoł a tam tola też ničo činić njeje.““ Mucha znapřećiwi: „W měsće je zawěsće hórje, dokelž tam steja jenemu wšitcy za žiwjenjom a khodźa z placawu za nami. Moja sotra je mi prajić dała, zo je na kraju pola jeneho bura; pola tehó móžemy so z črjódami do škle synyć a sobu jěsć, nichtó nam ničo njepraji a nječini,“

Wózher přistaji: „„Moja luba, mi pak je so nawopak na kraju zlě šło, tam mje wusmorknjeja a wo zemju wrěsnu; w měsće pak — kaž sym słyšał — zawala našeho jeneho do najrjeńšeho rubiška a tyknu je do zaka. To so mi lěpje lubi, dyžli pola twojich burow.““ (Wokoło 1859.)

45. Moje pjenjezy ja hišće mam.

(Jordan, Čitanka str. 26.)

Dwaj pućowarjej, nadpadnjenaj ducy wot rubježnikow, dyrbještaj jim cyłe zamoženje dać. Duž rjekny jedyn: „Nětk móžemoj so božemje domoj wróćić khudaj kaž cyrkwinej myši a ducy kradnyć abo po prošenju hić.“ — „„Ani jene ani druhe““, wotmołwi tamny; „„moje pjenjezy ja hišće mam!““ — „Ty hišće maš?“ dźeše jeho towaŕš: „hdźe na žiwym swěće sy je skhowane měł?“ Wón dosta wotmołwjenje: „„Hlej, moja hłowa steji hišće na mojimaj ramjenjomaj strowa a mojej rucy stej sylnej dosć a rozymitej dźěło, kotrež wšitcy ludźo trjebaju a płaća, — duž luta rada, žana nuza.““ (Wokoło 1870.)

Přidawk:

Žiwjenje a skutki Handrija Zejlerja.

Wopisał E. Muka.

Rozprawa wo zhromadnym wudawku.

Zestajał Jakub Šewčik.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/441
Serbski Sorbisches institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/442
Serbski Sorbisches
institut Institut

Žiwjenje a skutki Handrija Zejlerja.

Motto: Za žiwjenje je cyły lud we wutrobje nosył,
Wumrěwši je žiwy we wutrobje cyłeho luda.
Klácel.

Handrij Zejleŕ* narodźi so 1. febr. 1804 w Słonej Boršći, serbskej wjescy hodźinku k wječoru wot Budyšina, jako jenički syn serbskeju staršeju. Jeho nan Jan Zejleŕ, * w Słonej Boršći 30. nov. 1767 — † tam 27. sept. 1844, běše wobsedźeŕ małeje žiwnosće a wustojny studnjetwarjeŕ, a jeho mać Marija, * 18. hapr. 1773 — † 17. aug. 1847, pokhadźeše z Běrkec swójby na Sokolcy, wsy blizko Budyšina. Handrijowy dźěd Jakub Zejleŕ běše rodźeny w susodnej wsy Bolborcach a woženi so z wobsedźeŕku teje žiwnostki Hańžu rodź. Ryńčec ze Słoneje Boršće. Do Bolborc běchu Zejlerjo z Hornjeje Boršće, wsy Hodźijskeje wosady, přićahnyli; tam a w susodnym Žičenju su hišće mužscy potomnicy Zejlerjec splaha, mjez tym zo je wot Słonoboršćanskeje wotnožki Zejlerjec mjeno z našim basnikom wuhasło; jeho jenička sotra, kotraž sebi muža

---

* Žiwjenjopisne naćiski wo H. Zejlerju mamy: wot J. E. Smolerja we Łužičanu 1872, str. 173 sll.; wot M. Hórnika w Časopisu M. S. 1874, str. 63 a w češkim „Slovníku Naučném“ s. v.; wot A. Hilferdinga w „Russkaja Beseda“ 1856; wot J. Libša w češkim illustrowanym časopisu „Světozor“ 1882 čo. 52 z wobrazom, kiž je prěnjemu zwjazkej tuteho wudawka přidaty, a w „Almanachu serbskeje studowaceje młodosće“ 1884 (też z wobrazom); wot Pypina a Pjecha w „Geschichte der slavischen Literaturen“, Bd. II, 2. Leipzig 1884 na str. 395 sll. (přir. J. E. Smolerjowy serbski přełožk str. 14). Anekdoty ze Zejlerjoweho žiwjenja podawaju Łužičan 1875 a Łužica 1890. Přehlad jeho spisow wot K. A. Jenča namaka so w Časopisu M. S. 1874, str. 58 sll.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/443 Serbski institut Sorbisches Institut

wzawši wot nana Zejlerjec živnosć dosta, běše při Handrijowej smjerći 1872 hišće živa.

W prěnjopočatnych wědomosćach bu Handrij Zejleŕ wot l. 1810—1818 najprjedy w Bolborčanskej wjesnej šuli wot tehdyšeho wučerja Kmocha a na kóncu we Wulkowjelkowskej šuli rozwučowany. Dokelž su mjenujcy evangelscy Serbja ze Słoneje Boršće w nabožinskich należnosćach (ad sacra) serbskoevangelskej cyrkwi swj. Michała w Budyšinje připokazani, měješe Handrij Zejleŕ při skóńčenju swojeje šulskeje wučby do Budyšina na paćerje khodźić; Bolborčanska šula pak słuša do Hodźijskeje wosady, mjez tym zo je Wulki Wjelkow do Michałskeje cyrkwje w Budyšinje zafarowany; tehodla najskerje pósła Zejlerjec nan swojeho syna poslednje šulske lěto do Wulkowjelkowskeje šule. Handrijowe wubjerne duchowne dary spózna tehdyši farař Michałskeje cyrkwje Bj. Wyl. Mička při paćeŕskej wučbje, na kotrejž so Zejleŕ tak mjeze wšěmi sobušulerjemi přez žiwe, jasne a duchapołne wotmołwjenja wuznamjenješe, zo bě fararja žel, hdy bychu dyrbjałe tajke wurjadne dary njerozwite a njewužite wostać. Duž při sebi wobzamkny, zo chce so za to postarać, zo by tutón wobdarjeny pachoł khudeju serbskeju staršeju na wyššu šulu přišoł, a přeprosy raz přez syna Zejlerjec nana na njedźelu popołdnju k sebi. Nastróžany tutón do města dźěše sebi myslo, zo je jeho Handrij najskerje něšto zworał, a strachoćiwy zastupi na faru. Jeho strachoćiwe wobličo pak bórzy spokojny a radostny posměwk přeběža, jako knjez farař jeho syna jara khwalić poča a jemu wukładowaše, kak snadź by so hodźiło, zo by jeho Handrijk studował a wustudowawši ze swojimi duchownymi darami swojemu narodnemu krajej a swojim sobučłowjekam służić móhł. Překłapjeny Zejlerjec nan do wšeho zwoli, a farař Mička prócowaše so w běhu zymy z pomocu swojeho kapłana H. Lubjenskeho, zo by přichodnemu gymnasiastej Zejlerjej přebywanje w Budyšinje zmóžnił: přimołwi jeho na gymnasiju, wobstara jemu tunje by-

dleńčko a někotre wobjedy w tydźenju pola smilnych zâmožitych měšćanow. Jutry 1818 wobnowi Handrij wukhodźiwši wjesnu šulu w Michałskej cyrkwi w Budyšinje swój křćeński slub a bu po jutrach jako wučomc na Budyšski gymnasij přijaty. Tu wuknješe wón 7 lět pilnje a wuznamjenješe so před swojimi sobušulerjemi we wšěch wědomosćach tak, zo bu, jako jutry 1825 wuwuknywši gymnasij wopušći, ze znatej slěbornej medaillu, kotruž stajnje jenož po wědomosćach a wašnju najwubjerniši na universitu wotkhadźacy šuleŕ dostawa, wot Budyšskeje měšćanskeje rady mytowany. Hižo jako gymnasiast poča Zejleŕ, snadź wot jeničkeho tehdy w Budyšinje přebywaceho swědomeho Serba kapłana H. Lubjeńskeho někak pohnuty a wubudźeny, mócnu lubosć k swojemu serbskemu ludu a k swojej maćerńej rěči pokazować. Wón kedźbowaše hižo tehdy na naše narodne pěsnje a bajki a začu we sebi mócne pohnuwanje, so sam w spisanju serbskich pěsni spytować, kotrež jemu wulku česć a ważnosć mjez jeho serbskimi sobušulerjemi dobychu. Zdźeržałej stej so nam wot nich dwě pěsni ze spočatka l. 1824 (hl. zw. I, str. 3 sl.)

Po jutrach 1825* poda so H. Zejleŕ do Lipska na saksku krajnu universitu a studowaše tam hač do jutrow 1829 na duchownstwo wudokonjejo so pódla we wšěch trěbnych a wužitnych wědomosćach. Kaž z wjetša wšitcy serbscy studenći duchownstwa zastupi też wón w běhu swojeho prěnjeho studowanskeho lěta do tamnišeho „Łužiskeho prědarskeho towarstwa“, kotrež ma za Serbow, zo móhli so zdobnje w maćerńej rěči rozwučować a zwudokonjować, wot l. 1814 wosebity serbski wotrjad, tehdy „Sorabia“, nětko pak hišće mjenje derje „Sorabicum“ mjenowany. Tu rozwi Zejleŕ bórzy wobšěrnu, wjelestronsku dźěła-

* We „Łužičanu“ 1872, 174 a w „Čas. M. S.“ 1874, 63 steji wopaki lěto 1826. My mamy wšě tu podate ličby ze Zejlerjowych samoručnych zapiskow.

wosć na polu serbskeho pismowstwa, a runjež bě a wosta z woprawdźitym wodźerjom „Sorabije“ wot 18 6 hač do Zejlerjoweho wotkhada z Lipska jeho starši towařš a najlěpši přećel Hendrich August Krygař z Hrodźišća jako podstarši cyłeho prědařskeho towařstwa, bywaše tola Handrij Zejleŕ duša a duchowny nawjedowař tuteho serbskeho zjednoćenstwa, kotrež wón k najwyššemu, hišće njedocpětemu kćěwej pozběže. Wón wučeše swojich towaršow lěpje serbski powjedać a pisać, činjo jich kedźbliwych na prawidła a wosebitosće serbskeje rěče, kotrež woni hišće njeznajachu, a čitajo jim wot sebje sameho wudźěłane přikładne nastawki; wón porjedźeše a rozsudźeše wot nich porjadnje podawane wudźěłki, wón rozwučowaše jich w serbskim prawopisu a zestaja sebi nawabjeny wot Polaka Handrija Kucharskeho, z kotrymž bě so we Łužicy zeznał, na zakładźe pólsko-čěskeho nowy serbski prawopis z łaćanskimi pismikami, kotryž pódla stareho w frakturje nałožowaše. Pod jeho a Krygarjowym nawjedowanjom přepytowachu sobustawy po swědčenju zakhowaneho tehdyšeho dnjownika Sorabije staršu serbsku literaturu a rozwiwanje serbskeje rěče wot časow reformacije, zapisowachu zestarjene serbske słowa a rjane wuprajenja dobrych staršich spisaćelow, hromadźachu wšelake powěsće z bližšeje a najdališeje zańdźenosće Serbowstwa, jednachu wo serbskich wašnjach při narodźe, slubje, kwasu, pohrjebje atd. a spytowachu so też w serbskim spěwanju. Při tajkej horliwej dźěławosći njedosahaše jim po wustawkach přikazana jena tydźeńska skhadźowanka, čehoždla so na Zejlerjowy namjet 8. aug. 1827 wobzamkny, zo chcedźa so husćišo hač raz za tydźeń k zhromadnemu rozwučowanju a towaršnemu spěwanju skhadźować! W prózdninach pućowaše H. Zejleŕ po serbskim kraju zběrajo wuplody ludoweho basnistwa a bajstwa a wabješe k temu też swojich towaršow. Samo w Delnjej Łužicy wón raz poby najskerje přewodźujo Handrija Kucharskeho, kiž tehdy serbski kraj přepućowa a hromadku hornjo- a delnjoserbskich ludo-

wych pěsni zezběra, wot kotrychž buchu delnjoserbske (12 čisłow) w „Časopisu Českeho Musea“ lěta 1830 (str. 380 sl.) wozjewjene. Zejleŕ pak zapisa někotre do Lipsčanskich „Serbskich Nowin“. Zo bychu so mjenujcy wšě z luda zezběrane rěčne pomniki a mnohe wot njeho a towaršow spisane nastawki zakhowałe jako pohnuwanki za pozdźiše rody Lipsčanskich serbskich studentow k podobnej dźěławosći, běše Zejleŕ z Krygarjom w nazymje 1826 wosebite rukopisne „Serbske Nowiny“ założił; do nich zapisowaše wón najpilnišo, tak zo wjetša połojca jich narodnostnych a rěčnych zběrkow kaž poetiskich a prosaiskich wudźěłkow wot njeho pokhadźa. Za jeho čas je so wot 25. nov. 1826 hač do 16. dec. 1828 runje 60 čisłow tajkich pisanych Nowin wudało, kotrež z časom tajku ważnosć docpěchu, zo buchu samo domach po serbskim kraju w mnohich wotpiskach rozšěrjane a wot njeho tež hišće pozdźišo, jako běše hižo w Klukšu z duchownym, hdys a hdys z přinoškami podpjerowane.

Zejleŕ měješe w Lipsku wobkhad nic jeno ze swojimi serbskimi a němskimi towaršemi prědarskeho towarstwa, ale tež z druhimi słowjanskimi tam studowacymi nadobnymi młodźencami zeznawši a spřećeliwši so hižo w l. 1826 wosebje ze sławnym južnoserbskim basnikom a spisowaćelom Simu Milutinovićom a z młodym češkim wučencom a stawiznarjom drom. Francom Palackim, kotrejž jeho kóždy po swojim wašnju w jeho dźěłanju na poli serbskeho pismowstwa posylnjowaštaj a pohnuwaštaj.

Milutinović Zejlerja jako basnik w jeho basniskich pospytach wobkruće̊še a k přeco wyššemu wudokonjenju jeho pěsniskich darow pohonješe, tak zo bu tehdy we nim podłožk k přichodnemu serbskemu ludowemu pěsnjerjej położeny. Zejleŕ spóznawši, zo móže jeho basniske skutkowanje jenož potom na wuspěch ličić, hdyž so na serbske ludowe basnistwo założi, zběraše a studowaše ćim pilnišo serbske narodne spěwy. A kak hłuboko běše wón hižo tehdy jich

woprawdźite byće zapřijał, wo tym swědča wšelake jeho pěsnje ze studentiskich lět kaž n. p.: „Zady našej pjecy kuntwory hraja“ — „Sym Serbow serbske holičo“ — „Zezady hunow w zahrodźe“ (dalše hl. zw. I, str. 1—157), kotrež na wosebitych papjerkach ćišćane* bórzy do luda přeńdźechu, tak zo móžeše je J. E. Smoleŕ w l. 1841 z połnym prawom do swojeje wulkeje zběrki „pěsničkow hornych a delnych łužiskich Serbow“ (hl. zw. I, str. 96, 252 a 308) přijeć wo prěnšej ani njewědźo, zo je hakle nowiši wupłód Zejlerjoweho ducha, tak powšitkownje rozšěrjena běše hižo tehdy po serbskim kraju. Tola też za zabawne skhadźowanki „Sorabije“ so Zejleŕ postara. Dotal spěwane, z wjetša špatnje spraskane přełožki němskich studentiskich spěwow so jeho poetiskemu duchej mało spodobachu; duž wudźěła wón swojim towaršam prěnjotne serbske bjesadne spěwy kaž n. př.: „Lubka lilija“ — „Rjana Łužica“ — „Štóha z tych Lipsčanskich murjow won dźe?“ — „My w přećelnym towarstwje mamy“, kotrež buchu z wulkim zahorjenjom přijate a spěwane, z dźěla po hłosach wot njeho sameho wumyslenych. Pěsnje, kotrež so towaršam zalubichu, zapisa Zejleŕ do rukopisnych „Serbskich Nowin“, a na to wašnje buchu wone nam zakhowane; ćišćeć dał pak je wón hač do lěta 1840 nimo tych třoch horjeka mjenowanych pěsničkow jenož tři składnostne spěwy, mjenujcy: přispěw saksk. kralej Antonej z l. 1827, žałospěw zemr. towaršej Rachlowcej a přispěw něhdušim sobustawam, wobaj z l. 1828 (hl. zw. I, str. 29, 164 a 168).

Druha strona Zejlerjoweje dźěławosće na polu serbskeho pismowstwa, wobstejaca we wědomostnym přepytowanju, zeznaću a zakhowanju serbskeje rěče, pokazowaše so też hižo w Lipsku a bu wosebje spěchowana přez wobkhad z młodym češkim wučencom drom. Fr. Palackim, pozdźišim

---

* Poslednišej na 4 stronach w 8⁰ pod napisom „Dwje nowej ßerſkej Pjeßnicžzy“ buštej 1829 ćišćanej.

sławnym čěskim stawiznarjom, kiž jeho husćišo napominaše, zo by serbsku rěč tež wědomostnje wobdźěłał; přetož wšitcy slavistojo začuwachu tehdy wulki njedostatk, zo nimo zestarjeneje małkeje Matthaeioweje rěčnicy (z l. 1721) serbska rěč ani grammatiscy ani leksikalnje wobdźěłana njebě. Tehodla poča H. Zejleŕ na serbskej rěčnicy a na serbskim słowniku pisać. Zo pak by wón to ćim skerje dokonjeć móhł, podpjeraše jeho Palacki ze wšelakimi čěskimi a pólskimi rěčniskimi knihami a dariwši jemu Šafarikowu němscy spisanu „historiju słowjanskeje rěče a literatury“ wotewri jemu nic jenož puć do staršeho serbskeho pismowstwa, ale tež do literatury wšěch Słowjanow. Duž Zejleŕ tež tu pilnje studowaše a dźěłaše, a płód tuteho jeho prócowanja běše serbska rěčnica, kotruž wón jako kandidata w němskej rěči pod napismom: Kurzgefasste Grammatik der sorbenwendischen Sprache nach dem Budissiner Dialecte. kónc l. 1830 w Budyšinje wuda, mjez tym zo jeho němsko-serbski a serbsko-němski słownik njedokónčeny w rukopisu zawosta.

Lipsk mjenujcy před jutrami 1829 na přeco wopušćiwši běše H. Zejleŕ 20. meje samsneho lěta w Drježdźanach swoje zastojnske pruhowanje (pro reverendo ministerio) khwalobnje wobstał a bórzy na to we Wjelečinje z dobrym wuspěchom prěni króć serbski a němski prědował; dokelž pak tehdy runje žane ani pomocne duchowne město w Serbach wuprózdnjene njebě, dyrbješe wón domach pola staršeju na zastojnistwo čakać a měješe duž dosć khwile za dopisanje a wudaće swojeje hižo w Lipsku započateje serbskeje rěčnicy. Hody 1830 pak bu wón skónčnje do Klukša wobstarnemu fararjej Jurijej Hennigej za pomocneho prědarja powołany, hdźež wón pola wudowy dotalneho kapłana Jeremiasa, kiž bě runje kónc l. 1830 wumrjeł, trochu wuzku hospodu namaka (hl. Łuž. 1890, str. 61), a jako bě so jeho přećel Krygaŕ, kiž w l. 1831 Klukšanske kapłanstwo zastawaše, w l. 1832 za kapłana při Michałskej cyrkwi w Budyšinje postajił, stupi Zejleŕ na jeho město a bu 13. njedźelu po swj.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/449 Serbski Sorbisches institut Institut

Trojicy (16. sept.) teho sameho lěta do swojeho noweho zastojnstwa swjatočnje zapokazany. W l. 1834 wumrě Klukšanski farař Hennig, a Zejleŕ měješe nadźiju, zo so jemu fararstwo w Klukšu dostanje; tola kollator wjerch Reuss přepoda wuprózdnjene město Zejlerjowemu rowjenkej, Delnjowujezdźanskemu fararjej Konikej. Tuto njedźiwanje (hl. Łuž. 1890, str. 62) pak bu za Zejlerja z přičinu, zo so wo druhe město staraše. A dokelž běchu w Sakskej na dalši čas wšě farske města wobsadźene, staji so wón konsistoriju šlezyskeje provincije k disposiciji, sčini 20. sept. 1834 we Wrótsławju swój „colloquium“ a měješe wjesele, zo jeho bórzy na to za fararja do Łaza powołachu. Duž złoži Zejleŕ Klukšanske kapłanstwo a bu 3. meje 1835 wot Wojerowskeho superintendenty Bola do swojeho Łazowskeho zastojnistwa zapokazany, w kotrymž je jako swěrny a woprawdźity pastyŕ dušow z najwjetšej swědomliwosću wysokočesćowany hač do swojeje smjerće skutkował. Lěta 1829—1835 běchu najnjelubozniši a najnjepłódniši čas w cyłym Zejlerjowym žiwjenju. Najprjedy měješe starosće wo duchowne zastojnstwo, kotrež tehdy w Serbach tak lohko dostać njebě kaž w našim času: wšě městna běchu wobsadźene a kandidatow bě dosć; potom jako běše skónčnje do Klukša za duchowneho přišoł, we wšelakim nastupanju to njenamaka, štož smědźeše wočakować. Duž zaprahny jeho basniske žórło bóle a bóle; jenož hdys a hdys, hdyž so wón w swojej samotnosći na rjany studentiski čas dopomni, zeskhadźa jemu poetiska myslička, kotruž na papjeru ćisnywši wón do Lipska lubym towaršam do jich „Serbskich Nowin“ pósła (hl. spěwy z l. 1829 - 30 we zw. I., str. 69—96). Haj w l. 1831—1835 njebu wot njebo snadź ani jedyn spěw zbasnjeny, z najmjeńša nam z teho časa žadyn zakhowany njeje. We Łazu Zejlerjej zaso spokojniše časy žiwjenja zaswitachu, a bórzy wocući we nim nowy nahon a nowa lubosć k spisowarskej dźěławosći, wosebje hdyž młodeho horliweho a wutrajneho towarša po myslach a skutkach namaka w tehdyšim

studenće J. E. Smolerju, synu Łazowskeho cyrkwinskeho wučerja a pozdźišim wodźerju serbskeho naroda, kiž tam stajnje na šuli pola staršeju swoje prózdniny wužiwajo sebi bórzy jeho přećelstwo doby; Zejleŕ poča z nowa serbske pěsnje tworić, wupłody serbskeho ludoweho basnistwa a bajeŕstwa hromadźić a swoje rukopisne, wosebje za přichodny dospołny serbsko-němski słownik ważne zběrki rjadować, přisporjeć a wudospołnjeć. Najwyšši skhodźeńk pak docpi jeho literarna dźěławosć w lětach 1842—1851, po tym zo bě wón redaktorstwo „Tydźeńskeje Nowiny“ přijał a so z młodym serbskim komponistu K. A. Kocorom ze Zahorja zeznał. Hdyž bě mjenujcy dr. J. P. Jordanowa „Jutrnička“, do kotrejež Zejleŕ pod mjenom „Boršćan“ pilnje poetiske a prosaiske přinoški sćeleše, po połlětnym wukhadźenju zašła, wza naš basnik na namołwjenje Smolerja, kiž bě tehodla z Wrótsławja runy puć do Łaza přišoł, dalše wudawanje Serbskich Nowin do rukow, zo njeby raz započata dobra wěc so přetorhnyła abo zaso z cyła spanyła, a wudawaše je pod nowym mjenom „Tydźeńska Nowina“ ze wšej prócu a z wulkej wustojnosću hač do swjatkow 1848, hdźež jich redakciju po zastupjenju swobodneho ćišća Smolerjej přewostaji, kiž „Tydźeńsku Nowinu“ w l. 1854 do „Serbskich Nowin“ překřći. Zo pak běše próca, kotruž sebi „Tydźeńska Nowina“ wot Zejlerja žadaše, woprawdźe njewšědna, spóznajemy lohko, hdyž sebi pomyslimy, zo bě město jeje wukhadźenja, Budyšin, 5 hodźin wot Łaza zdalene, zo bě póstki zwjazk mjez Łazom a Budyšinom přez Wojerecy, tehdy hišće dosć rědki a njewěsty a zo měješe redaktor mnohe jemu wot sobudźěłaćerjow připósłane wudźěłki nic jenož přehladować, ale też zwuporjedźeć. A k temu wšemu je hišće wjacy dyžli třećina wšěch prosaiskich nastawkow a wulka wjetšina wšěch pěsni z jeho samsneho pjera. Zejleŕ wodźeše „Tydźeńsku Nowinu“ w dobrym wótčinskim duchu a prócowaše so swěru, Serbow za maćerńu rěč a serbsku narodnosć zahorić a serbski lud

ha wyšši skhodźeńk zdźěłanosće pozběhnyć, štož bu powšitkownje też wot Njeserbow připóznate (přir. n. př. Laus. Magazin 1842, str. 361 a Čas. Česk. Mus. 1845 zeš. 3). Duž nima jeho „Tydźeńska Nowina“ jenož dźeńsku ważnotu kaž wjetši dźěl nětčišich nowin a dźennikow, ale wona je a wostanje drohi pokład našeho serbskeho pismowstwa. Pódla założi Zejleŕ w l. 1844 nowy cyrkwinski časopis a wudawaše jón hač do l. 1848 pod mjenom „Missionske powjesće“, kotrež mjez našim evangelskim ludom wjele lubowarjow namakachu a hišće dźensa jako „Missionski Posoł“ wobsteja.

Z K. A. Kocorom, kiž bě wot jutrow 1842 z wučerjom w Stróži p. Barta, zezna so H. Zejleŕ w nazymje 1844 přez jeju přećela wučerja Bjara w Łupoj. Bjar běše Zejlerjej, kiž bě sam dobry znajeŕ a posudźeŕ hudźby, jenu wot Kocorowych najprěnišich komposicijow, solowy hłós z přewodom piana k němskej pěsni „Der Trompeter an der Katzbach“ pokazał, kotraž so našemu basnikej tak zespodoba, zo wón dla teje składby hnydom němsku pěseń do serbskeje „Trompejtaŕ na krwawnišću pola Budyšina“ přebasni a młodeho hudźbnika k sebi do Łaza přeprosy. Jako bórzy na to Bjar jeju wopyt Zejlerjej připowjedźi, dźěše jimaj wón na postajenym dnju wjesoły napřećiwo, a srjedź Złyčina a Łaza zetkaštaj a wohladaštaj so prěni króć naš serbski ludowy basnik a naš serbski narodny hudźbnik a zwjazaštaj hižo při swojim prěnim zeznaću na hospodliwej Łazowskej farje mjez sobu twjerdy zwjazk swěrneho přećelstwa, kotrehož najkrasniši płód běchu serbske spěwanske swjedźenje: přez nje přeńdźe najwěsćišo a najrućišo wulka ličba jeju po wopřijeću a hłosu krasnych spěwow do serbskeho luda a sčini so k jeho narodnemu wobsedźenstwu, přez nje wubudźi so naše spadowace Serbowstwo k nowemu, młódnemu žiwjenju, přez nje doby sebi serbska rěč a serbski lud wěstu nahladnosć też pola Němcow, za kotrychž so Zejlerjowe teksty do němskeho přełožowachu. Hižo z tutymi spěwanskimi

swjedźenjemi samymi, za kotrež Zejleŕ też z wo prědka, hdźež bě trěbne, wšě pjenježne wopory zwólniwje na so bjerješe, staj sebi basnik a hudźbnik njesmjertne zasłužby wo swoju serbsku narodnosć zasłužiłoj; wone su jeju najwulkotniši wótčinski skutk. Prěni tajki swjedźeń připowjedźištaj wonaj při jutrownej skhadźowancy serbskich wótčincow na Budyšskej winicy 1845 pod zahorjenym přihłosowanjom wšitkich přitomnych a poskićištaj jón po přewinjenju wšelakich zadźěwkow hižo 16. oktobra teho sameho lěta w Budyšinje swojemu serbskemu ludej. Nětko sćěhowaše bjez přetorhnjenja hač do lěta 1851* dołhi rjad dźesać spěwanskich swjedźenjow, kotrymž so w lětomaj 1860 a 1861 z nowa dwaj přizamknyštaj: wšitke staj Zejleŕ a Kocor hromadźe wuradźowałoj, zarjadowałoj a do skutka stajiłoj. W Zejlerjowym žiwjenju je to čas najpłódnišeje basniskeje dźěławosće; we nim zbasni wón swoju najwjetšu lyrisku pěseń „Počasy“, kaž daloko je z cyła dodźěłana, we nim nasta „Serbski Kwas“, we nim „Wěnc hórskich spěwow“ a cyła syła jednotliwych wot Kocora komponowanych a po cyłych Serbach znatych krasnych spěwow. Zejleŕ pěsnješe pilnje a Kocor staješe pilnje do hudźby. Wjetše pěsnje też hromadźe na Łazowskej farje wuradźowaštaj a naćiskowaštaj, prjedy hač so basnik do dźěła da; tak wuradźištaj sebi** n. př. podłožk (t. j. metrum a kharakter) našeje krasneje narodneje polonezy „Serbska Meja“, z kotrejž so wobaj hnydom na prěnim spěwanskim swjedźenju 1845 jako wobdarjenaj a woprawdźitaj mištraj swojim Serbam předstajištaj; na to da so kóždy do dźěła; tón króć pak běše Kocor prjedy

---

* Přetorhnjenje spěwanskich swjedźenjow po l. 1851 ma swoju winu wosebje we tym, zo bu Kocor 1852 za cyrkwinskeho wučerja do Ketlic powołany a tak ze Zejlerjoweje blizkosće wotwjedźeny, štož Zejleŕ sam we swojich listach na Kocora (hl. Łuž. 1890, str. 59) hłuboko wobžaruje.

** Po powěsći našeho hudźbneho mištra K. A. Kocora sameho mi listnje 21. sept. 1891 podatej.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/453 Serbski Sorbisches institut Institut

hotowy hač Żejleŕ,* duž je so w tutym padźe basnik z dźěla wot hudźbnika wodźić dał. Wosebje nadrobno rozpominaštaj a nastaještaj disposicije za libretta k serbskim operettam resp. melodramam, kotrež chcyše Kocor rad komponować; su to „Jakub a Khata“, „Khatyržinka“, „Hanka“ a „Marja z Drěnowa“. Na naćisku „Hanki“ staj n. př. nimale cyły tydźeń hromadźe wuradźowałoj a dźěłałoj. Nimo operetty „Jakuba a Khaty“, kotraž bu w Čas. M. S. 1870, str. 3 sl. wozjewjena a wot Kocora bórzy do hudźby zestajana, ale dla wšelakich zadźěwkow dotal hišće njepředstajena, wostachu pak wšitke w naćiskach.

Runje tak horliwje skutkowaše H. Zejleŕ při założenju našeje „Maćicy Serbskeje“ w lětomaj 1846 a 1847 w jeje přihotowacym wubjerku, za kotrehož předsydu běchu sebi jeho wuzwolili, a po jeje dozałoženju w l. 1847 staraše so wón hač do swojeje smjerće jako jeje stajny wubjerkownik mócnje a swěrnje za nju ze słowom, pjerom a mnohim pjenježnym darom. Do Maćičneho wědomostneho časopisa podawaše swoje pěsnjeŕske wupłody a dźěłaše pilnje sobu na wulkim Pfulowym serbskim słowniku, kiž z nakładom Maćicy Serbskeje w l. 1866 wuńdźe. Ale też na wšitkich druhich serbskich časopisach a nowinach wobdźěli so wón z mnohimi basniskimi a druhdy też druhimi přinoškami.

---

* Bě runje kaž husto wjesoła bjesada na farje. Jako běše Kocor ze składowanjom hotowy, sydźe so za dótkadło (klavier) a Zejleŕ pódla njeho ze swojej flejtu; Kocor přednošeše, Zejleŕ kedźbliwje posłuchaše; hdyž bě Kocor dohrał, zawoła Zejleŕ zahorjeny: „Kocorko, klimpaj, klimpaj hišće raz!“ nastaji swoju flejtu a piskaše sobu. To so něšto króć wospjetowaše, potom stany Zejleŕ cyle hnuty a praji: „Hólcy, nětko dźiće na hodźinku do korčmy a wostajće mje sameho!“ Hdyž so woni po hodźincy zaso wróćichu, běše też Zejleŕ tekst dowuprasnył a „Serbska Meja“ bě hotowa, kajkuž ju hišće dźensa ze zahorjenjom rejujemy a spěwamy. — Tak po powěsći K. A. Fiedlerja wot jeneho tehdy přitomneho Zejlerjoweho bjesadnika (wuč. Kochty) jemu zdźělenej. Duž měješe so z nastaćom „Serbskeje Meje“ tola trochu hinak, hač so dotal (hl. Łuž. 1872 a Pjech hist. słow. lit. II, 2) přeco powjedaše.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/454 Serbski Sorbisches institut Institut

W lěće 1857 swjećeše Zejleŕ dźeń 16. septembra swój 25lětny zastojnski jubilej a bu na tutym dnju ze wšěch stron wysocy počesćowany. Zo bychu jemu na swjatočne wašnje zboże přeli, zhromadźichu so na Łazowskej šuli deputacija serbskeho duchownstwa, wobstejaca ze 7 pruskich a 1 sakskeho duchowneho, deputacija wučeŕstwa Wojerowskeho wokrjesa a deputacija Maćicy Serbskeje, wobstejaca z kk. předsydy rěčnika Rychtarja, kan. kap. Buka a redakt. Smolerja z Budyšina, kotrymž so knjeni kollatorka baronka z Löbensteina nad Łazom ze swojej swójbu přizamkny, a podachu so we swjedźeńskim ćahu na faru. Tam přejachu přepodawajo česćace dary a khwalace přispěwy k. jubilarej po rjadu zboże: knjeni kollatorka, superintendent Kubica z Wojerec a farař Khrěn z Delnjeho Wujezda w mjenje zastojnskich bratrow, rěčnik Rychtař w mjenje Maćicy Serbskej, farař Imiš w swojim a dr. Pfulowym mjenje a skónčnje wučeŕ Kulman z D. Wujezda. Při tym přepoda Khrěn łaćanski, Rychtař a Imiš pak serbskaj přispěwaj a Kulman rukopis knižki „Bonifacius“ wot sebje sameho spisaneje a Zejlerjej poswjećeneje; nimo teho bě so jubilarej serbski přispěw wot wučerja Wjele ze Židowa a zbožopřejacy list wot němskeho duchownstwa Wojerowskeho wokrjesa pósłał. Maćičny přispěw, kiž bě ze złotymi pismikami ćišćany a rjenje do čerwjeneho somota zwjazany, wukhwaluje zdobnje Zejlerjowu stajnu dźěławosć za Serbowstwo a serbski lud, kotraž je so wopokazowała w spisanju serbskeje rěčnicy, we wudawanju „Tydźeńskeje Nowiny“ a „Missionskich Powěsćow“, w spěsnjenju wjele krasnych spěwow a bajkow a w sobudźěłaćerstwje na wulkim serbskim słowniku (přir. Serb. Now. 1857, str. 300 sl.).

Woženił je so Zejleŕ hakle w pózdnišich lětach swojeho žiwjenja 21. novembra 1853 z Hanu Krawcec ze Židźineho, wobsedźerku žiwnosće w Radscy, kotraž jemu dwě dźowcy Magdalenu Hilžbjetu (Leńku) a Marju Olgu (Mańku) dari a po 13lětnym zbožownym mandźelstwje w l. 1866 wumrě.

H. Zejleŕ běše w młodych lětach stajnje kruty a strowy a hač runjež w srjedź 1860tych lět hdys a hdys trochu khorowaćeše, tak zo někotre razy w strowjacej serbskej kupjeli Marijnej Studni pola Smječkec poby, móžeše so wón runje w poslednich lětach po zdaću dospołneje strowosće a čerstwosće wjeselić. Duž běše to přezrudna jeho mnohich přećelow a cyły serbski lud překhwataca powěsć, kiž so 16. oktobra 1872 po Serbach roznošeše, zo je H. Zejleŕ wumrjeł. Pjatk 11. oktobra w nocy bě jeho Boža ručka zajała sčiniwši jemu prawy bok prosty a njemócny a jazyk sobu tak sylnje dótknywši, zo wón wjacy rěčeć njemóžeše. Widźenje a słyšenje běštej hač do kónca — wón wumrě wutoru 15. oktobra wječor w 8 hodźinach — dobrej wostałoj, ale rěč so jemu wjacy njewróći. Jeho ćěło bu 18. oktobra na jara česćowne wašnje na Łazowske pohrjebnišćo khowane. Na khowanje bě wulka syła přewodźeri kaž z Łazowskeje wosady tak z bližšich a dalšich stron serbskeho kraja přišła, a běše mjez nimi nimo wubjerka Maćicy Serbskeje 10 evangelskich duchownych, jedyn katholski farař a 16 wučerjow.

Poslednje łožo wótčinca, wot cyłeho serbskeho naroda nanajwyšše lubowaneho, bě z palmowymi hałozami, z wěncami a kwětkami krasnje wudebjene. Wón tam na nim ležeše, kaž by spał; přetož jeho wobličo bě so mało přeměniło. Mjez palmowymi hałozami wuznamjenještej so wosebje ta wot serbskeho towarstwa na Budyšskim gymnasiju a ta wot Maćicy Serbskeje; prěnja měješe łaćanske napismo: Piis Manibus excellentissimi Sorabiæ nostræ poëtæ atque paterni amici nostri Andreae Zejleri societas slavica Budissina, a druha nimo zwučeneho česćaceho napisma rjany žarowacy spěw z pjera wyššeho seminarskeho wučerja K. A. Fiedlerja (hl. Łužičan 1872, str. 186).

Jako běše ćěło wot wosadnych rychtarjow do cyrkwje donjesene, měještaj tam farař Ryćeŕ z D. Wujezda serbsku a superintendent Karas z Wojerec němsku ćělnu rěč, na čož

so z ćěłom na pohrjebnišćo podachu, hdźež bu Zejleŕ blizko swojeje mandźelskeje pokhowany; při rowje rěčeše hišće archidiakon Khrěn z Wojerec. Nimo pohrjebnych kěrlušow buštej wot wučerjow w cyrkwi a na pohrjebnišću dwě moteće spěwanej.

Kak wulcy lubowany a widźeny naš H. Zejleŕ po Serbach běše, spóznawamy też z teho, zo so w Serbskich Nowinach*, lětniku 1872 wšelake česćace wopomnjenja a želace přispěwy wozjewjachu, mjenujcy wot redaktora J. E. Smolerja želne wozjewjenje na str. 340, wot serbskeho spěwanskeho towarstwa „Jednoty“ w Khrósćicach spěw na str. 354, wot ludoweho basnika a Zejlerjoweho stareho přećela Pětra Młónka spěw na str. 356, wot wučerja H. Jordana w Popojcach spěw na str. 358, wot Łužiskeho prědarskeho towarstwa w Lipsku česćowace poslednje „Božemje“ na str. 362 a wot fararja Wjelana Slepjanskeho želny sonet na str. 378.

Z połnym prawom praji Michał Hórnik w Časopisu M. S. 1874, str. 63 wo H. Zejlerju: „W njebohićičkim zhubichmy jeneho najzasłužbnišich Serbow, sobuzałožerja a wožiwjerja noweho Serbowstwa, sławneho pěsnerja a pilneho spisowarja, kotrehož mjeno budźe so w stawiznach serbskeje rěče a literatury wěčnje błyšćić.“ Woprawdźe, Zejleŕ běše w kóždym nastupanju přikładny, wubjerny człowjek. Njeličomnje wjele je wón za naše Serbowstwo skutkował kaž z pismom tak ze słowom a z přikładom. Jeho powaha běše wjesoła a spokojna, miła a ponižna, přećelna a lubosćiwa. Duž bě wón wšudźe rad widźany a njeměješe přećiwnikow ani mjez Němcami. Wón njeje ženje ani jako młodźenc ani jako muž za zwonkownej česću a swětnej khwalbu honił, ale bě dospołnje spokojeny, hdyž směd́źeše z měrom a njemoleny wot

---

* Serbske towarstwo „Lubin“ w Budyšinje běše k česći njeboh H. Zejlerja jako swojeho wótcowskeho radźerja łaćansku odu do němskich „Bautzener Nachrichten“ stajić dało.

swětneho hołka za dobru a sprawnu wěc dźěłać, wón so nihdźe do prědka njetłóčeše a tola skutkowaše při wšěch wjetšich a mjeńšich wótčinskich należnosćach mócnje sobu ze słowom a skutkom. Dołhi čas bywaše wón, runjež husto njespóznaty a njewidźany, „factor movens“ při wšitkich serbskich hibanjach a prócowanjach. Jeho najwjetša radosć běše, hdyž so wěc wot njeho započata abo podpjerana radźi, runjež druzy česć a dźak za njeho žnjeli. W Lipsku n. př. bě wón duchowny wodźeŕ „Sorabije“ a tola wostaji rad zwonkowne wjednistwo swojemu přećelej Krygarjej, po dołholětnym njesprócniwym zběranju běše wón wobšěrne připrawy k wudaću serbskeho słownika sčinił a tola wjeseleše so, jako dr. Kř. Pful z myslu wustupi, zo chce serbski słownik spisać a wudać, poskići jemu wšě swoje zběrki k wužiću a podpjeraše jeho wšomóžnje. Jeho Łazowska fara njesłušeše do lěpšich w Serbach, a tola njeje so wón ženje wo žane druhe město zamołwjał, ale je spokojneje wutroby swoju jemu wot Boha připokazanu wosadu z najwjetšej swěru a lubosću wučił a wodźił. To pak też jeho wosada wědźeše a připóznawaše: wón běše wot wšitkich swojich wosadnych, wulkich kaž małych, bohatych kaž khudych, Němcow kaž Serbow, jako jich duchowny wótc a radźićeŕ wulcyšnje lubowany a česćeny; a wón wědźeše, runjež swojich Serbow pře wšo lubowaše, mjez woběmaj jemu připoručenymaj narodnosćomaj stajnje puć pokojenja a zjednanja derje namakać, hdyž běše druhdy też mjez nimaj někajka překora nastała. Wosebje přiwisowachu jemu khudźi wosadnicy dla jeho dobroćiwosće a darniwosće; wšudźe, hdźež bě nuza, wón z wotewrjenej ruku hnydom a w dosahacej měrje podpjerujo pomhaše.

Tutu stajnu hotowosć k pomhanju pokazowaše Zejleŕ we wšěch wobstejnosćach, kaž tu přećiwo swojim wosadnym tak přećiwo swojim mnohim bližšim a dalšim přećelam, kaž w cyrkwinskich tak w narodnostnych serbskich należnosćach. Wšě pohiby serbskeho ducha, wšitke serbske wu-

stawy a towaŕstwa, wosebje też našu jemu k wutrobje přirosćenu „Maćicu Serbsku“ wón rad a husto z nahladnymi darami podpjerowaše.

Wšitke wjesołe a zrudne, česćace a wuznamjenjace podawki w žiwjenju serbskich wótčincow a swojich přećelow přewodźeše Zejleŕ z wutrobnym, njesebitnym dźĕlbraćom a radowaše so, hdyž móžeše je z cunimi a khwalobnymi přispĕwami poswjećić a překrasnić. Kaž je z Jenčoweho přehlada w Časopisu M. S. 1874, str. 59 sl. widźeć, je wón na 30 tajkich składnostnych spĕwow, mjez nimi też tři němske, z wjetša w pyšnym wuhotowanju čišćeć dał a mnohe druhe podawaše wón pisane abo wozjewješe wón w „Tydźeńskich a Serbskich Nowinach“ (př. zw. IV., str. 265—312, hdźež su wšĕ hromadźe woćišćane).

Khudźi serbscy studenći a wučerjo namakachu a znajachu we Zejlerju wótcowskeho, skutkowneho přećela; wón njeje ženje žaneho próstwu wotpokazał. Jeho luboznje přećelnosće a zahorjaceje serbskosće dla pućowachu kóžde prózdniny mnozy serbscy studowacy młodźency a wučerjo na Łazowsku hospodliwu faru, na kotrejž so druhdy woprawdźe ze studentami, wučerjemi, gymnasiastami a seminaristami mjeŕwješe. Zrudny ze zrudnymi a wjesoły z wjesołymi wĕdźeše wón sebi přez swoju wutrobnu radosćiwosć bórzy přikhilnosć wšĕch tych młodych wutrobow dobyć a wšĕch mócnje za serbsku rĕč a narodnosć, za serbske wašnje a žiwjenje zahorić. W prĕnim lĕtdźesatku jeho přebywanja we Łazu mějachu jeho nježenjeni rojenkojo a młódši serbscy přećeljo stajnu hospodu na jeho farje, w kajkimžkuli času a na kažkuli dołhi čas přińdźechu. Wobkhadźowachu pola njeho tehdy wosebje wot studentow resp. kandidatow Pjeńčk, Domaška, Cyž, Ernst Smoleŕ, Haas, Kruŝwica, Waŕko a wot wučerjow Kocor, Kulman, Wjela, Bjar, Korla Smoleŕ, Hicka, Bórš, Libš. Bĕ to krasne žiwjenje, hdyž bĕchy wjacori wot nich wokoło Zejlerja k wjesołej, duchapołnej bjesadźe zhromadźeni. Tehdy we nich płomjo

wótčinskeje lubosće wysoko a horco sapaše. Zejleŕ pak běše słónco, kiž jich wšitkich wutroby wohrjewaše, zahorješe, wokřewješe. Někotři, kaž kandidat Pjeńčk, kiž běše dlějši čas bjez zastojnistwa, wužiwachu měsacy dołho jeho hospodliwosć. Žaneho wot nich wón we nuzy njewopušći, samo hdyž druhdy jedyn abo druhi kaž n. př. Bjar jeho pjenježne mocy přez měru napinachu. Jako běše Bjar — khětro lohki ptačk — swoje wučeŕske město we Łupoj złożiwši preč do Krakowa zaćahnył, zapłaći Zejleŕ wšitke wot njeho napraskane a jemu zawostajene dołhi. A zo by to zmóžnił, dowjeze raz cyły wulki powóz žita do Wojerec na wiki. Ale też na swoje stare lěta widźeše wón přerady towaŕstwo młodych zahoritych Serbow wokoło sebje, a wosebje wokoło l. 1870 wopytowachu jeho husto Budyšscy serbscy gymnasiaści a seminaristi, wosebje Holan, Čoch, Hanowski, J. Kral, J. B. Šołta (†), E. Keŕk (†), Měrko Smoleŕ (†) a moja maličkosć. Zejleŕ zradowaše so na jich młodej a młódnej lubosći k serbskemu narodej a na jich prócowanjach we jich zhromadnym towaŕstwje „Lubinje“, kotremuž samo jedyn přispěw (hl. zw. I, str. 243) poswjeći. Ja dopominam so hišće dźensa z wutrobnej radosću krasnych hodźinkow na Łazowskej hospodliwej farje, hdźež ja druhdy z nim — zdaleny wot wjesołeje zabawy swojich towaŕšow a Zejlerjec Leńki a Maŕki a jeju towaŕškow — w jeho studowanskej jstwičcy sedźo na jeho wótčinske słowa nutrnje posłuchach, hdźež mje wón trubku — swoju swèrnu lubku — kurić wučeše, ale — bjez wuspěcha k swojemu wulkemu wobžarowanju, hdźež wón moje prěnje wjetše serbske dźěłko — wot mojich Lubinskich towaŕšow za naše piwne zabawy požadany tak mjenowany „serbski komerçnik“, — w nastupanju serbskich technikich wurazow wustojnje ze mnu wuradźowaše, hdźež mi wón hłubje hač mojim towaŕšam do swojeje hłubokeje, za wšo dobre a Serbowstwu spomožne z młodźenskim płomjenjom so horjaceje wutroby pohladać da, hdźež mje wón napominaše, zo bych so ze swojimi towaŕšemi kruće za to

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/460 Serbski Sorbisches institut Institut

starał, zo njeby po jeho smjerći Serbstwo spadnyło a serbske pěsnistwo sprostło a zo by so wosebje też serbske dramatiske basnistwo wuwiło a serbske dźiwadło do skutka stajiło, zo by naša Maćica Serbska nowy serbskeho naroda hódny dom dostała .... To su a wostanu mi swjate njezapomnite hodźinki a stajnje ponućace wotkazanja!

Nic mjenje přiwisowachu Zejlerjej serbscy wučerjo z njekhabłacej lubosću a to předewšěm tehodla, dokelž so jim wón přeco jako jich serbski towaŕš a přećel, ženje pak jako jich dohladowaŕ a předstejićeŕ wopokazowaše. Mužnje staraše so wón po móžnosći za pozběhnjenje jich stawa, žadaše pak też wot nich kruće, zo bychu jako serbscy wučerjo w serbskich šulach w dosahacej měrje serbscy wučili. Za tuto žadanje wustupowaše wón při kóždejžkuli přihódnej składnosći, kaž n. př. na jenej wučeŕskej konferency wokoło l. 1850 wuprajejo při posudźenju přednoška wuč. Kulmana Delnjowujezdźanskeho (hl. Łuž. 1890, str. 72) wo němskej wučbje w serbskich šulach mjez druhim tele přeswědčenja: Naša dobra narodna powaha a naše dobre narodne wašnja pohubjeńšeju so w tej měrje, hač so zněmčamy .... Serbskemu ludej njeje přez němčinu a němcowanje k wyššej zdźěłanosći a počestnosći dopomhać, ale jenož přez čiłu skutkownosć jeho wučerjow, kiž wukhadźa ze serbskeho ducha a ze serbskeje rěče .... Hdyž pak su Němcy na swoju narodnosć atd. hordźi, štó by móhł nam to za zło měć, hdyž bychmy so my w samsnej měrje za lěpšich měli hač wšě druhe nas wobdawace ludy? .... Dobre prawo wobstaća našeje narodnosće njemóže a njebudźe nam z najmjeńša žana pruska wyšnosć prěć a drěć, najmjenje nas wo njo so prosyć dać. — O kajka to sylna dowěra!

Jakož běše Zejleŕ rozsudźity, njebojazny Serb w myslach a skutkach, tak bě wón też swěrny a lojalny poddan swojeho swětneho knježeŕstwa, wo čimž nimo mnohich jeho jednotliwych pěsni wosebje cyklus jeho swjedźeńskich spěwow „So zwoni měr“ (hl. zw. II, str. 281 sll.) zjawnje swědči, a tutu nje-

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/461 Serbski Sorbisches institut Institut

khabłacu swěru ke kralej a wótcnemu krajej wón też wot wšitkich swojich Serbow žadaše po znatej Knjezowej přikazni we swjatym pismje, kotruž wón sam tak kruće wobkedźbowaše, zo n. př., kaž z jeho zawostajenych zapiskow spóznawamy, wyšše krajne dawki dawaše, hač to po wunoškach swojich dokhodow trjebaše (hl. Łuž. 1891 str. 84).

Zejlerjowa literarna dźěławosć njewobmjezowaše so jenož na pěsnjeŕstwo: wón běše pódla pěsnjerja, jako kotryž sebi prěnje město w nowonastawacym serbskim pismowstwje doby, płódny nowinaŕ a spisowaŕ, znamjenity hudźdaŕ a hudźbnik, wustojny rěčnicaŕ a rěčespytnik a pilny zběraćel wupłodow ludoweho basnistwa a bajstwa, z cyła jedyn z najhorliwišich a najpilnišich dźěłaćerjow při serbskim nowonarodźenju. Wo jeho nowinaŕskej dźěławosći smy hižo pojednali. Spisał a wudał je wón nimo „Tydźeńskeje Nowiny“ a „Missionskich Powěsćow“ w pěšej rěči a w starym prawopisu za naš lud hišće tele powučace resp. składnostne spisy, kotrež z dobom wo jeho duchownskej a politiskej dźěławosći swědča:

1. Prědowanje na prěnim missionskim swjedźenju 24. jutrown. 1842 we Wojerecach dźeržane. We Wojerecach 1842.

2. Zakońske wustawki za missionske pomocne zjednoćenstwo we Wojerowskej krajomnosći a napominanje na Serbow, so na missionstwje wobdźělić. 1843.

3. Krótka powěsć wo Bethaniji we Wrótsławju, hdźež khori přez smilne knježny wothladanje namakaju. We Wojerecach 1858.

4. Na serbskich wuzwolerjow k němskemu parlamentej. Dwě powołani z l. 1867.

5. Tři nowe porjedźene wudawki far. Hänichoweje nabožneje knižki: Při wuživanju Božeho wotkazanja k lazowanju. 1843. 1846. 1862.

Też njesmě so zapomnić, zo je kaž nětko Hórnik a Imiš tak prjedy Zejleŕ wšelakim serbskim spisowaćelam,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/462 Serbski institut Sorbisches Institut

wosebje też wuč. Kulmanej we Delnim Wujezdźe, při spisanju, porjedźowanju a wudaću serbskich knihow wšomóžnje k pomocy był.

Překhadźejo k Zejlerjowej wustojnosći w hudźbje mamy spomnić, zo wón wubjernje na flejće piskaše a zo hódnosć hudźbnych wutworow derje posudźeć wědźeše, tak zo sebi sam Kocor jeho rozsud ważeše. Za swoje młode lěta, jako hišće žaneho komponistu swojich spěwow namakał njebě, wón też husćišo sam hłosy k swojim pěsnjam wumyslowaše a składowaše, wot kotrychž su někotre kaž „Lubka lilija“ — „Kurić trubku tobaka“ — „Sto lět kaž mi dźens je“ — „Ja sym tawzynt dušny khadla“ — „My sydamy so k blidu“ tak spodobne a wabjace, zo je my hišće dźensa ze zahorjenjom na našich bjesadach a skhadźowankach spěwamy.* Jeho krasne spěwy pak bórzy druhich mjenje a bóle hudźby wustojnych, kaž Hatasa, Frencela a wosebje Łazowskeho wučerja Korlu Smolerja, k składowanju powabjowachu, doniž so Zejleŕ z Kocorom njezezna a na čas žiwjenja njestowaŕši wobhladujo jeho za sebi wot Boha póslaneho tołmačerja swojich pěsni a basni. — Zejlerjowa rěčnicaŕska a rěčespytna dźěławosć pokhadźa z časa, jako hišće na Budyšskim gymnasiju přebywaše, a saha hač do najpozdźišich lět; přetož runjež wón po wudaću swojeje hišće dźensa we wšelakim nastupanju njezestarjeneje a wužitneje rěčnicy w l. 1830 sam ničo wjacy w ćišću njewozjewi, so wón tola w rěčespytnym wotrjedźe Maćicy Serbskeje stajnje z wulkej wěcywustojnosću a wobhonitosću wuhotowany na wšěch rěčespytnych wuradźowanjach, přepytowanjach a postajenjach žiwje wobdźěleše, a často so jeho rozsud k płaćiwosći pozběhny. Z wotewrjenym wokom wón wšě porjedźenja našeje rěče a našeho prawopisa sćěhowaše a je bjez přećiwjenja rad a wjesele přijimaše, štož ma

* Ja sym wšě tak daloko hač móžach je dostać w přistawkomaj k I. a III. zwjazkej sobu podał, jenož jedyn „Dźeń a próca nimo je“ (zw. III, str. 125) njejsym dotal nihdźe wuslědźić a dostać móhł.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/463 Serbski institut Sorbisches Institut

so jako wulka wosebitosć jeho zmyslenja zdobnje wuzběhnyć. Wulka bě n. př. jeho radosć, hdyž hnydom při założenju Maćicy Serbskeje w l. 1847—48 swoju mysl, kiž běše hižo jako student w Lipsku pytał do skutka stajeć a za kotruž běše pozdźišo tež dr. J. P. Jordan bjez wuspěcha wojował, skónčnje so předobyć widźeše, zo so naš nowy analogiski prawopis dowuradźi a powšitkownje z najmjeńša za prawopis „Časopisa Maćicy Serbskeje“ a wšeho wyššeho serbskeho pismowstwa přija.

Za „Serbski słownik“ zběraše Zejleŕ z ludoweho erta a ze staršich serbskich spisow a ćišćow hižo wot studentiskich lět nimo dra. Pfula wěsće wot wšitkich Serbow najpilnišo wšěžkuli słowa a wurazy a zapisowaše je swědomiće do swojich słowniskich zběrkow, wot kotrychž potom najwažniše drej. Pfulej přepoda k wužiću w jeho wulkim, 1866 dowudatym „Serbskim Słowniku“, na kotrymž wón z Mich. Hórnikom pilnje sobudźěłaše. W studentiskich lětach běše sebi Zejleŕ wotmyslił po wudaću rěčnicy tež dospołny serbsko-němski a němsko-serbski słownik wudać, tola wšelakich zadźěwkow dla wón tutón wotpohlad wuwjesć njemóžeše, a pozdźišo jón cyle spušći, jako zhoni, zo dr. Jordan a dr. Pful přihoty činitaj k wudaću serbskeho słownika. W knihowni Maćicy Serbskeje pak khowataj so dwaj rukopisnej foliantaj, wot jeho ruki pisanaj: 1. jedyn z l. 1827 z 378 stronami a z napismom wonkach na zwjazku Deutsch-Wendisches-Wörterbuch Tom I A—G a z nutřkach na titulnym łopjenje: Njemsko-Sserski Ssłownik wot Handrija Sejlerja 1827 — 2. druhi z l. 1830, Mać. knih. rukop. A 33 z napisom „Słowow zběrka“. Spodźiwne je, zo ani tón ani tamny wot dra. Pfula wučerpany njebu, tak zo so tam wšelake słowa namakaju, kotrež w Pfulowym słowniku njesteja.

Zejlerjowa folkloristiska dźěławosć, kotraž ma na jenej stronje za jeho samsne pěsnjeŕske zdźěłanje a na druhej za zdźerženje a hłubše zeznawanje našich rjanych ludowych

pěsni a přisłowow wulku ważnosć, wupřesćěraše so na wšitke rjane wupłody serbskeho ludoweho basnistwa: wón zběraše narodne pěsnje, hrónčka, přisłowa, prajima, hudančka, wćipy, bajki a powěsće, rostlinske a zwěrjace, wjesne a ležomnostne mjena a zapisowaše swoje najprěniše zběrki do rukopisnych „Serbskich Nowin“ Lipsčanskeje „Sorabije“, wot pozdźišich pak poskići hromadku ludowych pěsničkow a přisłowow J. E. Smolerjej za jeho wulki wudawk „serbskich ludowych pěsničkow“ (Grimma 1841) a wulku ličbu narodnych přisłowow, prajimow atd. poda redaktorej J. Bukej k wozjewjenju w „Časopisu Maćicy Serbskeje“ (hl. lětn. 1854—62); nimo teho běše wón sam hižo w l. 1839 zběrku wot 50 serbskich přisłowow z němskim přełožkom wozjewił w „Lausitzer Magazin“ (str. 352—358), časopisu „Towarstwa wědomosćow“ w Zhorjelcu, kotrehož sobustaw wón bě. Też přidawaše wón přihódne přisłowa jako wučbne hrónčka swojim krasnym bajkam (hl. zw. IV, str. 1 sll.). Te pěsnički, bajki a přisłowa pak, kotrež běchu w jeho rukopisnych zapiskach zawostałe, buchu přeze mnje wućišćane w „Časopisu M. S.“ 1876, str. 99 a 1888, str. 19 sll. a we Łužicy lětn. 1889—91.

Skónčnje mam hišće wo Zejlerjowym pěsnjeństwje jednać. Zejlerjowe pěsnje, basnje a bajki běchu dotal pak we wšelakich časopisach, knihach a spěwnych zběrkach rozprošene pak z cyła hišće njewozjewjene. Najwjacy namaka so jich wućišćanych w lětnikach „Časopisa Maćicy Serbskeje“, w „Tydźeńskich a Serbskich Nowinach“, we „Łužičanu a Łužicy“, w P. Jordanowej a Kućankowej „Jutrničcy“, w „Missionskich Powěsćach a Missionskim Pósle“, w Imišowej „Zerničcy“ a Domaškowych „Zionskich Hłosach“, w Wolfowych „Spěwach za pěkne dźěći“ a Pjekarjowych „spěwach za serbske šule“ (z wjetša přełožki z němskeho), w Kulmanowych „Zahrodkach kwětkojtych“, „Čmjełach, wosach a šeršenjach“ a w jeho „Čornym kosu a dróznje“, w M. Smolerjowycoh třoch „Wěncach

spěwow za serbsku młodosć“, w Hórnikowej „Čitancy z pismowstwa hornjołužiskich Serbow“ a w H. Jordanowej „Čitancy za serbske šule“, a też do Hórnikoweje „Serbskeje čitanki za katholske wučeŕnje“ a do wudawka „Serbskich spěwow za serbskokatholske šule“ su wšelake přijate. Mnohe buchu husćišo woćišćane, předewšěm wot wubjerkow za serbske spěwanske swjedźenje a wot předsydstwow serbskich towarstwow, kaž Luměra a Bjesady jako blidowe spěwy abo za druhe jich potrjeby.

Wosebje pak je naš basnik tele zběrki wudał:

1. 1842: Krótke kěrluše a spěwańčka za serbske šule. W Budyšinje. Ze samsnym nakładom.

2. 1845—49: Pjeć „Wěncow serbskich spěwow“ jako tekstowe knižki (z němskim metriskim přełožkom) za serbske spěwanske swjedźenje. W Budyšinje.

3. 1855 zběrku bajkow: Serbske basnje (t. j. bajki), swojemu wulcy lubemu ludej podate k wužitkej a k zabawjenju. W Budyšinje. Z nakładom Maćicy Serbskeje.

4. 1860 a 61: Žně a Naléćo (z Počasow) jako tekstowej knižcy za spěwanskej swjedźenjej tehdyšeju lětow.* W Budyšinje.

5. 1871 zběrku swjedźeńskich spěwow: So zwoni měr! K swjećinam měra pěsnił H. Z. W Budyšinje. Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Přełožowane buchu mnohe Zejlerjowe pěsnje a basnje do němskeje a do wšelakich słowjanskich rěčow. Němske přełožki nastachu z potrěbnosće tekstowych knižkow za němskich připosłucharjow při serbskich spěwanskich swjedźenjach a su pak lěpše pak słabše, za tym hač štó přełožowaše. Přełožki do słowjanskich rěčow su z wjetša lěpše, dokelž so jenož wustojni ludźo z nimi zaběrachu. Do čěskeho přełožowachu před druhimi P. Franc Doucha,

---

* Teksty swjateho pisma jako podłožk k duchownemu oratorijej: „Israela trošt a zrudoba“ njejsu wot Zejlerja, kaž Jenč (Čas. M. S. 1874, str. 59) wudawa, ale wot Kocora sameho zestajane.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/466 Serbski institut Sorbisches Institut

Vymazal, („Slovanská poezije“, Brno 1874) a Adolf Černý (w „Slovanskym Sborníku“ a druhich čěskich časopisach wot l. 1885), do pólskeho Melanija Parczewska a Karol Sękowski (n. př. w „Wjązanka prac literackich“ Warszawa 1884) a do ruskeho Mikławš Vas. Gerbel („Poezija Slavjan“ Pětrohród 1873). Do bratrowskeje delnjoserbskeje narěče je w nowišim času wosebje kantor H. Jordan Popojski wjele jeho spěwow přestajał a Delnim Łužičanam w „Bramborskim Casniku“ a w spěwnych zběrkach a w pratyjach wot delnjoserbskeho wotrjada Maćicy Serbskeje wudatych poskićił. Tola też hižo před tym buchu w „Bramb. Casniku“ hdys a hdys přełožki Zejlerjowych pěsni wozjewjane, jako n. př. w lětn. 1851 na str. 41, 44 a 101.

Ze swojimi pěsnjemi je H. Zejleŕ, kaž J. E. Smoleŕ (Łuž. 1872, str. 183) z połnym prawom sudźi, serbske šule, skhadźowanki serbskeje młodosće, serbske swójbne a zjawne hudźbne žiwjenje wožiwił, tak zo smě so bjez přećiwjenja prajić, zo je wón k temu dopomhał, hdyž so w šulach, mjez młodym ludom, w serbskim domje a w zjawnych koncertach serbski spěwa.

Zejleŕ je do cyła lyriski basnik; jeho dramatiske pospyty su słabše, štož wón sam derje wědźicy bjez tajenja přiznawaše. Po swojim samsnym wuprajenju njeměješe wón „žaneho praweho zrozymjenja za dramatiske činki“ a duž też n. př. žaneho praweho pohona k pěsnjenju operetkow, wot kotrychž je jeničcy „Jakuba a Khatu“ po wjacykrótnym předźěłanju dohotowił. Na polu lyriki pak je wón njedosćěhnjeny mišter. Z jeho bohaće wobdarjeneho ducha ćečachu wjesołe a zrudne, žortniwe a cunjočujne pěsnje a basnje, wótčinske a wojeńske, lubosćinske a studentske, duchowne a swětne spěwy, a jeho bajki we wjazanej a njewjazanej rěči runaju so po swojej jednorosći w twórbje a rěči a po swojej prěnjotnosći w myslach a wćipach najlěpšim bajkam wšěch ludow. Jeho „Hórske spěwy“ maju powahu odow abo hymnow. W cyklu „Hans Wučba“,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/467 Serbski institut Sorbisches Institut

w opereće „Jakub a Khata“ a w zběrcy „Čmjeły a wosy“ wustupuje najsylnišo jeho pokhilenje k žortowanju a k powučacemu wusměšowanju* (satirje). Mnohe druhe pěsnje su pak přezcyłnje pak z dźěla didaktiske a tehodla mjenje znošne. Jeho njemnohe ballady a romancy maju wjele bóle lyriski hač episki charakter a su z wjetša „Powěsće ze serbskeho kraja a luda“, kaž je basnik sam mjenuje (hl. zw. I, str. 171 sll.). W poslednich lětach swojeho žiwjenja mysleše wón na powjetšenje zběrki tutych „powèsći“ a chcyše z balladami našeje minyłosće něšto „wosebiće serbske“ podać, štož by też před druhimi ludami stajnu płaćiwosć měło.

Zejlerjowa rěč je jednora a jasna, wobrazna a žiwa, myslam a začućam přiměrjena, ženje subjektivnje barbjena a dosć husto rěči našich narodnych pěsni podobna. Z jich pokładneho žórła čěra wón nimo znajomosće ludoweho ducha njezaprahnite mocy za swoje pěsnje a basnje a złožuje so z wosebitym wumjełstwom po jich podłožkowych přikładach žadajo swojemu serbskemu ludej něšto poskićić, štož by tón cyle a po wšěm za swoje připóznał a sebi bjeze wšeje ćeže hnydom a do cyła přiswojił. Runje z tuteho wotpohladanja pak wukhadźa na druhej stronje mjeńša a wjetša słabosć někotrych jeho pěsni też z časa jeho najwyššeje pěsnjeŕskeje twórnosće, a njedospołnosć wšelakich jeho rymow, runjež wón hewak jara lohko, prawidłownje a wumjełscy derje rymować rozymješe, wo čimž mnohe jeho pěsnje swědča. A z teje sameje přičiny też so njestrachowaše hdys a hdys při składnosći abo k położenju rymowanja dialektiske, wosebje holanske twórby a słowa přijimować, štož smědźeše sebi hižo tehodla ćim skerje dowolić, dokelž za čas jeho najpłódnišeje basniskeje dźěławosće naša pisomna rěč hišće tak kruće postajena, wobmjezowana a wudokonjana njebě

* W sćěhujcym posudźenju złožuju so ja z dźěla po wusudkach J. Libša, wuprajenych w „Almanachu serb. stud. młod.“ 1884, str. 20 sl. a w připisu mi wot njeho připósłanym.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/468 Serbski institut Sorbisches Institut

kaž dźensa. Hewak běše Zejleŕ kruty sudnik wupłodow swojeho ducha a porjedźeše na wšelakich pěsnjach mnoho a husto, štož je z jeho zawostatych rukopisow a zakhowanych listow na Kocora a Smolerja (hl. Łuž. 1890) jasnje widźeć. Też mamy (z najmjeńša wot l. 1860) wěstu měru, kak wysoko wón sam tu abo wonu pěseń a baseń waženše, we tym, hdźe ju wón wozjewić da. Najwudokonjeniše mjenujcy podawaše wón do „Časopisa Maćicy Serbskeje“, mjenje dokonjane do „Łužičana“ a wšědniše do „Serbskich Nowin“; pěsnje, kiž pak z cyła jeho spodobanje njenamakachu, šlapi wón do rukopisneho resp. papjerneho kućika we swojej studowańi, hdźež zakryte a zabyte wostachu, doniž je my tam njewućežechmy.*

Masota (móc) a ważnota Zejlerjoweho basnistwa wotpočuje bjez dwěla we tym, zo wón maćiznu k swojim pěsnjam z přirody a ze serbskeho wjesneho žiwjenja bjerje a zo ju wón we wótčinskim, čistoserbskim a pobožnym křesćijanskim duchu zapřimuje a wobdźěłuje. Ze swojim wótrym, wotewrjenym wokom widźeše wón, kak hłuboko je našemu ludej swjata lubosć k Bohu a nježna, přelubozna lubosć k Božej stwórbje do wutroby zaščěpjena, a wón jako prawy syn serbskeho naroda wobsedźeše tute jeho samownosće sam w najwyššej měrje: wón wobkedźbowaše žiwjenje stwórby jara domyslnje a dowćipnje a rozymješe jo nam basniscy w najrjeńšej podobje předstajeć. Wo tym swědča nimo mnohich jednotliwych pěsni wosebje jeho „Počasy“, kotrež su najlěpši dopokaz jeho hłubokeho zapřijeća Božeje stwórby a jeho basniscy tworjaceje mocy. Serbske domjace

* My smy też tute wot basnika njewozjewjene pěsnje do našeho wudawka přijeli, dokelž mamy za swoju přisłušnosć zhromadźić a zakhować wšě jeho basniske wutwory bjez „subjektivneho“ posudźenja, što je Zejlerja hódne a što nic. Zhromadny wudawk dyrbi za našim zdaćom po móžnosći dospołny być, a nimo teho maju też wšelake njedokonjane pěsnje swoju ważnosć za dospołne spóznaće powahi a zmyslenja našeho basnjerja.

a ratařske žiwjenje z narodnymi wašnjemi a swjedźenjemi našeho luda matej za podłožk wosebje „Serbski Kwas“ a „Serbska Meja“: tu kaž druhdźe Zejleŕ měrnje a wěrnje* bjez wšěch wotpohladow date serbske wobstejnosće wopisuje a w plastiskich, też jednoremu čitarjej zrozymliwych wobrazach tak žiwje a zajimawje nam před woči staja, zo so nam zda, jako bychu so předmjety a podawki wot njeho wobspěwane před nami wupřesćěrałe a stawałe a jako bychu jeho serbske wosoby žiwe před nami khodźiłe a skutkowałe; Zejleŕ je swój serbski lud nanajlěpje znał a z najhorcyšej, čistej lubosću swojeje nježneje, nadobneje wutroby wo nim a za njón basnił; jeho pěsnje dawaju nam woprawdźity wobraz serbskeho luda sameho, kajkiž wón je ze swojej sprawnej, pobožnej, ale nic pobožnostkowej myslu a ze swojej swěru přećiwo wyšnosći, „pruskej a sakskej“. Dužštóž chce serbski lud nic jeno w jeho zwonkownym, ale też w jeho znutřkownym žiwjenju spóznać, tón namaka k temu najkrótši, najnjemylniši a najlubozniši puć w Zejlerjowych pěsnjach a basnjach. — A ze swojej swěrnej lubosću k serbskej zemi zaśćěpjuje Zejleŕ serbskemu ludej samemu lubosć k domowinje a k maćeŕnej rěči, kotruž wón znaješe a wumjełscy nałožować wědźeše w prěnjotnej cyłosći a cunjosći kaž žadyn jeho rowjeńkow. To připóznawaju też wulcy wukrajny kriticy, kaž n. př. pólski spisaćel hrabja Stanisław Mieroszowski, kiž mi wo Zejlerjowym pěsnistwje takle pisaše: Ja čitam tute wabjawe idylle z cyle wosebitej radosću — lubozne su wone kaž nalětnje kropački, mejske zwónčki, njezapomnički, fijałki, nalički a druhe małke, nježne pólne kwětki, kotrež nas ze swojej graciju, nježnotu a ponižnej elegancu zwjeseluja. Wulka wustojnosć k temu słuša, něšto woprawdźe rjane a nadobne po wašnju ludowych pěsni tak zbasnić, zo pola luda też spodobanje a lubosć namaka — a Zejleŕ je, myslu, tutu wustojnosć w najwyššej měrje wob-

* Přir. Pjech hist. słow. lit. II, 2 str. 395.

sedźał .... Haj, tutón posudnik ma cyle prawje: naš Zejleŕ je ludowy basnik w najlěpšim a najwyššim zmysłu słowa; čistoludowy a dospołnje serbski charakter jeho pěsni je jim puć do srjedźe našeho luda přihotował a Zejlerja kóždej serbskej wutrobje tak lubeho a sympathiskeho sčinił kaž dotal žaneho druheho serbskeho basnika.

Štož pak hakle, kaž Jurij Libš jara rjenje w „studentiskim almanachu“ rozprawja, wšěm Zejlerjowym dźěłam prawu a kóždeho wótčinca wokřewjacu pychu dodawa, to je jeho njewuhasnita lubosć k našemu serbskemu narodej, kotraž žanych zadźěwkow njeznaješe, hdźežkuli měješe so za Serbowstwo što spomožne stać, kiž so ženje z ničim wottrašić njeda, za tón lubowany lud so starać a prócować, z kotrehož bě wušoł, z kotrymž bě žiwy w dobrych a zrudnych dnjach, za kotryž a wo kotrymž je spěwał hač do poslednjeho zdychnjeńčka. Tehodla pak je też jeho mjeno ze złotymi pismikami do stawiznow serbskeho naroda a jeho pismowstwa zapisane a jeho wopomnjeće budźe wšěm wěrnym wótčincam a dźakownym synam našeho luda hač do najpozdźišich časow česćowne, swjate — a hdźežkuli budźe wo Serbach a jich najwjetšich a najnadobnišich mužach rěč, tam budźe też z dźakownej lubosću so wopominać a mjenować njesmjertne mjeno: Handrij Zejleŕ.

Rozprawa

wo wudaću

Handrija Zejlerja zhromadźenych spisow.

Štyrnaće lět je so minyło, zo prěnja nalětnja skhadźowanka serbskeje studowaceje młodosće, kotraž so jutry 1877 w Kulowje wotměwaše, na namjet hłowneho staršeho stud. phil. Ernsta Muki wobzamkny, wšě basniske wutwory našeho njezapomniteho serbskeho basnika Handrija Zejlerja zezběrać a zhromadnje wudać a jemu tak wěčny pomnik postajić. Wobzamknjene drje bě to lohko, ale wuwjedźenju stajachu so mnohe a wulke zadźěwki napřećiwo. Tola runje we tym je naša studowaca młodosć sebi najwjetšeje česće dobyła, zo so njezahori jenož nakhwilnje, ale zo trajnje za swój sebi postajeny nadawk skutkowaše. Wopak mějachu wěšćerjo, zo wuwjedźenje krasneje myslički wjaznje, a zo tamna horstka młodych, njenazhonitych studentow — běše jich na spomnjenej skhadźowancy jenož 12 — njewě, što by činiła. Ale tuta horstka wědźeše derje, što chce, a bě sebi derje wědoma wšěch ćežow a zadźěwkow, kotrež dyrbjachu so přewinyć. Wo tym swědča sćěhowace słowa protokola Kulowskeje nalětnjeje skhadźowanki: „Potom přeńdźechmy na namjet wo ćišćenju H. Zejlerjowych pěsni. Rěčeše so wo přewulkich ćežach tuteho namjeta. Wuprajachu pak so wšitcy, zo maju so najprjedy pjenjezy na to hromadźić . . . . Slubichmy sebi, zo chcemy wšitcy pilnje pjenjezy zběrać. Tute pjenjezy maju so potom na Budyšsku nalutowańnju dawać, zo bychu so tak khowałe a daniłe . . . .“ Kaž je potom dale z wozjewjenja a powołanja tehdyšeho hłowneho staršeho E. Muki w junijskim čisle wot njeho wudawaneje „Lipy Serbskeje“ widźeć,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/472 Serbski institut Sorbisches Institut

je bórzy na to khowanje nalutowańniskich knižkow, kotrež dostachu napismo „Fonds za wudaće Handrija Zejlerjowych spisow“, k. farař Michał Hórnik w Budyšinje na próstwu serbskeho studentstwa dobroćiwje přijał.

Ze zběranjom pjenjez so hnydom na Kulowskej skhadźowancy započa: nahromadźi so 12 hriwnow. Knjez farař Imiš w Hodźiju wo tym zhoniwši, připołoži 6 hr., kand. duch. Běrnik 3 hr., a na zhromadźiznje Maćicy Serbskeje zezběra hłowny starši 34 hr. Duž móžachu so hižo 29. meje 1877, jako běše k. farař Hórnik hriwnu přidał, 56 hriwnow na nalutowańnju wotedać.

Zo by so zapołoženy dar ćim spěšnišo rozmnožił, dyrbješe studentstwo nimo zběrkow na skhadźowankach a mjez přećelemi hišće za druhimi srědkami hladać. Jako tajke wunošne a płódne žórła wopokazachu so dźiwadła a koncerty, wot studentow zarjadowane. Hnydom prěni pospyt, dźiwadło w Lejnje, 2. sept. 1877, wot hł. staršeho po přewinjenju wjele wobćežnosćow do skutka stajene, měješe čisteho wunoška 80 hr., a prěni koncert serbskich seminaristow* a studentow na hodownych prózdninach 1877 w Bukecach přispori zběrku wo 71 hr. Přiličo hišće wunošk składowanja na hłownej skhadźowancy tuteho lěta, kotryž 25 hr. 10 np. wučini, a dary někotrych spěchowarjow dobreje myslički, widźimy, zo bě so w prěnim lěće nahromadźiło 341 hr. 3 np.

W tutych kolijach snowaše so nětko wěc dale, a poča-li hdy zahorjenosć so zhubjować — kóžda skhadźowanka ju z nowa zaso zbudźi a rozpłomjeni. Njeje skhadźowanki wot 1877, kotraž wo Zejlerju jednała njeby, a zawěsće bjez skhadźowankow njebychu H. Zejlerjowe basnje w tak rjanym wudawku naše pismowstwo wobohaćiłe.

---

* Wosebje khwalobnje skutkowaše tu a při přichodnych koncertach spěwanske zjednoćenje serbskich wučomcow krajnostawskeho wučeŕskeho seminara w Budyšinje z mjenom „Swoboda“, kotrež z cyła 6 tajkich koncertow wuwjedźe.

Přisp. redakt.

Hač do pjateje hłowneje skhadźowanki w Njeswačidle (9. aug. 1879) bě so na 600 hr. nahromadźiło. Duž wuzwoli tuta skhadźowanka wubjerk, kotryž měješe so wot nětka wo wudaće Zejlerjowych spisow starać. Za předsydu bu wuzwoleny k. far. M. Hórnik, za redaktora k. kand. phil. E. Muka a za přisydnikow studentaj J. Bart a Jan Kral. Tola tutón wubjerk jako tajki wjele skutkował njeje, jenož redaktor je njekhabłajo na swojim měsće stał a wobhladniwje wo wuwjedźenje swojeho krasneho nadawka so prócował.

Hdyž běše zběrka hač do 3. hapryla 1883 na 1289 hr. 35 np. narostła, wuńdźe skónčnje nazymu samsneho lěta druhi a bórzy po nim prěni zwjazk basni H. Zejlerja, radostnje witanej wot wšitkich česćowarjow basnika a ludoweho pěsnjerstwa.

Dokelž běchu při ćišću 2. zwjazka pjenjezy z nalutowarskich knižkow nimale dowotebrane, dari w lěće 1883 na próstwu hłowneho staršeho J. Waltarja něhduši hłowny starši k. kapłan Jan Křižan w Hodźiju 100 hr. na wjazanje tuteho zwjazka. Wo wjazanje samo staraše so hižo tehdy, kaž też pozdźišo woporniwje k. far. M. Hórnik, kotryž wjacy króć ze swojeje móšnje doda, štož k zapłaćenju pobrachowaše, wosebje jónu 40 hr., a jónu 30 hr., a kotryž je też mnoho pódlanskich wudawkow wulkomyslnje sam zarunał.

Hdyž běše so z předawanjom wudateju prěnjeju zwjazkow a z dalšim hromadźenjom z nowa přez 1000 hr. nazběrało, postaji nalětnja skhadźowanka lěta 1886, zo ma so třeći zwjazk wudać, ale jenož kaž z posledy wudaty prěni zwjazk w tysac exemplarach, a zo ma so ze štwórtym zwjazkom dźěło skónčić. Ale pjenjezy so pomałku přisporjachu. Duž wotpósła třinata hłowna skhadźowanka, 1887 w Budystecach wotměta, hłowneho staršeho J. Nowaka a podstaršeho M. Handrika k serbskemu maecenatej k. rěčnikej ryćerjej Mósakéj Kłosopólskemu

do Lubija, zo byštaj jeho wo podpěru poprosyłoj. Tutón naš nadobny wótčinc dari na ćišć III. zwjazka wulkomyslnje 500 hr., za čož jemu studowaca młodosć stajnje dźakowna wostanje. Duž móžeše so na 14. hł. skhadźowancy we Hornim Wujezdźe 1888 wozjewić, zo je III. zwjazk docišćany.

K jutram 1889 měješe też štwórty zwjazk hotowy być, tola wšelakich zadźěwkow dla so to njesta. Přinoški dźeń a bóle zrědnychu, hdyž běše M. Handrik swojeho spomožneho skutkowanja so wzdał. Wot lěta 1885 běše mjenujcy knjez Handrik žiwje za naš nadawk skutkował, na 300 zwjazkow Zejlerjowych basni rozesłał a nimo teho 358 hr. ze zběrkami nahromadźił, tak zo je so wjacy wo wudaće H. Zejlerjowych zhromadźenych spisow starał, hač žadyn druhi student.

Zo pak by wěc tola zaso postupowała, poprosy studentstwo přez hłowneho staršeho P. Mrózaka sławneho wótčinca k. fararja Wjelana w Slepom wo požčeńku; tutón woporniwy knjez pak lubosćiwje 100 hr. na kupjenje papjery dari. Ale papjera bě bórzy wutrjebana a skónc lěta 1890 ćišć z nowa wjazny. Nastajnje wot hłowneho staršeho prošeny a přesćěhany kupi ćišćeŕ k. M. Smoleŕ mjez tym sam papjeru a docišća hač do Michała 1891 wšitke basniske wupłody Zejlerjowe.

Tola spisanje a ćišć Zejlerjoweho žiwjenjopisa a tuteje rozprawy, k štwórtemu zwjazkej přidateju, wšelakich přičinow dla dokónčenje cyłeho dźěła wo poł lěta wotstorči.

Hłowna skhadźowanka w Pančicach 1891, kotraž přez 130 hr. — potajkim wo mnoho wjacy, hač žana z předkhadźacych — za Zejlerjowe spisy nawda, postaji deputaciju, kiž ma po dokónčenju 4. zwjazka wšě należnosće, wudawk H. Zejlerjowych spisow nastupace, přewzać a z teho po času serbskemu studentstwu přibywace zamoženje zarjadować. Do tuteje deputacije wuzwolichu so: k. can. schol. Michał

Hórnik, k. dr. Ernst Muka, k. far. Jakub Skala, k. kapł. Jan Křižan a kóždolětny hłowny starši serbskeje studowaceje młodosće.

Nakład H. Zejlerjowych spisow je léta dołho dobroćiwje khował k. farař M. Hórnik, woporniwy a wobstajny spěchowař też tuteje wótčinskeje myslički. Nětko ma skład Zejlerjowych spisow k. farař Skala w Budyšinje, kotryž je teho runja mnoho prócy a časa studentskemu nadawkej woprował, wosebje też hač do dźensnišeho dnja pokładnicu a nalutowańniske knižki khował.

Do tuteje rozprawy słuša wězo też dospołny přehlad wšěch dokhodow a wudawkow. Wučerpawši a přehladawši akty wšěch skhadźowankow a wšitke serbske časopisy poslednich pjatnaće lět a ertnje a listnje na to a wono so doprašawši podawam jón tu tak dospołny a přewidny, hač běše mi móžno jón zestajeć.

Dokhody.

a) Zběrki a dary.

A. I. Na studentskich skhadźowankach je so nahromadźiło:

a) z dźiwadłami (7 króć)	459,71 hr.
b) z koncertami (9 króć)	611,10 „
c) ze zběrkami (6 króć)	124,38 „
	1195,19 hr.

II. Serbske studentske towaństwa nawdachu:

a) Serbowka	84,58 hr.
b) Hodźijski seminar	60,— „
c) Sorabicum	50,50 „
d) Societas slav. Budissinensis . . .	20,— „
	215,08 hr.

III. Jednotliwi serbscy studenća . . . . 34,80 „

Serbska studowaca młodosć hromadźe: 1445,07 hr.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/476 Serbski institut Sorbisches Institut

B. I.	Maćica Serbska	158,— hr.
II.	Knjezaj farař Wjelan a kapłan Křižan	200,— „
III.	Druzy serbscy duchowni	257,— „
IV.	Kn. rěčnik ryć. Mósak-Kłosopólski	500,— „
V.	Druzy zdźělani Serbja	51,87 „
VI.	Naš serbski lud	54,55 „
VII.	Budyšska Serbska Bjesada	12,65 „
VIII.	Čisty wunošk spěw. swjedź. 1. okt. 1891	145,97 „
	Druzy Serbja darichu:	1379,86 hr.
	Serbja nawdachu z cyła:	2824,93 hr.
C.	Druzy Słowjenjo (Rusojo, Polacy, Češa) darichu:	800,30 hr.
D.	Němcy darichu:	70,— „
	Wšo do hromady je so nazběrało:	3695,23 hr.

b) Rozpředate zwjazki.

Předało a zapłaćiło je so:

162	zwjazkow	po 4 hr.	=	648 hr.	
244	„	„ 3 „	=	732 „	
45	„	„ 2 „	=	90 „	
15	„	„ 1 „	=	15 „	
466	zwjazkow	za	1485 hr.	1485,— hr.	
	Nazběrało a nawdało bě so:			3695,23 „	
	Wšitke dokhody hač do 1. jan. 1892:			5180,23 hr.	

Wudawki.

Předspomnjenja. Druhi zwjazk (najprjedy wudaty) je ćišćany w 2000 exemplarach, zbytne tři zwjazki po 1000 ex. Papjera płaćeše pola I. a II. zwjazka nowy ris (t. j. 1000 łopjenow) 20 hr. (z Budyšskeho papjernika), pola III. a IV. pak (něšto snadniša wot wonkach kupjena) nowy ris 10 hr. 51 p. Štož ćišć nastupa, je so pola I.—III. zwjazka knihićišćerjej za listno ćišća 29 hr. płaćiło. Pola IV. zwjazka dyrbješe so, dokelž měješe so po wobzamknjenju hłowneje skhadźo-

wanki z nim cyły wudawk skóńčić, dla wobšěrneje hišće njewoćišćaneje maćizny wot 18. listna wšo w „petit-“ pismje stajeć; za listno w „petit“ pak žadaše ćišćeŕ 40 hr. Na to wašnje wujasni so płaćizna ćišća za IV. zwjazk (17 × 29 hr. a 14 × 40 hr. = 1053 hr.), kiž je nimale wo třećinu wjetši hač prěnje tři zwjazki. Prěni zwjazk je wot druheho (dróžšeho) knihiwjazarja brošurowany a w Prazy wjazany, zbytne tři zwjazki pak buchu w Lipsku wo wjele pyšnišo a přez to trochu dróžšo wjazane. Prěnje tři zwjazki su dospołnje zapłaćene, šwórty pak ma so hišće dozapłaćić.

a) Přehlad.

Zwjazk	expl.	listn.	pap. płaći hr.	ćišć pł. hr.	broš.	płaći hr.	wjaz.	płaći hr.	hromadźe hr.
I	1000	21	420	609	300	51	200	150	1230
II	2000	22	920	638	300	42	200	160	1760
III	1000	24	252,24	696	200	34	200	160	1142,24
IV	1000	31	325,81	1053	200	34	200	160	1572,81
	5000	98	1918,05	2996	1000	161	800	630	5705,05

b) Pódlanske wudawki.

Za H. Zejlerjowy wobraz I. zw. přidaty 104,02 hr.
Wobćišćane wobwalki za II. zwjazk . 10,— „
Porti pola k. M. Smolerja . . . . . 37,50 „
Za 500 wokolnikow . . . . . 7,50 „
Wudawki M. Handrika při rozpósłanju 118,39 „
277,41 hr.

Tu ma so też zdobnje na to spomnić, zo je knihićišćeŕ k. Marko Smoleŕ wšě programy, spěwy, nawěstki atd., kotrež běchu při koncertach a dźiwadłowych předstajenjach třěbne, darmo ćišćał. Hdy budźechu so wone zapłaćić měłe, by so za to něhdźe 300 hriwnow wudać dyrbjało.

c) Knjez Marko Smoleŕ je dostał:

Na papjeru IV. zwjazka	315,30 hr.
„ ćišć IV. „	179,75 „ *
ma za ćišć a papjeru potajkim hišće dostać	883,76 „
Brošurowanje a wjazanje 200 ex. IV. zw. budźe płaćić	194,— „
Potajkim maju so wot wudawkow wotličić:	1077,76 hr.

d) Za papjeru, ćišć, brošurowanje a wjazanje Zejlerja je so dotal woprawdźe wudało: . . . . . 4627,29 hr.

K temu pódlanske wudawki . . . . . 277,41 „

Wšo do hromady je so dotal wudało: . 4904,70 hr.

Wšě dokhody: 5180,23 hr.

Wšě wudawki: 4904,70 „

W kasy: 275,53 hr.

Wonkach steji: 244,02 „

Tukhwilne zamoženje: 519,55 hr.

Duž ma so na dopłaćenje IV. zw. hišće nazběrać . . 558,21 hr.

Z tuteho přehlada móže so mnoho wuknyć. Ličby rěča jasnje dosć. Serbske studentstwo smě spokojom na swój krasnje wuwjedźeny nadawk hladać. Z nim njeje jenož sławnemu H. Zejlerjej, ale też sebi samemu njezahinity pomnik stajiło. Stojo pak nětko při dokonjanym prěnim wjetšim narodnym skutku njemysli wono rucy do klina złožić, ale chce a budźe z Božej pomocu dale dźěłać k spomoženju swojeho lubowaneho naroda.

Kóncho swoju rozprawu wuprajam w mjenje serbskeho studentstwa wšěm, kotřiž su z kajkejžkuli podpjeru wudaće tuteho dźěła spěchowali, na najwutrobniši dźak. Předewšěm pak je sebi wosebitu dźakownosć w połnej měrje zasłužił lubušk serbskeho studentstwa k. dr. E. Muka, kotryž je swoje dosć wobužne a njelohke městno jako redaktor

---

* To su z wjetša pjenjezy za wot njeho předate zwjazki I.—III.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/479 Serbski institut Sorbisches Institut

H. Zejlerjowych zhromadźenych spisow njesebičnje, wustojnje a z njewšědnej lubosću zastał. Nutrny dźak serbskeho studentstwa je jemu na wšě časy zawěsćeny.

Tak přepodawa nětko serbska studowaca młodosć dowudate spisy Handrija Zejlerja zjawnosći z jeničkim přećom, zo by tak postajiła serbskemu narodnemu žiwjenju mócny, njekhabłacy stołp.

Wšě należnosće dokónčeny nadawk nastupace pak přeńdu z tym na deputaciju, kaž je ju sebi serbska studowaca młodosć na hłownej skhadźowancy w Pančicach wuzwoliła.

W mjenje serbskeje studowaceje młodosće
Jakub Šewčik,
bywši hłowny starši.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/480 Serbski institut Sorbisches Institut

Pokazowaŕ

jednotliwych basnjow štwórteho zwjazka.

	Strona
A, a, a, k nam zyma přikhadźa	359
A był ja Marja Madlena	255
Ach Božo, wulki, trašny, mócny	228
Ach, zo by ty při nas wostał	332
„Aj wopomń“, rjekny hojo k nanej	99
Bě něhdy dołho mokrota	28
Bliže stupa mutny čas	345
Boha póznawać	166
Bohu budź dźak	328
Bolosćow kónc woćichnjenje	206
Bože słónčko złote, rjane	158
Božo, daj, zo podarmo	165
Božo, přećelniwje	217
Bóh jako zemju stworił bě	20
Bóh postrowŕ a žohnuj će	310
Bóh słyši, widźi wšo	170
Bóh wotpočink nam wobradźi	160
Brjuch błódny wjelka ćěrješe	32

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/481 Serbski institut Sorbisches Institut

Budź, Božo Wótče njebjeski 161
Budź stare lěto božemje 225
Bur koło stare donjesł je 110
Bur w Kukecach něhdy je wotročka měł 315
Bur wora, symjo syje 329
By hižo naléće tu było 287
Był ja kaž jandźelki 171
Cyła wosada će wobžaruje 277
Česć Bohu Knjezej damy 215
Česć dajće duchej swjatemu 216
Česć, khwalba, dźak! je naše zaspěwanje 231
Česć, khwalba Wótcej! dźak za jeho lubosć 358
Čmjeła hłód bě živiła 13
Čołm k brjohej pokiwajo steji tam 366
Čorne mroki narod serbski přikrywachu 296
Ćekń, wjelko! poběž lećicy 149
Ćicha nóc, swjata nóc 323
Do črjódki wóstow na brjóžku 73
Do hnězda skradźu šěračkej 118
Dokelž jeno smy tu ducy 260
Doma, doma rjenje je 324
Dom so njesu z křižom swojim 259
Dopomnjenja nastupjenja 307
Do winicy swojej 232
Duž bož'mje, domo ćichowny 370
Dwaj w lěsu něhdy mjedwjedźaj 113
Dwě jehnjeći wjelk zežra něhdy 122
Dźak a česć měj Bóh tón miły 219
Dźak přinjesće 209
Dźak tebi, Božo, zaspěwamy 192
Dźak woprujemy z nowotka 183
Dźeń twój narodny nam skhadźa 203
Dźens jasnosć nalětnja 362
Dźens k twojom žłobej přistupju 200
Dźens, wulki Božo khwaleny 256

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/482 Serbski Sorbisches institut Institut

Dźens z horcej sylzu wusywamy 278
Haj, Bože słowo mócne je 321
Halleluja! tak zaspěwaju 190
Hanka ta serbska so lubješe mi 377
Hdyž hodźinka ta hórka bije 281
Hdyž naléće přez hona dźe 365
Hdyž něhdy mój dźeń posledni 167
Hdyž přez božu šćedriwosć 168
Hdźe słónčko jasne, ach, hdźe sy 29
Hdźež wěra je, tam 283
Hej! bratřa hólcy, juskajće 8
Hišće młodźenc po starosći 355
Hłós hrima, howri po kraju 381
Hlajće, njebjo kak jasne 354
Hlej, młodosć je čas wusywa 162
Hołb' leći ročku troštować 50
Hród w zastarsku tak wulki 374
Chceš, město ćěsne, radosć 364
Chceš rjenje žiwjenje tu wužić 219
Ja dorych wulke pjenjezy 84
Ja drje sym štomik młody 158
Ja du přez zeleny, trawny lěs 363
Jako bubon mi w horach, po doli 382
Jako law kral nastupi , ... 48
Jako zymske sněhi tachu 291
Ja pozběham tu woči 301
Ja wěm, zo Jezus žiwy je 327
Ja z Boha zaso witam zwjeseleny 155
Ja z wutrobu, z ruku 340
Ja žiwjenje sym dostał 155
Jazyk, wutroba česć Bohu dawaj 187
Je pobył něchtó we cuzbi 356
Kačka bachta kačorej 27
Kak dźělenje nas móhło stužić 292
Kak jasnje a krasnje so mandźelstwo 243

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/483 Serbski institut Sorbisches Institut

Kak je twój dom tak lubozny 182
Kak krasny dźeń dźens zaswita 306
Kak lubozne, žiwe to naléćo je 325
Kak móhł ja tebje zabyć 377
Kak móhł ja z měrom drěmać 346
Kak rjenje so tu směje 333
Kak w ćichim měrje wšitcy 349
Kak wjeselo přez holu, kraj 350
Kak zahorjena wot lubosće 274
Kaž do wody so žołma podnuri 218
Kaž khěža žana jenička 172
Kaž rěka běžo pyta morjo 212
Kaž Salomo bě bohaty 87
Kij w rucy a wěnašk na kłobucy 367
Kiž ty w mojej młodosći 157
K lawej něhdy zwjeseleny 128
Knjez mjedwjedź něhdy wobzamkny 129
Knjez Nabob z měšćanskeje hary 89
Knjez paw so w dworje hordźeše 39
Knjez toleŕ dźeše k šěsnakej 63
Knjez Wjesela ma hajnika 132
Knježe kralo, što ty prajiš 16
Kokoš khodźeše po hasy 15
Krasny dźeń je zaswitał 300
Krystal a dejmant točenaj 79
K sołobikej sroka pisana 11
K žłobej w duchu pokhwatajće 194
Khodźach z naléćom po zemi 141
Khód lěta, o přećeljo, hlajće 348
Khwalene budź twoje mjeno 137
Lěs, polo wita z wjeselom 361
Liška knjeza słona wuhlada 111
Liška něhdy khora wali 58
Lubosć jasna naš Bóh je 361
Luby Bóh je z njebjes prajił 141

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/484 Serbski Sorbisches institut Institut

Luby Jezu, hnadu daj 211
Mać liška synka wjedźeše 117
Mały kralik něhdy swarješe 34
Micmica pola hawaka 54
Modlo khwalće lubosć Božu wulku 384
Mój abba, wótče njebjeski 246
Mój zbóžnik tón je stanył 359
Mrowja wleče husańcu 147
Mróz prěni zemju přikrył je 81
Muž khudy khodźi po lěsu 91
My so ći z wutrobu 164
My zaso kročel k wěčnosći 164
Myš pólna, Hapla Hrymzakowa 100
Myš pólna zmjerzła zmoknjena 7
Na drózy něhdy zetkało 51
Na dworje něhdy dźeržachu 33
Na dźewjatnaće stotetkow 303
Na haćenja we susodstwi 46
Na horach wysokich 286
Na kajkich dźeržiš prawiznach 56
Na Khrysta k njebju stpiće 247
Na lawa něhdy na štomje 131
Na lisćičku w lohkim čołmje 52
Nam Bože pismo pokaže 269
Na placawu so sydźe mucha wobžerna 5
Na puću něhdy z hole ćmowej 126
Na rěcy muška zejhrawje 3
Na rjanu młódnu slowčinku 74
Na row, kiž nětk će kryje 280
Naš Pětyr njecha domach wostać 318
Naš Wótče, tebje khwalimy 220
Na štałt a wodźěw njepyšny 114
Na tebje, Jezu, hlada 249
Na třěše wroble zhromadźene 53
Na žeńtwu chcył je wosoł hić 151

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/485 Serbski institut Sorbisches Institut

Něhdy nócnik jeja-pijeŕski 105
Nětk nowe lěto witamy 230
Nětk šulu wobzamknjemy 163
Nětk w Božim mjenje chcemy 175
Nětk w Božim mjenje wustupju 235
Nětk wołtaŕ Boži swjećił je 295
Nic złoto a nic sľěboro 292
Njedźelu tu dźesatu 274
Njech lubosć sylzu syje 344
Njeje zyma kruta mužica 341
Njesł štomik je žno młoduški 351
Nowe lěto nastupjene 209
Nowe wšo hiba so 372
O dźak ći, miły Wótče, dźak 202
O jědleńka, o jědleńka 370
O luby Jezu, ty sy měł 157
O mólčke stadło, njeboj so 322
O najswjećiša, o najzbóžniša jutrowńčka 173
O najswjećiši, o najzbóžniši swjatkow čas 174
O najswjećiši, o najzbóžniši Boži dnjo 175
O, naju w swěće runja njej' 42
O pójće sem, wěrjacy 229
O prócny bohačko, přemócny 148
O rjana wěstosć njesmjertnosće 197
O swjaty Božo wšudźomny 164
O wěrnosće ty Ducho 234
O wječornička 226
O Wótče wjeŕšny na njebju 205
O wučeŕnja ty rjana 177
Paw bě so rjany wupyšał 135
Pčołam něhdy wušła běše 83
Pěši sym a dobry na nohi 367
Phi dubje, wulki stary běsmanje 22
Po ćeŕpjenjach a wojowanju 288
Pod burskej rjadu prochnawej 151

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/486 Serbski institut Sorbisches Institut

Po drjewo z wósłom do lěsa 145
Po holi něhdy dróhař dźe 104
Po swěće dźěše Bože žohnowanje 97
Posł'chaj, žona, sapyrliška 270
Pój, luba meja, dźěłać 371
Pój, swjaty Ducho, z njebjesow 216
Pój, wosada, pój nutř 221
Pój, žiw so wšak wot kwětkow tuka 66
Praj wšak, luba złota maćerka 14
Před bróžnju něhdy wo kłósku 78
Před strachom a njezbožom 167
Přez knjeza Młóńka zajěło 272
Přez wšitke kraje ćiše 325
Při kurjencu psyk lišku zesłapa 150
Přijěł přez sakske pomjezy 298
Přińdźeš k mojej holičcy 316
Přizwolće ćahnyć mi 380
Psy něhdy z wulkej zrudobu 21
Psyk a kóčka něhdy dźěštaj 127
Pujwuj, tón lěsař wulkotny 134
Pycha rjana, njewinnosć 214
Rad Boha khwal 347
Ročk stary dźeše k młodemu 144
Sej wjedro wěšćić dawaš 252
Sněhběła liba šćebotajo 86
Sněhběłe młode jehnjatko 103
So hórka dólčkej wusměwa 26
Sknadźej z hnězda něhdy dźěćata 14
So lećo časy minu 354
So mjeŕwi zemja wubudźena 180
So něhdy wonka w šulskej jstwi 119
So něhdy wosoł wuchaty 136
So pliška šěri na hnězdźi 107
So sowa zahe wusunje 31
So trawnik pyšny krasni 343

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/487 Serbski institut Sorbisches Institut

So wěncuj wjeseła 301
So zyma k nam je dała 339
Spěwał w módrej wysokosći 6
Spi, złote dźěćko, mój jandźelk 317
Spokojnosć ja dycham 336
Stań ze spanja, moja duša 361
Stari, młodźi, pěkni być 337
Strowy rozym, čiłe stawy 161
Stup sem ke mni, bydli we mni 224
Stwina mucha naleći 12
Suchi pjeńk a šmutajca 43
Sultan, Neta, Filaks běchu 76
Swěrnu lubosć hač do rowa 344
Swět swojich ludźi woćehń sebi 311
Swjate hody, swjedźeń dźěći 379
Swjaty spěwajće knjezej hłós 177
Swój dom a zachod słónco ma 181
Sy, słónčko kralo, słyšało 55
Sylzow sym dosć ronił, wjele so rudźił 368
Što duja te trompety 372
Što dźěłaš a kak soći dźe 141
Što na horach Budyskich zelenych 284
Što Njeswačilske zwony zrudnje zwonja 305
Što swjatosć ma najwjetšu 348
Što swjedźeńscy sy dźensa wuhot'wana 280
Što tamle w keŕkach čeŕwi so 388
Što wjacy přinjese swět do prědka 148
Što w strachosćach dawa móc 352
Štož bože lube dźěći su 166
Štož smy dźensa wuknyli 163
Štož tu swět zboże mjenuje 236
Štó, Božo, twoju krasnosć měri 179
Štóž wusměša wšo hinaše 111
Šwjerč pólny něhdy wza sej khwile 72
Tam delkach pola młyna 348

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/488 Serbski institut Sorbisches Institut

Tam na zelenej holi 323
Tak je Bóh lubował hrěšnu 227
Torničałka barbješe 120
Tra ri ra! Hlaj lěćo 334
Tři sotry knježa po šěrokim swěći 198
Tři stworićelske mocy mjenuju 266
Tři žaby wocućichu k žiwjenju 23
Tu Bože domy starja 251
Tu človjek so njehordź 374
Tu spi, sprawna mandźelska 299
Tu zeńsku drastu sy ty wotpołožił 265
Twarmy, twarmy na Boha 188
Twojich dźěći rańši wopor 169
Twój čestny swjedźeń witamy 294
Ty, Božo, dźěłaš sam 256
Ty, Božo, swět wšón wokřewiš 170
Ty dźě, našich sylzow swědko 309
Ty, luby Jezu, znamjo sy 159
Ty sprawny swěrny wotročko 338
Typy, tapy liška běžeše 9
Wam čas a skutk chcu wopisać 62
Wam wulki dźiw chcu powjedać 4
W Božim mjenje wotsal ćahnu 267
We Africy, hdźež lawy su 61
We Božim mjenje započńmy 196
We gala drasće tresatej 142
We Khrysta mjenje dokonjamy 167
We lěće něhdźe połdra sta 45
We purpurje, na złotym trónje 124
We sonach słódkich na poli 64
We škleńčeŕni so něhdy duchu 2
We zahrodźe Knjez khodźi 346
Wěrnosć něhdy khodźo po swěći 1
Wěš, kak wjele hwězdow steja 332
Widźił hólčik rózičku 335

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/489 Serbski institut Sorbisches Institut

Wjelk hišće syty wot wčera 115
Wjelk něhdy winčał w lěsu je 139
Wjelk stary krótko před smjerću 143
Wjelk w lěsu w jamje sedźeše 18
Wjelk wowcu něhdy z wowčeŕnje 67
Wjelk z lišku ćehnje po lěsu 109
W lěsu zeleneho dorna 136
W najrjeńšim kćěwje, w młodych lětach 279
Woheń z wodu wojowaše 69
Won, sotry a bratřa, won na zahrody 335
Won trirara klinča 351
Wot hamtskich lět so dźensa minył 289
Wot srokopjela šeršeń honjeny 85
Wot stotkowych lět wotběžała 302
Wottřihnjenej, wotćisnjenej 77
Wot wowcow něhdy zebra so 75
Wół něhdy lišku nadeńdźe 37
Wół přińdźe k piću do hatka 68
Wóslica mać před poł lětom 138
Wótcny domo, žórło jasne 346
Wróna něhdy wćipna do swěta 25
Wšitko zańdźe a so minje 272
Wukń, dźowčička, mój hnězduško 24
Wužiwaj radosć, tu radosć žiwjenja 330
W złotym błyšću rjane 334
Za myšinu jěž nuchota 71
Zbožowna duša, tak luba 282
Z duba žołdźe wotnošować 95
Ze křidleškomaj machotajo 80
Zerja, wy swěćiće mi 340
Ze słódkich drěmkow stanu 250
Ze sylzu želnej popłakamy 275
Ze šipom a z prokom 337
Ze złotych wrotow stupaše 96
Z kokošu we khlamje runje 123

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/490 Serbski institut Sorbisches Institut

Złe, falšne psysko njezwjazane 102
Z njebjes daty Ducho swjaty 254
Z njebjes klinča hłosy krasne 208
Z rowa stanył — z rowa 358
Zrudne zynki zwony zwonja 275
Zyma adej! Woteńć 353
Zynčo, hrajo zlětowaše 41
Žno třiceći lět stary 323

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id474974766/491 Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/492
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/493
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/494
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/495
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id474974766/496
Serbski institut Sorbisches Institut